

TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen eduskuntatyössä

Kysely- ja haastattelututkimus 2018

ANNA BJÖRK, JUHO-MATTI PAAVOLA, ARTTU VAINIO

PAINOPAIKKA: Eduskunnan monistamo, 2018

KANNEN KUVA: Hanne Salonen / Eduskunnan kanslia

Kuvassa Taru Mäntysen veistos ”*Lähestyminen*” (1981), Eduskunnan taidekokoelma

Esipuhe

Tasa-arvo eduskuntatyössä -tutkimus käsittelee kansanedustajien kokemuksia sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja tasa-arvoisten toimintaedellytysten toteutumisesta eduskuntatyössä.

Kansliatoimikunta päätti joulukuussa 2017 kilpailutuksen jälkeen, että tutkimuksen suorittaa Oxford Research Oy. Tutkimuksen toteutti tutkimusryhmä, johon kuuluivat YTT Anna Björk, YTK Juho-Matti Paavola ja KTL Arttu Vainio. Ohjausryhmään kuuluivat kansanedustajat Ulla Parviainen (pj, kesk.), Sari Raassina (kok.), Tarja Filatov (sd.), Hanna Sarkkinen (vas.), Krista Mikkonen (vihr.), Sari Tanus (kd.), Anders Adlercreutz (r.), Simon Elo (sin.), Ville Tavio (vpj, ps.), professori Maria Lähteenmäki, valiokuntaneuvokset Ritva Bäckström ja Olli Hietanen sekä hallintoylitarkastaja Anri Rantala (siht.).

Tutkimus toteutettiin kevään ja kesän 2018 aikana. Se sisälsi kaikille kansanedustajille suunnatun kirjallisen kyselyn, jonka alustavien tulosten pohjalta haastateltiin 34 kansanedustajaa.

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka pohjalta voidaan kehittää eduskuntatyötä ja eduskunnan työskentelykulttuuria tasa-arvoisemmaksi. Tasa-arvon toteutumisesta kansanedustajien työssä ei ole aiemmin tutkittu.

Tutkimuksen tuloksena tuli esiin monia mielenkiintoisia ja tärkeitä havainnoja, kuten miesten yliedustus tavoitelluimmissa valiokunnissa ja puheenjohtajapaikoilla sekä senioriteetin hitaampi kertyminen naisille. Erityistä huolta herättäviä ovat kansanedustajien kokemukset sosiaalisessa mediassa saadusta uhkaavasta palautteesta ja häiritsevistä kohtelusta kansanedustajan työssä. Työn ja perhe-elämän yhdistämisen helpottamista toivovat niin naiset kuin miehetkin.

Tutkimuksessa esiin tulleiden havaintojen pohjalta tullaan jo syksyn 2018 aikana käynnistämään toimia, joilla epäkohtiin puututaan ja tasa-arvo-tilannetta parannetaan.

Eduskunnan puolesta kiitän tutkijoita lyhyessä ajassa tehdystä ansiokkaasta työstä sekä ohjausryhmää tutkijoiden työn tukemisesta. Edeltäjälteni, puhemies Maria Lohelalle haluan ilmaista erityisen kiitoksen hänen työstään tämän tärkeän tutkimushankkeen käynnistämiseksi.

Paula Risikko

Eduskunnan puhemies

Sisällys

Esipuhe	3
Sisällys	5
KESKEISET TULOKSET	7
1 JOHDANTO	13
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	15
2.1 Tutkimuksen toteutus: kysely ja haastattelut	16
2.2 Tutkimuksen vastaanotto eduskunnassa	19
2.3 Ruotsalaistutkimukset esikuvina.....	20
3 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO KANSANEDUSTAJIEN TYÖSSÄ NELJÄSTÄ NÄKÖKULMASTA	23
3.1 Eduskuntaryhmän sisällä tapahtuva työ	24
3.2 Eduskuntaryhmän rajat ylittävä työ.....	44
3.3 Eduskunta työpaikkana	54
3.4 Eduskunnan ja yhteiskunnallisten rakenteiden rajapinnat.....	65
4 LOPUKSI.....	73
5 LIITTEET.....	77

KESKEISET TULOKSET

Eduskunnan kanslia päätti joulukuussa 2017 tilata tutkimuksen sen selvittämiseksi, miten kansanedustajat kokevat sukupuolten tasa-arvon toteutuvan eduskuntatyössä. Tutkimus toteutettiin kevään ja kesän 2018 aikana, ja toteutusta tuki eduskunnan kanslian asettama ohjausryhmä. Tutkimus keskittyi kuluvaan vaalikauteen, ja sen esikuvana olivat Ruotsin Riksdagenissa vuosina 2016 ja 2017 toteutetut vastaavat tutkimukset.

Tutkimus kohdistui kansanedustajiin. Tutkimusaineisto koostui kyselystä ja haastatteluista. Kyselylomakkeita rekisteröitiin 149, eli 74,5 prosenttia kansanedustajista vastasi kyselyyn. Haastatteluihin osallistui 34 kansanedustajaa, joista puolet oli miehiä ja puolet naisia. Eri sukupuolet, eduskuntaryhmät sekä kokemus- ja ikäryhmät on otettu huomioon aineiston käsittelyssä. Tutkimuksen perusteella voidaan sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta eduskunnassa nostaa esiin seuraavat keskeiset havainnot:

1. Eduskunnan tasa-arvotilanne koetaan hyväksi, vaikka näkemykset siitä vaihtelevat

Kansanedustajat eivät haastatteluissa kertoneet kokevansa toistuvaa ja tarkoituksellista syrjintää sukupuolensa takia.

Näkemyserot koskevat sitä, miten paljon sukupuolinäkökulmaan kiinnitetään huomiota ja mitä sukupuolten tasa-arvon katsotaan pitävän sisällään.

Mikään eduskuntaryhmä taikka ikä- tai kokemusryhmä ei ollut tasa-arvonäkemyksen suhteen sisäisesti yhtenäinen.

Vaihtoehtoja toimintatapojen muuttamiselle tasa-arvon parantamiseksi mainittiin niukasti.

2. Kansanedustajat kokevat omat vaikutusmahdollisuutensa eduskunnassa hyviksi sukupuolesta riippumatta

Miehet ja naiset vastasivat kyselyssä pystyvänsä vaikuttamaan sekä eduskuntaryhmänsä kantoihin että puolueen asialistaan.

Edustajat kokivat sukupuolesta riippumatta pääsevänsä hyvin puhumaan niin eduskuntaryhmässä, valiokunnissa kuin suuressa salissa. Miesten koettiin naisia useammin dominoivan keskustelua omassa eduskuntaryhmässä.

Vaikka sekä miehet että naiset kokivat vaikutusmahdollisuutensa eduskunnassa hyviksi, miehet koetaan yleisesti ottaen naisia vaikutusvaltaisemmiksi. Kun edustajia pyydettiin nimeämään henkilöitä, joilla on erityisen paljon vaikutusvaltaa puolueessa, 74 prosenttia nimetyistä henkilöistä oli miehiä.

3. Kansanedustajien verkostot ovat sukupuolittuneita

Edustajat tekevät yhteistyötä omaa sukupuoltaan olevien henkilöiden kanssa niin puolueen sisällä kuin sen ulkopuolellakin.

Miehet verkostoituvat pääasiassa miesten kanssa. He luottavat enemmän toisiin miehiin kuin naisiin ja pitävät luottamusta tärkeänä ominaisuutena vaikutusvallan lisäämisessä useammin kuin naiset.

Verkostoitumisen ja luottamuksen sukupuolittuminen kertoo mekanismista, jolla vaikutusvaltaa kasaantuu eduskunnassa miehille.

4. Miehet ovat yliedustettuina puheenjohtajien paikoilla

Miehiä valitaan naisia enemmän eduskunnan näkyvimmillä puheenjohtajapaikoille. Valiokuntien ja valiokuntajaostojen puheenjohtajista 18 on miehiä ja 5 naisia.

Puolueiden ja eduskuntaryhmien puheenjohtajista kaksi kolmasosaa on miehiä. Lähes 70 prosentilla istuvista kansanedustajista sekä puolueen puheenjohtaja että eduskuntaryhmän puheenjohtaja ovat miehiä.

Naisia valitaan varapuheenjohtajiksi. Naisia on valiokuntien varapuheenjohtajista 56,2 prosenttia, eduskuntaryhmien varapuheenjohtajista 47,1 prosenttia ja puolueiden varapuheenjohtajista 65,4 prosenttia.

5. Valiokunnat ovat sukupuolittuneita, ja miehillä on yliedustus tavoitelluissa valiokunnissa

Kyselyssä sekä naiset että miehet nimesivät halutuimmiksi valiokunniksi ulkoasiainvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan. Miehillä on molemmissa yliedustus. Ulkoasiainvaliokunnassa on 12 miestä ja 5 naista, valtiovarainvaliokunnassa 16 miestä ja 5 naista.

Talous- ja ulkopoliittikka tulkitaan helposti edelleen miesten dominoimiksi politiikka-alueiksi ja sosiaali- ja terveystieteet naisten alueeksi.

Sukupuolittuneet oletukset määrittelevät myös sitä, minkälainen osaaminen luetaan eri politiikka-alueisiin kuuluvaksi.

6. Senioriteetti kertyy naisille hitaammin kuin miehille

Senioriteettiperiaate on keskeinen tekijä lähes kaikessa toiminnassa eduskunnassa. Se muodostuu parlamentaarisen iän lisäksi esimerkiksi puheenjohtaja- ja ministerikokemuksesta.

Haastatteluissa senioriteetistä puhuttiin tyypillisesti niin kuin se olisi neutraali tapa mitata edustajien kokemusta ja osaamista.

Aineiston perusteella senioriteetti ei kuitenkaan kerry sukupuolineutraalisti. Naisten on miehiä vaikeampi kerryttää senioriteettiä, koska he eivät pääse tärkeimpiin tehtäviin yhtä usein kuin miehet. Haastatteluissa naiset

ilmaisivat joutuvansa tuomaan itseään äänekkäästi esille päästäkseen haluamilleen paikoille. Sen sijaan sekä naiset että miehet kokivat, että mahdollisuudet avautuvat miehille kokemuksen kertymisen myötä automaattisemmin.

7. Eduskunnassa koetaan häiritsevää kohtelua ja käytöstä

Häiritsevän kohtelun ja käytöksen muotoja käsiteltiin kyselyssä monesta näkökulmasta. Eniten eroja sukupuolten välillä oli kokemuksissa puheen keskeytyksestä ja alkuperäisidean viemisestä.

Kansanedustajat ilmoittivat kyselyssä kokeneensa seksuaalista häirintää sekä kuulleensa seksistisiä vitsejä eduskunnassa. Sukupuoli ei vaikuttanut tilastollisesti merkitsevästi kokemusten yleisyyteen. Kyselyssä 12 naista ja 17 miestä kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää eduskunnassa. Seksistisiä vitsejä ilmoitti kyselyssä kuulleensa 41 naista ja 60 miestä.

Monet haastateltavat nostivat esiin viimeaikaisen häirintään liittyvän keskustelun. Suhtautuminen siihen vaihteli edustajien kesken. Osa haastateltavista näki tilanteen eduskunnassa parantuneen keskustelun myötä.

Haastattelujen perusteella edustajilla ei ole yhtenäistä käsitystä siitä, miten kansanedustajia koskevat häirintä- ja kiusaamistapaukset saataisiin käsitellyä asianmukaisesti.

8. Kansanedustajat saavat uhkaavaa palautetta sosiaalisessa mediassa

Kyselyyn vastanneista edustajista 72,3 prosenttia kertoi saaneensa suoria uhkauksia. Sukupuoli ei vaikuttanut kokemusten yleisyyteen.

Naiskansanedustajat saavat miesedustajia enemmän seksuaalissävyytteistä palautetta sosiaalisessa mediassa.

Kansanedustajat kokevat uhkaavan ja solvaavan palautteen jossain määrin normalisoituneeksi osaksi edustajan työtä.

9. Kansanedustajan työn ja perhe-elämän yhdistämiseen kaivataan aiempaa enemmän tukea yli sukupuolirajojen

Kansanedustajat kokevat kyselyn perusteella työnsä kuormittavana. Vastauksissa ei noussut esiin eroja sukupuolten välillä.

Työn ja perhe-elämän yhdistämistä halutaan helpottaa järjestämällä lastenhoitoa eduskunnan tiloissa, parantamalla etätömahdollisuuksia ja uudistamalla istuntoaikatauluja.

Kansanedustajan työn ja perhe-elämän yhdistäminen koetaan aiempaa enemmän sekä nais- että miesedustajia koskevaksi kysymykseksi.

1 JOHDANTO

Eduskunnan kanslia päätti joulukuussa 2017 tilata tasa-arvon toteutumista eduskunnassa koskevan tutkimuksen. Tutkimus toteutettiin kevään ja kesän 2018 aikana. Läpinäkyvyyden vuoksi raportissa kuvataan tutkimusasetelma ja tutkimuksen toteutus mahdollisimman tarkasti.

Tutkimuksen kohteena ovat ennen kaikkea kansanedustajien kokemukset siitä, miten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu Suomen eduskunnassa. Lähtökohta antaa tilaa yksilöille ja tulkinnoille, ja tätä kautta voidaan myös päästä kiinni hienosyisiin, toistuviin toimintatapoihin, käytäntöihin ja pohjavirtauksiin, jotka vaikuttavat työilmapiiriin eduskunnassa. Toisaalta jotain jää väistämättä katveeseen eri syistä. Näin voi käydä esimerkiksi siksi, että kysymystä ei ole osattu muotoilla riittävän yksiselitteisesti, tai siksi, että toteutetuille haastatteluille oli varattu rajattu aika. Reunaehtoineenkin tutkimuksessa osoitetaan tasa-arvon toteutumiseen liittyviä huomionarvoisia solmukohtia.

Käsillä oleva julkaisu eroaa toteutukseltaan ja tavoitteiltaan aikaisemmista Suomen eduskuntaa ja suomalaisia kansanedustajia koskeneista, sukupuolinenäkökulmaa käsitelleistä tutkimuksista. Se ei pyri kuitenkaan ohittamaan niiden avulla tuotettua tietoa ja ymmärrystä eduskunnan ja kansanedustajuuden sukupuolittuneisuudesta. Raportissa osoitetaan, joskin viitteellisesti, yhtymäkohtia aikaisempiin aiheesta julkaistuihin tutkimuksiin.

Raportissa kyselyiden ja haastatteluiden avulla kootun aineiston tuloksia käsitellään neljästä näkökulmasta. Ne ovat (1) eduskuntaryhmän sisällä tehtävä työ, (2) eduskunnan ryhmäraajat ylittävä työ, (3) eduskunta työpaikkana sekä (4) eduskunnan ja yhteiskunnallisten rakenteiden rajapinnat. Tämä jako perustuu siihen, että kansanedustajat tekevät työtään eduskuntatalon sisällä useissa eri toimintaympäristöissä, jotka toimivat oman logiikkansa ja tarkoituksensa mukaisesti. Sukupuolten tasa-arvon tulkinta

ja toteutumisen edellytykset vaihtelevat tilanteen mukaan: Esimerkiksi eduskuntaryhmän sisällä voidaan toimia systemaattisesti tasa-arvoperiaatteen edistämisen puolesta samaan aikaan, kun eduskuntaryhmien rajat ylittävissä toimielimissä toimitaan toisin. Lisäksi yhteiskunnan läpäisevät sukupuolittuneet rakenteet vaikuttavat myös eduskuntaan. Sukupuolten tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta voidaan kysyä, missä määrin eduskunta ylläpitää näitä rakenteita ja mitä mahdollisuuksia sillä toisaalta on näiden haastamiseksi.

Raportin rakenne muodostuu seuraavasti: Luvussa 2 käydään läpi tutkimusasetelma ja sen toteutus. Luvussa 3 esitellään keskeiset tulokset. Luku 4 sisältää loppupohdintaa työn toteuttamisesta ja sen reunaehdoista. Liitteessä 1 on kaikkien kysymysten vastausjakaumat ja tehtyjen regressioiden tulokset. Liitteessä 2 esitetään haastattelukysymykset. Tämän tutkimuksen kytköksiä aiempiin eduskuntaa, poliittista edustusta ja sukupuolten tasa-arvoa käsitelleisiin tutkimuksiin avataan liitteessä 3. Samassa yhteydessä käsitellään lyhyesti myös kysymystä sukupuolisensitiivisestä parlamentista.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Eduskunnan kanslian tilaaman tutkimustyön esikuvana oli Ruotsin Riksdagenissa vuosina 2016 ja 2017 toteutettu kaksiosainen tutkimus sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta kansanedustajien työssä ja työympäristössä. Ruotsissa toteutetun tutkimuksen ensimmäinen osa¹ vastaa rakenteeltaan Suomen eduskunnalle kohdennettua kyselytutkimusta, ja sen jälkimmäinen osa² on toteutettu kyselytutkimukseen perustuvana itsenäisenä tutkimuksena.

Suomessa tehty tutkimus erosi ruotsalaisesta esikuvastaan jonkin verran jo lähtöasetelmaltaan ja enenevästi hankkeen edetessä. Erot liittyivät ennen kaikkea hankkeen toteutukseen. Suomen eduskunnassa toteutettu tutkimus suunniteltiin alusta saakka kaksiosaiseksi. Ensimmäinen osa sisälsi kaikille kansanedustajille suunnatun kyselyn. Toinen osa oli haastattelututkimus, jonka kysymykset pohjautuivat kyselytutkimuksen alustaviin tuloksiin. Tutkimuksen kärkenä oli sukupuolten tasa-arvoa koskevien kokemusten kartoittaminen kansanedustajien keskuudessa kuluvalle vaalikaudella (2015-2019). Lisäksi Suomessa oli yhtenä näkökulmana sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen Ruotsista poiketen kansainvälinen keskustelu sukupuolisenänsensitiivisestä parlamentista.

---

1 Erikson, Josefina & Josefsson, Cecilia (2016): *Gender equality in the Swedish parliament - Jämställdheten i riksdagen - en enkätstudie*, 10.13140/RG.2.2.30048.4864

2 Erikson, Josefina (2017): *Riksdagsledamöters erfarenheter och upplevelser av jämställdheten i riksdagen - en intervjustudie*. Rapport till riksdagens arbetsgrupp för jämställdhet, 10.13140/RG.2.2.22520.44809. Aiheesta on sittemmin julkaistu myös tutkimusartikkeli Erikson, Josefina & Josefsson, Cecilia (2018): "The legislature as a gendered workplace: Exploring members of parliament's experiences of working in the Swedish parliament", *International Political Science Review* January 2018. <https://doi.org/10.1177/0192512117735952>

2.1 Tutkimuksen toteutus: kysely ja haastattelut

Tutkimusta varten perustettiin tutkimuksen tilaajan eli eduskunnan kanslian asettama ohjausryhmä, jonka jäseniksi kutsuttiin kansanedustajia, tiedeasiantuntija ja virkamiehiä³. Ohjausryhmän tehtävänä oli tukea ja ohjata tutkimustyötä. Ohjausryhmä toimi myös eduskuntatyön tuntevana asian tuntijaryhmänä, jonka avulla tutkimuksen lähtökohtia pyrittiin soveltaamaan erityisesti suomalaiseseen kontekstiin. Hankkeen toteuttajat ja ohjausryhmä tapasivat viidesti vuoden 2018 helmikuun ja syyskuun välisenä aikana.

Koska kyselysuuteen haluttiin hyvä edustavuus koko kansanedustajien joukosta, ennen sen toteuttamista suunniteltiin viestinnällisiä tukitoimenpiteitä tutkimuksen tavoitteiden esittelemiseksi. Ohjausryhmän kansanedustajille toimitettiin tiivistelmänä tiedot hankkeesta ja tulevasta kyselystä, jotta eduskuntaryhmille voitiin esitellä tulevaa kyselyä viikkoa ennen sen toteutusajankohtaa. Muutamaa päivää ennen kyselyä lähetettiin kaikille kansanedustajille tutkimusta koskeva eduskunnan puhemiehistön kirje, jossa edustajia kannustettiin vastaamaan kyselyyn. Kysely toteutettiin paperilomakkeilla. Lomakkeet jaettiin eduskuntaryhmien viikoittaisissa kokouksissa, joiden alussa oli tutkija tai ohjausryhmän jäsen esittelemässä kyselyn taustaa ja tavoitteita. Lomakkeet kerättiin kokouksen jälkeen, ja poissaolijoille annettiin mahdollisuus osallistua kyselyyn jälkeinpäin heille toimitetuilla lomakkeilla.

Tutkijoille palautettiin yhteensä 149 rekisteröityä lomaketta, joista osa tuli jälkitoimituksena. Kyselyyn vastasi 74,5 prosenttia kaikista kansanedustajista. Osa lomakkeista oli taustatietojen kuten sukupuolen iän ja vaalipiirin osalta puutteellisesti täytettyjä⁴. Puutteellisesti täytettyjen lomakkei-

---

3 Ohjausryhmään kuuluivat kansanedustaja Ulla Parviainen (kesk., puheenjohtaja), kansanedustaja Sari Raassina (kok.), kansanedustaja Tarja Filatov (sd.), kansanedustaja Hanna Sarkkinen (vas.), kansanedustaja Krista Mikkonen (vihr.), kansanedustaja Sari Tanus (kd.), kansanedustaja Anders Adlercreutz (r.), kansanedustaja Simon Elo (sin.), kansanedustaja Ville Tavio (ps., varapuheenjohtaja), professori Maria Lähteenmäki, valiokuntaneuvos Ritva Bäckström, valiokuntaneuvos Olli Hietanen ja hallintoylitarkastaja Anri Rantala (sihteeri).

4 Ks. liite 1.

den vuoksi vastausten määrä alittaa joissakin kysymyksissä palautettujen lomakkeiden määrän. Sukupuolensa kertoneista vastaajista 61,2 % oli miehiä ja 38,8 % naisia. Aktiivisimmin kyselylomakkeita palauttivat kristillisdemokraattisen ja ruotsalaisen eduskuntaryhmän edustajat (yli 90 % ryhmän edustajista). Vähiten kyselyyn vastasivat kokoomuksen ja perussuomalaisien edustajat, joista kyselylomakkeen palautti täytettynä noin puolet (ks. tarkemmin liite 1, kohta 3).

Kyselyn tulokset vaikuttivat haastatteluiden suunnitteluun ja toteutukseen. Toisaalta kyselystä saatuja alustavia tuloksia tarkennettiin ja syvennettiin haastatteluiden jälkeen. Tällä tavoin lyhyehköllä aikavälillä kerättyä aineistoa voitiin analysoida suhteellisen monipuolisesti⁵. Haastatteluiden analysointi perustuu niiden strukturoituun rakenteeseen. Nauhoitetuista haastatteluista työstettiin tiivistelmät, joita haastatellut saivat vielä kommentoida ennen niiden analysointia. Vastaukset niputettiin kysymyksittäin tiivistelmien perusteella. Näistä nostettiin esiin ne viestit, jotka koskivat erityisesti sukupuolten tasa-arvon toteutumista. Painopiste on ollut näkemyksissä, jotka ovat saaneet usean haastateltavan tuen, mutta myös joitakin yksittäisiä mainintoja on tuotu esiin niiden merkityksellisyyden vuoksi. Vastauksissa on painotettu myös eduskuntaryhmien rajat ylittäviä seikkoja. Tilastoanalyysissa on kontrolloitu eduskuntaryhmän vaikutus (ks. liite 1). Joidenkin kysymysten kohdalla yksittäiseen ryhmään kuuluminen nousi merkittäväksi muuttujaksi, mutta mikään ryhmä ei vaikuttanut eroavan muista systemaattisesti. Tämä myös korostaa esillä olevien asioiden ryhmäraajat ylittävää luonnetta.

Haastattelutilanne vaihteli edustajittain sekä tilojen että käytettävissä olleen ajan suhteen⁶. Haastateltavien valinnassa käytettiin menetelmänä ositettua otantaa, jossa kaikki kansanedustajat luokiteltiin sukupuolensa ja kansanedustajakokemuksensa perusteella neljään sisäisesti homogeeni-

---

5 Koska haastatteluita ei ajanpuutteen vuoksi litteroitu, niiden tarkastelu esimerkiksi diskurssi- tai käsiteanalyysin keinoin ei ollut mahdollista tässä yhteydessä. Aineiston tallentamisesta ja mahdollisesta tulevasta tutkimuskäytöstä päättää eduskunnan kanslia.

6 Haastatteluille oli käytännön syistä varattu tunti, mutta osalla haastateltavista tapaaminen lyheni lähes puoleen suunnitellusta.

seen luokkaan⁷. Näiden luokkien sisällä tehdyn satunnaisotannan kautta valikoituneisiin kansanedustajiin otettiin yhteyttä puhelimitse, ja heidän kanssaan sovittiin haastattelusta eduskunnan tiloissa. Mikäli haastateltava kieltäytyi tai häntä ei tavoitettu, otettiin yhteyttä hänen varahenkilöönsä. Kaiken kaikkiaan haastatteluja toteutettiin 34. Haastatelluista 17 oli miehiä ja 17 naisia, ja he jakautuivat tasan myös eduskuntakokemuksen perusteella. Haastatteluihin osallistui kansanedustajia kaikista eduskuntaryhmistä ja eri vaalipiireistä.

Aineiston keruu ja analysointi etenivät tutkimuksessa seuraavasti:

Kyselyn suunnittelu ja toteutus sekä vastausten analyysi

Kyselyn vastausten perusteella suunniteltujen haastatteluiden toteutus

Haastatteluiden tulosten analysointi ja kyselytulosten tarkentaminen

Kysely- ja haastattelututkimusten tulosten yhdistäminen kokonaisuudeksi

Analyysin jälkeen keskusteltiin kolmen asiantuntijan kanssa tutkimustulosten merkityksestä suhteessa aiempiin eduskuntaa, parlamentarismia ja sukupuolta käsitelleisiin tutkimuksiin.

Kaikki tutkimusta varten kerätyt aineistot käsitellään tässä raportissa anonyymisti siten, ettei tutkimukseen osallistuneita henkilöitä voida yhdistää vastauksiin. Tästä syystä esimerkiksi suoria lainauksia tai haastatteluissa kerrottuja anekdootteja ei ole raportissa käytetty. Jotkut haastatelluista kansanedustajista toivat esiin mahdollisuuden viitata nimellä haastattelu-vastauksiin, mutta aineiston yhtenäisen käsittelyn vuoksi suoria lainauksia ei käytetty myöskään näiden henkilöiden kohdalla.

Vastaajien anonymiteetin säilyttäminen ja tutkimusprosessin läpinäkyvyys muodostavat yhdessä tämän raportin tärkeimmät reunaehdot. Tutkimuksen toteuttajan salassapitovelvollisuus on jatkuva. Kaikki hankkeessa

---

7 Näiden luokkien sisällä käytettiin satunnaisotantaa siten, että kaikista luokista saatiin samansuuruinen otos. Samalla kullekin haastateltavalle valittiin satunnaisotannalla varahenkilö. Luokkia on neljä: (1) miehet, joiden kansanedustajakokemus oli alle kaksi eduskuntakautta; (2) miehet, joiden kansanedustajakokemus oli yli kaksi eduskuntakautta; (3) naiset, joiden kansanedustajakokemus oli alle kaksi eduskuntakautta; (4) naiset, joiden kansanedustajakokemus oli yli kaksi eduskuntakautta.

kerätty aineisto on luovutettu eduskunnan kanslialle tutkimuksen päätteeksi.

2.2 Tutkimuksen vastaanotto eduskunnassa

Kyselylomake herätti keskustelua sekä etukäteen ohjausryhmässä että jälkikäteen tutkimuksen kohteena olleiden kansanedustajien parissa. Tutkimus kohtasi kritiikkiä erityisesti kyselylomakkeessa esitettyjen taustakysymysten yksityiskohtaisuuden ja kaksijakoisen sukupuolikäsityksen vuoksi.

Taustakysymykset kattoivat esimerkiksi syntymävuoden, eduskuntaryhmän, sukupuolen ja vaalipiirin. Ohjausryhmässä käydyssä keskustelussa näiden arvioitiin herättävän vastustusta, mutta hankkeessa haluttiin kuitenkin kerätä monipuoliset taustatiedot vastaajista riittävän tarkkojen ja vertailukelpoisten tulosten takaamiseksi.

Sukupuolta kysyttäessä kyselylomakkeessa annettiin vastaajille vaihtoehtoisiksi ainoastaan mies tai nainen. Osa vastaajista kritisoi tätä valintaa sen sukupuolivähemmistöt ohittavan asetelman vuoksi, ja joihinkin lomakkeisiin oli itse lisätty vaihtoehto ”muu”. Jatkossa vastaavissa tutkimuksissa on syytä ottaa huomioon laajempi sukupuolikäsitys ulossulkemisen välttämiseksi⁸. Käsillä olevassa raportissa on nojaututtu tilastovetoisissa tutkimuksissa yleensä käytettyyn kaksijakoiseen sukupuolijärjestelmään ja tämän ulkopuolelle jääneet määritelmät on kyselyvastauksia analysoitaessa tulkittu siten, että sukupuoli oli jätetty ilmoittamatta.

Taustakysymysten nostattaman kritiikin vaikutusta vastausprosenttiin tai osittain täytettyjen lomakkeiden määrään on vaikeaa arvioida tarkasti, sillä

---

⁸ Sukupuolen moninaisuus on sisällytetty esimerkiksi tasa-arvolakiin, jossa on on vuonna 2015 kielletty syrjintä sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P6c> (luettu 30.7.2018). Tuore akateeminen puheenvuoro sukupuoleen liittyvästä käsitteistöstä ja viimeisimmästä aihetta koskevista humanistis-yhteiskunnallisesta tutkimuksesta: Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) (2017): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino.

vain muutamissa tyhjinä palautetuissa lomakkeissa oli sanallinen perustelu lomakkeen täyttämättä jättämisen syistä. Lomakkeita, joissa oli vastattu muihin kuin taustakysymyksiin tai jätetty osa taustakysymyksistä tyhjiksi, oli 18 kappaletta. Suurimmassa osassa lomakkeita (88 prosenttia) kaikkiin taustakysymyksiin oli vastattu. Kansanedustajat esittivät kyselyn toteutustapaan ja tutkimusasetelmaan kohdistettua kritiikkiä kyselylomakkeessa, sähköpostilla tutkijoille ja eduskunnan virkamiehille sekä sosiaalisessa mediassa.

On mahdollista, että kyselylomakkeen yksityiskohtainen taustatietojen selvittäminen vaikutti siihen, miten vastaajat raportoivat henkilökohtaisista kokemuksistaan, kuten mahdollisesta häirinnästä tai syrjinnästä. Toisaalta taustakysymyksiin kriittisesti suhtautuneista vastaajista osa jätti vastaamatta näihin kysymyksiin, vaikka loppuosa lomakkeesta olikin täytetty. Jotkut toivat kriittisen näkemyksensä lomakkeen muodosta esiin lopun avoimessa kysymyksessä. Näin ollen on todennäköistä, että taustakysymykset vaikuttivat enemmän vastausprosenttiin ja puutteellisesti täytettyjen lomakkeiden määrään kuin vastausten sisältöön.

2.3 Ruotsalaistutkimukset esikuvina

Eduskunnalle suunniteltua kyselyä valmisteltaessa konsultoitiin Ruotsissa Uppsalan yliopistossa tehdyn tutkimuksen toteuttajaa. Ruotsin Riksdagenissa käytetty kyselylomake saatiin alkuperäisenä siitä vastanneelta tutkijalta, ja sitä käytettiin ensisijaisena viitekehyyksenä eduskunnalle suunnattua lomaketta laadittaessa.

Kyselylomaketta muokattiin eduskunnan käytäntöjä vastaavaksi keskustelemalla ohjausryhmän edustajien kanssa. Pyrkimys tavoitella suuntaa-antavaa vertailtavuutta ruotsalaistutkimuksiin säilyi muutoksista huolimatta: kysymyksiä muutettiin osittain, osa kysymyksistä ohitettiin tälle tutkimukselle ylimääräisinä ja vastausasteikkoa muutettiin kymmenportaisesta viisiportaiseksi.

Toisin kuin Ruotsissa toteutetuissa kysely- ja haastattelututkimuksissa, Suomessa alkuasetelmana oli kaksiosaisen hankkeen toteuttaminen, jolloin kysely muodostui ennen kaikkea tasa-arvoa koskevien kokemusten alkukartoitukseksi. Kyseessä oli siis tutkimuksen erillinen osa mutta ei kyselytutkimus, jonka oletetaan kattavan laajoja tutkimuskysymyksiä itsenäisenä kokonaisuutenaan. Näin ollen kyselyn tuloksiin palattiin myös haastattelujen jälkeisessä yhteenvedossa.

Kyselylomake jaettiin viiteen osa-alueeseen sen mukaan, miten tulokset oli teemoitettu ruotsalaistutkijoiden julkaisemassa raportissa. Osa-alueet olivat (1) taustatiedot, (2) kansanedustajiin kohdistuvat odotukset ja vaatimukset, (3) valta ja vaikutusmahdollisuudet, (4) kohtelu ja (5) verkostot⁹. Suurin osa kysymyksistä oli suljettuja kysymyksiä, joissa pyydettiin vastaajaa antamaan arvionsa rastittamalla lähinnä omaa kokemustaan oleva vaihtoehto.

Kyselyn osa-alueet perustuvat ruotsalaisessa kyselytutkimuksessa valikoituihin tutkimusteemoihin, jotka käsittelevät parlamenttityön sukupuolituneita käytäntöjä ja sukupuolisensitiivisen parlamenttitutkimuksen esiin nostamia kysymyksiä siitä, miten kokemukset edustajantyöstä eriävät sukupuolen mukaan. Eduskunnassa nyt toteutettu tutkimus seuraa näitä taustaoletuksia. Suuntaa antava vertailtavuus päätettiin rajata kysymykseen siitä, miten eroja näytti nousevan vastaajien sukupuolen perusteella. Lisäksi selvitettiin, nouseeko suomalaistuloksista esiin selkeästi jokin ryhmä, jonka sisällä erot vaikuttaisivat olevan suurempia¹⁰.

---

9 Ks. liite 1.

10 Ruotsin kyselytutkimuksen tuloksia laventavassa osuudessa toteutettiin 40 syvähaastattelua, jotka jakautuivat tasan mies- ja naiskansanedustajien välillä. Haastatteluiden teemat nojasivat kyselytutkimuksen kohtiin, joiden suhteen sukupuolten välillä havaittiin eroja etenkin alle 35-vuotiaiden edustajien ryhmässä. Näiden mukaan nuoret naiset kokivat voimakkaammin heihin edustajina kohdistuvat vaatimukset, olivat eniten huolissaan mahdollisesti työssään tekemistään virheistä ja kokivat eniten huonoa kohtelua sosiaalisessa mediassa. Näitä ongelmakohtia käsiteltiin haastatteluraportissa sen mukaan, miten edustajat kertoivat kokemuksistaan, poimimalla litteroidusta haastatteluaineistosta merkittävimmät ja yli puoluerajojen toistuvat maininnat. Haastatteluraportissa vastaukset käsiteltiin alateemoittain, joita olivat edustajiin kohdistuneet vaatimukset ja odotukset, edustajien epätasapuolinen kohtelu, mitätöinti, naurunalaiseksi tekeminen, häpäisy ja syyllistäminen sekä kaksoisrangaistus, jossa henkilöä syyllistään valinnastaan, siitä huolimatta, mitä tämä valitsee. Tutkijat raportoivat myös muista häirintätekniikoista. Raportissa käsitellään lisäksi strategioita, joilla vastata häirintään tai muuhun huonoon kohteluun, sekä sosiaalista mediaa omana kokonaisuutenaan. Ks. Erikson 2017.

Ruotsin kansanedustajien välistä tasa-arvoa koskevassa kyselytutkimuksessa 2016 suurimmat erot vastauksissa olivat alle 35-vuotiaiden mies- ja naiskansanedustajien välillä. Tätä seurannut haastattelututkimus keskittyi tähän alle 35-vuotiaiden edustajien ryhmään. Haastatteluraportissa todettiin nuorten kansanedustajien kertomusten heijastavan sitä, miten sukupuolinormit, näiden seuraukset ja vastastrategiat tutkimusten perusteella yhteiskunnassa näyttäytyvät. Raportissa tuotiin myös esiin kansanedustajien tyytyväisyys Ruotsin Riksdagenin tasa-arvotilanteeseen yleisesti ottaen: kansanedustajat katsoivat pitkälti omaavansa yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa edustajantyötään parlamentissa. Toisaalta tämän yhdenvertaisuuden tiellä oli Ruotsissa edelleen havaittavissa esteitä, jotka johtuvat erityisesti siitä, että naiskansanedustajat kokivat joutuvansa ponnistelemaan miehiä enemmän tullakseen vakavasti otetuiksi. Lisäksi Riksdagenin naisedustajat kokivat jäävänsä usein sivuun ja ottavan itselleen vähemmän tilaa kuin miesedustajat. He kokivat myös saavansa miehiä useammin osakseen häiritsevää kohtelua.¹¹

Vastoin Ruotsissa tehdyn kyselytutkimuksen tuloksia Suomen eduskunnassa kyselyyn vastanneista kansanedustajista ei iän, edustajakokemuksen tai muun vastaavan ominaisuuden perusteella noussut selkeää, muista erottuvaa ryhmää. Tästä syystä haastateltavat päädyttiin valitsemaan luvussa 2.1 kuvatun prosessin mukaisesti. Haastattelukysymykset¹² muodostettiin jälleen ohjausryhmän kanssa keskustellen, kun kyselyn tuloksia oli tarkasteltu alustavasti.

---

11 Erikson 2017, 20.

12 Ks. liite 2.

3 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO KANSANEDUSTAJIEN TYÖSSÄ NELJÄSTÄ NÄKÖKULMASTA

Kyselyn ja haastatteluiden tuloksia käsitellään ryhmiteltyinä neljän otsikon alle. *Eduskuntaryhmän sisällä* tasa-arvonäkökulmaa koskeviksi kysymyksiksi nousivat valiokunta- ja toimielinpaikkojen jakautuminen sekä senioriteettiperiaate. Osiossa käsitellään myös puhetilanteisiin liittyvän kokemuksen sukupuolittuneisuutta ja kansanedustajan työhön saatavaa tukea. *Eduskuntaryhmien rajat ylittävää* työtä käsittelevässä osiossa tarkastellaan sitä, miten edustajat kokevat oman taustansa resurssina eduskuntatyössään ja miten positiivinen palaute jakautuu sukupuolten kesken. Osiossa sivutaan myös verkostojen merkitystä tasa-arvonäkökulmasta. Kolmas osio keskittyy *eduskuntaan työpaikkana*. Tämän alle on kerätty seikkoja, jotka koskevat käytännön työn järjestämistä ja muodollisuuksia. Tähän sisältyvät kysymykset lastenhoidon järjestämisestä eduskuntatalon tiloissa, seksuaalista häirintää koskevat kokemukset ja häirintätilanteisiin liittyvät toimintaohjeet sekä talon tiukoiksi koetut hierarkiat. Viimeisessä osiossa käsitellään *eduskunnan ja yhteiskunnan rakenteiden rajapintoja*. Tällä tarkoitetaan niitä kansanedustajan työn ulottuvuuksia, jotka kurkottavat näkyvimmin eduskuntatalon ulkopuolelle. Sukupuolten tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta tämä merkitsee kysymyksiä rakenteista, kuten työelämään ja monimuotoiseen mediaan liittyvästä sukupuolittuneisuudesta.

Neljään näkökulmaan perustuva jako on keinotekoinen ja tätä analyysia silmällä pitäen rakennettu; käytännössä kysymykset ulottuvat yli niille osoitetun toiminnallisen tilan. Jaottelun tavoitteena on osoittaa karkeasti niitä suuntia, joissa aineiston tasa-arvoa koskevia solmukohtia tarkasteltiin. Samaan aikaan ne ovat myös suuntia, joiden kautta koettuihin ongelmiin voidaan vaikuttaa.

3.1 Eduskuntaryhmän sisällä tapahtuva työ

Tässä luvussa käsitellään aiheita, jotka ovat riippuvaisia ennen kaikkea eduskuntaryhmien sisällä tapahtuvasta työstä. Valiokunta- ja toimielinpaikat sekä puheenjohtajuudet jakautuvat epätasaisesti sukupuolten välillä. Päätökset paikoista tehdään eduskuntaryhmissä. Myös paikkojen jakamisessa ensiarvoisen tärkeä senioriteetti vaikuttaa kertyvän naisille hitaammin kuin miehille. Puhetilanteissa sukupuolten välillä eroja nousi esiin nimenomaan eduskuntaryhmän sisällä. Naiset kokivat miehiä useammin, että heidän alkuperäisideansa viedään tai puheensa keskeytetään. Haastattelussa selitykset tälle löytyivät yleensä ryhmän sisältä.

Puheenjohtajapaikat

Eri toimielimiin liittyville avainpaikoille hakeutuminen lisää edustajan roolin näkyvyyttä ja vaikutusvaltaa. Kaksi viimeisintä puhemiestä ovat olleet naisia: Maria Lohela (sin.) ja Paula Risikko (kok.). Heitä ennen tässä eduskunnan merkittävimmissä tehtävissä on toiminut kaksi muuta naista ja 33 miestä¹³. Miehet ovat yliedustettuina eduskunnan tärkeimmillä johdopaikoilla. Valiokuntien ja valiokuntajaostojen 23 puheenjohtajasta 78,3 prosenttia on miehiä. Varapuheenjohtajista taas enemmistö on naisia.¹⁴ (taulukko 1).

Sama kaava toistuu eduskuntapuolueiden ja eduskuntaryhmien johtotehtävissä. Kaksi kolmasosa puolueiden ja eduskuntaryhmien puheenjohtajista on miehiä. Neljässä suurimmassa eduskuntapuolueessa sekä eduskuntaryhmän että puolueen puheenjohtaja on mies. Näihin ryhmiin kuuluu 69,5 prosenttia istuvista kansanedustajista. Varapuheenjohtajistossa naisten osuus on puolestaan merkittävästi suurempi. Eduskuntaryhmissä niu-

13 Luvut sisältävät myös väliaikaiset puhemiehet. Lähde: Eduskunnan toimielimet 1907–2014, eduskunnan verkkosivut: https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/entiset_kansanedustajat/tilastotietoa-entisista-edustajista/Sivut/eduskunnan-toimielimet-1907-2014.aspx (luettu 27.8.2018)

14 Tiedot valiokuntien ja valiokuntajaostojen puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista saatu eduskunnan tietopalvelusta maaliskuussa 2018.

kasti alle puolet varapuheenjohtajista on naisia¹⁵. Puolueissa lähes kaikki toteuttavat varapuheenjohtajiston osalta samaa kaavaa¹⁶: kaksi naista ja yksi mies. Niinpä kaksi kolmesta puolueen varapuheenjohtajasta on naisia¹⁷ (kts. taulukko 1).

Näiden tulosten valossa näyttää siltä, että miehiä valitaan eduskunnan näkyvimmillä paikoilla suhteessa enemmän, vaikka huomioitaisiin miesedustajien suurempi määrä. Naisedustajille keskittyvät ennen kaikkea varapaikat.

	Valiokunnat				Eduskuntaryhmä				Puolueet				Kaikki kansanedustajat	
	PJ		VPJ		PJ		VPJ		PJ		VPJ			
	Kpl	Pros.	Kpl	Pros.	Kpl	Pros.	Kpl	Pros.	Kpl	Pros.	Kpl	Pros.	Kpl	Pros.
Miehiä	18	78,3	8	47,1	6	66,7	9	52,9	6	66,7	9	34,6	117	58,5
Naisia	5	21,7	9	52,9	3	33,3	8	47,1	3	33,3	17	65,4	83	41,5
Yht.	23	100	17	100	9	100	17	100	9	100	26	100	200	100

Taulukko 1. Puheenjohtajien määrä ja prosenttiosuus johtopaikoilla ja koko eduskunnassa sukupuolittain. Lähteet: eduskunnan verkkosivut, puolueiden verkkosivut.

15 Tiedot eduskuntaryhmien puheenjohtajista on saatu eduskunnan verkkosivuilta: <https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/eduskuntaryhmat/Sivut/default.aspx> (luettu 26.8.2018). Tämän vertailun ulkopuolelle jätettiin yhden hengen ryhmät Liike Nyt -eduskuntaryhmä sekä kansalaispuolueen eduskuntaryhmä.

16 Vain perussuomalaiset poikkeavat tästä kaavasta. Heillä ei verkkosivujensa mukaan ole kuin 1. ja 3. varapuheenjohtaja, joista toinen on nainen ja toinen mies.

17 Tiedot puolueiden puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista on saatu puolueiden omilta verkkosivuilta 27.8.2018. Keskusta: <https://www.keskusta.fi/Suomeksi/Keskusta/Puoluejohto>; kokoomus: <https://www.kokoomus.fi/yhteystiedot/>; SDP: <https://sdp.fi/fi/tutustu/ihmiset/sdpn-varapuheenjohtajat/>; siniset: <https://www.sininentulevaisuus.fi/sinisten-johto/>; perussuomalaiset: <https://www.perussuomalaiset.fi/yhteystiedot/puoluehallitus/>; vihreät: <https://www.vihreat.fi/puoluejohto/puheenjohtajisto/varapuheenjohtajat/>; vasemmistoliitto: <http://www.vasemmisto.fi/yhteystiedot/puoluejohto/>; RKP: <http://www.sfp.fi/fi/content/politiker>; KD: <http://www.kd.fi/yhteystiedot/puolue-elimet/>.

Valiokuntapaikat

Eduskuntaryhmässä tehdään päätökset siitä, miten eri toimielinten jäsenyydet ryhmän sisällä jaetaan. Valiokuntapaikat jakautuvat kyselyn mukaan varsin pitkälti edustajien toiveita noudattaen: naisten ja miesten yleisimmät valiokunnat olivat myös niitä, mihin he halusivat eniten päästä. 15 prosenttia miehistä ja 9,8 prosenttia naisista oli tyytymättömiä tilanteeseensa valiokuntapaikkojen suhteen¹⁸. Haastatteluissa sukupuolen vaikutusta valiokuntapaikkojen jaossa pidettiin yleisesti vähäisenä oman eduskuntaryhmän sisällä.

Politiikka-alueiden sukupuolittuneisuus näkyi myös valiokuntapaikkojen jakautumisessa. Kyselyyn vastanneista edustajista naisia oli suhteessa eniten sivistysvaliokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa sekä ympäristövaliokunnassa, kun taas miesten suhteellisesti yleisimmät valiokunnat olivat valtiovarainvaliokunta, suuri valiokunta ja perustuslakivaliokunta (kuva 1). Asetelmaan on totuttu vuosien kuluessa¹⁹. Haastatellut kansanedustajat nimesivät tähän syiksi esimerkiksi edustajien ammattitaito- ja kiinnostuksen kohteet ja työelämän yleisen segregaan. Osa haastateltavista mainitsi myös äänestäjäkunnan intressit valiokuntatoiveita ohjaavana tekijänä. Sekä mies- että naiskansanedustajat toivat haastatteluissa esiin tavoitteitaan monipuolistaa valiokunta- ja politiikka-alueiden perinteisiä sukupuolijakoja oman toimintansa kautta.

Kyselyn tuloksia analysoitaessa tuli esiin myös joitakin poikkeuksia siinä, miten valiokuntapaikkatoiveet ja niiden toteutuminen suhteutuivat toisiinsa. Selkeimmin muista erottuivat kaksi ylivoimaisesti halutuinta valio-

---

18 Kysymys 12. Oletteko tyytyväinen tilanteeseen valiokuntapaikkojen suhteen?

19 Poliitiikka-alueiden sukupuolittuneisuudesta Suomessa ks. esim. Kuusipalo, Jaana (2011): *Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa*. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8454-4>
; Lähteenmäki, Maria (2006): "Naiset tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta 1907–2003.", erityisesti s. 195–198. Teoksessa Sulkunen, Irma, Lähteenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsinki: Edita, s. 84–208.

kuntaa, jotka olivat ulkoasiainvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta.²⁰ Näihin halusivat laajasti niin nais- kuin miesvastaajat. Molempiin valiokuntiin oli kuitenkin valittu suhteessa enemmän miehiä sekä jäseniksi että varajäseniksi. Ulkoasiainvaliokuntaan haluaa 37,4 prosenttia naisista ja 31,6 prosenttia miehistä; sen jäsenenä on 10 prosenttia naisista ja 13,9 prosenttia miehistä. Valtiovarainvaliokuntaan naisvastaajista halusi 39,2 prosenttia ja miesvastaajista 45,6 prosenttia; sen jäsenenä on 14 prosenttia naisista ja 28,2 prosenttia miehistä (kuva 1).

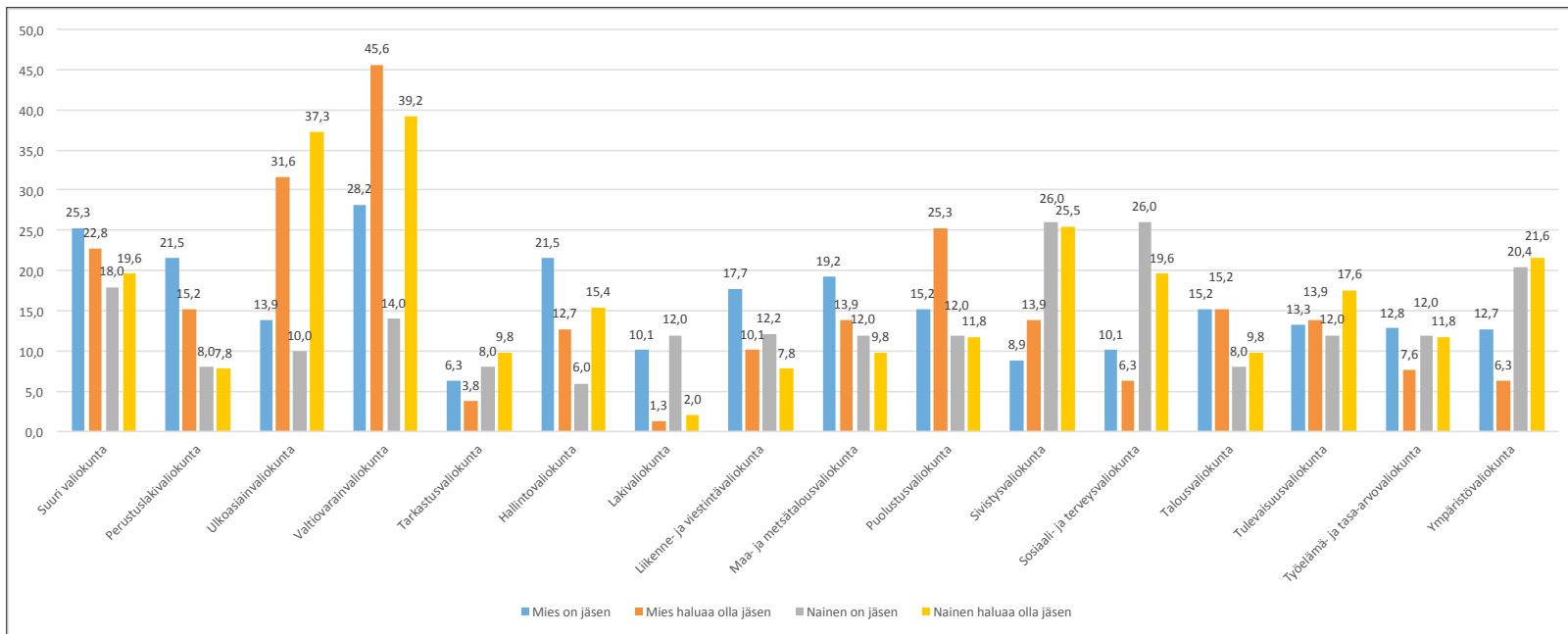
Naisten edustus ulkoasiainvaliokunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa on vielä pienempi, kun tarkastellaan paikkojen laadun jakautumista sukupuolten välillä²¹. Ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä tai varajäsenenä on yhteensä 10 naista. Näistä varsinaisia jäseniä on 5, mikä on 6 prosenttia kaikista eduskunnan naisista. Ulkoasiainvaliokunnan 17 varsinaisesta jäsenestä 12 on miehiä, mikä on 10,3 prosenttia eduskunnan kaikista mieskansanedustajista. Valtiovarainvaliokunnassa ero on vielä suurempi. Joka neljäs eduskunnan miesedustaja (25,6 prosenttia) on valtiovarainvaliokunnan jäsen tai varajäsen, kun naisista valtiovarainvaliokuntaan kuuluu vain noin joka kahdeksas (12 prosenttia).²²

---

20 Kahden laajemmin käsitellyn poikkeuksen lisäksi kyselyvastauksista voi huomata ainakin kaksi muutakin valiokuntaa, joissa halukkuus ja jäsenyys eivät kohtaa (kuva 1). Hallintovaliokuntaan haluavat useammin naiset, mutta jäsenenä on huomattavasti enemmän miesvastaajia. Puolustusvaliokuntaan ilmoitti haluavansa huomattavasti suurempi osa kyselyyn vastanneista miehistä, mutta paikat jakautuivat sukupuolten osalta tasaisesti. Kyselyn perusteella vaikuttaisi siis siltä, että puolustusvaliokuntaan haluavan naisen olisi sinne myös helpompi päästä. Toisaalta haastatteluissa puolustuspolitiikka mainittiin yhtenä niistä politiikka-alueista, joilla naiskansanedustajan vaikuttaisi olevan vaikeampaa saada jalansijaa.

21 Tiedot valiokuntien puheenjohtajista, varapuheenjohtajista, jäsenistä ja varajäsenistä on otettu eduskunnan sivuilta (<https://www.eduskunta.fi/FI/lakiensaaminen/valiokunnat/Sivut/default.aspx>, luettu 6.7.2018). Kyselyssä pyydettiin tietoa jäsenyyden laadusta, mutta näitä tietoja ei tässä yhteydessä voida käsitellä joidenkin vastaajaryhmien pienen koon takia (alle 5 vastaajaa). Kyselyn tuloksia tulkittaessa kaikki valiokuntien jäsenyydet ja varajäsenyydet on laskettu yhteen, ellei toisin mainita.

22 Anne Maria Holli (2014) on tutkimuksessaan tarkastellut eduskunnan valiokuntia, valtaa ja sukupuolta vuosina 2005–2012. Hän toteaa *pystysuoran* työnjaon sukupuolten välillä olevan murtumassa ja naisten nousevan useammin merkittävimpiin aseisiin valiokunnissa. *Vaakasuoran* työnjaon Holli toteaa jopa vahvistuneen, eli naiset ja miehet keskittyvät hänen mukaansa aiempaa vahvemmin eri poliittikalohkoille. Nyt tehdyn tutkimuksen tulosten perusteella molemmat jaot pitävät yhä pintansa. (Kts. tarkemmin liite 3).

Kuva 1. Halukkuus ja jäsenyys valiokunnissa sukupuolittain, prosenttia vastaajista. Kysymykset 11a. Mihin valiokuntaan kuulutte tällä hetkellä? ja 11b. Mihin valiokuntaan haluaisitte kuulua?

Toimielinpaikat

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös toimielinpaikkojen jakautumista. Näillä tarkoitetaan toimielimiä, joihin eduskuntaryhmät nimeävät edustajat ja joista maksetaan kokouspalkkioita. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset hallintoneuvostot. Toimielinpaikkojen jakautumisessa korostui eduskuntaryhmän johdon rooli. Käytännöt vaihtelivat ryhmittäin: joissain tapauksissa edustajien omat toiveet on otettu huomioon, mutta muutamat haastateltavat sanoivat ryhmäjohtoon myös osoittavan paikkoja suoraan edustajille.

Toimielinpaikkojen jakautuminen toistaa kyselyvastausten perusteella tiettyjen politiikka-alueiden sukupuolittuneisuutta. Kyselyyn vastanneiden naiskansanedustajien kolme yleisintä toimielintä olivat Kela, Alko ja Yle, joista kaksi ensimmäistä ovat naisenemmistöisiä²³. Miesvastaajien yleisimmät toimielimet olivat Yle, VR ja Posti. Näissä kaikissa naisedustajia oli selkeästi suhteellista osuuttaan vähemmän. Liikerytysten hallintoneuvostoissa ja esimerkiksi pankkivaltuustossa oli niin ikään miehiä suhteessa enemmän kuin naisia. Sukupuoli ei kuitenkaan noussut tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi toimielinpaikkojen määrää tai puheenjohtajuuksia tarkasteltaessa²⁴.

Haastatellut kansanedustajat suhtautuivat toimielimiin vaihtelevasti. Yhtäältä hallintoneuvostopaikkojen ei katsottu olevan haluttuja niiden merkityksettömyyden vuoksi, toisaalta nämä nähtiin mahdollisuuksina vaikuttaa kyseessä olevan organisaation kehittämiseen. Osa haastateltavista piti palkkioita nimellisinä, osa merkittävänä esimerkiksi vaalikampanjan rahoituksen kannalta. Toimielimiä pidettiin kuitenkin myös hyödyllisinä oman asiantuntemuksen kehittämisen paikkoina, jotka tukevat

---

23 Kela ja Alko ovat kokonaiskoonpanoltaan naisenemmistöisiä. Kelan valtuutetuissa on 9 naista ja 3 miestä (<https://www.kela.fi/valtuutetut>, luettu 6.7.2018), Alkon hallintoneuvostossa 7 naista ja 6 miestä (<https://www.alko.fi/alko-oy/yritys/hallinto-ja-johto/hallintoneuvosto>, luettu 6.7.2018).

24 Ministerikokemus oli tilastollisesti merkitsevä muuttuja: edustajat, joilla oli ministerikokemusta, raportoivat todennäköisemmin vähän toimielinpaikkoja kuin muut edustajat. (liite 1).

oman kiinnostuksen mukaisen osaamisen lisäämistä tai vaikkapa oman vaalipiirin asioihin vaikuttamista.

Senioriteettiperiaate

Haastatteluissa valiokunta- ja toimielinpaikkojen katsottiin jakautuvan enimmäkseen senioriteettiperiaatteen mukaisesti. Senioriteettiperiaatteen mukaan eduskunnassa eniten kokemusta hankkineet edustajat ovat etusijalla halutuimpia paikkoja ja tehtäviä jaettaessa. Myös edustajien omat kiinnostuksen kohteet ja asiantuntemus otetaan huomioon, mutta senioriteettiperiaate on tärkeä valintakriteeri etenkin silloin, kun paikkoihin on useita päteviä ehdokkaita. Senioriteetin määrittämisessä keskeisessä asemassa on parlamentaarinen ikä eli se, kuinka monta vuotta henkilö on toiminut kansanedustajana. Haastatteluissa huomautettiin senioriteetin muodostumisen olevan kuitenkin monisyinen asia, jota ei voi mitata pelkästään kansanedustajan kokemusvuosilla. Sen muodostumiseen vaikuttavat esimerkiksi erilaiset vastuutehtävät kuten puheenjohtajakokemus puolueessa, eduskuntaryhmässä tai valiokunnissa, ministerikokemus ja kokemus Euroopan parlamentissa. Toisaalta jotkin tehtävät, kuten kansainvälisistä yhteistyöelimistä hankittu kokemus²⁵, vaikuttavat haastatteluiden perusteella senioriteetin muodostumiseen vain vähän.

Huolimatta senioriteetin muodostumisen monimutkaisuudesta siitä puhutaan tyypillisesti neutraalina tapana mitata edustajien kokemusta. Monet haastateltavat toivat esiin, että eduskunnassa hankittu kokemus määrittelee edustajan mahdollisuuksia eri tehtäviin huomattavasti muuta osaamista enemmän. Haastatellut edustajat toivat myös esiin eri strategioita suhtautua valiokuntapaikkojen jakautumiseen. Uusina tulokkaina edustajat saattavat esimerkiksi toivoa valiokuntapaikkaa lähtökohtaisesti sen mukaan, mikä on perinteisesti vaikuttanut ensimmäisen kauden edustajalle realistiselta valinnalta. Suositimpien valiokuntien suhteen tuotiin esiin sekä sanattomia että ääneen lausuttuja käytäntöjä siitä, missä vai-

---

25 Haastatteluissa esimerkkeinä tällaisista kansainvälisistä tehtävistä, joihin kansanedustajat voivat hakeutua mutta jotka vaikuttavat senioriteetin muodostumiseen vain vähän, mainittiin Euroopan neuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnat.

heessa edustajan senioriteetin katsotaan olevan riittävä näihin paikkoihin. Jotkut haastateltavat nostivat esiin, että oma eduskuntaryhmä pyrki myös rikkomaan vallitsevia käytäntöjä esimerkiksi nostamalla tietoisesti nuoria kansanedustajia kokoneempien ohi. Laajassa mittakaavassa merkkejä tällaisesta toiminnasta ei kuitenkaan ollut nähtävissä esimerkiksi siinä, miten halutuimpien valiokuntien paikat jakautuvat²⁶. Lisäksi osa parlamentaaraiselta iältään nuoremmista miesedustajista huomautti jäävänsä paitsioon kaksinkertaisesti, mikäli sukupuoli nostettaisiin senioriteetin rinnalle paikkajakoa määrittäväksi käytännöksi.

Kerätyn kysely- ja haastatteluaineiston perustella senioriteettiperiaatteen sukupuolineutraalius voidaan kyseenalaistaa²⁷. Senioriteettia ei tarkasteltu kyselyssä suoraan, eikä haastatteluissa lähestytty asiaa omana kokonaisuutenaan. Julkilausuttuna senioriteetin merkitys nousi esiin haastatteluissa erityisesti valiokuntapaikkojen jakautumisesta puhuttaessa. Lopullisessa analyysissä kyselyn tuloksista saatiin osittain tukea haastatteluissa esiin tuoduille seikoille.

Moni haastateltava arveli, että naisten miehiä pienempi suhteellinen osuus halutuimmilla paikoilla on seurausta senioriteettiperiaatteen logiikasta ja siitä, että enemmistö pitkään eduskunnassa olleista edustajista on miehiä. Kyselyaineisto ei kuitenkaan tue tätä näkemystä. Kokoneiden, parlamentaarisen ikänsä perustella senioriteettia keränneiden edustajien osuus naisvastaajista oli suurempi kuin miesvastaajista. Naisvastaajista 28,8 prosenttia oli neljännen tai useamman kauden edustajia, kun taas miehissä kokoneiden edustajien osuus oli 25 prosenttia²⁸. Myös ministerikokemus jakautui kyselyaineistossa tasaisesti sukupuolten välillä: 23,8 prosenttia miehistä

---

26 Ulkoasiainvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan varsinaisessa jäsenistössä miehistä ensimmäisen kauden kansanedustajia on 21,4 prosenttia ja naisista 10 prosenttia. Kokoneita, neljän tai useamman kauden edustajia miehissä on 46,5 prosenttia ja naisissa 50 prosenttia.

27 Muutamat haastateltavat kyseenalaistivat koko periaatteen oikeutuksen sillä perusteella, että kansanedustajan äänestäjiltä saama mandaatti ajaa asioita on samanarvoinen huolimatta tämän parlamentaaraisesta iästä.

28 Naisvastaajissa myös ensimmäisen kauden edustajien määrä oli korostunut. Kyselyyn vastanneista naisista 32,7 prosenttia ja miehistä 27,5 prosenttia oli ensimmäisen kauden edustajia. Miesten kohdalla toisen ja kolmannen kauden edustajien osuus oli suurempi kuin naisvastaajien kohdalla.

ja 23,1 prosenttia naisista kertoi, että heillä oli ministerikokemusta. Tästä huolimatta kyselyaineistossa halutuimmat valiokuntapaikat jakautuivat epätasaisesti eri sukupuolten välillä (ks. kuva 1 sivu 28).

Monet haastateltavat toivat esiin, ettei senioriteetti kerry miehille ja naisille samalla tavalla. Haastateltavat toivat ensinnäkin esiin, että naisedustajien olisi vaikeampi päästä senioriteettia kerryttävälle avainpaikoille. Miehillä on yliedustus arvostetuimmilla valiokunta- ja puheenjohtajapaikoilla. Naisia taas on tyypillisesti tehtävissä, joiden haastateltavat katsoivat olevan vähemmän merkittäviä senioriteetin muodostumisen kannalta, ja niiden koettiin myös olevan helpommin halukkaiden ulottuvilla. Esimerkkinä tällaisesta nostettiin eduskunnan kansainväliset valtuuskunnat. Puheenjohtajuuksien tarkastelu tukee tätä näkemystä. Senioriteetin kannalta merkittävillä valiokuntien puheenjohtajapaikoilla on miehillä yliedustus. (ks. taulukko 1, sivu 25) Vastaavasti haastatteluissa vähemmän merkittäviksi mainittujen kansainvälisten valtuuskuntien puheenjohtajista 4 on miehiä ja 5 naisia. Kansainvälisten valtuuskuntien varapuheenjohtajissa on niin ikään 4 miestä ja 5 naista²⁹.

Toiseksi jotkut haastateltavat toivat esiin kokemuksia siitä, että miesedustajilla sama määrä kerrytettyä senioriteettia merkitsee suurempaa painoarvoa kuin naisedustajilla. Haastatteluiden perusteella eri seikat viittaavat tähän suuntaan. Suurimmalle osalle haastatelluista mieskansanedustajista senioriteetti näyttäytyi haastatteluiden perusteella selkeästi kertyvänä pääomana, jonka myötä mahdollisuudet arvostetumpiin valiokuntapaikkoihin avautuvat automaattisesti. Asia on merkittävä senioriteettiperiaatteen oikeutuksen kannalta: voidaan olettaa, että luottamus senioriteetin selkeään kertymiseen ja kerryttämisen mahdollisuuteen vahvistaa kokemusta senioriteetin oikeudenmukaisuudesta. Toisaalta suorasanaisesti seniori-

---

29 Kansainvälisiksi valtuuskunniksi laskettiin tässä yhteydessä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta, ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta, Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunta, Itämeren parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunta, Pohjois-Atlantin liiton parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta, Välimeren unionin parlamentaarinen yleiskokous, Parlamenttienvälisen liiton IPU:n Suomen ryhmän johtokunta ja Kansainvälisten asioiden foorumi. Tiedot puheenjohtajuuksista ja varapuheenjohtajuuksista on saatu Eduskunnan kirjaston tietopalvelusta maaliskuussa 2018.

teettiperiaatteen oikeutusta haastatteluissa kyseenalaistaneet edustajat olivat miehiä. Haastatellut naiskansanedustajat toivat toistuvasti esiin kokemuksia siitä, että heidän tulee osoittaa omaa osaamistaan ja halukkuuttaan äänekkäästi saadakseen vastuullisia paikkoja valiokunnissa ja eduskuntaryhmässä. Osa kokeneista naisedustajista toi haastatteluissa esiin, että sukupuolella vaikuttaa olevan enemmän merkitystä kansanedustajan uran alkuvaiheessa: eron katsottiin tasoittuvan, kun senioriteettiä kertyy.

Politiikka-alueiden sukupuolittuneisuutta koskevissa keskusteluissa naiskansanedustajat nostivat esiin vastustuksen ja epäilyn, jota he olivat kohdanneet pyrkiessään halutuimpiin valiokuntiin. Haastateltavien mukaan tämä liittyy esimerkiksi edustajien eriäviin tulkintoihin siinä, mitä kysymyksiä ja aihealueita eri politiikka-alueet sisältävät. Esimerkiksi ulkopoliitikassa naisilla on miehiä useammin kehitysyhteistyöhön tai globaaliongelmiin liittyvää osaamista. Osa haastateltavista koki tämän kuitenkin jäävän merkitykseltään vähäisemmäksi kuin perinteisiin ulkopoliittisiin kysymyksiin, kuten puolustuspolitiikkaan tai diplomatiaan, liittyvän osaamisen. Ongelma ei ole merkityksetön: totuttuja normeja seuraavien tulkintojen perusteella voidaan ohittaa niiden ulkopuolelta nouseva relevantti osaaminen esimerkiksi valiokuntapaikkoja tai puheenvuoroja jaettaessa. Tämän osaamisen esiin tuominen ja osoittaminen on haastatteluiden perusteella moniulotteinen kysymys, johon vaikuttaa esimerkiksi keskusteluilmapiiri sekä edustajan oma persoona ja asema ryhmässä tai valiokunnassa. Jotkut haastateltavat epäilivät, että naiskansanedustajilla on miehiä korkeampi kynnyks tuoda osaamistaan ja ajatuksiaan esiin silloin, kun paikoista kilpaillaan. Tähän liittyy myös joidenkin haastateltavien mainitsema kokemus, ettei eteenpäin ja avainpaikoille pyrkivää naisedustajaa edelleenkin pidetä normina vaan poikkeuksena.

Tässä tutkimuksessa keskityttiin ensisijaisesti eduskunnan tilanteeseen kuluvalle vaalikaudella, joten annetuissa puitteissa ei ollut mahdollista tarkastella yksityiskohtaisesti mahdollisia eroja naisten ja miesten kansanedustajan uran muodostumisessa ja kokemuksen kertymisessä. Senioriteetin sukupuolittuneisuudesta ei myöskään kysytty haastatteluissa suoraan. Kerätty aineisto antaa kuitenkin viitteitä siitä, että senioriteetti ei

ole sukupuolineutraali asia. Senioriteettiperiaate on edustajien yhtäläisten työskentelymahdollisuuksien kannalta keskeinen käsite, joka määrittelee lähes kaikkea toimintaa eduskunnassa. Siksi sen tarkempi tarkastelu olisi erittäin tärkeää myös sukupuolten tasa-arvon toteutumisen kannalta.

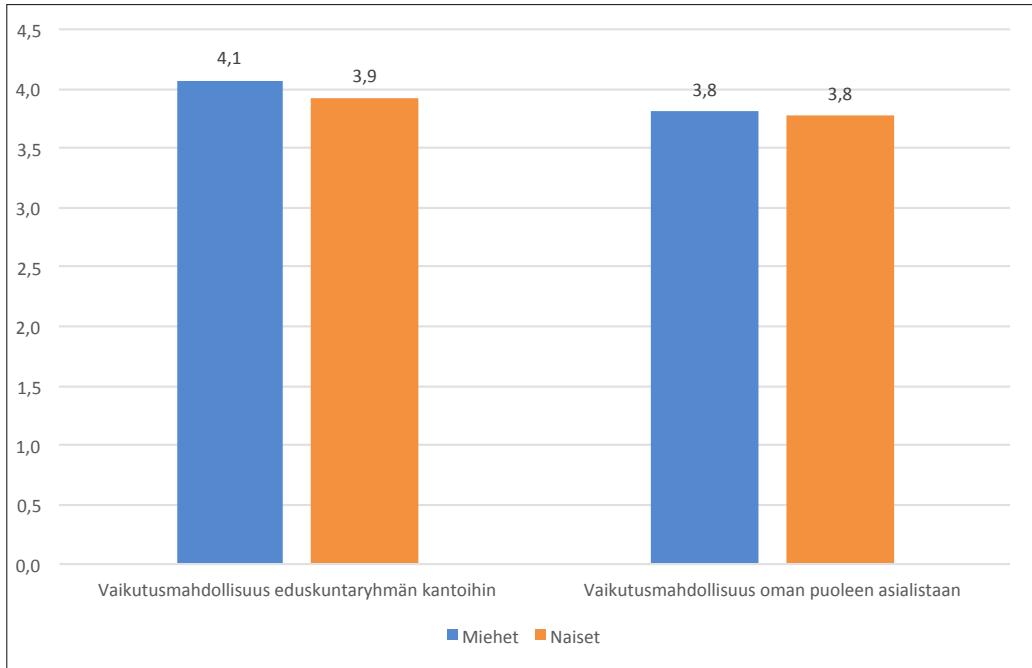
Vaikutusmahdollisuudet ryhmässä

Edustajat kokivat pystyvänsä vaikuttamaan pääasiassa hyvin sekä eduskuntaryhmän kantoihin että puolueen linjauksiin ja asialistaan (kuva 2). Sukupuoli ei ollut tilastollisesti merkitsevä muuttuja. Vastaajat, joilla oli ministerikokemusta, kokivat vaikuttamismahdollisuutensa paremmiksi kuin muut. Edustajan parlamentaarinen ikä oli hyvin lähellä tilastollista merkitsevyyttä, kun tarkasteltiin vaikutusvaltaa puolueessa, mutta hieman yllättäen laskevasti. Pitkään eduskunnassa olleet kansanedustajat raportoivat muita todennäköisemmin kokevansa omat mahdollisuutensa vaikuttaa puolueen asialistoihin heikommiksi kuin tuoremmat edustajat (liite 1).

Omien vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella vallan jakautumisen koettiin kuitenkin olevan sukupuolittunutta. Kyselyssä vastaajia pyydettiin nimeämään henkilöitä, joilla oli heidän mielestään erityisen paljon mahdollisuuksia vaikuttaa puolueen tavoitteisiin ja linjauksiin. Sekä miehet että naiset nimesivät pääsääntöisesti miehiä. Miesten nimeämistä henkilöistä 78,6 prosenttia ja naisten nimeämistä henkilöistä 68,8 prosenttia oli miehiä (kuva 12 sivulla 51). Miesten laajemmaksi koettua vaikutusvaltaa selittää osin se, että suurimpien puolueiden ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat miehiä. Puolueiden ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat sekä ministerit mainittiin toistuvasti joko nimeltä tai pelkästään aseman perusteella. Yhteensä 36,2 prosenttia vaikutusvaltakysymykseen vastanneista henkilöstä mainitsi jonkin tietyn aseman.³⁰

---

30 Kysymys 41. *Voitte halutessanne nimetä yhden tai useamman henkilön, alakysymys A) Jolla katsotte olevan erityisen paljon vaikutusmahdollisuuksia puolueenne tavoitteisiin ja linjauksiin.* 80 kysymykseen vastauksen antanutta henkilöä mainitsi jonkin aseman. Asemaksi mainittiin tyypillisimmin puolueen puheenjohtaja, eduskuntaryhmän puheenjohtaja tai ministeri(t). Osassa aseman sisältäneistä vastauksista nimettiin myös henkilö, osassa mainittiin vain asema. Nimi laskettiin mukaan sukupuolijakaumaan vain silloin, jos se mainittiin erikseen. Jos vastaus oli esimerkiksi pelkästään "eduskuntaryhmän puheenjohtaja" ilman, että henkilöä nimettiin, se laskettiin asemaksi, mutta ei mukaan sukupuolijakaumaan.

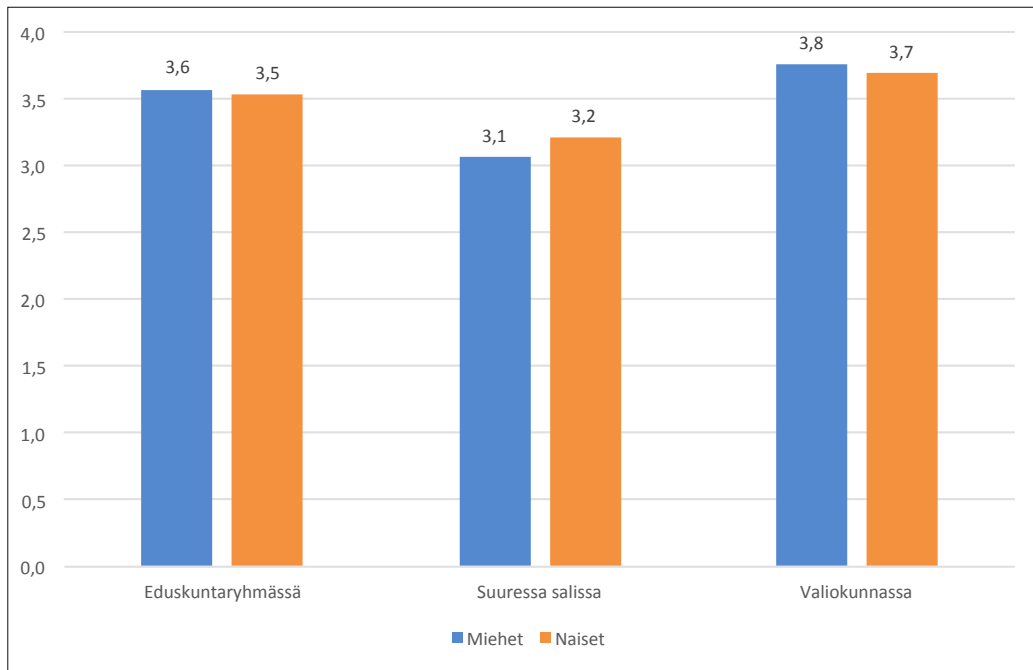

Kuva 2. Koettu vaikutusmahdollisuus, keskiarvot sukupuolittain. Kysymykset 28. Miten arvioitte mahdollisuksianne vaikuttaa oman eduskuntaryhmänne kantoihin eri asiakysymyksissä? ja 29. Miten arvioitte mahdollisuksianne vaikuttaa oman puolueenne asialistaan ja politiikan linjauksiin? Asteikko 1–5, jossa 1 = erittäin huonot ja 5 = erittäin hyvät.

Puheenvuorojen jakautuminen

Puhetilanteita tarkasteltiin kyselyssä kolmesta näkökulmasta. Ensinnäkin tarkasteltiin sitä, kuinka vastaajat itse kokivat käyttävänsä puheenvuoroja muihin edustajiin verrattuna. Toisekseen selvitettiin sitä, dominoivatko tietyt henkilöt puhetta vai jakautuvatko puheenvuorot tasaisesti. Kolmas näkökulma oli kokemus sukupuolten suhteellisista puhemääristä. Eroja mies- ja naisedustajien vastauksissa nousi viimeisessä kohdassa.

Vastaajat itse kokivat käyttävänsä puheenvuoroja runsaasti verrattuna muihin läsnä oleviin edustajiin erityisesti valiokunnissa ja eduskuntaryhmässä (kuva 3). Sukupuolten välille ei syntynyt tilastollisesti merkitseviä eroja. Suuressa salissa vastaajat kokivat käyttävänsä puheenvuoroja hieman harvemmin kuin ryhmässä. Salin osalta naisvastaajien vastauksissa korostuivat useimmin keskiarvovastaukset, kun taas miehissä oli paljon sekä muita useammin että muita harvemmin puhuvia. Kun muut muuttajat kontrolloitiin, ei sukupuoli noussut tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi. Vastaajat, joilla oli ministerikokemusta, kokivat käyttävänsä muita useammin puheenvuoroja suuressa salissa (liite 1).

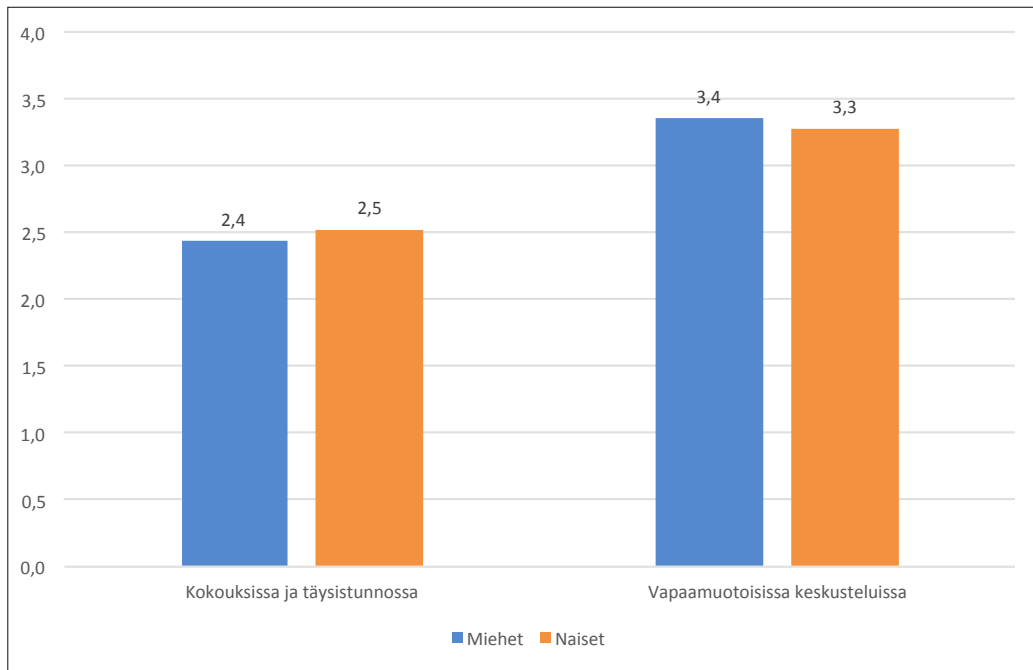

Kuva 3. Kuinka usein käyttää puheenvuoroja, vastausten keskiarvot sukupuolittain.

Kysymys 30. Kuinka usein käytätte kokouksissa puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin? Asteikko 1–5, jossa 1 = en milloinkaan ja 5 = erittäin usein.

Kokouksissa ja täysistunnoissa osan edustajista koettiin dominoivan keskustelua enemmän. Vapaamuotoisissa keskusteluissa puheenvuorot jakautuivat tasaisemmin (kuva 4). Mies- ja naisvastaajien kokemukset eivät eronneet toisistaan. Ikä oli tilastollisesti merkitsevä muuttuja vapaamuotoisissa keskusteluissa siten, että nuorempi vastaaja koki todennäköisemmin puheenvuorojen jakautuvan tasaisemmin kuin vanhempi (liite 1).

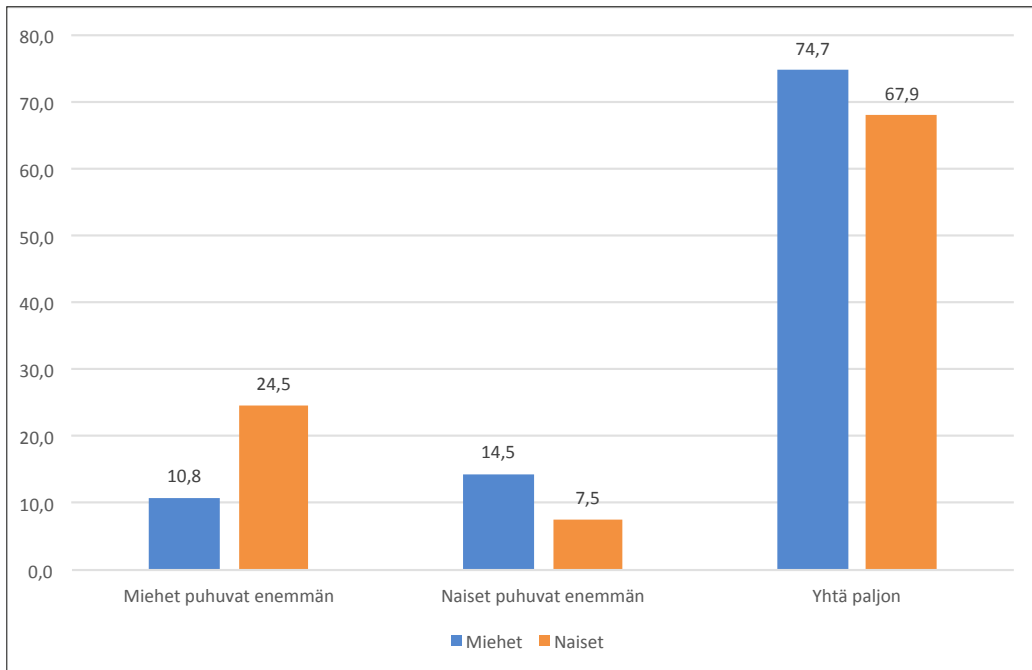
Kokemukset puheenvuorojen tasaisesta jakautumisesta sukupuolten välillä vaihtelivat. Naiset kokivat miehiä useammin miesten puhuvan suhteellisesti enemmän. Ero korostui eduskuntaryhmien kohdalla, joissa neljäsosa naisista koki miesten puhuvan suhteellisesti enemmän, kun miehistä samoin koki vain joka kymmenes. Miehistä lähes 15 prosenttia koki naisten puhuvan enemmän, naisista 7,5 prosenttia (kuva 5). Valiokuntien

Kuva 4. Keskusteluilmapiiri, vastausten keskiarvot sukupuolittain. 31. Kuinka kuvailisit keskusteluilmapiiriä kansanedustajien keskuudessa? Asteikko 1–5, jossa 1 = osa edustajista dominoi keskustelua ja 5 = puheenvuorot jakautuvat tasaisesti.

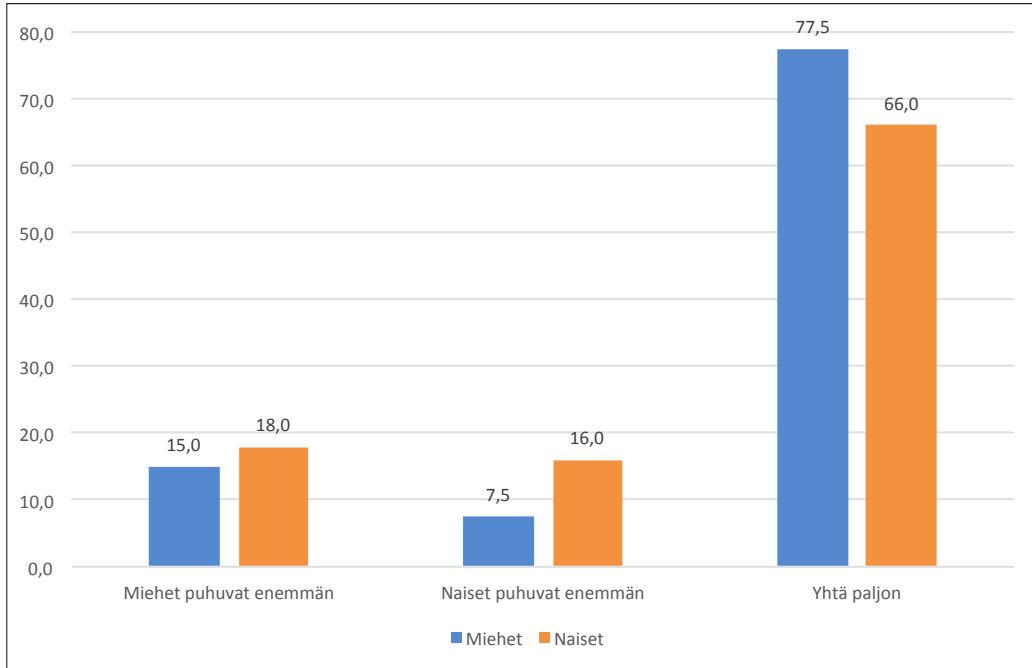
kohdalla ei noussut yhtä selkeää eroa kokemuksissa vaan vastaukset jakautuivat tasaisemmin sukupuolten välillä (kuva 6). Suurin osa edustajista koki kuitenkin puheenvuorojen jakautuvan tasaisesti niin eduskuntaryhmissä kuin valiokunnissa.

Eduskuntaryhmän ja valiokunnan välisen eron syyksi nostettiin haastatte- luissa se, että valiokunnissa puhetilanne on hyvin strukturoitu ja puheen- johtaja johtaa keskustelua. Jotkut haastateltavat nostivat esiin, että edus- kuntaryhmässä puhetilanne voi tuttujen puoluekollegoiden kesken olla hyvinkin epämuodollinen. Vaikuttaakin siltä, että eduskuntaryhmien vapaissa keskustelutilanteissa miesten koetaan olevan naisia enemmän äänessä. Toisaalta toiset haastateltavat korostivat, että myös ryhmä-

Kuva 5. Puheen jakautumien eduskuntaryhmässä, vastausjakaumat sukupuolittain.

Kysymys 32. Koetteko, että läsnä olevista edustajista miehet ja naiset puhuvat yhtä paljon eduskuntaryhmässänne? Vastausvaihtoehdot: 1 = Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän, 2 = Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän, 3 = Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon.

Kuva 6. Puheen jakautuminen valiokunnissa, vastausjakaumat sukupuolittain. 33.
 Koetteko, että läsnä olevista edustajista miehet ja naiset puhuvat yhtä paljon valiokunnissa?
 1 = Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän, 2 = Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän,
 3 = Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon.

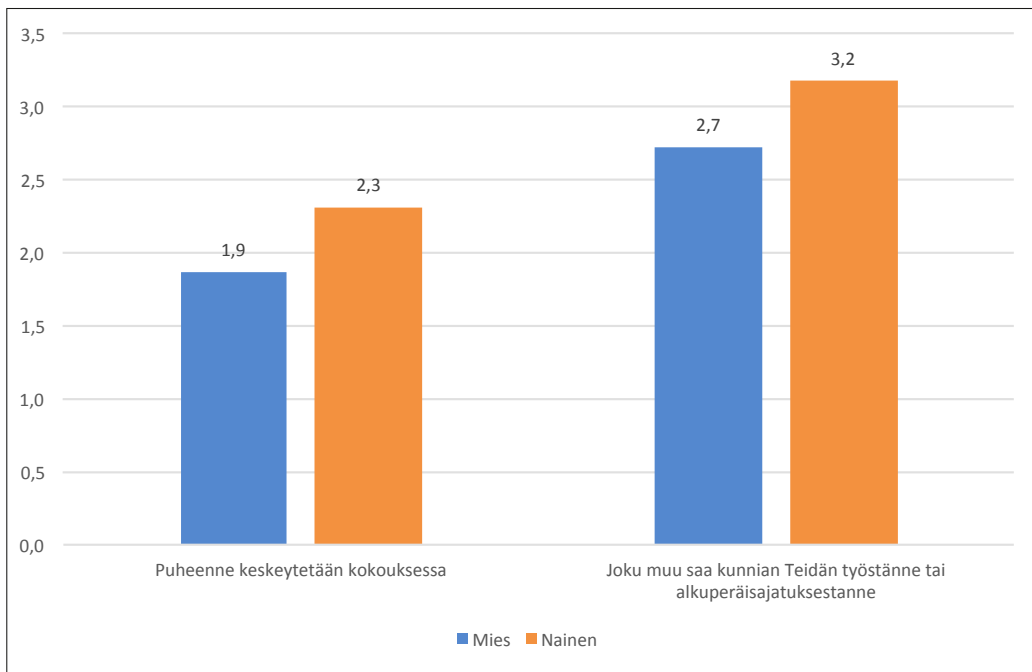
kokouksissa on tietty rakenne ja ryhmän puheenjohtaja on äänessä enemmän – samoin kuin valiokuntaryhmien vastuuesittelijöiksi valitut henkilöt. Moni haastateltava huomautti, että näissä keskeisissä tehtävissä on useammin miehiä, joten he pääsevät asemansa ansiosta myös ääneen useammin.

Alkuperäisideoiden vieminen ja puheen keskeytys

Naisedustajat vastasivat kyselyssä miehiä useammin kokevansa, että heidän alkuperäisideansa viedään tai heidän puheensa keskeytetään (kuva 7). Sukupuoli nousi molemmissa kohdissa tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi, kun muut tekijät oli kontrolloitu (kts. liite 1).

Haastatteluissa yhdeksi syyksi sukupuolten väliseen eroon kokemuksissa ajatusten viemisestä ja puheen keskeyttämisestä nostettiin eduskuntatyön hierarkkisuus. Vaikuttavimmat avaukset tehdään usein eduskuntaryhmien tai puolueen johdon kautta. Rivikansanedustajalta lähtöisin olevalle ajatukselle on siis hyödyllistä, jos se esitetään ryhmän tai puolueen johdon suulla. Samoin puhetilanteissa ryhmän tai valiokunnan johdolla on usein erityinen asema johtaa puhetta, jolloin he saattavat joutua keskeyttämään muiden edustajien puheenvuoroja. Johtopaikat ovat miesvaltaisia, joten naisedustajat saattavat sen takia tuntea useammin, että kunnia heidän avauksistaan menee muille tai että miehet keskeyttävät heidän puheensa. Osa sekä mies- että naiskansanedustajista kertoi haastatteluissa, että naisten koetaan tarvitsevan väittämilleen taustaksi suuremman taustatyön ja paremman argumentaation, jotta naiset saavat niille riittävästi

Kuva 7. Kuinka usein on ollut osallisena, vastausten keskiarvot sukupuolittain. Kysymys 34. Kuinka usein olette ollut osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? Asteikko 1–5, jossa 1 = en koskaan ja 5 = erittäin usein.

painoarvoa. Samassa yhteydessä useat haastatelluista naiskansanedustajista toivat esiin kokemuksensa siitä, että mieskansanedustaja joko ottaa heidän työnsä tulokset omiin nimiinsä tai tulee kuulluksi asiassa, jonka naisedustaja on esittänyt aiemmin.

Osa haastateltavista kertoi kohdanneensa tilanteita, joissa naisen ajatus tai idea saa painoarvoa ja huomiota vasta, kun mieskansanedustaja on tuonut sen esiin. Osaltaan äänen kuuluville saaminen liitettiin haastatteluissa senioriteettiin tai henkilökohtaiseen karismaan, mutta sekä nais- että mieskansanedustajat toivat esiin sukupuolittuneita tilanteita ja omakohtaisia kokemuksia naisedustajien ideoiden ohittamisesta. Tämän katsottiin koskevan erityisesti politiikka-alueiden sukupuolittuneisuutta: erityisesti ulkopoliittika ja talous koettiin alueiksi, joilla naisedustajien on vaikeampaa saada ajatuksiaan esiin. Myös politiikka-alueiden arvostus ja painotukset vaikuttivat haastateltavien mukaan asiaan. Kyse on siis myös siitä, miten eri politiikka-alueet tulkitaan ja mitä kysymyksiä katsotaan sisältävän esimerkiksi ulkopoliitiikan piiriin.

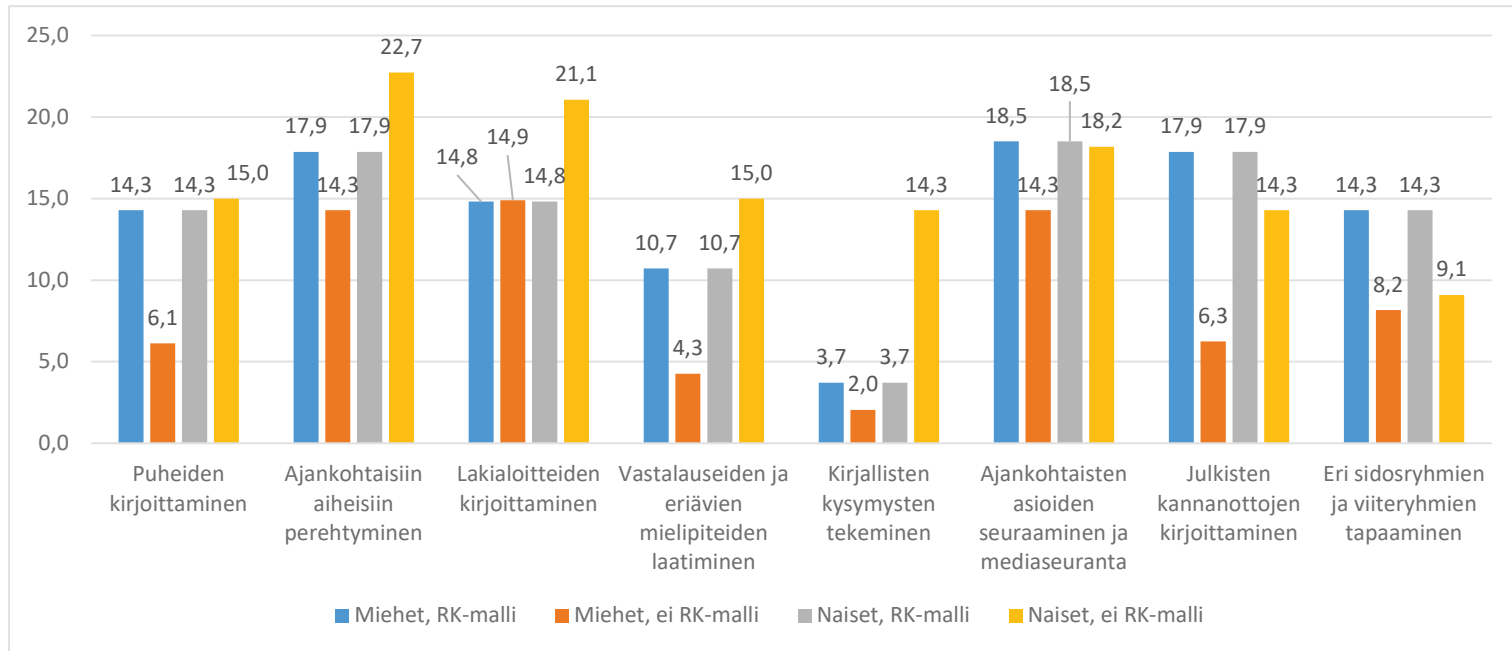
Työlle saatava tuki

Suurin osa kansanedustajista koki saavansa työlleen riittävästi tukea sukupuolesta riippumatta. Riittämättömästi tukea saaneiden osuus jäi kaikissa kysymyksissä alle 20 prosenttiin. Eniten lisätukea kaivattiin ajankohtaisiin asioihin perehtymiseen ja niiden seurantaan sekä mediaseurantaan. Vähiten tuen lisäystä toivottiin vastalauseiden ja kirjallisten kysymysten laatimiseen. (Kuva 8)

Kyselyvastausten alustavassa tarkastelussa tuen saamisessa näytti syntyvän eroja sekä sukupuolen että ryhmäkansliamalliin³¹ kuulumisen perusteella, joten kysymys nostettiin mukaan haastatteluun. Haastateltavat eivät kuitenkaan tunnistanee tällaisia eroja sukupuolten välillä tuen saamisessa vaan olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä oman eduskuntaryhmänsä

---

31 Ryhmäkansliamallissa kansanedustajien avustajat ovat ryhmäkanslian palveluksessa. Niiden kansanedustajien avustajat, joiden eduskuntaryhmä ei kuulu ryhmäkansliamalliin, ovat eduskunnan kanslian palveluksessa.

Kuva 8. Riittämättömästi tukea saaneet, prosenttiosuus sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan jaoteltuna. Kysymys 18. Saatteko kansanedustajan työssänne tukea seuraaviin tehtäviin? 1 = En saa tukea; 2 = Liian vähän; 3 = Riittävästi; 4 = En tarvitse tukea. Riittämättömästi tukea saaneiksi laskettiin vastaajat, jotka antoivat arvoksi 1 tai 2.

tukijärjestelmään. Mikäli huomautuksia tukijärjestelmän toimivuudesta tuotiin esiin, ne kulminoituivat kysymykseen siitä, millaista tukea edustaja toivoi avustajilta saavansa. Erityisesti edustajat, jotka kaipasivat tukea kalenterin hallinnassa tai kirjoittamisessa, katsoivat ryhmäkansliamallin olevan tältä osin riittämätön. Muutamat haastateltavat toivat myös esiin tarpeen parempaan perehdytykseen ensimmäisen kauden kansanedustajille. Kansanedustajan työhön tarjolla olevaa tukea pidettiin kuitenkin yleisesti erinomaisena varsinkin asiakysymyksissä.

Tarkemmassa tilastoanalyysissä erot hälvenivät. Kun vastaajat jaoteltiin sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen perusteella, ryhmäkansliamalliin kuulumattomat miesedustajat kokivat muita harvemmin jäävänsä ilman tarvitsemaansa tukea, kun taas ryhmäkansliamalliin kuulumattomat naiset ilmoittivat monessa kysymyksessä muita ryhmiä useammin jäävänsä ilman tarvitsemaansa tukea. Tukea antavien tahojen osalta³² sukupuoli tai ryhmäkansliamalli eivät nousseet tilastollisesti merkitseviksi tekijöiksi. Nuoremmat edustajat olivat merkinneet muita useammin saavansa tukea sekä ryhmän asiantuntijoilta että omalta poliittiselta viiteryhmältään.³³

---

32 Kysymys 19. Miltä tahoilta saatte mainitun kaltaista tukea eduskuntatyöhönne?

33 Tukea koskevia tuloksia tulkittaessa kysymyksen 18 kohdalla tulee huomioida, että ilman tukea jääneiden pieni määrä laskee tulosten luotettavuutta ja tekee luottamusväleistä suuria. Lisäksi sekä kysymyksen 18 että kysymyksen 19 tulosten luotettavuutta heikentää se, että vastaajan kuuluminen ryhmäkansliamalliin määritellään hänen oman ilmoituksensa perusteella. Tässä suhteessa aineistossa voi olla epätarkkuuksia, sillä haastatteluissa kävi ilmi, että edustajat eivät aina tieneet, kuuluiko heidän eduskuntaryhmänsä ryhmäkansliamalliin vai ei. Niinpä tuloksia voi pitää viitteellisinä – mahdollisesti ryhmäkansliamalliin kuulumattomia miehiä lukuun ottamatta, sillä he erottuivat muista toistuvasti. Heidän kohdallaan eroa selittää suuri ”En tarvitse tukea”-vastausten määrä (liite 1).

3.2 Eduskuntaryhmän rajat ylittävä työ

Luvussa käsitellään kansanedustajien välistä yhteistyötä erityisesti edustajien taustojen ja verkostojen kautta. Naisedustajilla järjestötaustan merkitys eduskuntatyölle korostui suhteessa miehiin sekä kyselyssä että haastatteluissa. Positiivisen palautteen antamisen tavat erottuivat toisistaan mies- ja naisedustajien välillä jonkin verran, ja tähän vaikuttivat myös verkostot yhtenä palautteen antamisen kanavana. Miehet nimettiin kyselyssä selkeästi naisedustajia useammin luottamusta herättäviksi ja vaikutusvaltaisiksi. Näihin liittyviä kokemuksia kuvataan tarkemmin tässä alaluvussa.

Aikaisempi kokemus

Eduskuntatyötä edeltävää kokemusta ja koulutusta pidettiin haastatteluissa merkityksellisenä varsinkin edustajan uran alkuvaiheessa. Aikaisempi kokemus vaikuttaa usein siihen, mihin asioihin edustaja suuntautuu ja mihin valiokuntiin hän hakeutuu. Se voi myös auttaa edustajaa – varsinkin ensimmäisellä kaudella – perustelevaan, miksi juuri hänen pitäisi saada jokin tietty tehtävä.

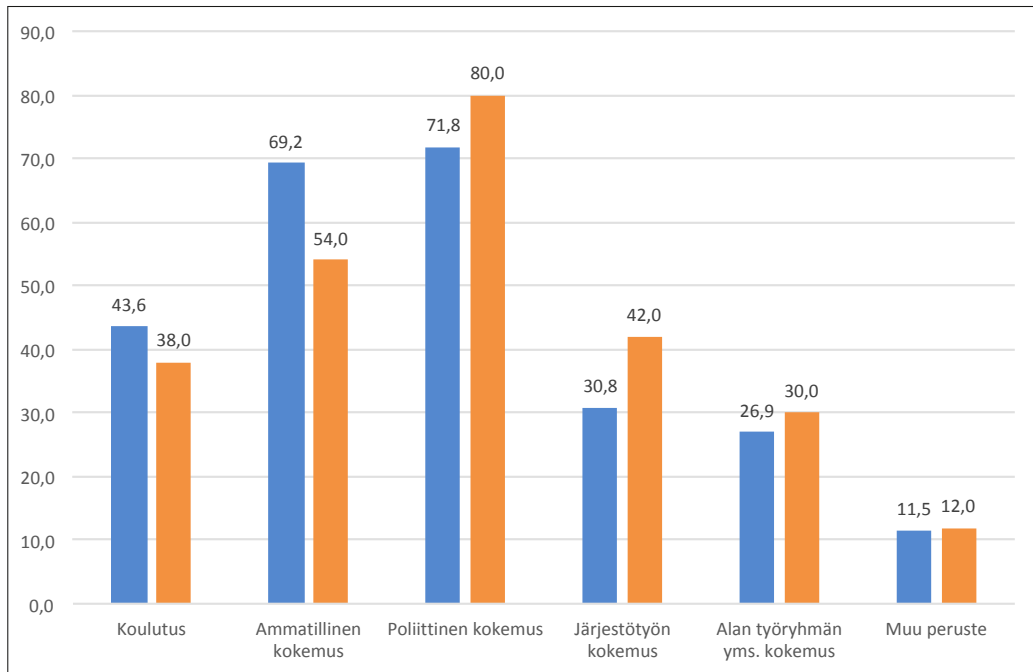
Kyselyssä nousi eroja naisten ja miesten välillä siinä, millaista erityisosaaamista heillä on valiokuntatyön tueksi. Naisvastaajat korostivat miehiä enemmän järjestötaustan vaikutusta omalle osaamiselleen valiokuntatyössä, kun taas miesten vastauksissa erityisesti ammatillinen osaaminen nousi usein esiin (kuva 9).

Sama trendi on nähtävissä myös kysyttäessä sitä, mitä ominaisuuksia vastaajat pitivät tärkeinä kansanedustajan työn kannalta. Näissä vastauksissa naiset korostivat arvoja ja yhteiskunnallista aktiivisuutta miehiä enemmän (kuva 10).

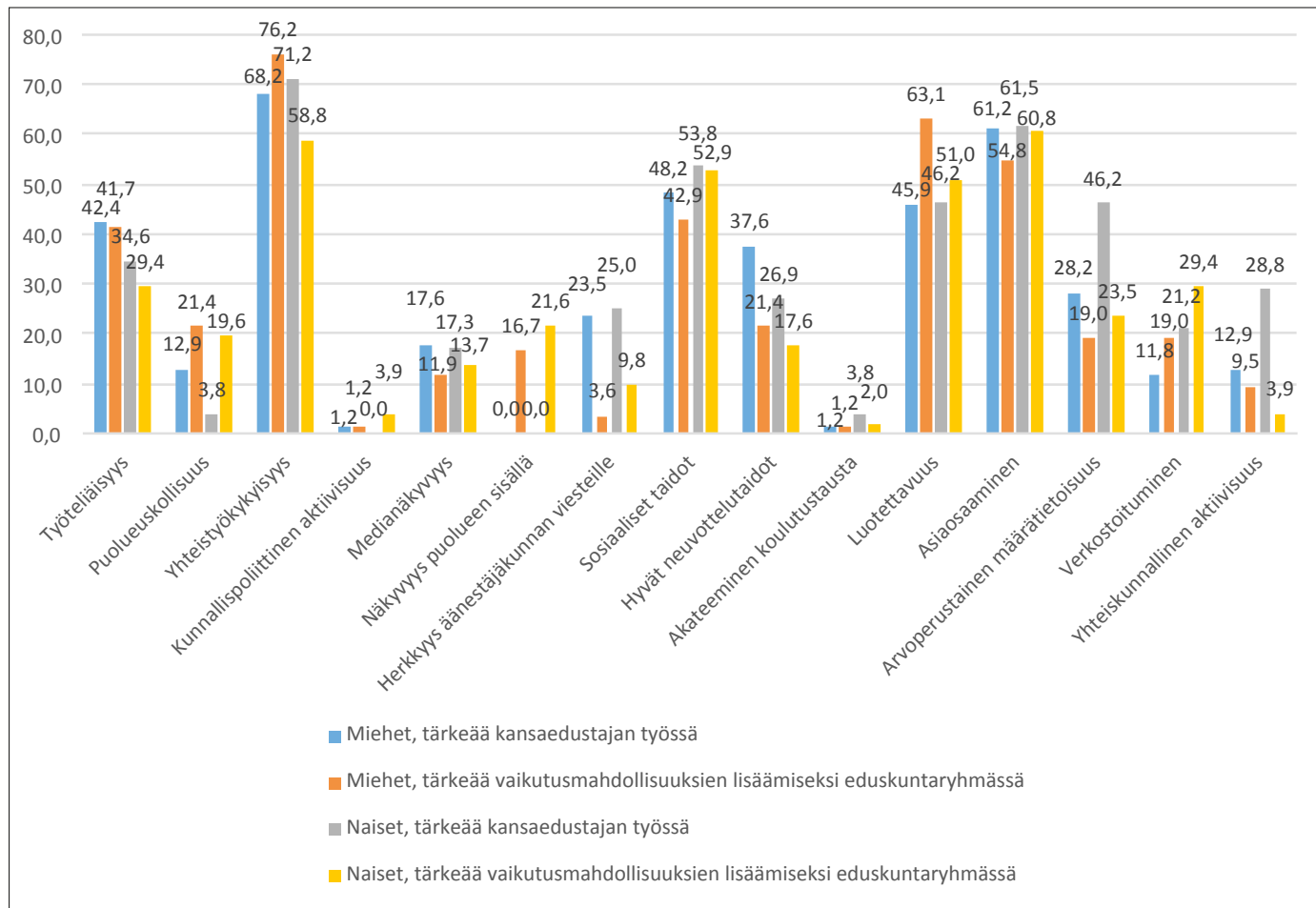
Ammatillisen identiteetin korostaminen tuntui useimmista haastatelluista luonteelta, ja se myös koettiin jossain määrin hyödyllisenä työkaluna sukupuoliroolien haastamiseksi eri politiikka-alueilla. Toisaalta ne, jotka tunnistivat järjestötaustan merkityksen korostumisen, pitivät sitä erittäin

voimakkaana oman poliittisen kokemuksensa ja uransa taustatekijänä. Jonkin verran haastatteluissa on nähtävissä viitteitä siitä, että ammatillisella taustalla olisi järjestötaustaa suurempi merkitys, vaikka suuri osa haastateltavista koki järjestötyön hyödylliseksi erityisesti eri asiasisältöjen hallinnan kannalta.

Huolimatta siitä, ettei omakohtaista kokemusta välttämättä kovin kerkeästi liitetty ammatti- tai järjestötaustan vastakkainasetteluun, erot tämän kokemisessa liitettiin ennen kaikkea sosiaali- ja terveysalan voimakkaan järjestöperinteen kautta yleisemmin työelämän segregatioon. Osa haastateltavista taas huomautti, ettei rahoitusalaan ja yleisesti talouskysymyksiin liittyvien järjestöjen näkyvyys ole kovin korkea. Lisäksi erityisesti haastatellut naiskansanedustajat muistuttivat järjestöjen vaikutuksesta

Kuva 9. Osaaminen valiokuntapaikkoihin sukupuolittain, prosenttia vastaajista. Kysymys 17. Millaista erityisosaamista Teillä on niihin valiokuntapaikkoihin nähden, joissa nyt toimitte (valitkaa enintään kolme sopivinta vaihtoehtoa)?

Kuva 10. Tärkeät ominaisuudet kansanedustajan työn ja vaikutusmahdollisuuksien kannalta sukupuolittain, prosenttia vastaajista. Kysymykset 26. Mitkä seuraavista ominaisuuksista ovat mielestänne kansanedustajan työssä tärkeimpiä? (Rastittakaa neljä tärkeintä) ja 27. Mitä seuraavista ominaisuuksista pidätte tärkeimpinä kansanedustajan vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen kannalta oman eduskuntaryhmänne sisällä? (valitkaa neljä tärkeintä).

naiskansanedustajien määrän kasvuun ja näiden aseman edistämiseen. Osa haastateltavista katsoi myös omalla tausta- ja viiteryhmällä olleen suurta vaikutusta poliittisen uran alkuvaiheisiin etenkin silloin, kun edustaja ei ollut ennestään tunnettu julkisuudessa.

Haastateltavat toivat esiin ammattiosaamisen korostamisen jo vaalivaiheessa. Tällöin viitattiin erityisesti mieshdoikkaiden tai miesvaltaisten ammattitaustojen korostumiseen suhteessa naisehdoikkaiden arvo- ja järjestökokemusviittauksiin. Kysymys herätti keskustelua naisten sosiaalisten taitojen mahdollisesta paremmuudesta suhteessa miesedustajiin sekä miesten ammatillisten verkostojen vahvuudesta. Eduskunta koettiinkin lähtökohtia tasaavana tekijänä: aiemmasta ammatillisesta tai yhteiskunnallisesta statuksesta huolimatta edustajan mandaatti on kaikille sama ja parlamentaarinen kokemus on jokaisen kerättävä itse. Moni haastateltava tosin katsoi naisten tarvitsevan miehiä enemmän järjestöjä päästäkseen ylipäätään mukaan politiikan avainpaikoille ja tullakseen valituiksi³⁴.

Järjestö- ja ammattitaustakysymystä lähestyttiin haastatteluissa pääasiassa kahdesta näkökulmasta. Yhtäältä keskustelu koski sitä, miten eri taustat hyödyttävät valituksi tullutta kansanedustajaa työssään ja miten ne näyttäytyvät eduskunnassa. Toisaalta käsiteltiin sitä, miten erilaiset taustat vaikuttavat henkilöiden mahdollisuuksiin päästä poliittisella urallaan eteenpäin ja tulla ylipäätään valituiksi eduskuntaan. Karkeasti kuvattuna haastateltavat liittivät järjestötyön ammatillista taustaa enemmän arvoihin – huolimatta siitä, että myös ammatillinen tausta voi liittyä voimakkaasti henkilökohtaiseen arvomaailmaan. Haastateltavat vaikuttivatkin painotavan eri tavoin mahdollisen järjestötaustan ja ammatillisen identiteetin suhdetta.

---

34 Esimerkiksi Kuusipalo on viitannut poliittisiin toimintatapoihin, joiden on katsottu olevan tyypillisiä nimenomaan naisille. Näihin liittyy tiiviisti kansalaisyhteiskunnan verkostojen, kuten erilaisten järjestöjen ja liikkeiden, käyttäminen poliittisen osallistumisen kanavina. Toisaalta Kuusipalo huomauttaa suomalaisten naisten toimineen suhteellisen varhain myös poliittisen järjestelmän sisällä. Ks. Kuusipalo 1989: "Naisena politiikan huippupaikoille?" *Sosiologia* 26:2, s. 89–103. Naisjärjestöt ovat kuitenkin olleet merkittävissä asemassa tämän toiminnan mahdollistajina (ks. esim. Kuusipalo, Jaana 1999: "Suomalaiset naiset politiikassa". Teoksessa *Suomalainen nainen*, s. 55–78. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, s. 56–58.

Haastatteluissa oli myös havaittavissa, että ammatilliseen taustaan liitetään usein maskuliiniseksi miellettyjä ominaisuuksia ja järjestötaustaan feminiiniseksi miellettyjä ominaisuuksia. Erityisesti monet miehet kuvailivat haastatteluissa ammatillista osaamista ja yrittäjätaustaa omaavia henkilöitä ratkaisukeskeisinä, käytännöllisinä ja tekevinä, kun taas järjestötaustaiset henkilöt koettiin maalailevina, suurpiirteisinä ja keskustelevalina. Haastateltavat korostivat, että nämä ominaisuudet liittyvät taustakokemukseen eivätkä sukupuoleen. Mielikuvat ammattiosaajasta miehenä ja järjestötaustaisesta henkilöstä naisena vaikuttavat kuitenkin olevan melko vahvoja kansanedustajien keskuudessa.

Positiivinen palaute

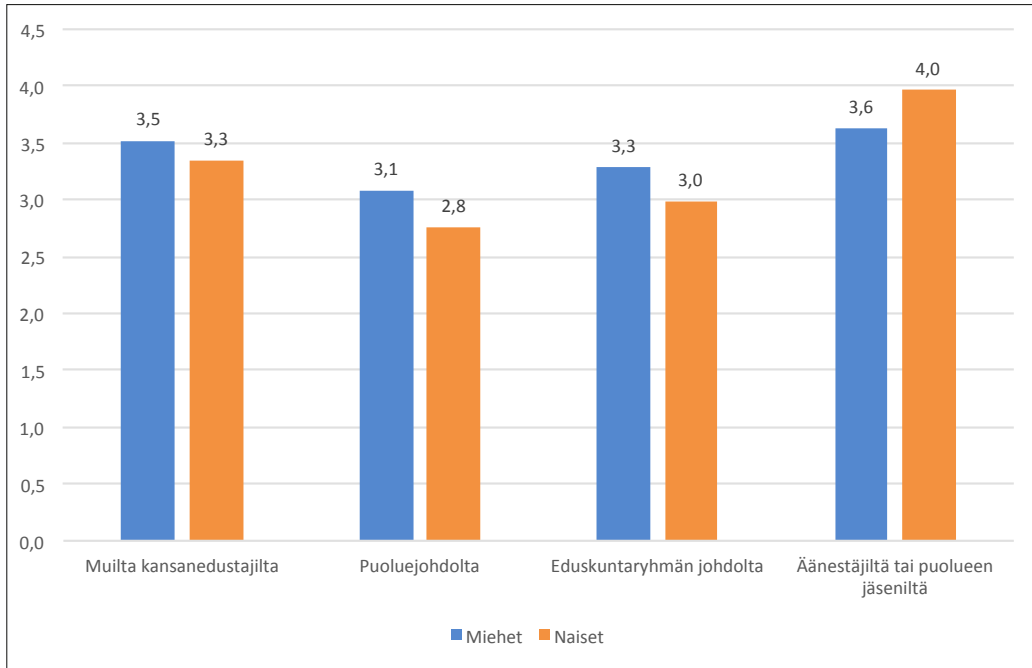
Sukupuoli vaikutti siihen, miten vastaajat kokivat saavansa positiivista palautetta. Kyselyyn vastanneet edustajat saivat eniten positiivista palautetta eduskunnan ulkopuolelta eli äänestäjiltä ja puolueen jäseniltä. Naiset kokivat saavansa miehiä vähemmän positiivista palautetta eduskunnan sisällä muilta edustajilta, puoluejohdolta ja eduskuntaryhmän johdolta. Sen sijaan miehet kokivat saavansa harvemmin positiivista palautetta eduskunnan ulkopuolelta äänestäjiltä ja puolueen jäseniltä (kuva 11).³⁵

Miesvastaajat myös kokivat saavansa palautetta tasaisemmin eri sukupuolilta, kun taas naisvastaajilla korostui naisilta saatava positiivinen palaute. Joka neljäs nainen koki saavansa positiivista palautetta enemmän naisedustajilta kuin miesedustajilta (taulukko 2).

Haastatelluilta edustajilta tiedusteltiin positiivisen palautteen saamisen ja antamisen mahdollisesta sukupuolittuneisuudesta. Osa haastatelluista kansanedustajista tunnisti ilmiön jossain määrin, mutta kokemukset palautteen saamisesta ylipäättään vaihtelivat. Sekä mies- että naiskansan-

---

35 Kun vastauksista kontrolloitiin taustamuuttujien vaikutus, sukupuoli nousi tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi muilta edustajilta sekä puoluejohdolta saatavassa palautteessa. Muissa kohdissa tuloksen luotettavuus heikkeni, mutta sukupuoli oli edelleen kaikista muuttujista lähinnä merkitsevyyttä, ja vaikutuksen suunta oli odotettu. Tämä antaa vahvoja viitteitä siitä, että sukupuoli vaikuttaa kokemukseen palautteen saamisesta.

Kuva 11. Positiivinen palaute, vastausten keskiarvot sukupuolittain. Kysymys 36. Kuinka usein saatte työstänne positiivista palautetta eri tahoilta? Asteikko 1–5; 1 = erittäin harvoin; 5 = erittäin usein.

37. Saatteko työhönne liittyvää positiivista palautetta eniten mieskansanedustajilta, naiskansanedustajilta vai miehiltä ja naisilta yhtä paljon?		
Vastaus	Miehet	Naiset
Mieskansanedustajilta	13,4	9,4
Naiskansanedustajilta	11,0	24,5
Mies- ja naiskansanedustajilta yhtä paljon	75,6	66,0

Taulukko 2. Positiivinen palaute, vastausosuudet sukupuolittain. Kysymys 37. Saatteko työhönne liittyvää positiivista palautetta eniten mieskansanedustajilta, naiskansanedustajilta vai miehiltä ja naisilta yhtä paljon? 1 = Mieskansanedustajilta; 2 = Naiskansanedustajilta; 3 = Mies- ja naiskansanedustajilta yhtä paljon.

edustajat mainitsivat erilaisia palautteen antamisen tapoja niin, että naiskansanedustajien keskuudessa positiivista palautetta annettaisiin matalammalla kynnyksellä ja myös tietoisesti toisille naisedustajille. Yleisesti kokemus oli, että positiivinen palaute erityisesti miesten kesken mutta myös miesten naisedustajille antamana on enemmän rivien välistä luettavaa ja korostetusti tiettyyn asiasisältöön liittyvää. Tekniikan katsottiin yleisesti madaltaneen kynnystä positiivisen palautteen antamiseen. Osa haastateltavista myös toivoi, että kehumisen ja kannustamisen kulttuuria lisättäisiin eduskunnan sisällä.

Haastateltavat huomauttivat palautteen kulkevan mutkattomasti ennen kaikkea yhteisten intressien ja kiinnostusten kohteiden ympärille rakentuneissa verkostoissa. Osa mieskansanedustajista kertoi palautteen antamisen olevan helpompaa mieskollegalle kuin naiskansanedustajalle. Naisten organisoitumisen omissa verkostoissaan nähtiin lisäävän naisedustajien välistä tukea toisilleen, kun taas miesedustajien välillä tuen katsottiin välittyvän helpommin myös ilman positiivisen palautteen sanallistamista.

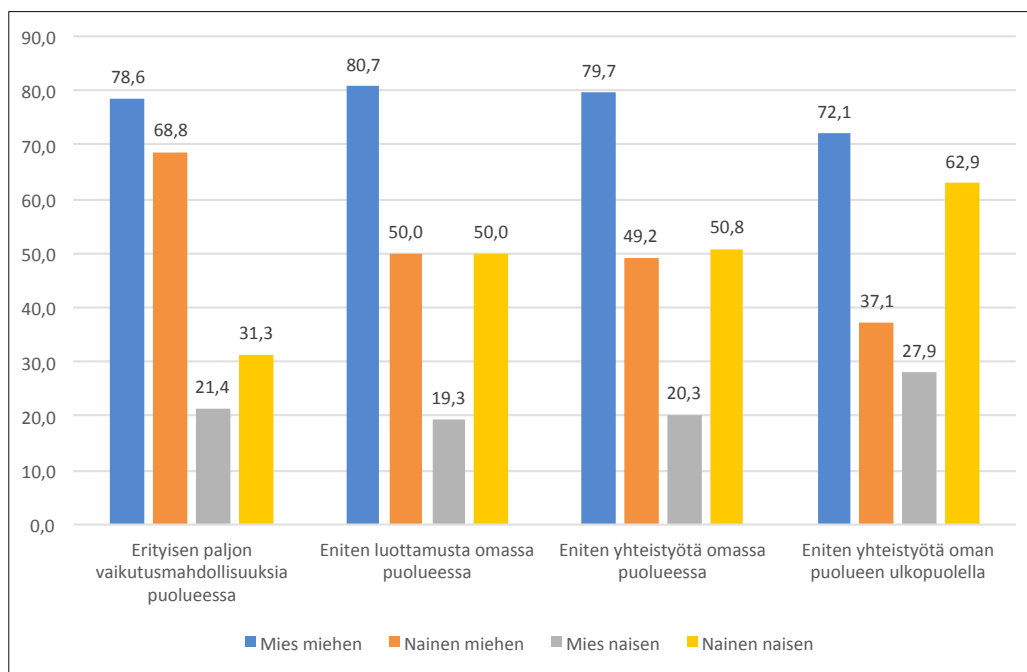
Verkostot

Kyselyn tulosten valossa verkostojen sukupuolittuneisuus näyttää selvältä. Vastaajat tekivät eniten yhteistyötä samaa sukupuolta olevien henkilöiden kanssa niin puolueen sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Kun vastaajia pyydettiin nimeämään henkilöitä, joiden kanssa he tekevät eniten yhteistyötä oman puolueen sisällä, neljä viidestä miehen nimeämästä henkilöstä oli miehiä. Naiset nimesivät tasaisemmin miehiä ja naisia. Oman puolueen ulkopuolella 72,1 prosenttia miesvastaajien nimeämistä henkilöistä oli miehiä, kun naisten nimeämistä henkilöistä miehiä oli 37,1 prosenttia (kuva 12).

Kyselyvastauksissa vaikutusvaltaisiksi verkostoiksi nimettiin useimmin naisverkosto (16 mainintaa) ja niin sanottu saunavaliokunta (6 mainintaa). Myös TUTKAS nousi kirjavasta vastausjoukosta esiin.³⁶ Moni haastateltava mainitsi sekä naisverkoston että saunavaliokunnan vaikutusvaltaisina

---

³⁶ Kysymys 40. Mitä eduskunnan sisällä toimivia verkostoja tai ryhmiä pidätte vaikutusvaltaisimpina (enintään kolme tärkeintä)?

Kuva 12. Nimetyt henkilöt sukupuolittain, prosenttiosuus. Kysymys 41. Voitte halutessanne nimetä yhden tai useamman henkilön, alakysymykset a = Jolla katsotte olevan erityisen paljon vaikutusmahdollisuuksia puolueenne tavoitteisiin ja linjauksiin; b = Joka herättää teissä eniten luottamusta oman puolueenne sisällä; c = Jonka kanssa teette mieluiten yhteistyötä oman puolueenne sisällä; d = Jonka kanssa teette eniten yhteistyötä oman puolueenne ulkopuolella¹.

I Kysymykseen 41 annettiin avoin vastaus. Jonkinlaisen merkinnän kysymykseen oli tehnyt 80 vastaajaa. Osassa vastauksista ei kuitenkaan nimetty henkilöä vaan puhuttiin esimerkiksi ryhmän puheenjohtajasta tai valiokuntakollegoista. Vastauksissa mainittiin henkilö nimeltä seuraavasti: Kohta A 104 mainintaa, B 111 mainintaa, C 120 mainintaa, D 78 mainintaa.

verkostoina. Naisverkostolla ja saunavaliokunnalla on vakiintunut asema eduskunnan verkostoina. Haastateltavat pitivät naisverkoston tehtävänä toimia aktiivisena tiedonvälittäjänä, keskustelun herättäjänä ja lakialoitteiden tekijänä. Tasa-arvonäkökulmaa ylläpitäviksi ja edistäviksi verkostoiksi on perustettu myös feministiverkosto sekä miesverkosto. Myös ne tulivat esiin sekä kyselyissä että haastatteluissa.

Haastatteluissa naisverkosto mainittiin sukupuolten tasa-arvoa koskevan tiedon välittäjänä yli ryhmärajojen. Naisverkoston tuella on myös saatu ajettua läpi keskeisiä sukupuolten tasa-arvoa koskevia lakeja kuten subjektiivinen päivähoido-oikeus ja kiintiöitä koskeva tasa-arvolain muutos. Tasa-arvotilanteen parantumisen katsottiin vaikuttaneen myös naisverkoston toiminnan tasaantumiseen, joskin naisverkoston työvaliokunnan paikat nähtiin aiempaa kilpaillumpina. Osa haastatteluun osallistuneista naiskansanedustajista toi esiin myös tarpeen saada miesedustajat naisverkoston tueksi tasa-arvotyön taakse, jotta naisverkoston ajamat päätökset saadaan vietyä läpi.

Haastateltavat kokivat eduskunnan sisäiset verkostot merkityksellisiksi eri syistä. Osa mainitsi niiden parantavan asiaosaamista ja ymmärrystä yli puoluerajojen mutta myös toimivan esimerkiksi naiskansanedustajien vaikutusmahdollisuuksia lisäävänä tekijänä. Toisaalta moni haastateltava, samoin kuin moni kyselyyn vastannut edustaja, toi esiin vaikeudet löytää aikaa vapaamuotoiselle osallistumiselle ja erilaisissa verkostoissa toimimiselle. Uusia vapaamuotoisen verkostoitumisen tapoja kaivattiin haastatteluissa lisää. Osa haastateltavista kaipasi aiemman illanviettokulttuurin tilalle toisenlaisia ajanviettomuotoja, joiden kautta edustajien vuorovaiikutusta lisättäisiin sukupuoleen katsomatta. Toisaalta moni haastateltava koki minkä hyvänsä lisätyön ajankäytön kannalta mahdottomaksi. Yhtenä vaihtoehtona tuotiin esiin virkamiesten roolin lisääminen kerhojen järjestäjinä ja kokoonkutsujina, jolloin toiminta olisi ehkä säännöllisempää. Haastateltavat korostivat verkostojen ja sosiaalisten suhteiden merkitystä eduskuntatyölle erityisesti yhteistyön ja sujuvien henkilösuhteiden rakentamisen kannalta. Osa mainitsi verkostojen lisäävän myös vertaistuen määrää.

Osa haastatelluista edustajista toi esiin verkostojen sukupuolittuneisuuden. Kyseessä katsottiin kuitenkin olevan useimmiten kiinnostuksesta kumpuava suuntautuminen eri asioihin. Toisaalta haastateltavat näkivät verkostoissa mahdollisuuden luoda henkilösuhteita esimerkiksi eri puolilta maata tulevien edustajien kesken sekä yli hallitus-oppositio-jaon. Jotkut haastateltavista huomauttivat eroja tulevan osallistumiseen myös sen

suhteen, onko edustaja vakituisesti Helsingissä tai lähialueilla asuva vai kauempana kotipaikkakunnastaan. Tällöin verkostot tarjoavat sosiaalisen ympäristön vieraassa kaupungissa mutta voivat olla mahdottomia edustajalle, jonka aika kuluu matkustamiseen eri kaupunkien välillä.

Verkostojen sukupuolittuneisuutta voidaan pitää ongelmallisena, kun sitä tarkastellaan vaikutusvallan kasaantumisen näkökulmasta. Kyselyssä sekä miehet että naiset nimesivät selkeästi eniten miehiä, kun heiltä kysyttiin puolueen *vaikutusvaltaisimpia* henkilöitä. Kun kysyttiin *eniten luottamusta herättäviä* henkilöitä oman puolueen sisällä, neljä viidestä miesten nimeämästä henkilöstä oli miehiä (kuva 12)³⁷. Miehet myös korostivat luottamusta naisia enemmän, kun kysyttiin vaikutusvallan kannalta tärkeitä ominaisuuksia (kuva 10 sivulla 46)³⁸. Kyselyvastausten perusteella miesedustajia siis pidetään yleisesti naisia vaikutusvaltaisempina. Lisäksi he verkostoituvat enemmän miesten kanssa, arvostavat luottamusta ja luottavat enemmän miehiin. Haastatteluissa ei noussut esiin, että edustajat verkostoituisivat tarkoituksellisesti pääasiassa samaa sukupuolta olevien edustajien kanssa: verkostojen sukupuolittuminen liittyy esimerkiksi politiikka-alueiden ja kiinnostuksen kohteiden jakautumiseen miesten ja naisten välillä. Vaikutusvallan, verkostojen ja luottamuksen sukupuolittuminen kertoo kuitenkin mekanismista, jolla vaikutusvaltaa kasaantuu eduskunnassa miehille.

---

37 Kysymys 41. *Voitte halutessanne nimetä yhden tai useamman henkilön, alakysymys b = Joka herättää teissä eniten luottamusta oman puolueenne sisällä.* Luottamusta herättävien henkilöiden kohdalla yli 80 prosenttia miesten nimeämistä henkilöistä oli miehiä, kun naisten osalta maininnat menivät tasan miesten ja naisten kesken (kuva 12 sivulla 51).

38 Kysymys 27. *Mitä seuraavista ominaisuuksista pidätte tärkeimpinä kansanedustajan vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen kannalta oman eduskuntaryhmänne sisällä?* Miesvastaajista 63,1 prosenttia ja naisvastaajista 51 prosenttia merkitsi luottamuksen tärkeäksi (kuva 10 sivulla 46). Molemmat merkitsivät useammin tärkeäksi *yhteistyökyvyn*, mutta miehillä luottamus kiilasi ryhmän sisäisten vaikutusmahdollisuuksien kohdalla asiaosaamisen ohhi toiseksi tärkeimmäksi ominaisuudeksi vaikutusmahdollisuuksien lisäämisessä.

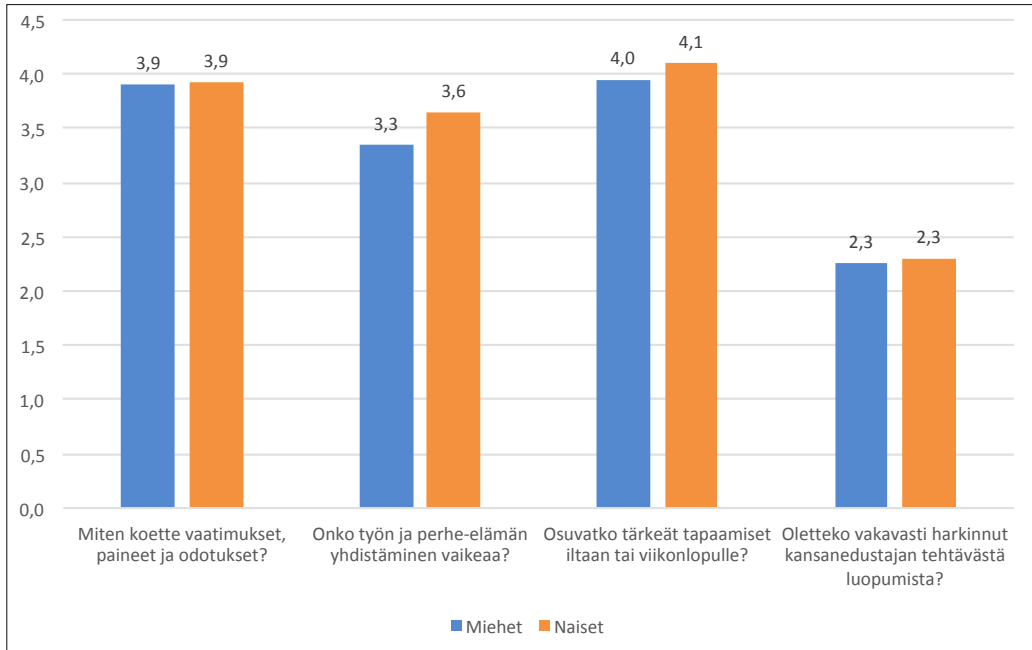
3.3 Eduskunta työpaikkana

Tässä luvussa käsitellään kansanedustajan työn ehtoja ja mahdollisuuksia työn käytännön järjestämisen näkökulmasta. Etusijalla ovat työhyvinvointiin liittyvä kysymykset työn kuormittavuudesta, mahdollisuuksista työn ja perhe-elämän yhdistämiseen sekä häiritsevistä kohtelusta. Tulosten perusteella kansanedustajan työn kuormittavuus ei vaihtele sukupuolten välillä eikä työn ja perhe-elämän yhdistämisestä koettuja vaikeuksia katsota enää vain nuorten naisten ongelmaksi. Häiritsevää kohtelua kartoitettiin kyselyssä monesta näkökulmasta ja suurimmat erot havaittiin puhetilanteiden ja alkuperäisideoiden viemistä koskevissa kohdissa. Näitä on käsitelty kontekstinsa vuoksi kohdassa 3.1 ja tässä osiossa on keskitytty muun muassa seksuaalista häirintää ja seksistisiä vitsejä käsitteleviin allekohtiin. Sukupuolten välillä nousi esiin vain vähän eroja näissä asioissa.

Työn kuormittavuus

Kansanedustajan työ koettiin hyvin kuormittavaksi. Kyselyvastauksissa suurin osa vastaajista sukupuoleen katsomatta koki itseensä kohdistuvat vaatimukset ja paineet koviksi (kuva 13). Työt venyvät usein illoille ja viikonlopuille. Haastattelussa erityisesti muualta kuin pääkaupunkiseudulta tulevat edustajat kokivat, että he joutuvat tekemään edustajan työtä omissa vaalipiireissään istuntojen ulkopuolisina aikoina. Kyselyvastauksissa vaalipiirin etäisyys Helsingistä ei kuitenkaan noussut tilastollisesti merkittäväksi muuttujaksi työn kuormittavuuden tai ilta- ja viikonlopputyöiden kohdalla, vaan edustajat ympäri maata kokivat töiden jatkuvan myös istuntojen ulkopuolella.

Edustajien työn kuormittavuus näkyi myös siinä, että 63,4 prosenttia vastaajista kertoi joskus harkinneensa vakavasti kansanedustajan tehtävästä luopumista liian suurten paineiden tai motivaatio-ongelmien vuoksi. Useimmat olivat kuitenkin harkinneet luopumista vain harvakseltaan (taulukko 3). Sukupuolten välillä ei vastauksissa noussut tilastollisesti merkittäviä eroja (liite 1).

Kuva 13. Kansanedustajan työn kuormittavuus, vastausten keskiarvot sukupuolittain.

Kysymys 22. Miten koette Teihin kansanedustajana kohdistuvat vaatimukset, paineet ja odotukset? (asteikko 1–5, jossa 1 = erittäin vaatimattomiksi ja 5 = erittäin koviksi). Kysymys 23. Koetteko kansanedustajan työn ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeana? (asteikko 1–5, jossa 1 = erittäin harvoin ja 5 = erittäin usein). Kysymys 24. Osuvatko tärkeät työtapaamiset tai -tehtävät usein iltaan tai viikonlopulle? (asteikko 1–5, jossa 1 = erittäin harvoin ja 5 = erittäin usein). Kysymys 25. Oletteko vakavasti harkinnut kansanedustajan tehtävästä luopumista liian suurten paineiden tai motivaatio-ongelmien vuoksi? (asteikko 1–5, jossa 1 = en koskaan ja 5 = erittäin useasti).

25. Oletteko vakavasti harkinnut kansanedustajan tehtävästä luopumista liian suurten paineiden tai motivaatio-ongelmien vuoksi?		
Vastaus	Miehet	Naiset
1	34,5	37,3
2	26,2	25,5
3	21,4	15,7
4	15,5	13,7
5	2,4	7,8

Taulukko 3. Kansanedustajan tehtävästä luopuminen, vastausjakaumat sukupuolittain.

Kysymys 25. Oletteko vakavasti harkinnut kansanedustajan tehtävästä luopumista liian suurten paineiden tai motivaatio-ongelmien vuoksi? Asteikko 1–5, jossa 1 = en koskaan ja 5 = erittäin useasti.

Jotkut haastateltavista hyväksyivät nykyisen työtavan ja sen kuormittavuuden osaksi eduskuntatyön luonnetta. Sekä kyselyssä että haastatteluissa nostettiin kuitenkin erittäin laajasti esiin tarve saada kansanedustajien aikatauluihin ennakoitavuutta esimerkiksi muuttamalla istuntoaikojen rytmitystä, pitämällä yhden illan viikosta istunnoista vapaana tai parantamalla etätyömahdollisuuksia³⁹. Moni haastateltava kritisoi nykyistä vierailijakäytäntöä, jonka katsottiin olevan tarpeettoman joustamaton ja heikentävän esimerkiksi edustajan mahdollisuuksia ottaa vastaan vierailijaryhmiä omasta vaalipiiristään.

Sekä kyselyvastausten avoimissa osioissa että haastatteluissa nostettiin esiin kansanedustajien hyvä paineensietokyky. Osa haastateltavista toi esiin, että esimerkiksi uhkaava palaute, median kova kohtelu ja jopa fyysinen uhkailu ovat normalisoituneet siten, että niistä on tullut lähes kyseenalaistamaton osa kansanedustajan työtä. Jotkut haastateltavista mainitsivat myös, että yksilökeskeisyys on yleisesti noussut ja vaikuttanut eduskuntatyöhön. Myös henkilöbrändäys, aiempaa kapea-alaisempi poliittinen erikoistuminen ja yhteisöllisyyden väheneminen kansanedustajien kesken voivat osaltaan lisätä kokemusta työn vaativuudesta.

Työelämän ja perheen yhdistäminen

Perheelliset edustajat eivät kokeneet työn aiheuttamia paineita suuremiksi kuin perheettömät edustajat. Sen sijaan kotona asuvat lapset vaikuttivat kokemukseen työn ja perhe-elämän yhdistämisestä. Mitä useampia lapsia edustajalla oli kotona, sitä vaikeammaksi työn ja perhe-elämän yhdistäminen koettiin. Lasten iällä ei ollut merkitystä. Lisäksi koulutus ja edustajan ikä olivat lähellä tilastollista merkitsevyyttä. Nuoremmat ja korkeammin koulutetut edustajat kokivat työn ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeammaksi (liite 1).

---

39 Moni haastateltava viittasi helmikuussa 2018 julkaistuun Liisa Hyssälän ja Jouni Backmanin kirjoittamaan työpaperiin *Kansanvallan peruskorjaus. Kaikki voimavarat käyttöön* (Sitra). <https://media.sitra.fi/2018/02/02133038/kansanvallanperuskorjaus.pdf>

Haastateltavien mukaan perheen ja kansanedustajan työn yhdistäminen on ollut perinteisesti naisten asialistalla. Sekä kyselyvastausten että haastatteluiden valossa asia koettiin kuitenkin nykytilanteessa tärkeäksi yli sukupuolirajojen. Kyselyssä sukupuoli ei noussut tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi vaikeudessa yhdistää työtä ja perhe-elämää (liite 1).

Lastenhoidon järjestäminen eduskunnan tiloissa herätti haastatteluissa keskustelua, ja aihe nousi esiin myös kyselyn avoimissa vastauksissa. Tasa-arvonäkökulmasta huomioitakoon, että pienten lasten äitien työn tekemisen edellytyksiä koskevasta keskustelusta on siirrytty kaikkia sukupuolia koskevaan problematiikkaan. Moni haastateltava toi esiin sen, miten poikkeuksellista oli ylipäätään naiskansanedustajan jäädä väliaikaisesti pois eduskuntatyöstä saatuaan lapsen tai tulla lapsen kanssa eduskuntaan vielä 1990-luvulla, aiemmista vuosikymmenistä ja isien ilmoittamista poissaolojaksoista puhumattakaan. Vaikka nykykäytäntö eroaa tästä huomattavasti, lastenhoitokysymystä ei ole toistaiseksi ratkaistu. Mainitut keinot tilanteen helpottamiseksi tosin vaihtelivat haastatteluissa sukupuolittain jonkin verran: Miesedustajat toivat voittopuolisesti esiin etätyömahdollisuuksien ja työn selkeämmän rytmittämisen mahdollisina ratkaisuin ongelmaan. Vain kolme haastateltua miestä toi esiin lastenhoidon, kun taas haastatelluista naiset edustajista yhdeksän katsoi eduskunnassa järjestettävän lastenhoidon olevan avainasemassa ongelman ratkaisemiseksi. Haastatteluissa korostui kysymys siitä, miten työ- ja perhe-elämän yhdistämistä voitaisiin aktiivisemmin eduskunnassa tukea.

Työ- ja perhe-elämän yhdistämistä on osaltaan helpottanut puhemies Riitta Uosukaisen aikana omaksuttu istuntojen aikataulutuksen muutos, jossa äänestykset siirrettiin istuntojen alkuun. Parannuksista huolimatta kansanedustajan työn vaihtelevuus ja arvaamattomuus vaikeuttavat kyselyn vastausten ja haastatteluiden mukaan perhe-elämän vaatimusten huomioimista. Muualta kuin pääkaupunkiseudulta tulevien edustajien tilanetta vaikeuttavat pitkät välimatkat ja puuttuvat tukiverkostot. Toisaalta myös eduskuntaryhmän koko vaikuttaa siihen, miten työ joustaa: pienemmillä eduskuntaryhmillä ei ole varajäseniä valiokunnissa, mikä vähentää joustavuutta valiokuntatyössä esimerkiksi sairastapauksissa. Jotkut haas-

tateltavat myös huomauttivat kansanedustajan olevan käytännössä jatkuvasti tavoitettavissa ja joustavan aina, mikäli esimerkiksi valiokuntatyökentely sitä vaatii. Toisaalta kritisoitiin pitkiä istuntotaukoja jäykkänä ja kalenterin ruuhkautumista aiheuttavana käytäntönä.

Häiritsevä kohtelu

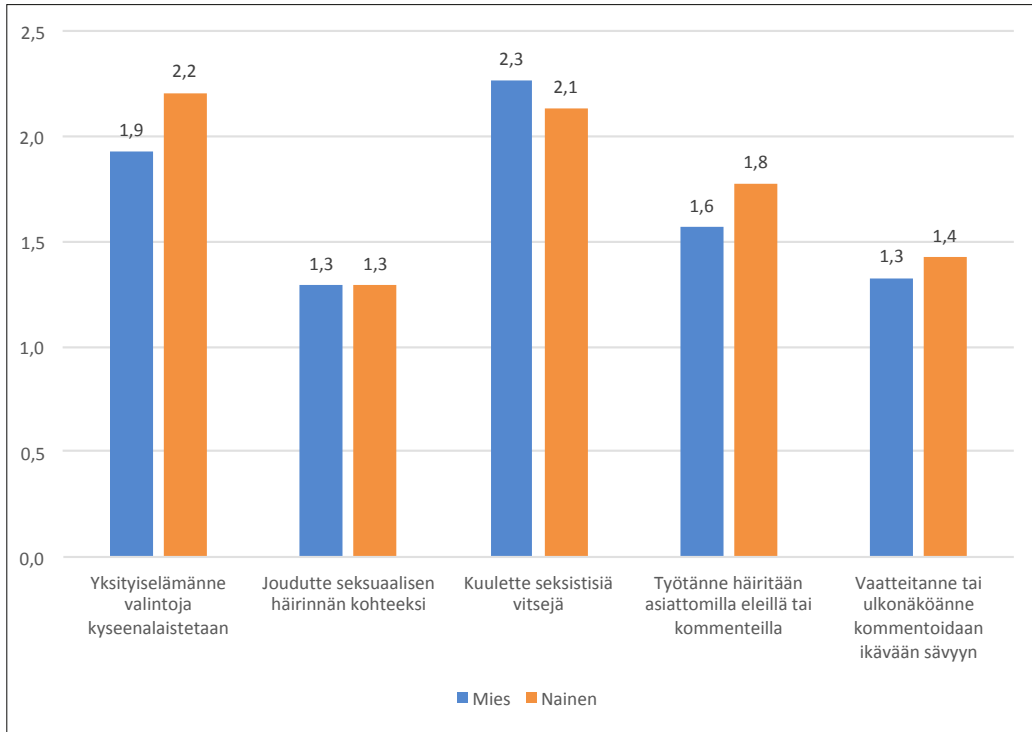
Kyselyssä ja haastatteluissa tuotiin esiin edustajien kokemaa häiritsevää kohtelua eri muodoissaan. Tätä koskeva osa aineistoa käsittää esimerkiksi seksuaalissävytteisen kielenkäytön, vähättelevän käytöksen ja seksuaalisen häirinnän kokemukset. Tähän sisältyvät myös aineistossa esiin tuodut huomiot siitä, miten talon tiukka hierarkia aiheuttaa epätasapainoa kansanedustajien ja työntekijöiden tai virkamiesten välillä. Sekä kansanedustajia että henkilöstöä koskevissa huomioissa yhdistävänä tekijänä oli kohtelu, jossa toinen rikkoo oletettuja asiallisen käytöksen rajoja verbaalisesti tai fyysisesti. Esiin tuotuja ratkaisuja kohtelun sietämiseksi olivat esimerkiksi joidenkin tilanteiden välttely ja laajemmin muutokset omassa toiminnassa, rajan vetäminen heti asiatonta käytöstä kohdattaessa ja tilanteen ohittaminen. Joissakin tapauksissa asiattomuudesta oli myös kerrottu kolmannelle osapuolelle ja ristiriita oli saatu ratkaistuksi. Sekä kyselyssä että haastatteluissa viitattiin tilanteiden tulkinnanvaraisuuteen sekä epäselvyyksiin asiallisen ja häiritsevän kohtelun rajoista.

Kyselyssä häiritsevää kohtelua selvitettiin useista näkökulmista⁴⁰. Useimmin koetut häiritsevän kohtelun muodot olivat seksisten vitsien kertominen ja yksityiselämän valintojen kyseenalaistaminen (kuva 14). Sukupuolten välillä on eroja keskiarvoissa, mutta sukupuoli ei noussut taustamuuttujat kontrolloivassa analyysissä tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi häirinnän kokemisessa (liite 1).

Seksistisiä vitsejä kertoi joskus kuulleensa kolme neljästä vastaajasta. Suurin osa vitsejä kuulleista oli kuullut niitä harvoin (taulukko 4). Muutama

---

⁴⁰ Kysymys 34, alakysymykset 3–7. Alakysymyksissä 1. Puheenne keskeytetään kokouksessa ja 2. Joku muu saa kunnian Teidän työstänne tai alkuperäisajatuksestanne sukupuoli nousi tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi. Näitä kysymyksiä tarkastellaan puhetilanteiden yhteydessä luvussa 3.1 sivuilla 39–41.

Kuva 14. Häiritsevä kohtelu, vastausten keskiarvot sukupuolittain. Kysymys 34. Kuinka usein olette ollut osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? Alakysymykset 3–7. Asteikko 1–5, jossa 1 = en koskaan ja 5 = erittäin usein.

Kuulette kansanedustajakolleganne kertovan jossakin tilanteessa seksistisiä vitsejä		
Vastaus	Miehet	Naiset
1	28,6	22,6
2	39,3	47,2
3	17,9	24,5
4	6,0	5,7
5	8,3	0,0

Taulukko 4. Seksistiset vitsit, vastausjakaumat sukupuolittain. Kysymys 34. Kuinka usein olette ollut osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? Alakysymys 5. Kuulette kansanedustajakolleganne kertovan jossakin tilanteessa seksistisiä vitsejä. Asteikko 1–5, jossa 1 = en koskaan ja 5 = erittäin usein.

haastateltava toi esiin myös seksistisen kielenkäytön. Näissä tapauksissa mainittiin miesedustajien välinen huumori, avustajakunnan kokemaa häiritsevä kommentointi ja esimerkiksi nuoren naisavustajan ulkonäön kommentointi toiselle kansanedustajalle.

Osa kansanedustajista toi tutkimuksessa esiin seksuaalisen häirinnän kokemuksia. Sukupuoli ei vaikuttanut kokemusten yleisyyteen, vaan häirintää olivat kokeneet niin miehet kuin naisetkin. 79,5 prosenttia miehistä ja 76,9 prosenttia naisista ei ollut kokenut seksuaalista häirintää (vastausvaihtoehto 1). 13,3 prosenttia miehistä ja 17,3 prosenttia naisista raportoi kohdanneensa häirintää harvoin eli valitsi vaihtoehdon 2. Yksikään vastaaja ei raportoinut kokeneensa seksuaalista häirintää erittäin usein (vastausvaihtoehto 5). Muut vastaukset asettuivat vaihtoehtoihin 3 ja 4 siten, että 6 prosenttia miehistä ja 5,8 prosenttia naisista vastasi 3 ja miehistä 1,2 prosenttia antoi vastauksen 4 (taulukko 5). Myöskään muut kontrolloidut tekijät eivät nousseet tilastollisesti merkitseviksi, eli häirinnän kokemisen todennäköisyyteen eivät vaikuta esimerkiksi ikä tai koulutus (liite 1).

Joudutte seksuaalisen häirinnän kohteeksi		
Vastaus	Miehet	Naiset
1	79,5	76,9
2	13,3	17,3
3	6,0	5,8
4	1,2	0,0
5	0,0	0,0

Taulukko 5. Seksuaalinen häirintä, vastausjakaumat sukupuolittain. Kysymys 34. Kuinka usein olette ollut osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? Alakysymys 4. Joudutte seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Asteikko 1–5, jossa 1 = en koskaan ja 5 = erittäin usein.

Yksityiselämän valintojen arvostelua, ulkonäön kommentointia ja työn häirintää kokivat molemmat sukupuolet. Naisedustajien vastausten keskiarvo oli näissä kysymyksissä miehiä korkeampi (kuva 14). Taustamuuttajat kontrolloivassa analyysissä sukupuoli ei noussut tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi näiden kysymysten kohdalla. Ikä oli tilastollisesti merkitsevä muuttuja ulkonäön kommentoinnin kohdalla ja hyvin lähellä tilastollista merkitsevyyttä yksityiselämän valintojen kyseenalaistamisen kohdalla. Nuoret kansanedustajat ilmoittivat todennäköisemmin kokevansa molempia edellä mainittuja häiritsevän käytöksen muotoja muita useammin.

Vastausten keskiarvoja tarkasteltaessa erot sukupuolten välillä eivät siis nouse tilastollisesti merkitseviksi. Kuitenkin kun tarkastellaan niiden vastaajien osuutta, jotka eivät kokeneet lainkaan näitä häirinnän muotoja⁴¹, miesten ja naisten välillä voidaan havaita eroja. Lähes puolet miehistä ei ollut koskaan joutunut tilanteeseen, jossa heidän yksityiselämänsä valintoja olisi kyseenalaistettu, kun taas naisista kolme neljästä oli kokenut kyseenalaistamista. Joka kolmannen naisvastaajan ulkonäköä oli kommentoitu ikävään sävyyn, kun samaa oli kokenut joka viides mies (kuva 15).

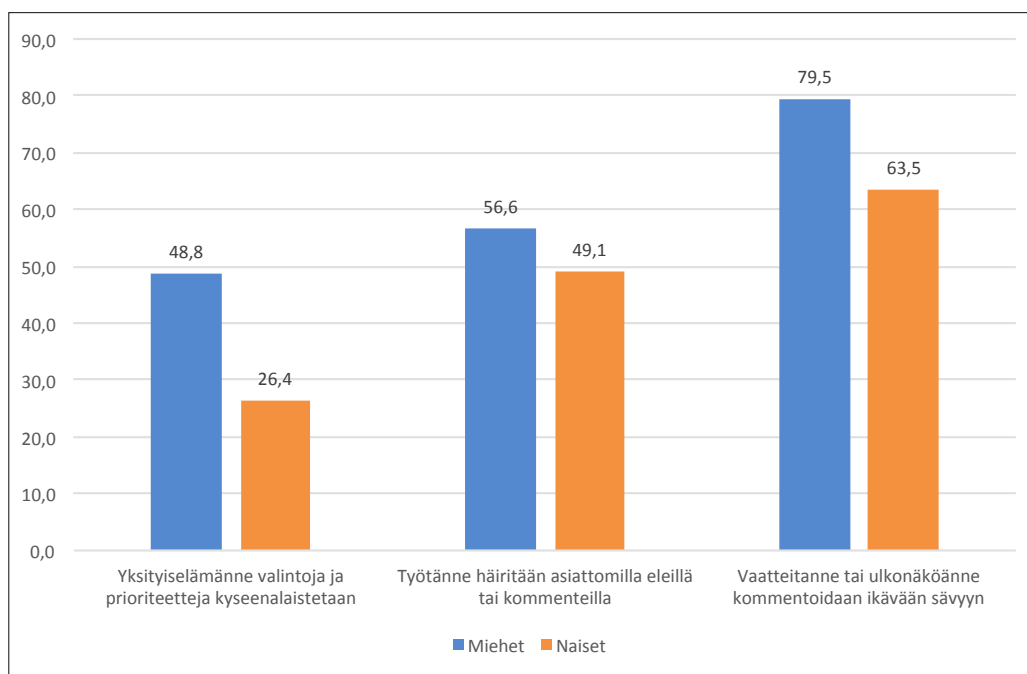
Häiritsevää kohtelua käsiteltiin haastatteluissa ennen kaikkea toimintaohjeiden ja -tapojen näkökulmasta. Haastattelujen perusteella edustajilla ei ole yhtenäistä käsitystä siitä, miten kansanedustajia koskevat häirintä- ja kiusaamistapaukset saataisiin käsiteltyä asianmukaisesti. Kaikki nimesivät kuitenkin tahon, jolle ilmoittaisivat tapauksista. Haastateltavilta kysyttiin, mikä heidän näkemyksensä mukaan olisi luonteva tapa käsitellä mahdolliset häirintätapaukset, miten näitä tapauksia voitaisiin ehkäistä ja olivatko he tietoisia siitä, mikä on niitä koskeva eduskunnan virallinen toimintaohje. Haastateltavien mahdollisia omia kokemuksia häirinnästä ei suoraan kysytty, mutta joissakin tapauksissa myös nämä nousivat esiin. Haastateltavat nimesivät luonteviksi tahoiksi ilmoittaa häirintätapauksista esimerkiksi puhemiehen, ryhmäkanslian, eduskuntaryhmän johdon ja myös

---

41 Niiden vastaajien osuus, jotka vastasivat kysymyksen 34. *Kuinka usein olette ollut osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? eri alakohtiin "1 = en koskaan".*

työterveyshuollon. Haastateltavat pitivät tärkeänä saada asia käsiteltyä nopeasti ja rohkaista kansanedustajaa vetämään sopimattoman käytöksen rajat heti, kun hän kokee ne ylityiksi.

Haastateltavat, jotka toivat esiin kohdanneensa itse häirittää, olivat pääsääntöisesti ohittaneet tilanteen, reagoineet heti torjumalla häiritseväksi koetun käytöksen tai jättäneet asian yksittäistapauksena sikseen. Osa haastateltavista toi esiin häirintätilanteen yllättävyyden ja hämmentävyyden: välitön reagointi tilanteessa on vaikeaa, kun kyse on valtasuhteesta ja yli-päättään sellaisten rajojen ylittämistä, joita itse pitää itsestään selvinä. Lisäksi jotkut haastateltavat huomauttivat, että häiritsevän käytöksen

Kuva 15. Vastausten “1 = en koskaan” osuudet sukupuolittain. Kysymys 34. Kuinka usein olette ollut osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? Alakysymykset 3, 6 ja 7.

kokemus voi kertyä pienistä teoista. Sukupuoleen liittyvät huomiot, vaikkakin näennäisesti harmittomat tai huumoriksi tarkoitetut, voivat yksittäisinä olla ohitettavissa, mutta toistuessaan ne muodostuvat ongelmaksi.

Moni haastateltava toi esiin viime aikojen kansainvälisen ja Suomessa käydyn häirintäkeskustelun vaikutuksen eduskuntaan. He katsoivat ilmapiirin muuttuneen tiedostavammaksi ja tasa-arvotilanteen parantuneen erityisesti aiempiin vaalikausiin verrattuna mutta myös lyhyemmällä aikavälillä. Osa haastateltavista mainitsi julkisuuden hillinnee häiritsevää kohtelua eduskuntatyön läpinäkyvyyden lisääntyneenä vähitellen. Tämän katsottiin koskevan myös seksistisiä vitsejä ja seksuaalissävytteistä kielenkäyttöä yleisesti.

Kaikki haastateltavat tuomitsivat seksuaalisen häirinnän, mutta #metoo-kampanjaan suhtautuminen jakoi edustajia. Osa haastatelluista viittasi kampanjaan hämmennystä aiheuttavana. Erityisesti toivottiin selkeämpää keskustelua häirinnästä laajasti, jotta rajat olisivat selvät ja vääriä näkökulmia välttyttäisiin. Sekä mies- että naishaastateltavista osa nosti aiheesta puhuttaessa ensisijaisesti esiin näkemyksiä siitä, että kampanjan myötä häirinnän torjumisessa on menty liian pitkälle. Tämän koettiin hankaloittavan päivittäistä toimintaa ja aiheuttavan mahdollisesti perusteettomia syytöksiä. Toisaalta toiset haastateltavat toivat esiin useita tilanteita, joissa kampanjaa käsitellään vain huumorin keinoin korostamalla erityisesti liioittelua ja ylivarovaisuutta. Nämä haastateltavat kokivat tämän häirintäkokemuksia vähätteleväksi suhtautumiseksi, tarpeettomaksi asiattomuudeksi ja tahalliseksi väärinymmärtämiseksi.

Tutkimuksessa keskityttiin ainoastaan kansanedustajien kokemuksiin sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta. Kyselyssä ja haastattelussa ei tutkittu eduskunnan muun henkilökunnan näkökulmaa tai kansanedustajien kokemuksia muusta henkilökunnasta muuten kuin työhön saatavan tuen yhteydessä. Sekä kyselylomakkeen avoimissa vastauksissa että haastattelussa moni edustaja toi esiin eduskunnan hierarkkisyyden erityisesti eri henkilöstöryhmien kesken. Useimmin tämä nousi esiin huolena avustajiin ja muuhun henkilöstöön kohdistuvasta häiritsevästä ja vähättelevästä

käytöksestä. Avustajien kohtaamasta seksuaalisesta häirinnästä sekä haastateltavat että kyselyyn vastanneet edustajat huomauttivat, että vuosien mittaan tilanteeseen on puututtu ja avustajien asemaa on parannettu. Tästä huolimatta he kokivat, että epäkohtia edelleen löytyy ja että tilannetta olisi syytä kartoittaa systemaattisesti ajantasaisen tiedon takaamiseksi. Ryhmäkansliamallin koettiin parantaneen avustajien tilannetta erityisesti työsuhteiden vakinaistamisen kautta, mutta edelleen joidenkin haastateltavien kokemus oli, ettei avustajien kokemuksia häirinnästä ja kiusaamisesta oteta riittävän vakavasti. Sama tuotiin esiin myös muuta henkilökuntaa kuten laitoshuoltajia koskevana. Osa haastatelluista ehdotti tasa-arvotutkimuksen toteuttamista siinä muodossa, että siinä olisi mukana koko henkilöstö – mukaan luettuna ryhmäkanslioiden työntekijät ja eduskunnan kanslian virkamiehet – tai ainakin avustajakunta.

3.4 Eduskunnan ja yhteiskunnallisten rakenteiden rajapinnat

Työelämän segregatio, vallitsevat sukupuolinormit sekä käsitykset siitä, mitä sukupuolten tasa-arvo merkitsee, ovat esimerkkejä myös eduskunnan sisällä vaikuttavista rakenteista. Näiden yhtenä vaikutuskanavana on monimuotoinen media. Tästä syystä sekä kyselyissä että haastatteluissa käsiteltiin kansanedustajien kokemuksia sekä perinteisestä että sosiaalisesta mediasta erityisesti mediaroolien ja saadun palautteen näkökulmasta. Poliittika-alueiden sukupuolittuneisuus vaikuttaa myös näkyvyyteen mediassa, ja naisetustajien koetaan edelleen saavan ulkonäkönsä liittyvää huomiota asiasisällön kustannuksella. Nuoret naiskansanedustajat raportoivat saavansa enemmän seksuaalissävytteistä palautetta sosiaalisen median kautta, ja suoraa uhkailua kokevat sekä mies- että naisetustajat. Uhkailun ja solvaavan palautteen sietäminen koetaan kansanedustajan työhön kuuluvaksi osaksi ja sosiaalista mediaa pidetään myös hyödyllisenä ja toimivana kanavana omien näkemysten esiin tuomiselle. Toisaalta sosiaalisessa mediassa vellovan keskustelun lieveilmiöt ja hallitsemattomuus sekä käytössä olevan ajan rajallisuus vaikuttavat osittain joidenkin edustajien tapaan ja halukkuuteen ottaa osaa keskusteluun tätä kautta.

Media

Haastatteluissa viitattiin haastateltavan sukupuolesta riippumatta toistuvasti yhteiskunnan rakenteisiin, jotka edelleen tuottavat eri sukupuolille paitsi työelämäsegregaatiota myös erilaisia rooleja. Kokeneimpien haastateltujen mukaan tasa-arvonäkökulma on tässä ajassa aiempaa useammin itsestään selvästi huomioitu lainsäädännössä, parlamentaarisisissa käytännöissä ja työkuulttuurissa. Osa haastateltavista katsoi tämän olevan vähittäistä reagointia yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tästä huolimatta asetelma, jossa puolueiden, eduskuntaryhmien ja valiokuntien puheenjohtajien paikat ovat tälläkin hetkellä voittopuolisesti miesedustajien hallussa, ei ole muuttunut. Puhemiehistön suhteen tilanne on vuonna 2018 toinen: eduskunnan puhemieheksi valittiin Maria Lohelan (sin.) jälkeen Paula Risikko (kok.).

Yksi sukupuolittuneisiin rakenteisiin kietoutunut poliittisen toiminnan ulottuvuus on monimuotoinen media. Sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta tiedotusvälineillä on keskeinen tehtävä kansanedustajien julkisten asiantuntijaroolien rakentamisessa⁴². Aineiston perusteella kansanedustajien suhtautuminen eri medioihin vaihtelee. Edustajilla on eri lähestymistapoja ja strategioita esiintyä eri medioissa ja tuoda poliittisia linjauksiaan esiin eri kanavilla. Tiedotusvälineillä on merkitystä siinä, miten julkisuudessa annetaan eri sukupuolille tilaa eri politiikka-alueilla ja mistä näkökulmista edustajia käsitellään eri yhteyksissä. Näiden tekijöiden kautta mediassa rakennetaan ja haastetaan käsitystä siitä, miten poliittinen asiantuntijuus eri sektoreilla rakentuu.

Haastatteluissa keskustelu median roolista kietoutui siihen, miten ja kuinka paljon kansanedustaja ylipäättään saa ja haluaa näkyvyyttä eri tiedotusvälineissä, sekä tämän näkyvyyden reunaehtoihin. Moni haastateltava toi esiin ulko- ja talouspolitiikan miehisen näkyvyyden mediassa. Tämän katsottiin vahvistavan myös muiden asiantuntijoiden kuin poliitikkojen sukupuolijakaumaa näillä aloilla, sillä talouspuhe koetaan mediassa miesten dominoimaksi. Tästä esimerkkinä jotkut haastateltavat mainitsivat sote- ja maakuntauudistuksen, jossa perinteisesti naisasiantuntijoiden ydinalueeksi koetulla politiikkasektorilla miesten ja mieskansanedustajien puheenvuorot ovat lisääntyneet mediassa sitä enemmän, mitä enemmän kyse on ollut taloudesta ja hallinnon uudistamisesta. Tässä yhteydessä haastateltavat mielsivät naisten pitämät puheenvuorot erityisesti sosiaalialan sekä sosiaalipalveluiden sisältöjä kommentoiviksi. Vaikka tässä tutkimuksessa ei voidakaan ottaa kantaa mediapuheenvuorojen sisällölliseen tai määrälliseen jakautumiseen tilastojen valossa, on huomionarvoista, miten vallitseva mielikuva median roolista politiikka-alueiden sukupuolittuneisuuden ylläpitäjänä ja mahdollistajana haastatteluissa oli.

Mediassa esiintyminen ja haastattelukutsujen saaminen ovat sukupuolta laajempi kysymys, kuten haastateltavat toivat yleisesti esiin. Mediaroolilla

---

42 Parlamenttienvälinen liitto kerää tietoa esimerkiksi siitä, miten naispolitiikkoja käsitellään mediassa <http://archive.ipu.org/wmn-e/media.htm> (luettu 30.7.2018).

oli useita haastatteluissa tunnistettuja ulottuvuuksia. Moni haastateltava katsoi sen, minkä tyyppiin ohjelmiin ja keskusteluihin edustajia pyydetään, ennen kaikkea kysymykseksi asiantuntemuksesta ja esiintymistaidosta. Toisaalta osa haastateltavista mainitsi, että se, keiltä median edustajat pyytävät kommentteja, riippuu pitkälti verkostoista sekä ihmisten asiantuntemukseen liittyvistä mielikuvista. Jotkut haastateltavat epäilivät tässä mentävän toisinaan myös helpoimman kautta eli henkilökohtaisten kontaktien, kovassa nosteessa tai kohujen keskellä olevien nimien sekä ylipäätään tuttuuden kautta. Jotkut haastateltavat toivat esiin hankaluuden saada ääntään kuuluville mediassa, koska siellä etsitään konflikteja ja kärjistettyjä näkemyksiä, mihin pitkäjänteinen ja pienin askelin etenevä lainsäädäntötyö sopii huonosti.

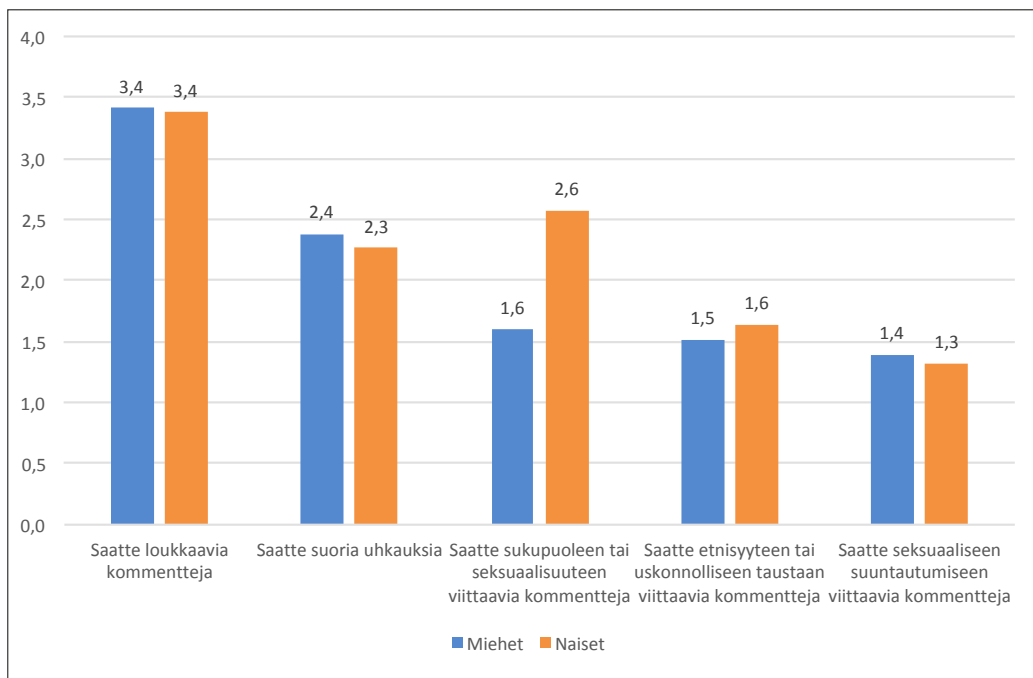
Nuorten naiskansanedustajien yhteydessä median rooli ja mediaroolit nähtiin kaksitahoisina. Sekä mies- että naiskansanedustajat toivat haastatteluissa esiin kokemuksensa sukupuolten erilaisesta kohtelusta ja roolituksesta mediassa siinä, millaisia asioita heistä nostetaan esiin, mitä heiltä odotetaan ja millä asialistalla edustaja voi saada näkyvyyttä. Yksittäisistä näkyvistä tapahtumista mainittiin useimmiten Linnan juhlat, joiden ulkonäkökeskeisyys ja erityisesti keskittyminen naiskansanedustajien pukeutumiseen ja kampauksiin kummastuttivat haastateltavia. Osalla haastatteluista naiskansanedustajista oli useita kokemuksia siitä, että heidän pukeutumistaan tai ulkonäköään oli priorisoitu asiasisällön kustannuksella mediassa ja että medianäkyvyyttä oli ollut tarjolla pääasiassa henkilökohtaiseen elämään liittyvien muutosten kautta. Toisaalta haastatellut toivat esiin myös mahdollisuudet saada näkyvyyttä nimenomaan iän ja sukupuolen perusteella. Sekä mies- että erityisesti naishaastateltavat mainitsivat tilanteita, joissa nuori naiskansanedustaja pääsee tuomaan esiin näkemyksiään tilanteissa, joissa nuoren miesedustajan on vaikeampi saada mediatilaa.

Sosiaalinen media

Sosiaalisessa mediassa tuleva palaute on kyselyvastausten ja haastatteluiden perusteella joiltain osin sukupuolittunutta. Kyselystä selvisi, että naiset kokivat saavansa huomattavasti miehiä useammin seksuaalissävytteisiä

viestejä (kuva 16). Naisten vastausjakauma ei tosin ole tasainen. Vain osa naisista kokee saavansa usein seksuaalisuuteen tai sukupuoleen viittaavia kommentteja. Myös ikä ja koulutus vaikuttivat kokemuksiin sosiaalisen median palautteesta. Nuoret ja korkeasti koulutetut vastaajat kokivat saavansa muita useammin loukkaavia kommentteja (liite 1). Haastatelluista erityisesti keskimääräistä nuoremmat edustajat tunnistivat käyttävänsä sosiaalista mediaa aktiivisesti keskustelukanavana yksisuuntaisen tiedotuksen lisäksi.

Haastatteluiden perusteella kansanedustajat käyttävät sosiaalista mediaa viestintäkanavanaan vaihtelevasti. Haastatteluissa kerrotut kokemukset sosiaalisesta mediasta liittyivätkin suurelta osin siihen, miten aktiivisesti ja

Kuva 16. Sosiaalisen median palaute, vastausten keskiarvot sukupuolittain. Kysymys 35. Oletteko kohdanneet jotain seuraavista tapahtumista esiintyessänne sosiaalisessa mediassa? Asteikko 1–5; 1 = en koskaan; 5 = erittäin usein.

millaisista politiikkateemoista edustaja sosiaalisessa mediassa käy keskustelua. Moni haastateltava nosti esiin myös sen, että edustajan tunnettuus ja näkyvyys vaikuttavat palautteen määrään ja laatuun. Osa haastateltavista mainitsi, että paljon perinteisessä mediassa esillä olevat edustajat saavat osakseen enemmän negatiivista kommentointia sosiaalisessa mediassa.

Keskimääräistä nuoremmat naiskansanedustajat eivät haastatteluissa säännönmukaisesti kokeneet saavansa kohtuutonta määrää häiritsevää palautetta. Myös mieskansanedustajat kertoivat haastatteluissa saavansa ulkonäköön liittyviä kommentteja ja perheeseen kohdistuvaa uhkailua, vaikka tämä näyttää useimmiten kohdistuvan naisiin. Joihinkin miesedustajiin on kohdistunut voimakkaita väkivaltauhkauksia, mutta kokemuksia suorista uhkauksista kertoivat myös jotkut haastatellut naisedustajat. Kyselyssä suorista uhkauksista sosiaalisessa mediassa kertoi kohdanneensa 72,3 prosenttia miesvastaajista ja 73,6 prosenttia naisvastaajista. Näissä tapauksissa kyse näyttäisi olevan erityisesti maahanmuuton kaltaisista politiikka-alueista, joihin liittyy yhteiskunnallista ja poliittista polarisaatiota. Osa haastateltavista toi tässä yhteydessä esiin erityisesti vuoden 2015 maahanmuuttokeskustelun ilmapiiriä kiristäneen vaikutuksen.

Verkossa tapahtuvaan kommentointiin on vaikuttanut myös alusta, jolla keskustelua on käyty. Jotkut haastateltavista kokivat blogialustojen käytön neutraaliksi tavaksi käydä julkista vuoropuhelua. Selvästi häiritsevänä haastateltavat mainitsivat negatiivisen palautteen, joka tulee henkilökohtaisiin sosiaalisen median kanaviin, esimerkiksi omalle Facebook-seinälle. Tällainen keskustelu pyrittiin ohjaamaan poliittiseen Facebook-profiiliin. Moni haastateltava totesi sähköpostin olevan Facebookia vähemmän häiritsevä palautekanava. Monet edustajat kertoivat ottaneensa palautteen vuoksi sosiaalisen median strategiakseen yksisuuntaisen tiedottamisen: he kertovat asioistaan mutta osallistuvat keskusteluun vain rajoitetusti. Jotkut haastateltavat kokivat tämän lähestymistavan ongelmalliseksi ja pyrkivät tietoisesti puhumaan myös aiheista, joista tulee paljon palautetta. Haastatteluiden perusteella voidaan kuitenkin yleisesti todeta, että sosiaalisessa mediassa tuleva negatiivinen palaute vaikuttaa siihen, miten ja minkälaisiin asioihin edustajat kutakin kanavaa käyttävät.

Haastatteluissa korostui kansanedustajien tottumus erityyppisen palautteen vastaanottamiseen. Sosiaalinen media on vain yksi viestinnän kanava, ja vaikka sillä onkin tiettyjä ominaispiirteitä, kuten madaltunut kynnyks antaa loukkaavaa ja törkeää palautetta, se ei ole ainoa tapa kommunikoida kansalaisten kanssa. Edustajat saavat kovaa palautetta työstään myös henkilökohtaisesti eri tapahtumissa, sähköpostilla ja yleisinä kommenttipuheenvuoroina eri medioissa. Monet haastateltavista toivat esiin, että miehiin kohdistuva palaute on asiakeskeistä ja naisiin kohdistuva palaute ulkonäkö- ja persoonapainotteista. Toisaalta sosiaalinen media nähtiin myös voimavarana silloin, kun se toimii positiivisen palautteen kanavana. Lisäksi sosiaalisen median kautta koettiin olevan mahdollista tavoittaa suuria määriä ihmisiä, tuoda omia ajatuksia esiin ja kuunnella kentän palautetta.

Kokemus sukupuolen merkityksestä eduskuntatyössä

Sekä joissakin kyselyvastauksissa että osassa haastatteluista katsottiin, ettei sukupuolten tasa-arvoa koskevan keskustelun problematisointi ole tarpeellista eduskuntatyön yhteydessä. Tästä näkökulmasta sukupuolella ei ole merkitystä eduskuntatyössä vaan vastuutehtäviä jaettaessa vaikuttaa eniten pätevyys, ennen kaikkea eduskunnan sisällä hankittu senioriteetti. Näissä vastauksissa painotettiin edustajien omien kiinnostuksen kohteiden merkitystä siinä, miten poliittinen ura kansanedustajana rakentuu. Haastatteluissa tätä näkökulmaa esiin tuoneet eivät pitäneet huomion kiinnittämistä sukupuoleen eduskuntatyön kannalta tärkeänä.

Osa edustajista puolestaan kritisoi tutkimuksen toteutusta sillä perusteella, ettei valituilla keinoilla saada riittävästi tietoa sukupuolen monitahoisesta merkityksestä eduskuntatyössä. Ne vastaajat, jotka toivat esiin turhautumisensa tutkimuksen toteuttamiseen, kritisoivat sitä voittopuolisesti tärkeän asian vesittävänä. Näissä tapauksissa tutkimuksen toteuttamista pidettiin yleisesti tärkeänä mutta valittua toteutustapaa ongelmallisena.

Sekä kysely- että haastatteluaineiston perusteella suurin osa kansanedustajista kokee eduskunnan tasa-arvotilanteen hyväksi. Siinä nähdään kuitenkin myös parantamisen varaa ja selkeitä ongelmia. Sukupuolen vaikutus eri tilanteissa vaihtelee nyt kerätyn aineiston perusteella kansanedustajien keskuudessa, vaikka tasa-arvoajattelu on vakiintunut osa lainsäädäntöä ja sitä koskevaa työtä. Yksi hallinnollisista tavoitteista on niin sanottu sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen eli sukupuolivaikutusten huomioon ottaminen lainsäädännössä läpileikkaavana näkökulmana. Kokeemukset heijastelevat kuitenkin mahdollisuutta ymmärtää ja kokea tasa-arvon käsite sukupuolinäkökulmasta monin tavoin samaan aikaan, kun sitä yhtäläisesti pidetään kannatettavana tavoitteena.

4 LOPUKSI

Suomen eduskunnassa tämän tyyppinen, vain kansanedustajien kokemuksiin keskittyvä tutkimus toteutettiin nyt ensimmäistä kertaa. Tutkimuksen esikuvana toimineella Ruotsin Riksdagenilla oli institutionaalisessa mielessä eri lähtökohta tutkimuksen toteuttamiselle, sillä tasa-arvokysymyksille on Ruotsissa varattu oma parlamentaarinen työryhmänsä ja Riksdagenin työilmapiiriä on tästä näkökulmasta tarkkailtu ennen tutkimuksia pidempään ja systemaattisemmin kuin Suomessa. Kyselyosuuden vastausprosentti jäi Suomessa hieman Ruotsin tasoa alemmas.

Tässä raportissa ei ole esitetty sukupuolten tasa-arvoon liittyviä toimenpide-ehdotuksia eduskunnalle vaan keskitytty Ruotsin mallin mukaisesti ainoastaan tilanteen kuvaamiseen tutkimukselle asetettujen lähtökohtien ja reunaehtojen puitteissa. Tutkimustulosten esittelyn jälkeen Ruotsissa hyväksyttiin toimintasuunnitelma⁴³, jonka mukaisesti tasa-arvotyötä jatketaan parlamentin sisällä. Työtä organisoii parlamentaarinen ryhmä, jonka jäsenet edustavat kaikkia eduskuntaryhmiä ja eri sukupuolia. Ruotsin Riksdagenissa toteutettiin myös Parlamenttienvälisen liiton Sukupuolisensitiivinen parlamentti -itsearviointi.

Kun otetaan huomioon esimerkiksi valiokuntapaikkojen sukupuolittuneisuus ja se, että tämä yleisesti tunnustetaan, on huomionarvoista, etteivät kyselyyn vastanneet edustajat tai haastateltavat juurikaan maininneet selkeästi tätä tilannetta tuottavia käytäntöjä oman ryhmänsä sisällä. Tarkemmin ottaen näyttäisi siltä, että rakenteet tunnustetaan eduskunnan ulkopuolella vallitseviksi ja eduskunnan kokoonpanoon vaikuttaviksi. Sen sijaan oman eduskuntaryhmän käytännöille ja valinnoille on vaikeampaa löytää vaihtoehtoja, joilla tilanteeseen voitaisiin vaikuttaa. Osa haastatelta-

---

43 Ks. <http://www.riksdagen.se/globalassets/01.-aktuellt/201718/handlingsprogrammet-for-jamstallldhet-a5-juni-2018-v2.pdf>

vista koki, että omassa eduskuntaryhmässä sukupuolten tasa-arvoon kiinnitetään jo huomiota. Useimmat haastateltavat katsoivat, että ryhmässä pyritään vilpittömästi oikeudenmukaisuuteen paikkoja jaettaessa. Ajatukset siitä, miten sukupuolten tasa-arvo pitäisi huomioida näissä tilanteissa, vaihtelivat haastateltavien välillä selvästi. Osittain epäoikeudenmukaisuuden kokemukset eduskunnan sisäistetyissä käytännöissä hyväksytään haastatteluiden perusteella kansanedustajan työn luonteeseen kuuluviksi.

Aineistossa nousi esiin myös muita kuin sukupuoleen liittyviä eriarvoisuuden kokemuksia. Erityisesti hallitus-oppositio-asetelmaa kritisoitiin eriarvoistavaksi ja kansanedustajan työn kannalta rajoittavaksi esimerkiksi puhemahdollisuuksien ja näkyvyyden saamisessa. Pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulevien edustajien mahdollisuudet tehdä työtään yhtäläisesti Helsinkiä lähinnä olevien vaalipiirien edustajiin verrattuna kyseenalaistettiin. Eduskunnan luonne erittäin hierarkkisenä työpaikkana nousi esille useasti, ja avustajien sekä muun henkilökunnan kohtaamasta eriarvoisuudesta oltiin huolissaan, vaikka sen nähtiin myös olevan osa talon tapaa. Tämän hankkeen keskiössä oli kuitenkin sukupuolten välinen tasa-arvo kansanedustajien keskuudessa, joten muita esiin nousseita asioita käsiteltiin tässä yhteydessä vain niiltä osin kuin ne liittyivät sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Tutkimuksessa on tarkasteltu naisia ja miehiä ryhminä, joiden sisäisiä eroja ei ole eroteltu. Ryhmittely peittää alleen ryhmien sisäisiä eroja ja erotteluita, joita tarkastelemalla sukupuolten tasa-arvon toteutumista voidaan tutkia laajasta näkökulmasta. Tässä yhteydessä on kuitenkin tyydytty tilastollisten menetelmien avulla käsitellyssä aineistossa kontrolloimaan sukupuolen lisäksi muita taustatekijöitä sekä huomioimaan haastatteluaineistossa eri ikä- ja kokemusryhmät sukupuolijaon lisäksi.

Hankkeen loppuvaiheessa sen tuloksista keskusteltiin kolmen asiantuntijan kanssa. Tavoitteena oli tukevoittaa raportin informatiivisuutta niitä silmällä pitäen, jotka kaipaavat lisätietoa sukupuolten välisen tasa-arvon

tutkimisesta parlamenttikonteksteissa⁴⁴. Asiantuntijoilla ei ollut käytösään raporttia tai sen luonnosta, vaan keskustelut käytiin lyhyen taustoituksen ja keskeisten tulosten kuvaamisen pohjalta. Tämä pienimuotoinen keskustelukierros antoi hankkeen tutkijoille mahdollisuuden kuulla eri alojen asiantuntijoiden ajatuksia keskeisiä tuloksia avaavista lisänäkökulmista. Kaikkia kommentteja ei ole voitu ottaa tässä huomioon, ja nyt esiin nostettujen keskeisten tulosten arviointi aiempien tutkimusten näkökulmasta jää liitteessä 3 esitettyä lyhyttä esittelyä lukuun ottamatta tämän raportin ulkopuolelle.

Eduskunnan tasa-arvotutkimuksen toteuttaminen vaati eduskunnan kanslian virkamiesten tukea eri vaiheissa. Tähän sisältyi tiedotuksen suunnittelu ja toteutus, ohjausryhmän kokousten järjestäminen, kyselyn toteutukseen tarvittut käytännön toimet sekä aktiivinen yhteydenpito tutkimuksen toteuttajiin. Lisäksi hankkeen ohjausryhmän eri eduskuntaryhmiä edustavien kansanedustajien ja ulkopuolisen tiedeasiantuntijan antama tuki hankkeelle ja erityisesti kyselyn toteuttamiselle oli ensiarvoisen tärkeää. Haastatteluvaiheessa myös kansanedustajien avustajat osallistuivat aikataulujen suunnitteluun ja tilavarausten tekemiseen. Ilman kaikkea käytännön tukea hankkeen toteuttaminen sovitussa aikataulussa ei olisi ollut mahdollista.

Nyt toteutetun tutkimuksen keskeisiä osia eli kyselyä ja haastatteluita on käytetty aineiston toisiaan täydentävinä osina, ei itsenäisinä kysely- tai haastattelututkimuksina. Kysely toimi rajoitteistaan huolimatta kartoitukseksi haastatteluihin, jotka sävyttivät, syvensivät ja myös problematisoivat kyselyn teemoja. Tutkimuksen perusteella voitiin näin alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti osoittaa solmukohtia, jotka hidastavat eduskunnassa tasa-arvon toteutumisen tason nostamista.

---

44 Parlamentaarisista proseduureista, parlamenteista tutkimuksen kohteina sekä sukupuolten tasa-arvosta edustuksellisessa demokratiassa keskusteltiin professori Anne Hollin ja professori (emeritus) Kari Palosen kanssa. Tutkija Josefina Erikson kommentoi tämän tutkimuksen tuloksia Ruotsissa tehtyjen tutkimusten näkökulmasta. Hankkeen tutkijat kiittävät asiantuntijoita keskusteluista.

5 LIITTEET

Liite 1. Vastausjakaumat ja regressiot

Liite 2. Haastattelukysymykset

Liite 3. Aiemman tutkimuksen merkitys tämän tutkimuksen taustoille ja tuloksille

Liite 1. Vastausjakaumat ja regressioiden tulokset

Liite 1 sisältää kaikkien kyselyn kysymysten vastausjakaumat, graafit niistä sekä regressioiden tulokset niiltä osin, kun ne raportissa mainitaan.

Regressiot on tehty IBM SPSS Statistics 25 -ohjelmalla. Regressioiden riippumattomien muuttujien koodaus on seuraava:

Sukupuoli: Kysymys 2. Sukupuoli, vastaus 1 = mies, 2 = nainen.

Syntymävuosi: Kysymys 1. Syntymävuosi, vastaus kahtena numerona 19XX – suurempi arvo tarkoittaa nuorempaa ikää.

Eduskuntaryhmä: Kysymys 3. Eduskuntaryhmä. Ryhmät satunnaistetussa järjestyksessä. Kohdassa verrataan muita ryhmiä eduskuntaryhmä 1:n tulokseen.

Etäisyys: Kysymys 4. Vaalipiiri. Vaalipiirit on jaettu kolmeen luokkaan sen mukaan, mikä on vaalipiirin suurimman kaupungin etäisyys Helsingistä (alle 100 km, 100-200 km, yli 200 km). Tuloksia verrataan yli 200 km -luokkaan.

Kokemusvuodet: Kysymys 5. Kuinka monta vuotta olette yhteensä toiminut kansanedustajana, vastaus kahtena numerona.

Ministerikokemus: Kysymys 6. Onko teillä ministerikokemusta, vastaus 1 = kyllä, 2 = ei.

Ryhmäkansliamalli: Kysymys 7. Eduskuntaryhmäni kuuluu kansanedustajien avustajien osalta ryhmäkansliamalliin, vastaus 1 = kyllä, 2 = ei.

Kotona asuvia lapsia, kpl: Kysymys 8a. Kotona asuvien lasten määrä, vastaus yhtenä numerona.

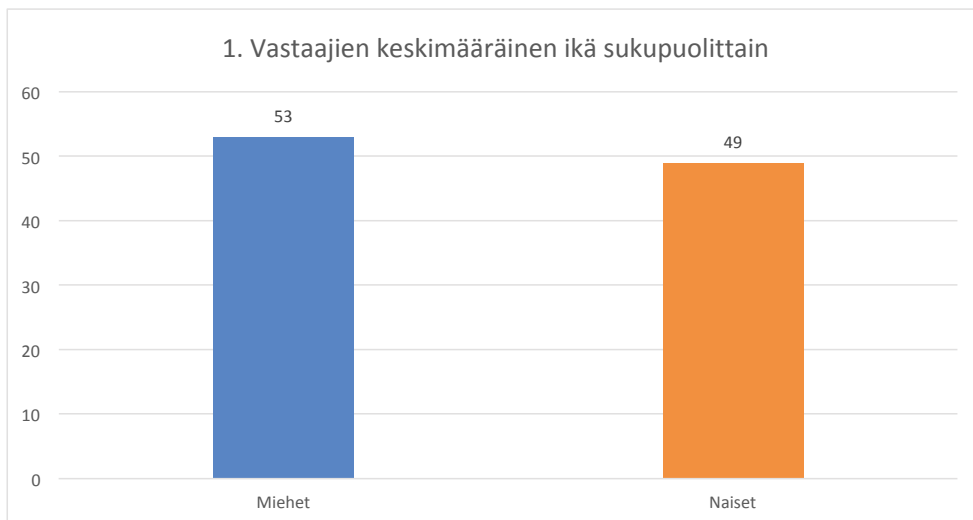
Alle 7-vuotiaita: Kysymys 8b. Joista alle 7-vuotiaita, vastaus yhtenä numerona.

Hoitovastuu: Kysymys 9. Onko Teillä hoitovastuu jostakin muusta läheisestänne, vastaus 1 = kyllä, 2 = ei.

Koulutus: Kysymys 10. Mikä vaihtoehto kuvaa parhaiten koulutustaustaanne (mukaan lukien meneillään olevat opinnot), vastaus 1-5 koulutusasteen mukaan kasvavasti.

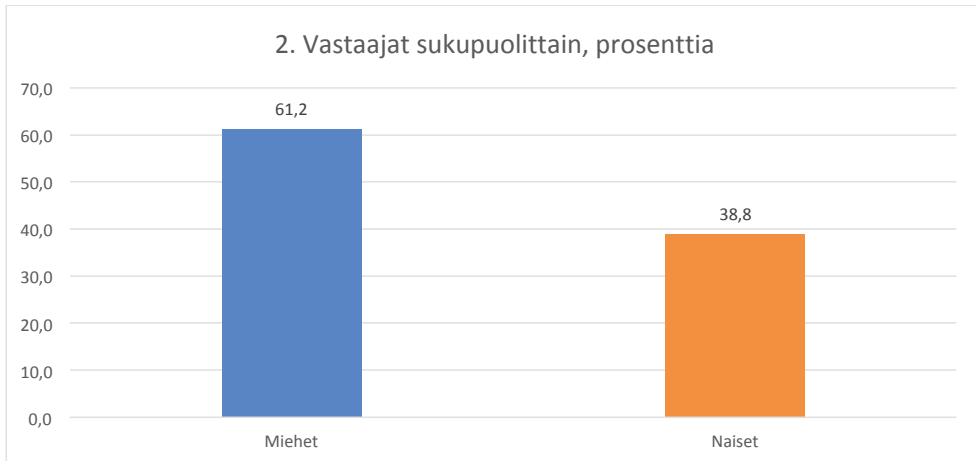

1. Syntymävuosi. N=139, tyhjiä 10		
<i>Ennen vuotta 1961</i>	<i>1962–1972</i>	<i>1973 tai sen jälkeen</i>
47	47	45
33,8 %	33,8 %	32,4 %

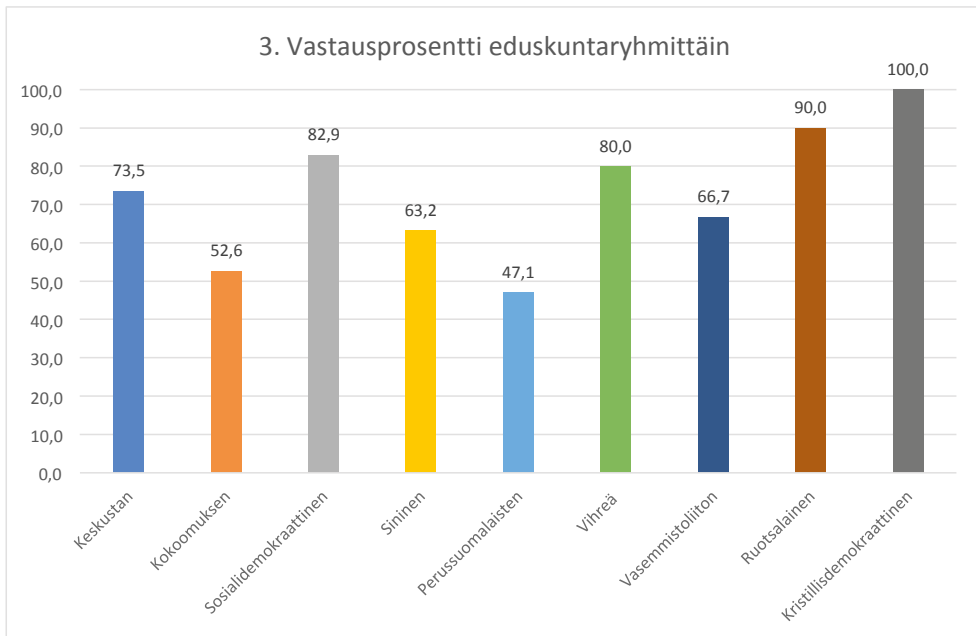
LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

2. Sukupuoli. N=139, tyhjiä 10	
<i>Mies</i>	<i>Nainen</i>
85	54
61,2 % (58,5 %/200)	38,8 % (41,5 %/200)

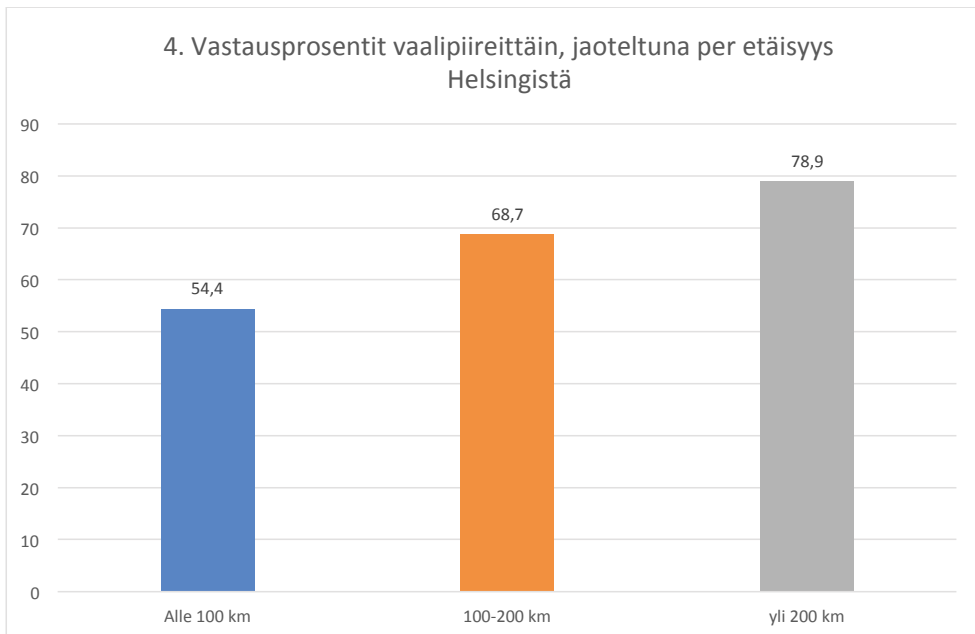
TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

3. Eduskuntaryhmä. N=139, tyhjiä 10			
<i>Eduskuntaryhmä</i>	<i>Edustajia yhteensä</i>	<i>Saatuja vastauksia</i>	<i>Vastausprosentti</i>
Keskustan	49	36	73,5 %
Kokoomuksen	38	20	52,6 %
Sosiaalidemokraattinen	35	29	82,9 %
Sininen	19	12	63,2 %
Perussuomalaisten	17	8	47,1 %
Vihreä	15	12	80,0 %
Vasemmistoliiton	12	8	66,7 %
Ruotsalainen	10	9	90,0 %
Kristillisdemokraattinen	5	5	100,0 %
Ei vastausta		10	
	200	149	74,5 %

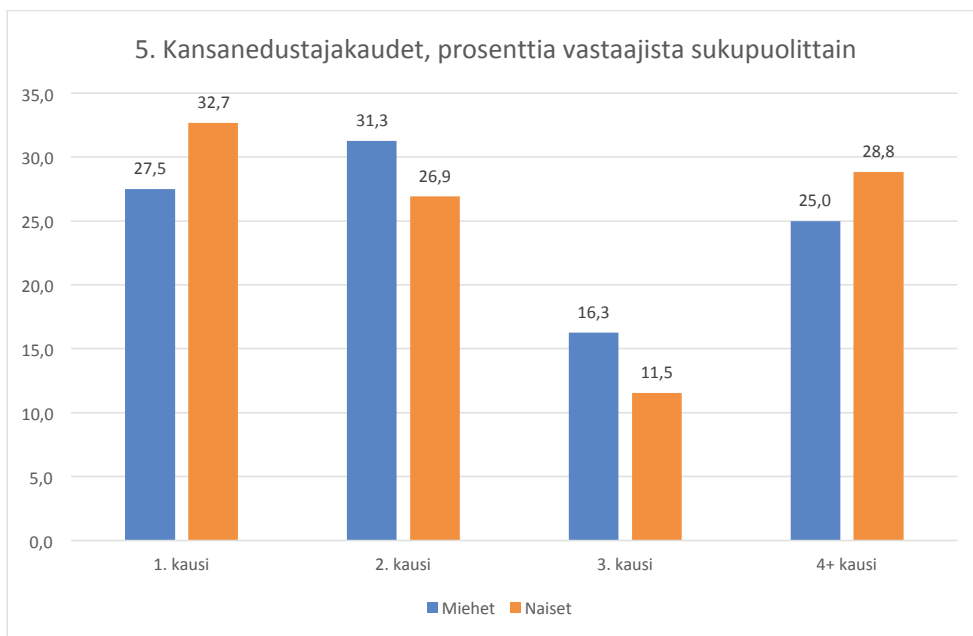

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

4. Vaalipiiri. N=137, tyhjiä 12			
<i>Vaalipiiri (per etäisyys Helsingistä)</i>	<i>Edustajia yhteensä</i>	<i>Saatuja vastauksia</i>	<i>Vastausprosentti</i>
Helsinki ja Uusimaa (alle 100 km)	57	31	54,4 %
Varsinais-Suomi, Häme, Pirkanmaa ja Kaakkois-Suomi (100-200 km)	67	46	68,7 %
Ahvenanmaa, Savo-Karjala, Satakunta, Vaasa, Keski-Suomi, Oulu, Lappi (yli 200 km)	76	60	78,9 %
Ei vastausta		12	
Yhteensä	200	149	74,5 %

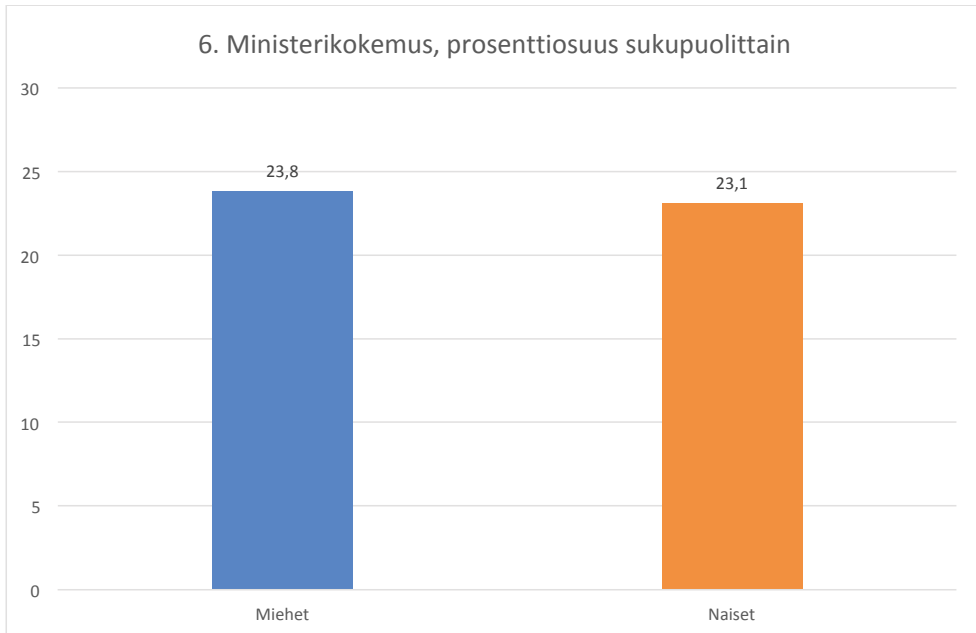

5. Kuinka monta vuotta olette yhteensä toimineet kansanedustajana? N=137, tyhjiä 12		
Kansanedustajakausien määrä	Vastaajia	Prosenttiosuus vastaajista
1 kausi (0-3 v)	41	29,9 %
2 kautta (4-7 v)	41	29,9 %
3 kautta (8-11 v)	19	13,9 %
4 kautta (12- v)	36	26,3 %
Yhteensä	137	100 %

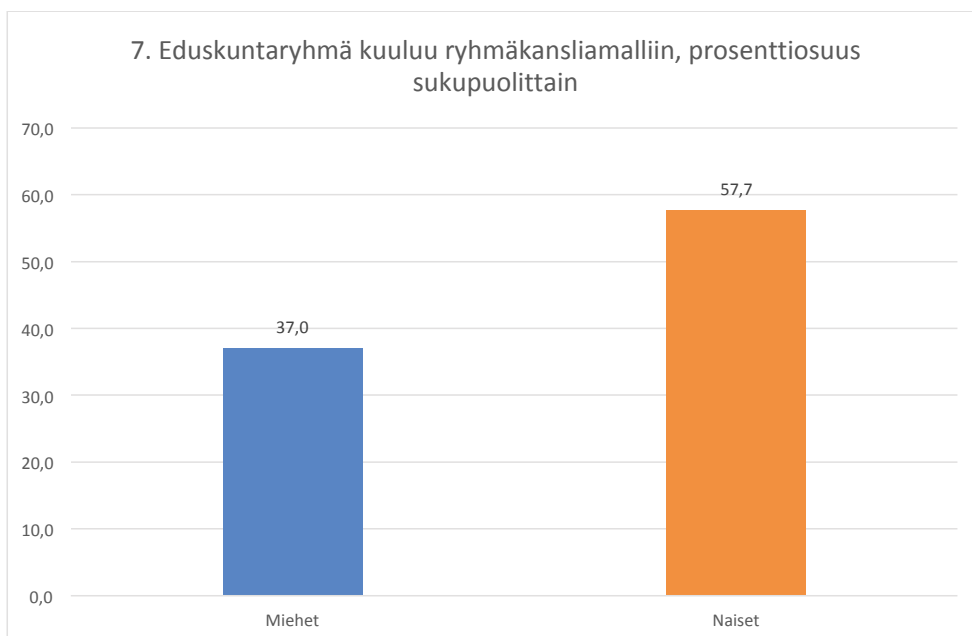

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

6. Onko Teillä ministerikokemusta? N=140, tyhjiä 9	
On	Ei ole
32	108
23,0 %	77,0 %

7. Eduskuntaryhmäni kuuluu ryhmäkansliamalliin. N=137, tyhjiä 12	
Kyllä	Ei
62	75
45,3 %	54,7 %

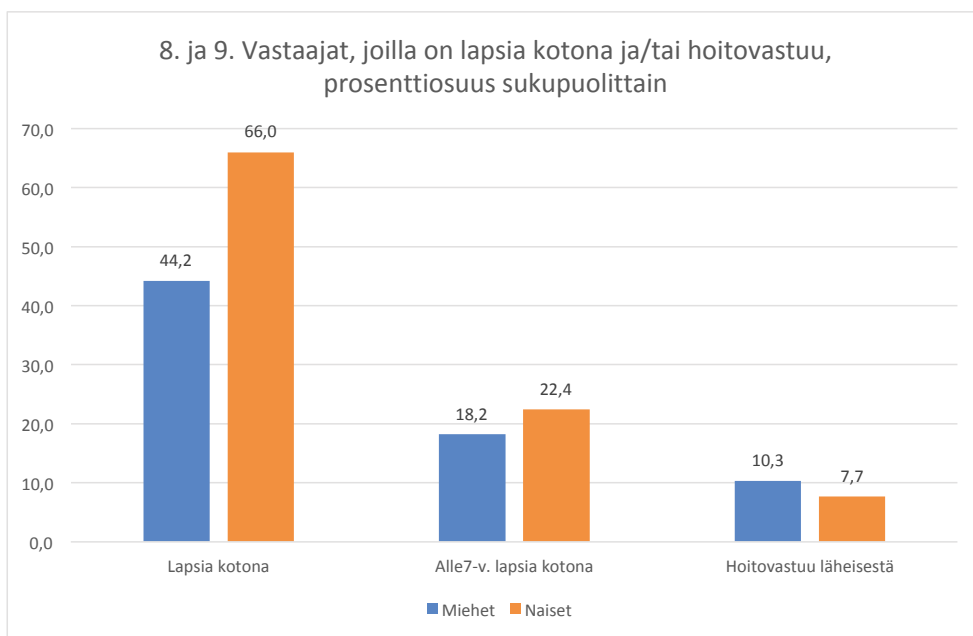

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

8a. Kotona asuvien lasten määrä. N=131, tyhjiä 18		
<i>Lapsia kotona</i>	<i>Vastaajia</i>	<i>Prosenttiosuus vastaajista</i>
0	64	48,9 %
1	17	13,0 %
2	29	22,1 %
3	14	10,7 %
4	5	3,8 %
5	2	1,5 %
Yhteensä	131	100 %

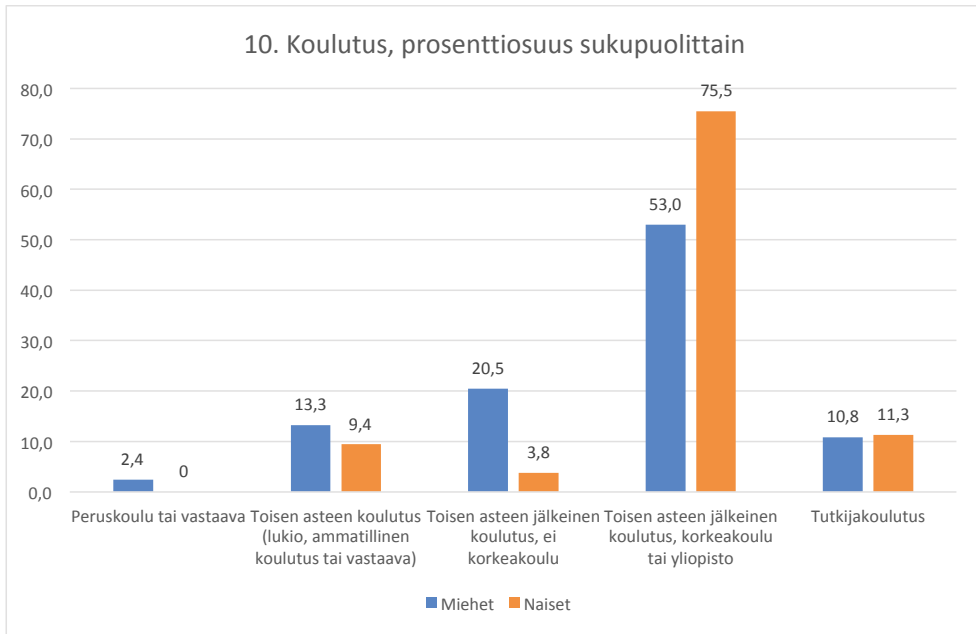
8b. Kotona asuvien alle 7-vuotiaiden lasten määrä. N=131, tyhjiä 18		
<i>Alle 7-v. lapsia kotona</i>	<i>Vastaajia</i>	<i>Prosenttiosuus vastaajista</i>
0	106	80,9 %
1	19	14,5 %
2	6	4,6 %
Yhteensä	131	100 %

9. Onko Teillä hoitovastuu jostakin muusta läheisestänne? N=134, tyhjiä 15		
<i>Hoitovastuu muusta läheisestä</i>	<i>Vastaajia</i>	<i>Prosenttiosuus vastaajista</i>
On	13	9,7 %
Ei ole	121	90,3 %
Yhteensä	134	100 %

10. Mikä vaihtoehto kuvaa parhaiten koulustaustaanne? N=141, tyhjiä 8		
Koulutus	Vastaajia	Osuus vastaajista
Toisen asteen koulutus (lukio, ammatillinen koulutus tai vastaava); tai peruskoulu tai vastaava	21	14,9 %
Toisen asteen jälkeinen koulutus, ei korkeakoulu	19	13,5 %
Toisen asteen jälkeinen koulutus, korkeakoulu tai yliopisto	85	60,3 %
Tutkijakoulutus	16	11,3 %
Yhteensä	141	100 %

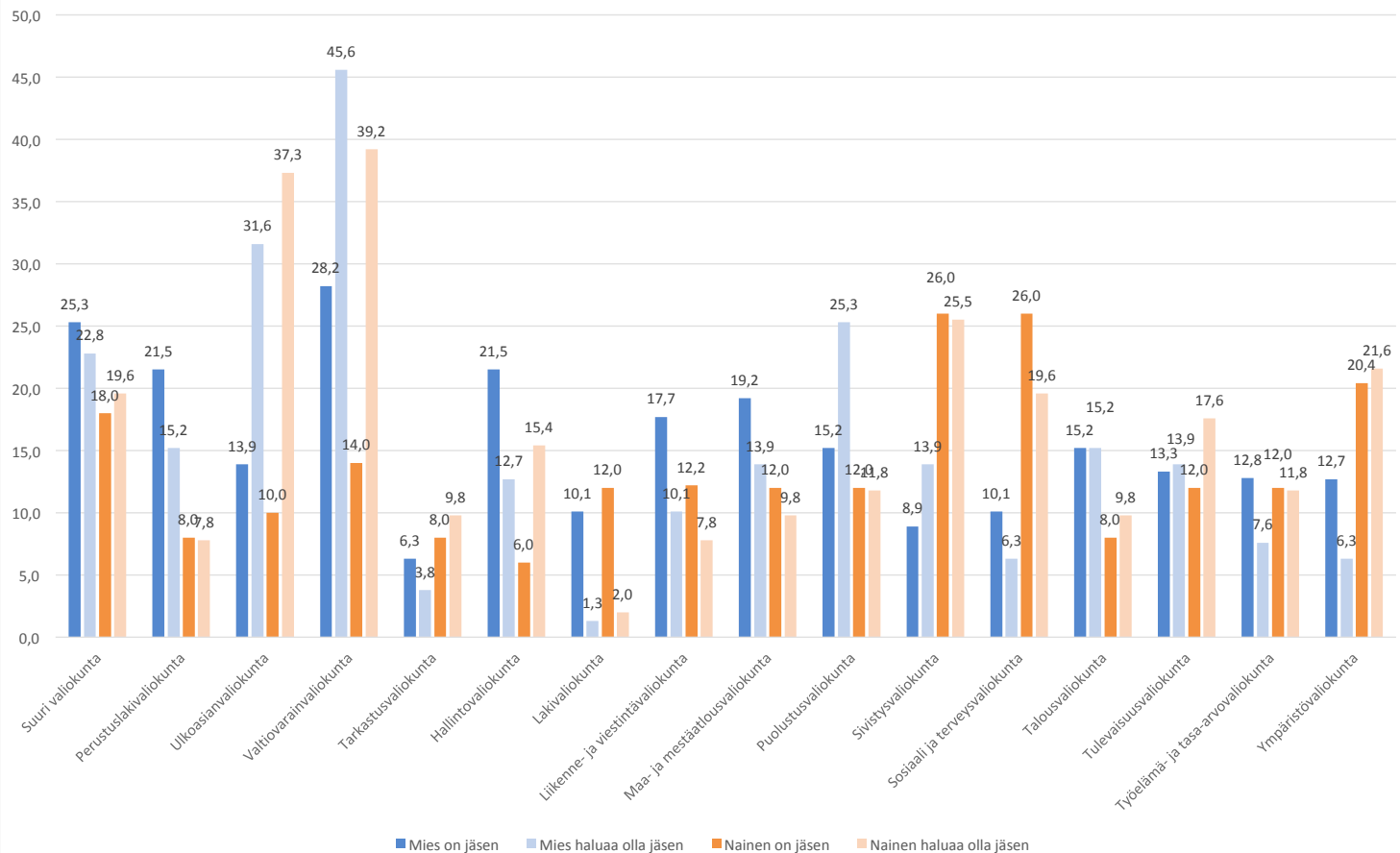

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

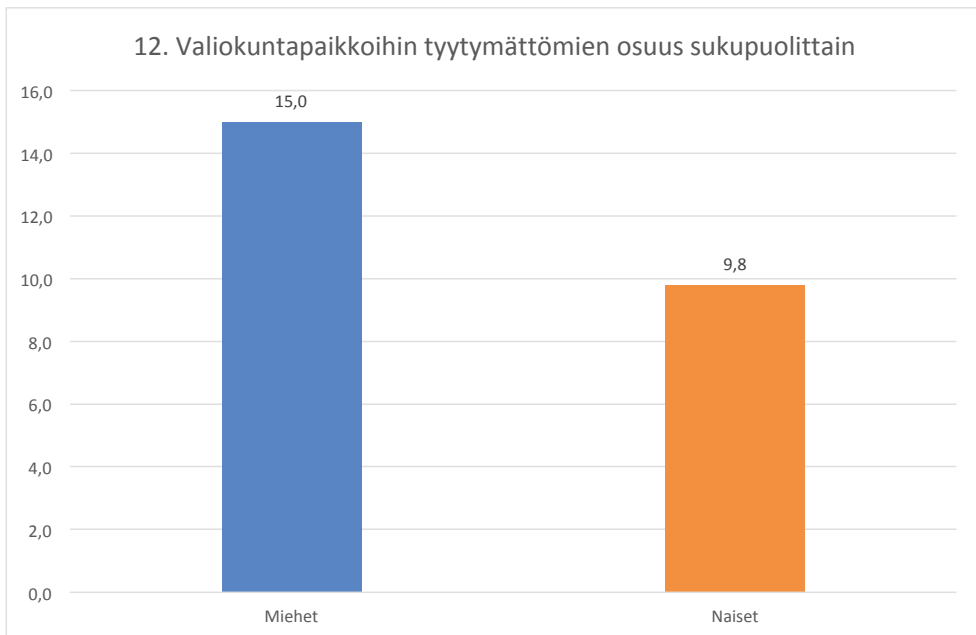
11.a Mihin valiokuntiin kuulutte tällä hetkellä? (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen) 11b. Mihin valiokuntiin haluaisitte kuulua? Voitte valita myös sen valiokunnan, johon haluaisitte kuulua. Valitkaa enintään kolme. N=137, tyhjiä 12		
	11a. Kuuluu valiokuntaan	11b. Haluaisi kuulua valiokuntaan
Suuri valiokunta	31	30
Perustuslakivaliokunta	21	16
Ulkoasiainvaliokunta	17	47
Valtiovarainvaliokunta	31	57
Tarkastusvaliokunta	11	9
Hallintovaliokunta	22	15
Lakivaliokunta	16	4
Liikenne- ja viestintävaliokunta	21	13
Maa- ja metsätalousvaliokunta	21	17
Puolustusvaliokunta	19	26
Sivistysvaliokunta	20	25
Sosiaali- ja terveysvaliokunta	22	16
Talousvaliokunta	16	17
Tulevaisuusvaliokunta	17	22
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta	18	13
Ympäristövaliokunta	21	18

11. Mihin valiokuntaan kuuluu ja mihin haluaa kuulua, vastauksen merkinneiden prosenttiosuus kaikista vastaajista sukupuolittain

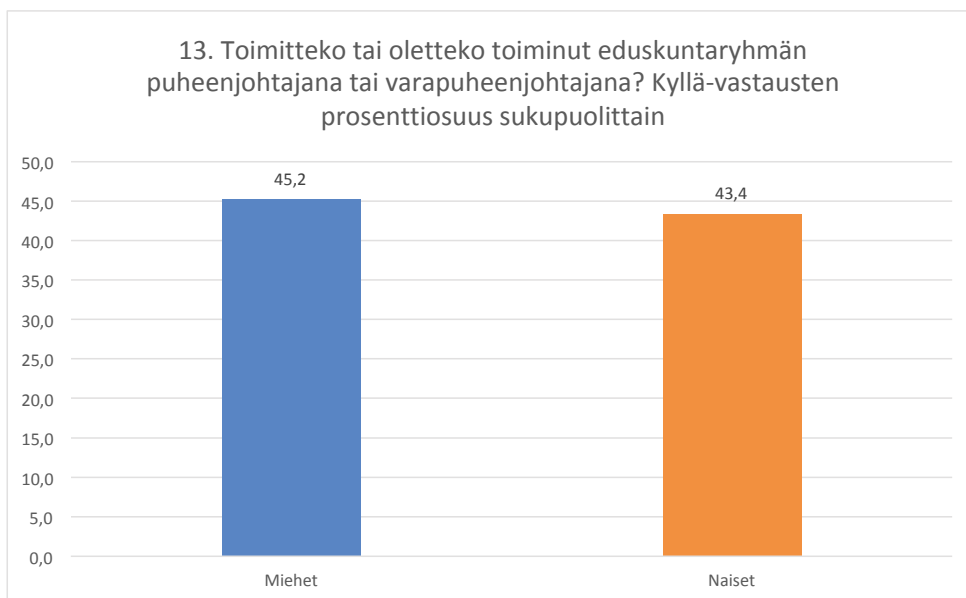
TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

12. Oletteko tyytyväinen tilanteeseenne valiokuntapaikkojen suhteen? N=140, tyhjiä 9	
Kyllä	Ei
122	18
87,1 %	12,9 %

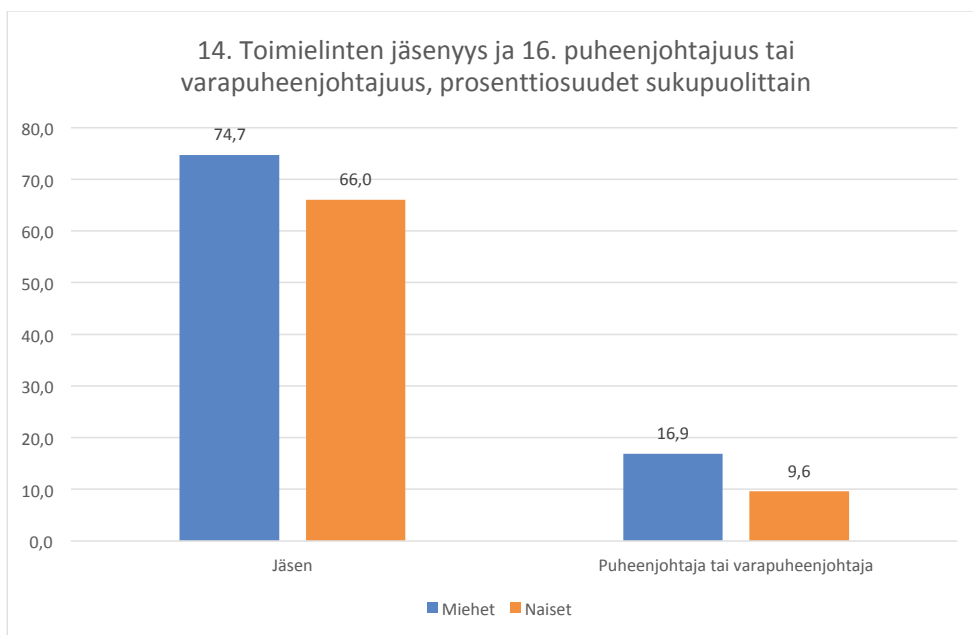
13. Toimitteko tai oletteko toiminut eduskuntaryhmän puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana? N=144, tyhjiä 5	
Kyllä	Ei
64	80
44,4 %	55,6 %

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

14. Oletteko tällä hetkellä puolueen, eduskunnan tai eduskuntaryhmän nimeämänä jäsenenä sellaisessa toimielimessä, josta maksetaan erillistä palkkiota edustajan palkkion lisäksi? N=144, tyhjiä 5	
Kyllä	Ei
101	43
70,1 %	29,9 %

16. Onko teillä puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan asema jossain edellä tarkoitetuista toimielimistä? N=142, tyhjiä 7	
Kyllä	Ei
20	122
14,1 %	85,9 %

Lineaarinen regressio, kysymys 14. Oletteko tällä hetkellä puolueen, eduskunnan tai eduskuntaryhmän nimeämänä jäsenenä sellaisessa toimielimessä, josta maksetaan erillistä palkkiota edustajan palkkion lisäksi? (N = 129)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,869	,021	-,231	,273
Ikä	,133	-,010	-,023	,003
Kokemusvuodet	,164	,015	-,006	,036

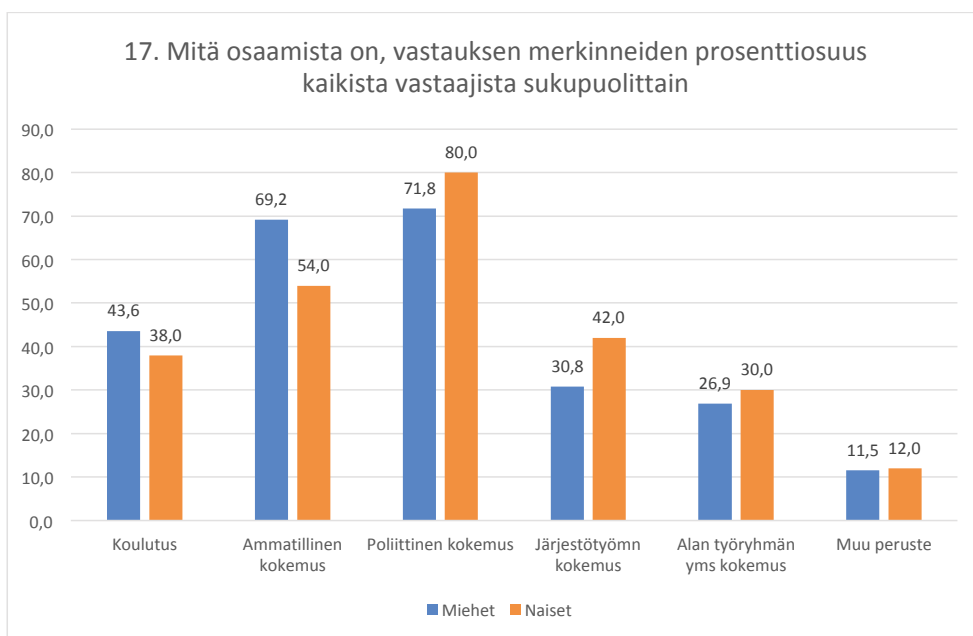
TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

Ministerikokemus	,001	,553	,221	,885
Koulutus	,973	,003	-,147	,153
Eduskuntaryhmä 2	,599	-,091	-,431	,250
Eduskuntaryhmä 3	,011	-,729	-1,287	-,170
Eduskuntaryhmä 4	,851	-,059	-,673	,556
Eduskuntaryhmä 5	,145	-,504	-1,185	,177
Eduskuntaryhmä 6	,892	,030	-,405	,465
Eduskuntaryhmä 7	,151	-,351	-,832	,130
Eduskuntaryhmä 8	,450	-,169	-,610	,272
Eduskuntaryhmä 9	,845	-,036	-,403	,330

Logistinen regressio, kysymys 16. Onko teillä puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan asema jossain edellä tarkoitetuista toimielimistä? (N = 129)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,391	1,748	,487	6,271
Ikä	,584	,984	,927	1,043
Kokemusvuodet	,218	,944	,862	1,034
Ministerikokemus	,246	,366	,067	2,000
Koulutus	,157	,566	,257	1,244
Eduskuntaryhmä 2	,608	,678	,154	2,991
Eduskuntaryhmä 3	,388	2,298	,348	15,183
Eduskuntaryhmä 4	,999	230133435,491	,000	.
Eduskuntaryhmä 5	,810	,710	,044	11,577
Eduskuntaryhmä 6	,436	,341	,023	5,109
Eduskuntaryhmä 7	,999	351056037,587	,000	.
Eduskuntaryhmä 8	,960	1,067	,087	13,124
Eduskuntaryhmä 9	,438	,462	,066	3,257

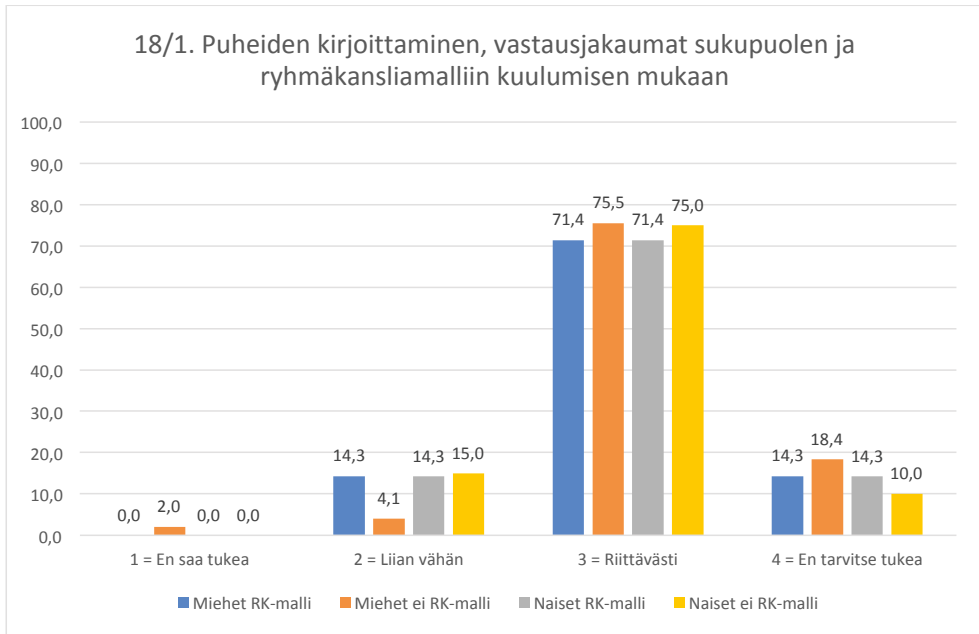
LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

17. Millaista erityisosaamista Teillä on niihin valiokuntapaikkoihin nähden, joissa nyt toimitte? Valitkaa enintään kolme vaihtoehtoa. N=138, tyhjiä 11		
	kpl	%
Muodollinen koulutus	56	40,6 %
Ammatillinen kokemus	86	62,3 %
Poliittinen kokemus	102	73,9 %
Järjestötyön kokemus	48	34,8 %
Alan työryhmän tai muun toimielimen toiminnassa hankittu asiantuntemus	37	26,8 %
Jokin muu peruste	17	12,3 %

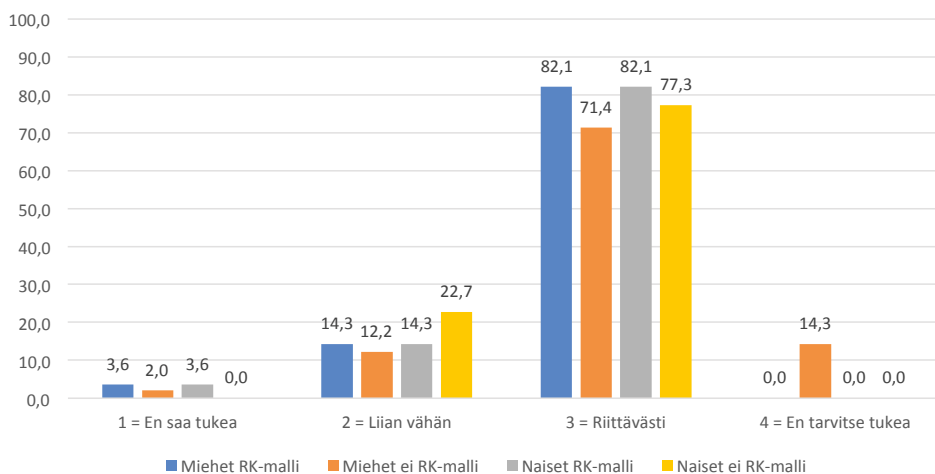

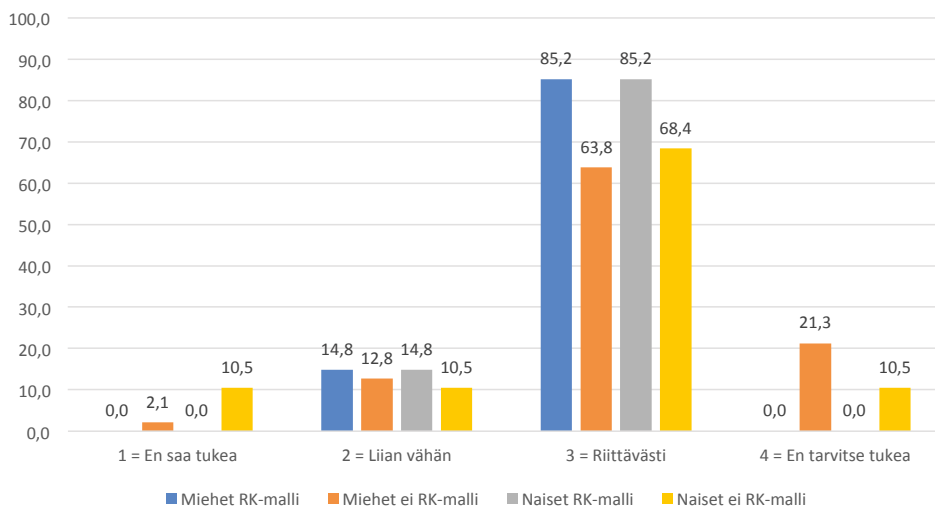
18. Saatteko kansanedustajan työssänne tukea seuraaviin tehtäviin? N=137-143						
	<i>Ei tukea</i>	<i>Liian vähän</i>	<i>Riittävästi</i>	<i>En tarvitse</i>	<i>yht.</i>	<i>tyhjiä</i>
Puheiden kirjoittaminen	2	15	101	23	141	8
Ajankohtaisiin aiheisiin perehtyminen	4	25	103	11	143	6
Lakialoitteiden kirjoittaminen	4	18	100	15	137	12
Vastalauseiden ja eriävien mielipiteiden laatiminen	1	10	95	31	137	12
Kirjallisten kysymysten tekeminen	3	6	112	20	141	8
Ajankohtaisten asioiden seuraaminen ja mediaseuranta	2	26	99	14	141	8
Julkisten kannanottojen kirjoittaminen	2	19	102	17	140	9
Eri sidosryhmien ja viiteryhmien tapaaminen	1	18	108	15	142	7

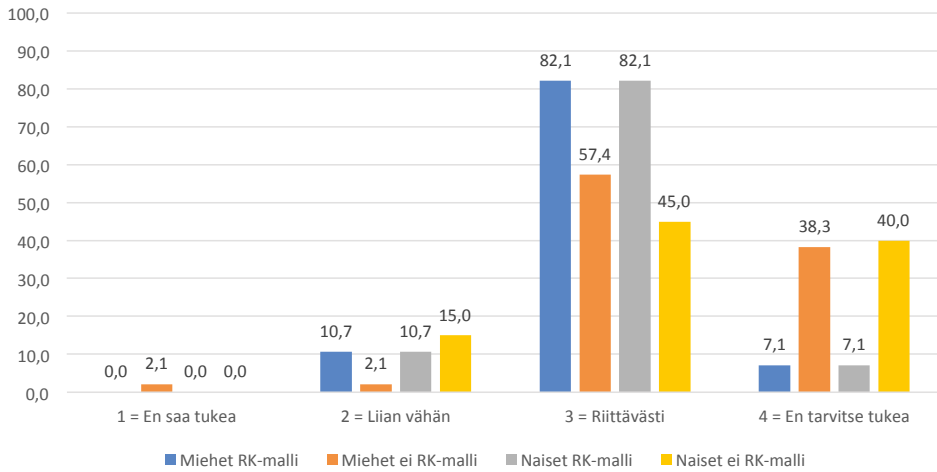
18/2. Ajankohtaisiin aiheisiin perehtyminen, vastausjakaumat sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan

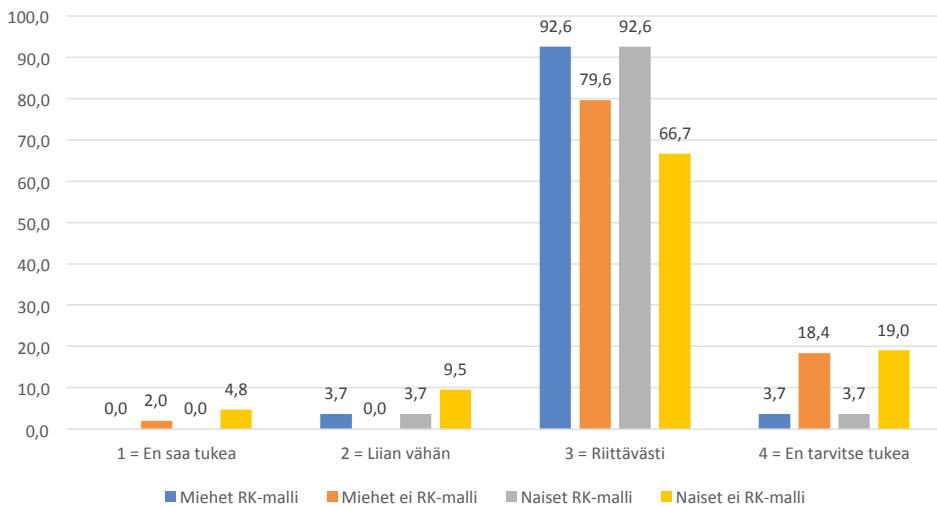
18/3. Lakialoitteiden kirjoittaminen, vastausjakaumat sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan

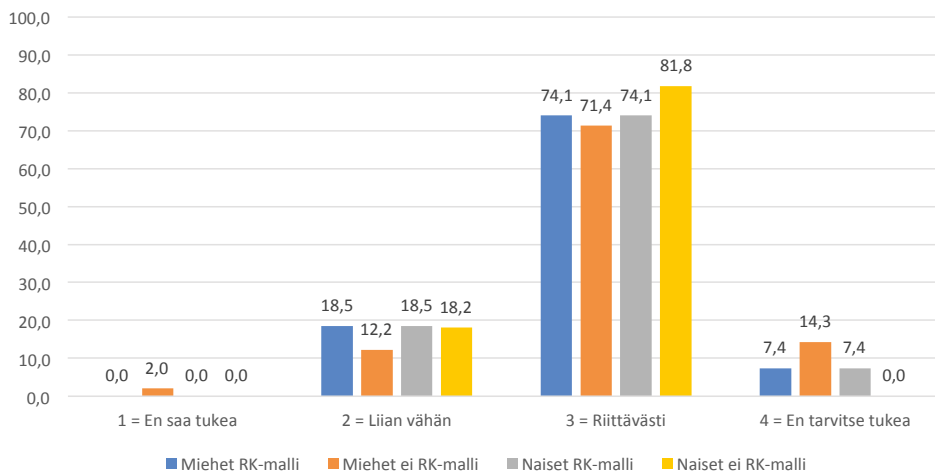
18/4. Vastalauseiden ja eriävien mielipiteiden laatimisen, vastausjakaumat sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan

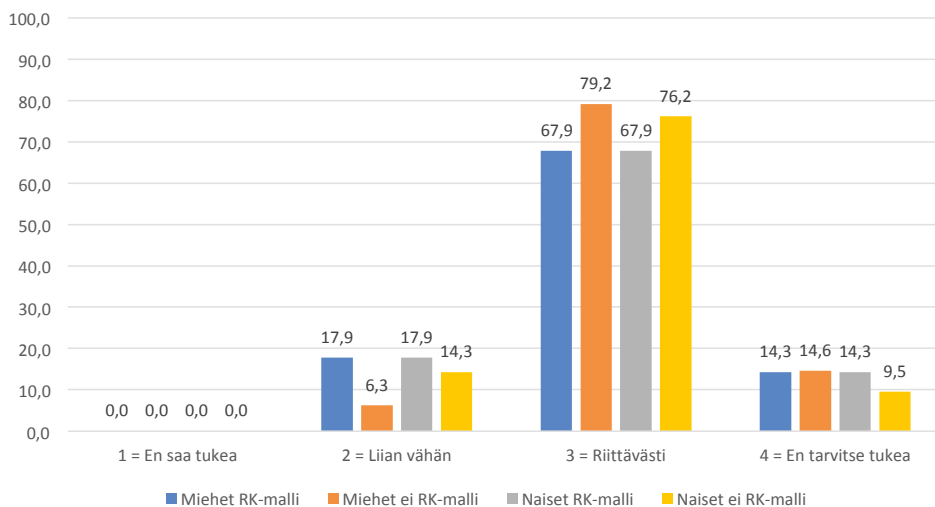
18/5. Kirjallisten kysymysten tekeminen, vastausjakaumat sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan

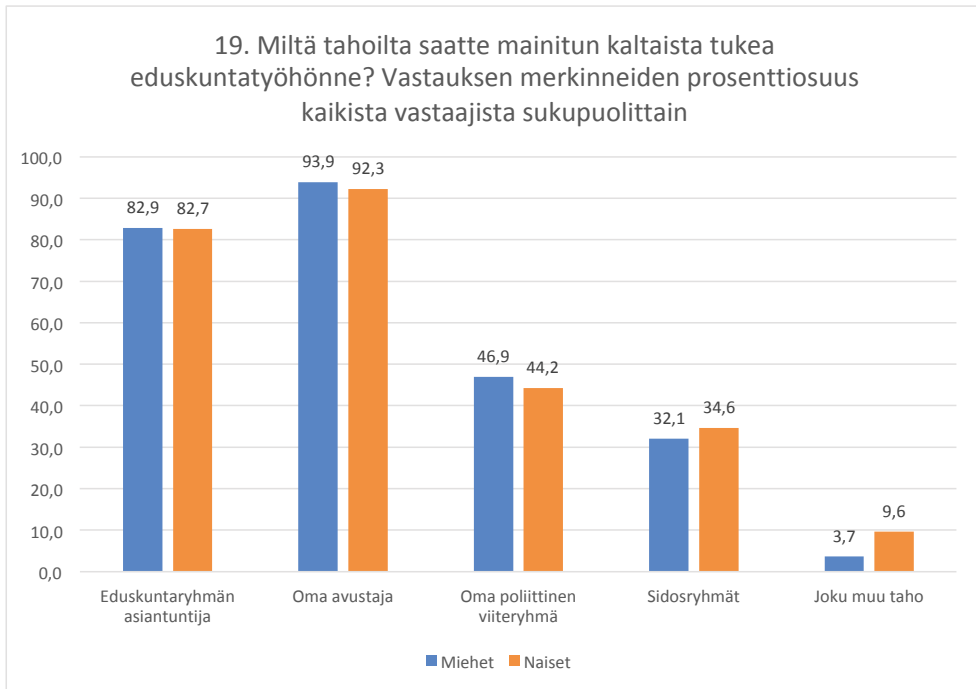
18/6. Ajankohtaisten asioiden seuraaminen ja mediaseuranta, vastausjakaumat sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan

18/7. Julkisten kannanottojen kirjoittaminen, vastausjakaumat sukupuolen ja ryhmäkansliamalliin kuulumisen mukaan

19. Miltä tahoilta saatte mainitun kaltaista tukea eduskuntatyöhönne? N=143–144, tyhjiä 5–6		
	kpl	%
Eduskuntaryhmän asiantuntija	119	82,6 %
Oma avustaja	135	93,8 %
Oma poliittinen viiter ryhmä	66	46,2 %
Sidosryhmät	49	34,3 %
Joku muu taho	10	7,0 %

Logistinen regressio, kysymys 19/1. Eduskuntaryhmän asiantuntija (N = 129)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,312	,571	,193	1,691
Ikä	,014	1,076	1,015	1,141
Kokemusvuodet	,196	1,058	,971	1,153
Ministerikokemus	,235	2,173	,604	7,815
Ryhmäkansliamalli	,740	,843	,308	2,310
Koulutus	,341	1,318	,746	2,328

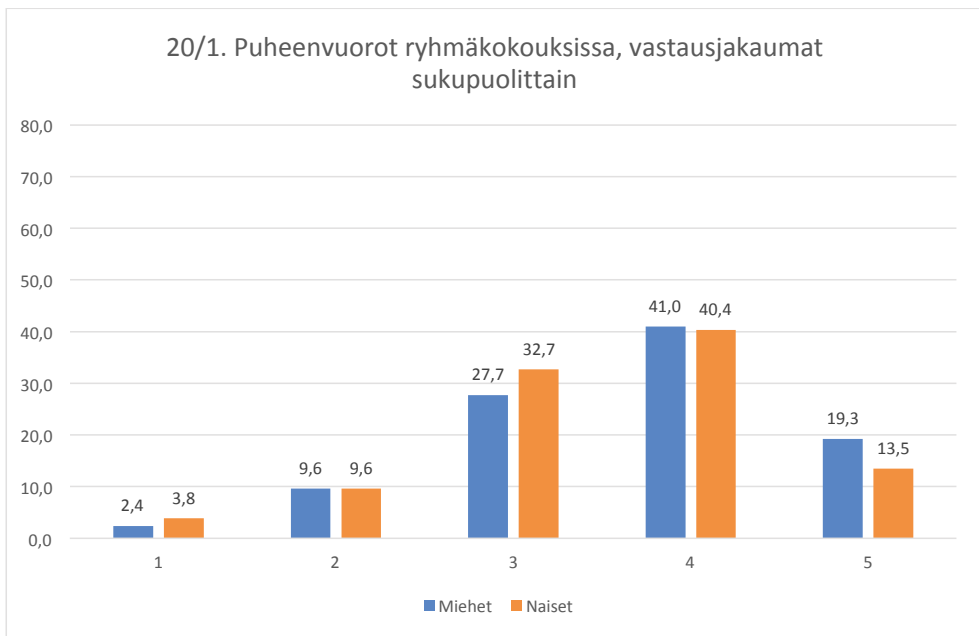
LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

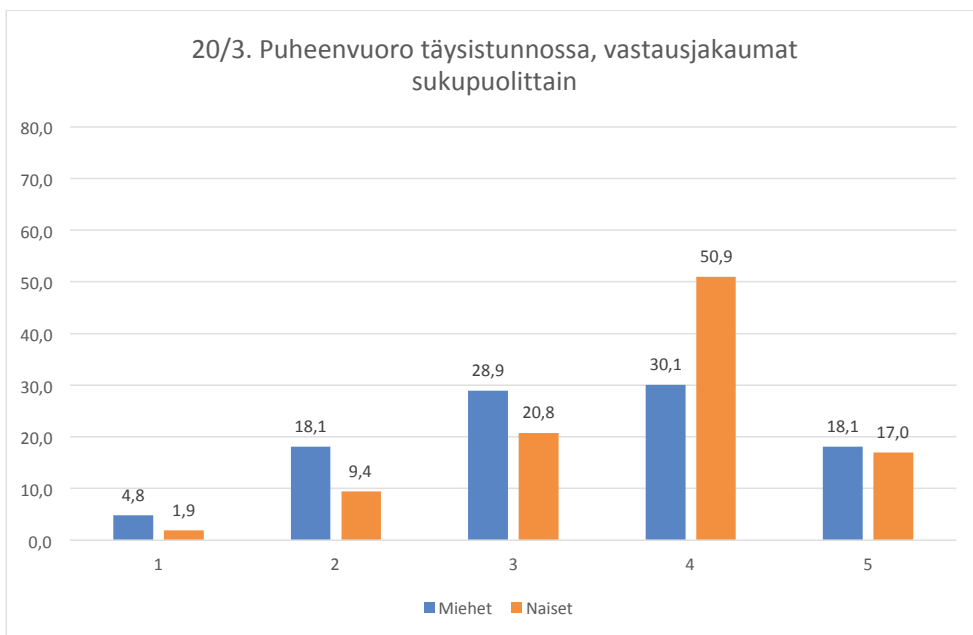
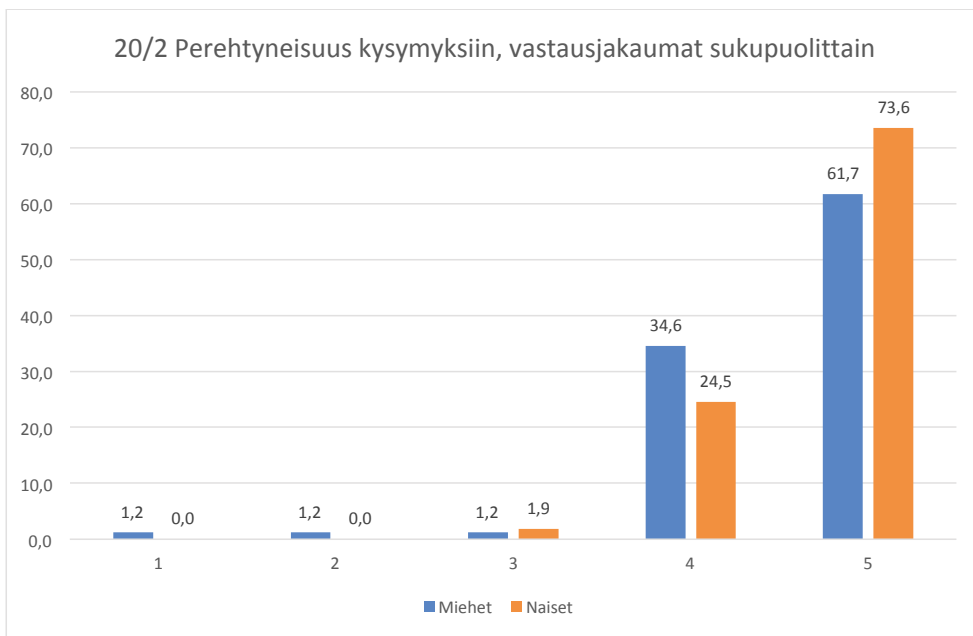
Logistinen regressio, kysymys 19/2. Oma avustaja (N = 124)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,502	,590	,126	2,757
Ikä	,805	1,011	,929	1,099
Kokemusvuodet	,285	,940	,838	1,053
Ministerikokemus	,259	,249	,022	2,785
Ryhmäkansliamalli	,620	1,455	,330	6,419
Koulutus	,230	1,563	,754	3,243

Logistinen regressio, kysymys 19/3. Oma poliittinen viiteryhmä (N = 123)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,677	,844	,380	1,874
Ikä	,007	1,061	1,016	1,107
Kokemusvuodet	,337	1,034	,966	1,108
Ministerikokemus	,796	,865	,288	2,599
Ryhmäkansliamalli	,164	1,723	,801	3,705
Koulutus	,501	1,174	,736	1,874

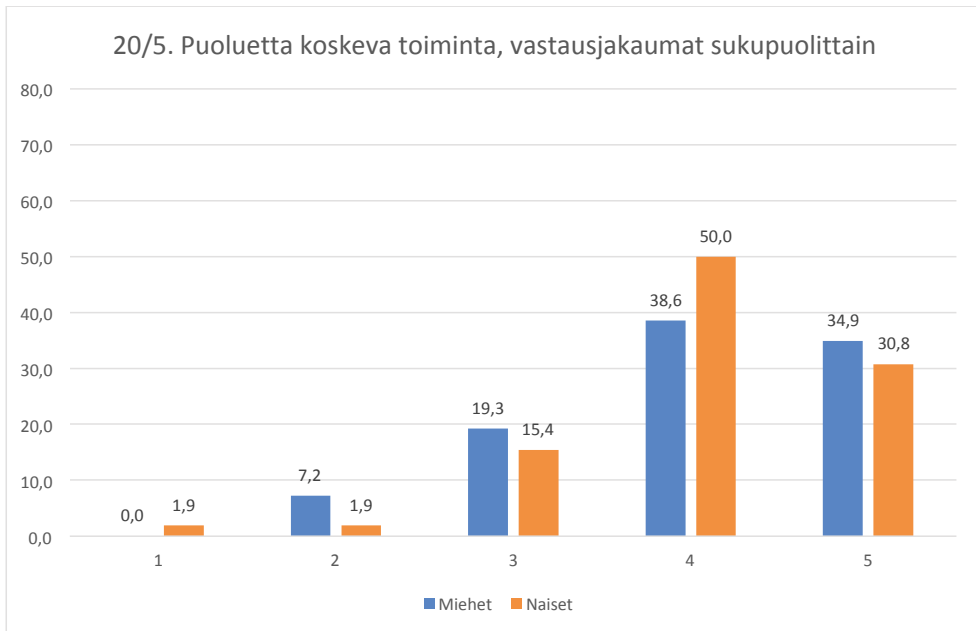
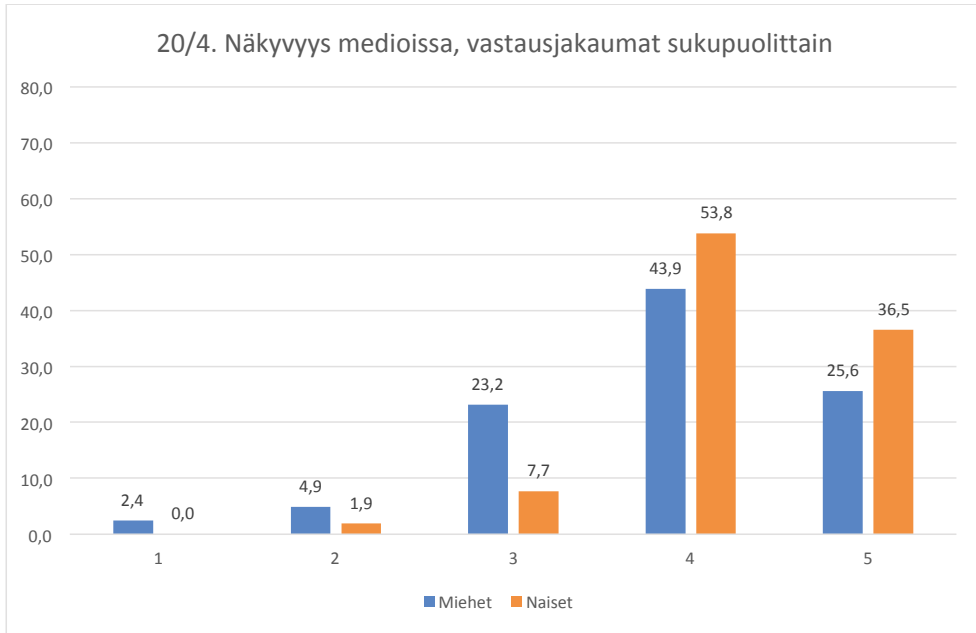
Logistinen regressio, kysymys 19/4. Sidosryhmät (N = 123)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,637	1,215	,542	2,724
Ikä	,448	1,016	,974	1,060
Kokemusvuodet	,914	1,004	,934	1,080
Ministerikokemus	,365	1,745	,524	5,816
Ryhmäkansliamalli	,658	1,193	,547	2,602
Koulutus	,878	1,038	,646	1,668

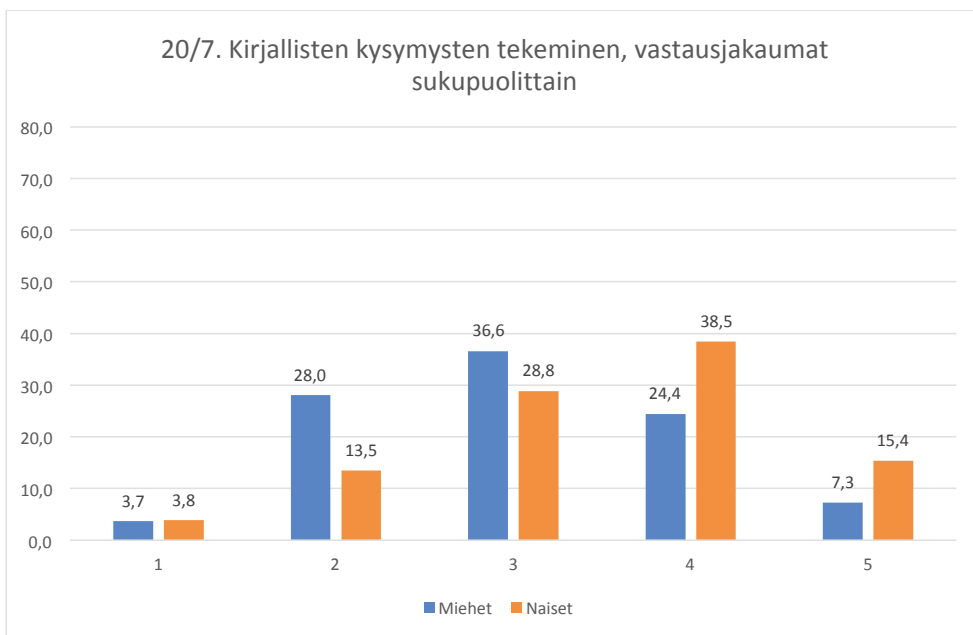
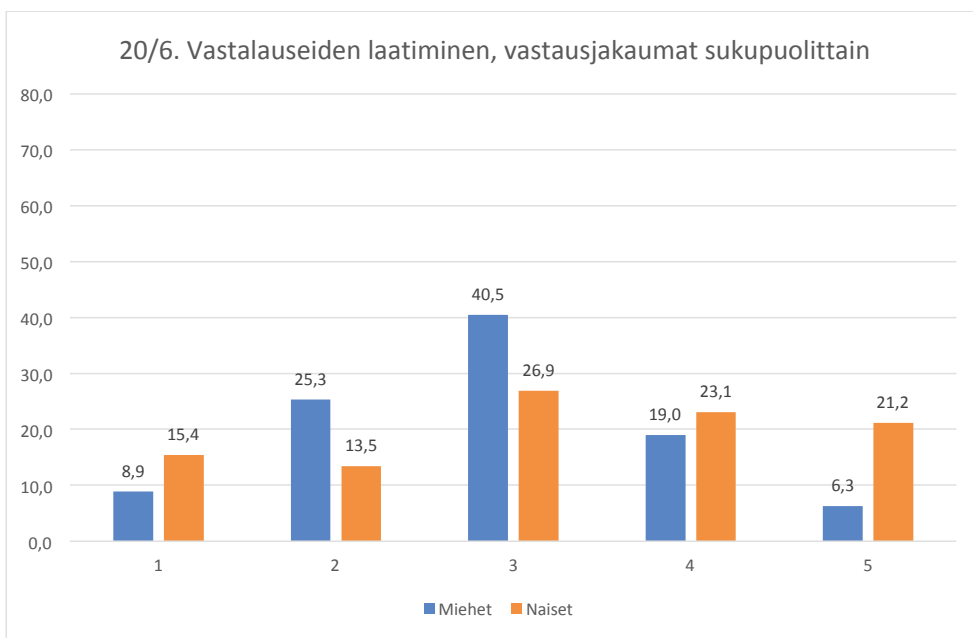
20. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia eduskuntatyön osa-alueita? N=141–146							
1 = Ei lainkaan tärkeä 5 = Erittäin tärkeä							
	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Puheenvuorot eduskuntaryhmän kokouksissa	4	13	44	59	25	145	4
Perehtyneisyys valiokunnassa tai eduskuntaryhmässä käsiteltäviin asiakysymyksiin	1	1	2	43	97	144	5
Puheenvuoron käyttäminen täysistunnossa	5	20	37	59	25	146	3
Näkyvyys eri medioissa	2	5	26	69	42	144	5
Puoluetta tukeva toiminta, puolueen aseman ja sen ajaman politiikan edistäminen	1	8	24	62	50	145	4
Vastalauseiden ja eriävien mielipiteiden laatiminen	15	29	49	29	19	141	8
Kirjallisten kysymysten tekeminen	5	33	47	44	25	144	5
Kunnallispoliittinen vaikuttaminen	9	29	37	43	25	143	6
Eturyhmien ja kansalaisjärjestöjen tapaaminen	1	17	30	67	30	145	4
Vuorovaikutus äänestäjien kanssa	1	1	4	33	106	145	4

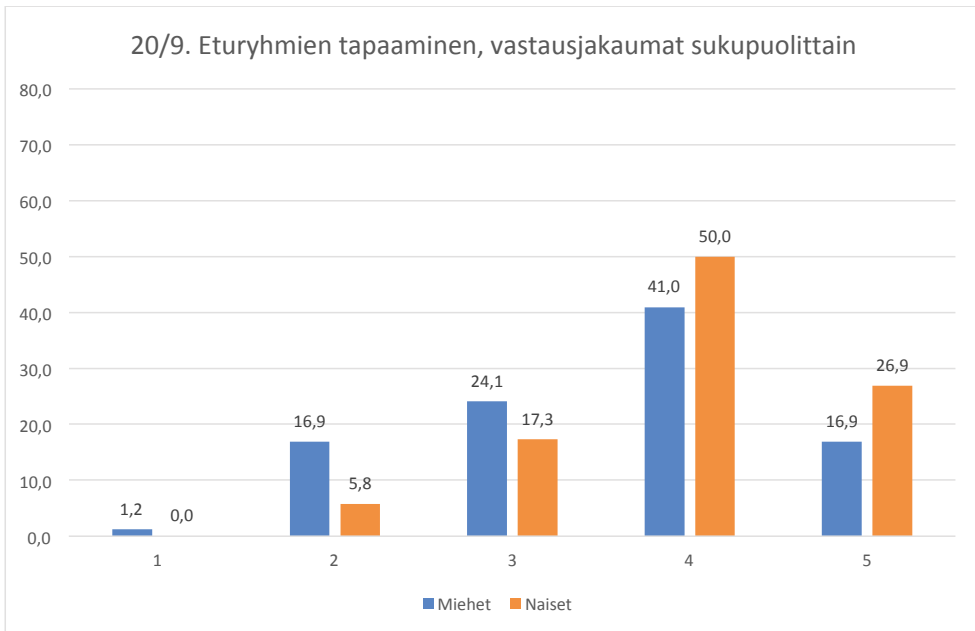
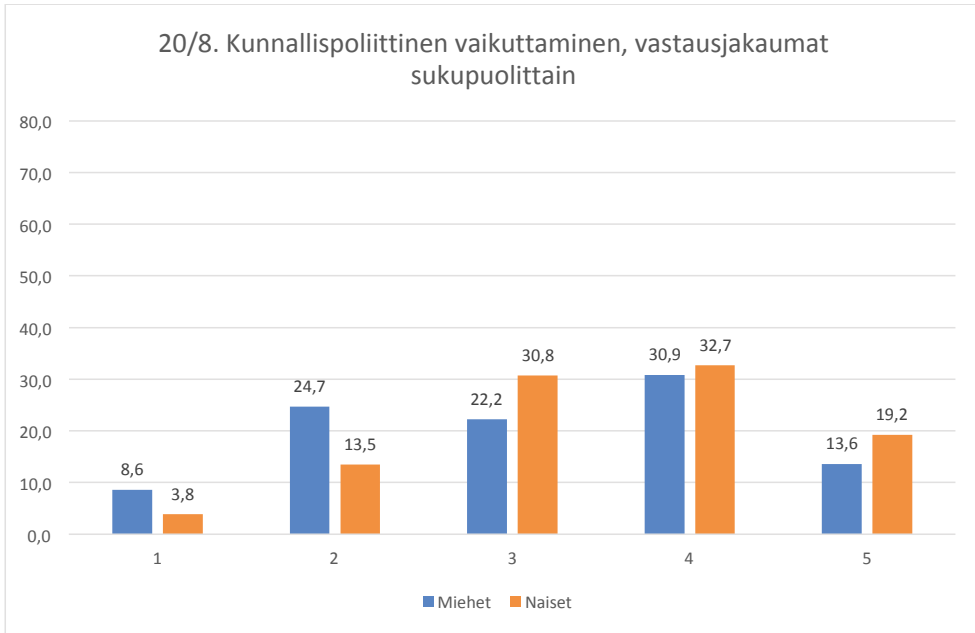

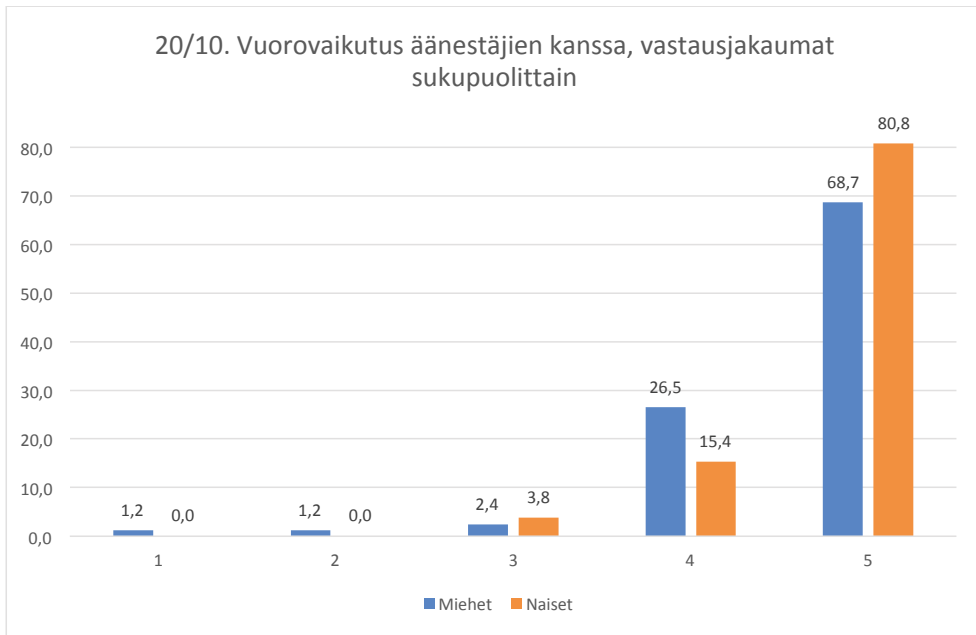

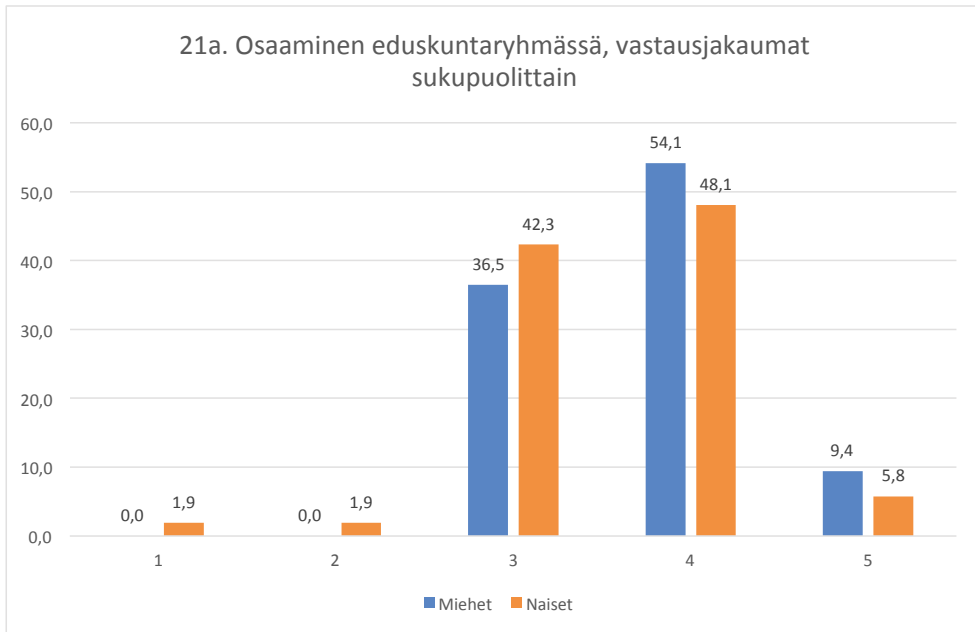

TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

21.a Miten itse arvioitte poliittista kokemustanne ja osaamistanne verrattuna muihin kansanedustajiin eduskuntaryhmässä? N=147, tyhjiä 2, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = Huomattavasti matalampi			5 = huomattavasti korkeampi		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	1	57	75	13	147
0,7 %	0,7 %	38,8 %	51,0 %	8,8 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	0	31	46	8	85
0 %	0 %	36,5 %	54,1 %	9,4 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	1	22	25	3	52
1,9 %	1,9 %	42,3 %	48,1 %	5,8 %	100 %

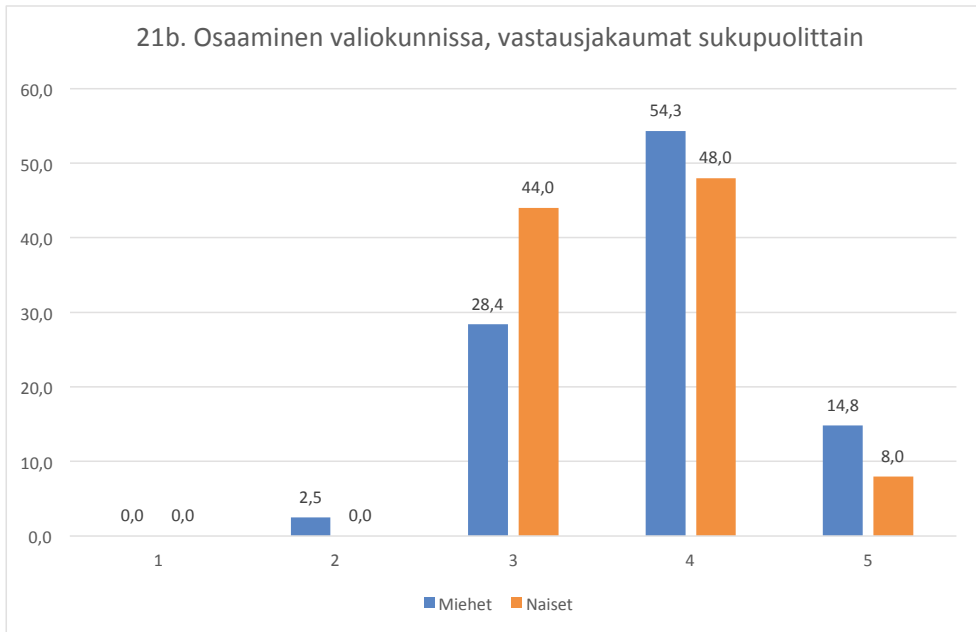

Lineaarinen regressio, kysymys 21.a Miten itse arvioitte poliittista kokemustanne ja osaamistanne verrattuna muihin kansanedustajiin eduskuntaryhmässä? (N = 129)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,143	-,176	-,412	,060

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Ikä	,389	-,005	-,017	,007
Kokemusvuodet	,001	,030	,012	,048
Koulutus	,144	,105	-,036	,246
Eduskuntaryhmä 2	,093	,280	-,047	,608
Eduskuntaryhmä 3	,095	,455	-,080	,990
Eduskuntaryhmä 4	,060	,522	-,023	1,066
Eduskuntaryhmä 5	,068	,607	-,046	1,260
Eduskuntaryhmä 6	,110	,339	-,078	,756
Eduskuntaryhmä 7	,911	,026	-,434	,486
Eduskuntaryhmä 8	,022	,497	,074	,920
Eduskuntaryhmä 9	,886	-,025	-,375	,324

21.b Miten itse arvioitte poliittista kokemustanne ja osaamistanne verrattuna muihin kansanedustajiin valiokunnissa? N=141, tyhjiä 8, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = Huomattavasti matalampi			5 = huomattavasti korkeampi		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	2	46	77	16	141
0,7 %	2,7 %	18,4 %	59,9 %	18,4 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	2	23	44	12	81
0 %	2,5 %	28,4 %	54,3 %	14,8 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	0	22	24	4	50
0 %	0 %	44,0 %	48,0 %	8,0 %	100 %

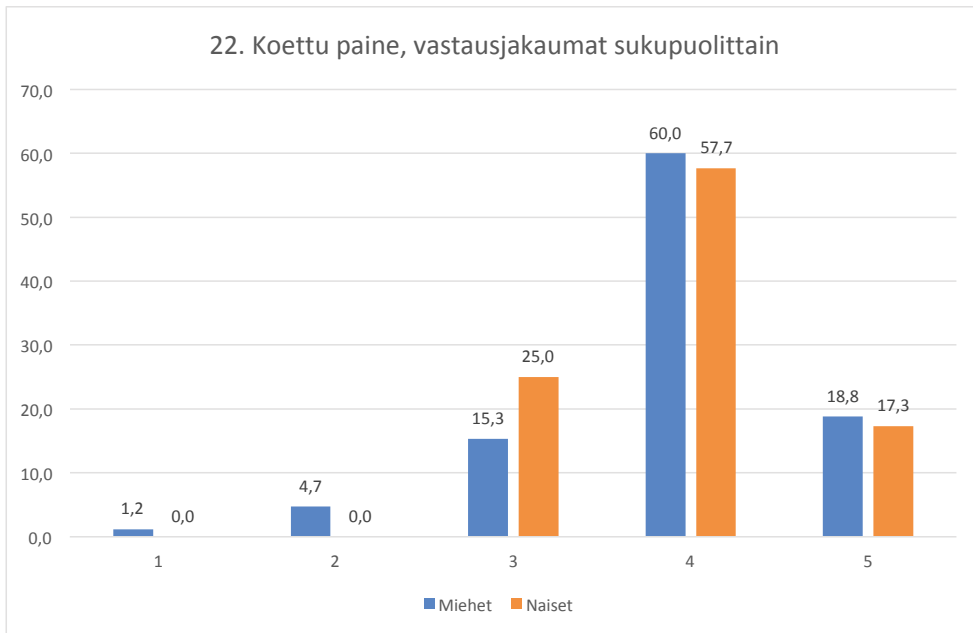
Lineaarinen regressio, kysymys 21.b Miten itse arvioitte poliittista kokemustanne ja osaamistanne verrattuna muihin kansanedustajiin valiokunnissa? (N = 129)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,176	-,182	-,445	,082

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Ikä	,019	-,016	-,030	-,003
Kokemusvuodet	,629	,005	-,015	,025
Koulutus	,031	,176	,016	,336
Eduskuntaryhmä 2	,920	-,019	-,386	,348
Eduskuntaryhmä 3	,411	,246	-,345	,837
Eduskuntaryhmä 4	,864	-,052	-,653	,549
Eduskuntaryhmä 5	,544	-,221	-,939	,497
Eduskuntaryhmä 6	,266	,261	-,202	,723
Eduskuntaryhmä 7	,283	-,277	-,784	,231
Eduskuntaryhmä 8	,957	-,014	-,513	,486
Eduskuntaryhmä 9	,790	,053	-,341	,448

22. Miten koette Teihin kansanedustajana kohdistuvat vaatimukset, paineet ja odotukset? N=147, tyhjiä 2, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = Erittäin vaatimattomat			5 = Erittäin kovat		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	4	27	88	27	147
0,7 %	2,7 %	18,4 %	59,9 %	18,4 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	4	13	51	16	85
1,2 %	4,8 %	15,5 %	59,9 %	19,0 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	0	13	30	9	52
0	0	25,0 %	57,7 %	17,3 %	100 %

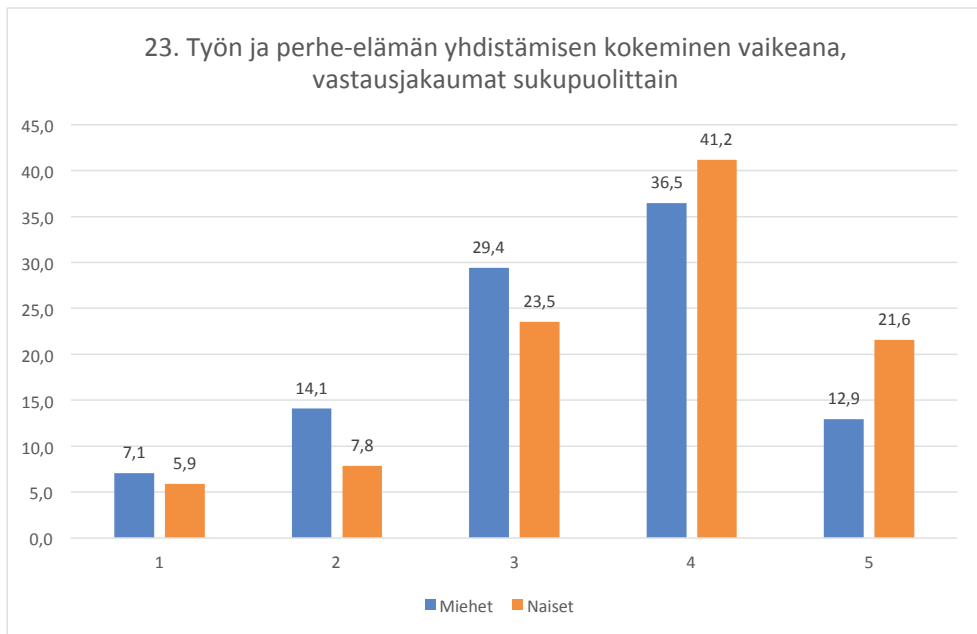

Lineaarinen regressio, kysymys 22. Vaatimusten, paineiden ja odotusten kokeminen kansanedustajana (N = 117)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Sukupuoli	,377	,141	-,175	,456
Syntymävuosi	,331	,009	-,009	,027
Kokemusvuodet	,446	,009	-,015	,034
Kotona asuvia lapsia, kpl	,345	-,058	-,179	,063
Alle 7-vuotaita, kpl	,824	-,035	-,349	,278
Hoitovastuu	,659	,112	-,390	,614
Koulutus	,506	,068	-,133	,268
Etäisyys alle 100	,293	,214	-,188	,617
Etäisyys 100-200	,969	-,007	-,360	,345
Eduskuntaryhmä 2	,269	-,254	-,706	,199
Eduskuntaryhmä 3	,933	-,032	-,792	,728
Eduskuntaryhmä 4	,641	,188	-,611	,987
Eduskuntaryhmä 5	,988	,006	-,822	,834
Eduskuntaryhmä 6	,207	-,351	-,900	,197
Eduskuntaryhmä 7	,536	-,206	-,862	,451
Eduskuntaryhmä 8	,467	,204	-,349	,757
Eduskuntaryhmä 9	,230	-,299	-,791	,193

23. Koetteko kansanedustajan työn ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeana? N=146, tyhjiä 3, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10						
1 = Erittäin harvoin					5 = Erittäin usein	
<i>Kaikki vastaajat</i>						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
10	18	38	55	25	146	
6,9 %	12,3 %	26,0 %	37,7 %	17,1 %	100 %	
<i>Miehet</i>						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
6	12	25	31	11	85	
7,1 %	14,1 %	29,4 %	36,5 %	12,9 %	100 %	
<i>Naiset</i>						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
3	4	12	21	11	51	
5,9 %	7,8 %	23,5 %	41,2 %	21,6 %	100 %	

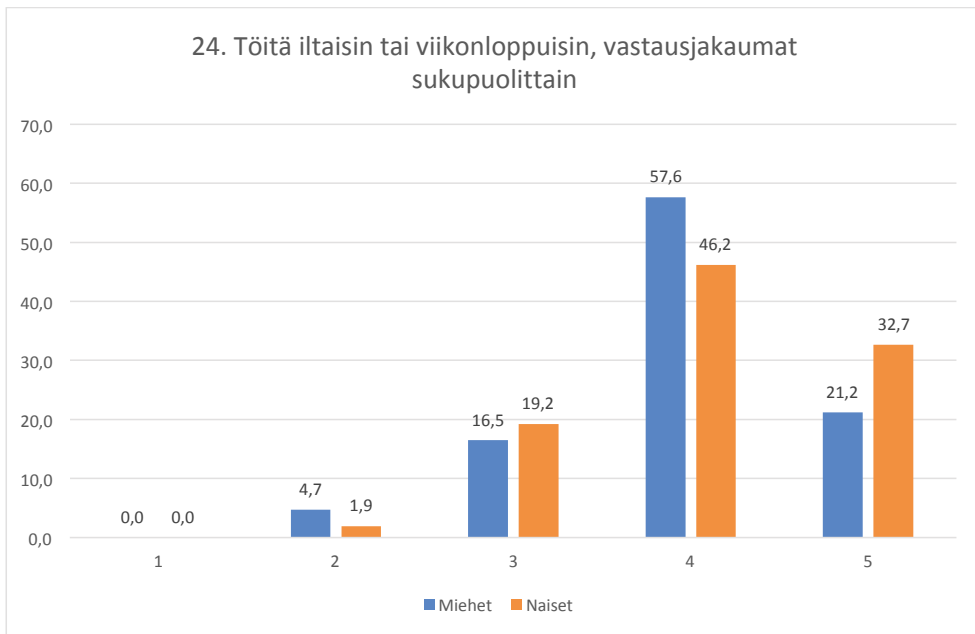

Lineaarinen regressio, kysymys 23. Koetteko kansanedustajan työn ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeana? (N = 116)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Sukupuoli	,984	,004	-,401	,409
Syntymävuosi	,061	,022	-,001	,045
Kokemusvuodet	,978	,000	-,032	,031
Kotona asuvia lapsia, kpl	,010	,206	,050	,362
Alle 7-vuotaita, kpl	,600	,107	-,296	,509
Hoitovastuu	,151	-,469	-1,112	,174
Koulutus	,055	,252	-,006	,509
Etäisyys alle 100	,077	-,467	-,984	,051
Etäisyys 100-200	,278	-,250	-,705	,205
Eduskuntaryhmä 2	,353	,276	-,311	,863
Eduskuntaryhmä 3	,464	,360	-,613	1,334
Eduskuntaryhmä 4	,109	-,836	-1,862	,190
Eduskuntaryhmä 5	,505	,358	-,703	1,418
Eduskuntaryhmä 6	,116	,562	-,140	1,265
Eduskuntaryhmä 7	,704	,161	-,680	1,003
Eduskuntaryhmä 8	,726	,125	-,349	,757
Eduskuntaryhmä 9	,972	-,011	-,791	,193

24. Osuvatko tärkeät työtapaamiset tai -tehtävät usein iltaan tai viikonlopulle? N=147, tyhjiä 2					
1 = Erittäin harvoin			5 = Erittäin usein		
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	5	24	79	39	147
0 %	3,4 %	16,3 %	53,7 %	26,5 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	4	14	49	18	85
0 %	4,7 %	16,5 %	57,6 %	21,2 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	1	10	24	17	52
0,0 %	1,9 %	19,2 %	46,2 %	32,7 %	100 %

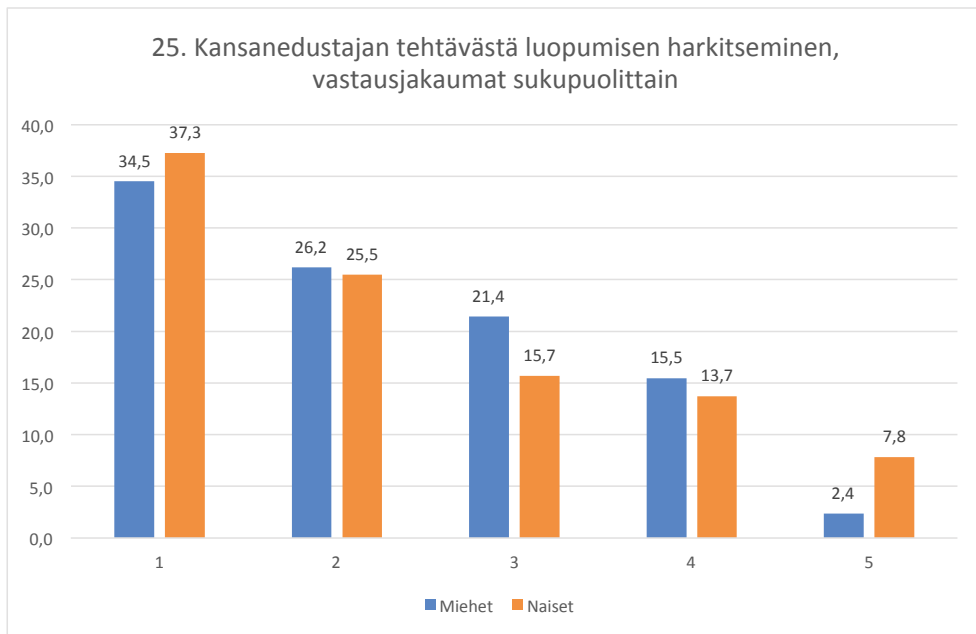

Lineaarinen regressio, kysymys 24. Osuvatko tärkeät työtapaamiset tai -tehtävät usein iltaan tai viikonlopulle? (N = 116)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,501	-,106	-,025	,010
Syntymävuosi	,421	-,007	-,034	,014

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Kokemusvuodet	,400	-,010	-,072	,166
Kotona asuvia lapsia, kpl	,436	,047	-,281	,335
Alle 7-vuotaita, kpl	,862	,027	-,245	,740
Hoitovastuu	,321	,248	-,016	,378
Koulutus	,071	,181	-,441	,348
Etäisyys alle 100	,817	-,046	-,514	,178
Etäisyys 100-200	,338	-,168	-,235	,661
Eduskuntaryhmä 2	,347	,213	-,222	1,275
Eduskuntaryhmä 3	,166	,527	-,644	,923
Eduskuntaryhmä 4	,725	,140	-,164	1,466
Eduskuntaryhmä 5	,116	,651	-,329	,751
Eduskuntaryhmä 6	,440	,211	-,711	,581
Eduskuntaryhmä 7	,842	-,065	-,794	,294
Eduskuntaryhmä 8	,364	-,250	-,255	,715
Eduskuntaryhmä 9	,348	,230	-,791	,193

25. Oletteko vakavasti harkinnut kansanedustajan tehtävästä luopumista liian suurten paineiden tai motivaatio-ongelmien vuoksi? N=145, tyhjiä 4, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = En koskaan			5 = Erittäin usein		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
53	36	26	22	8	145
36,6 %	24,8 %	17,9 %	15,2 %	5,5 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
29	22	18	13	2	84
34,5 %	26,2 %	21,4 %	15,5 %	2,4 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
19	13	8	7	4	51
37,3 %	25,5 %	15,7 %	13,7 %	7,8 %	100 %

Lineaarinen regressio, kysymys 25. Oletteko vakavasti harkinnut kansanedustajan tehtävästä luopumista liian suurten paineiden tai motivaatio-ongelmien vuoksi? (N = 116)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,563	-,151	-,668	,366

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

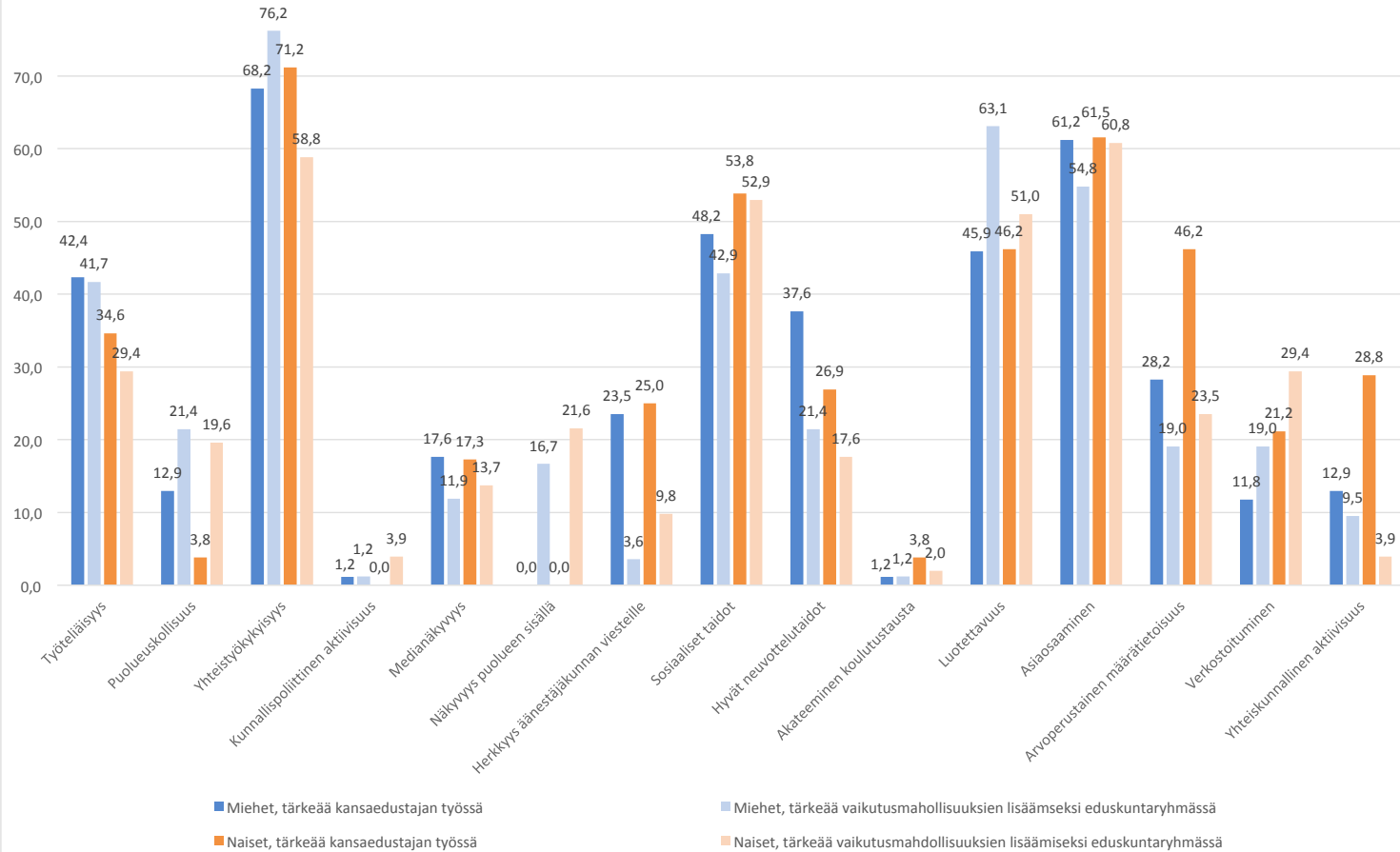
Syntymävuosi	,847	,003	-,026	,032
Kokemusvuodet	,303	,021	-,019	,061
Kotona asuvia lapsia, kpl	,822	,022	-,175	,220
Alle 7-vuotaita, kpl	,726	,091	-,423	,605
Hoitovastuu	1,000	3,208E-5	-,817	,817
Koulutus	,468	,120	-,207	,447
Etäisyys alle 100	,690	-,134	-,799	,531
Etäisyys 100-200	,486	-,202	-,775	,371
Eduskuntaryhmä 2	,417	,303	-,435	1,041
Eduskuntaryhmä 3	,074	1,127	-,110	2,363
Eduskuntaryhmä 4	,593	-,351	-1,651	,948
Eduskuntaryhmä 5	,812	-,162	-1,509	1,185
Eduskuntaryhmä 6	,070	,825	-,069	1,718
Eduskuntaryhmä 7	,861	-,095	-1,167	,977
Eduskuntaryhmä 8	,148	,660	-,239	1,560
Eduskuntaryhmä 9	,924	-,039	-,849	,771

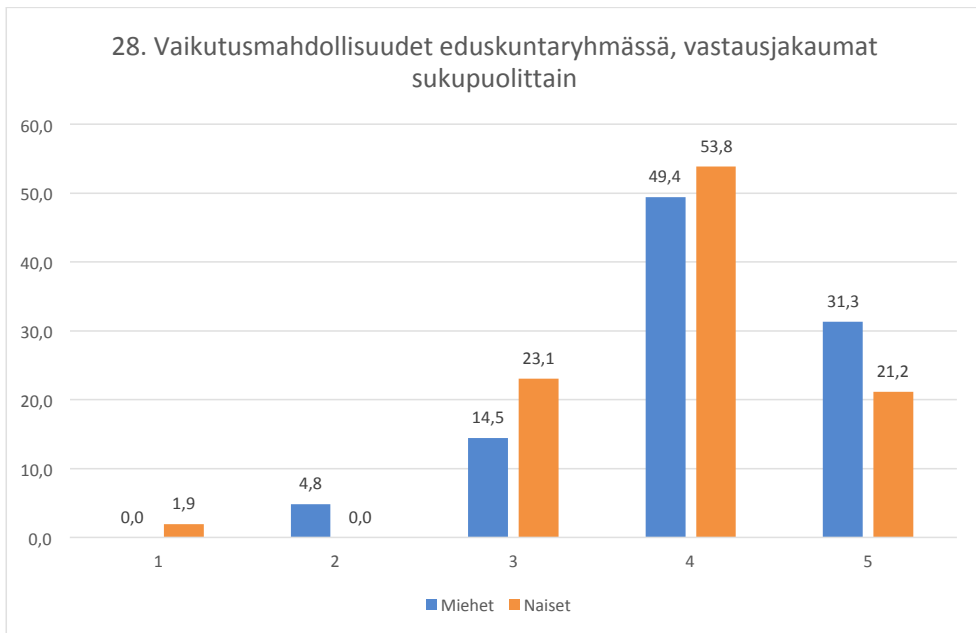
26. Mitkä seuraavista ominaisuuksista ovat mielestänne kansanedustajan työssä tärkeimpiä? Valitkaa neljä tärkeintä. N=147, tyhjiä 2, sukupuoli ei tiedossa = 10						
	Miehet		Naiset		Kaikki	
	<i>kpl</i>	%	<i>kpl</i>	%	<i>kpl</i>	%
Työteliäisyys	36	42,4	18	34,6	58	39,5
Puolueuskollisuus	11	12,9	2	3,8	14	9,5
Yhteistyökykyisyys	58	68,2	37	71,2	102	69,4
Kunnallispoliittinen aktiivisuus	1	1,2	0	0	1	0,7
Medianäkyvyys	15	17,6	9	17,3	25	17,0
Näkyvyys puolueen sisällä	0	0	0	0	0	0,0
Herkkyys äänestäjäkunnan viesteille	20	23,5	13	25,0	35	23,8
Sosiaaliset taidot	41	48,2	28	53,8	71	48,3
Hyvät neuvottelutaidot	32	37,6	14	26,9	49	33,3
Akateeminen koulutustausta	1	1,2	2	3,8	4	2,7
Luotettavuus	39	45,9	24	46,2	69	46,9
Asiaosaaminen	52	61,2	32	61,5	90	61,2
Arvoperusteinen määrätietoisuus	24	28,2	24	46,2	49	33,3
Verkostoituminen	10	11,8	11	21,2	23	15,6
Yhteiskunnallinen aktiivisuus	11	12,9	15	28,8	29	19,7

27. Mitkä seuraavista ominaisuuksista pidätte tärkeimpinä kansanedustajan vaikuttamis- mahdollisuuksien lisäämisen kannalta oman eduskuntaryhmänne sisällä? Valitkaa neljä tärkeintä. N=144, tyhjiä 5, sukupuoli ei tiedossa = 10						
	Miehet		Naiset		Kaikki	
	<i>kpl</i>	%	<i>kpl</i>	%	<i>kpl</i>	%
Työteliäisyys	35	41,7	15	29,4	55	38,2
Puolueuskollisuus	18	21,4	10	19,6	28	19,4
Yhteistyökykyisyys	64	76,2	30	58,8	100	69,4
Kunnallispoliittinen aktiivisuus	1	1,2	2	3,9	3	2,1
Medianäkyvyys	10	11,9	7	13,7	17	11,8
Näkyvyys puolueen sisällä	14	16,7	11	21,6	26	18,1
Herkkyys äänestäjäkunnan viesteille	3	3,6	5	9,8	8	5,6
Sosiaaliset taidot	36	42,9	27	52,9	66	45,8
Hyvät neuvottelutaidot	18	21,4	9	17,6	30	20,8
Akateeminen koulutustausta	1	1,2	1	2,0	2	1,4
Luotettavuus	53	63,1	26	51,0	86	59,7
Asiaosaaminen	46	54,8	31	60,8	82	56,9
Arvoperusteinen määrätietoisuus	16	19,0	12	23,5	29	20,1
Verkostoituminen	16	19,0	15	29,4	35	24,3
Yhteiskunnallinen aktiivisuus	8	9,5	2	3,9	12	8,3

26. ja 27. Mitkä ominaisuudet ovat tärkeitä, vastauksen merkinneiden prosenttiosuus kaikista vastaajista sukupuolittain

28. Miten arvioitte mahdollisuksianne vaikuttaa oman eduskuntaryhmänne kantoihin eri asiakysymyksissä? N=145, tyhjiä 4, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = Erittäin huonot			5 = Erittäin hyvät		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
2	4	25	74	40	145
1,4 %	2,8 %	17,2 %	51,0 %	27,6 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	4	12	41	26	83
0,0 %	4,8 %	14,5 %	49,4 %	31,3 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	0	12	28	11	52
1,9 %	0,0 %	23,1 %	53,8 %	21,2 %	100 %

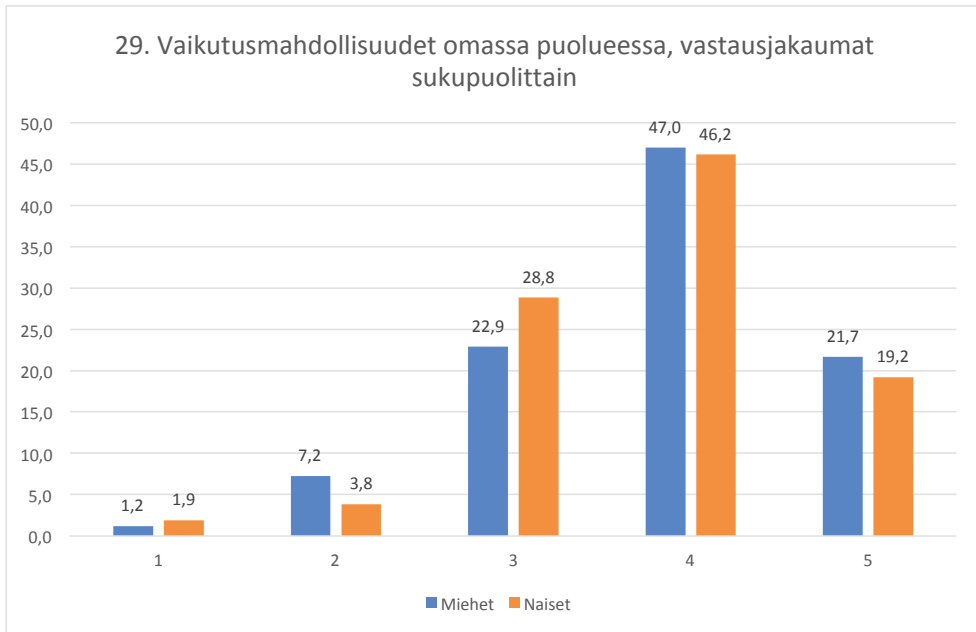

Lineaarinen regressio, kysymys 28. Miten arvioitte mahdollisuksianne vaikuttaa oman eduskuntaryhmänne kantoihin eri asiakysymyksissä? (N = 126)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,680	-,064	-,372	,243
Ikkä	,388	,007	-,009	,024

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Kokemusvuodet	,689	-,005	-,031	,021
Ministerikokemus	,004	-,599	-1,007	-,190
Koulutus	,478	-,065	-,246	,116
Eduskuntaryhmä 2	,180	-,285	-,704	,134
Eduskuntaryhmä 3	,851	,064	-,606	,733
Eduskuntaryhmä 4	,096	,626	-,113	1,364
Eduskuntaryhmä 5	,625	-,202	-1,017	,614
Eduskuntaryhmä 6	,121	,411	-,110	,932
Eduskuntaryhmä 7	,329	,285	-,291	,861
Eduskuntaryhmä 8	,662	,117	-,412	,646
Eduskuntaryhmä 9	,880	-,034	-,479	,411

29. Miten arvioitte mahdollisuksianne vaikuttaa oman puolueenne asialistaan ja politiikan linjauksiin? N=145, tyhjiä 4, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10						
1 = Erittäin huonot					5 = Erittäin hyvät	
Kaikki vastaajat						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
3	8	37	68	29	145	
2,1 %	5,5 %	25,5 %	46,9 %	20,0 %	100 %	
Miehet						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
1	6	19	39	18	83	
1,2 %	7,2 %	22,9 %	47,0 %	21,7 %	100 %	
Naiset						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
1	2	15	24	10	52	
1,9 %	3,8 %	28,8 %	46,2 %	19,2 %	100 %	

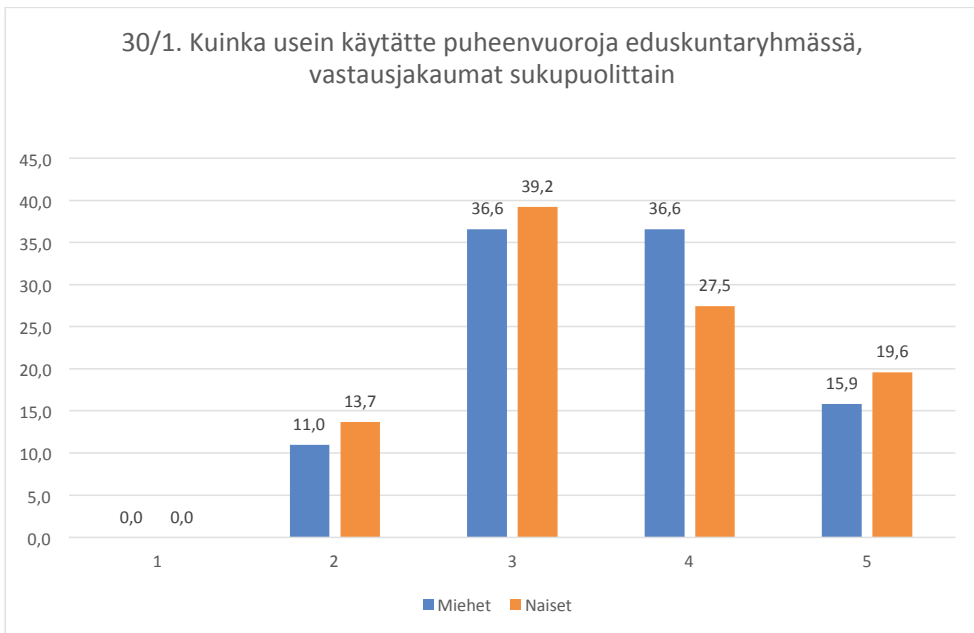
Lineaarinen regressio, kysymys 29. Miten arvioitte mahdollisuksianne vaikuttaa oman puolueenne asialistaan ja politiikan linjauksiin? (N = 126)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,927	-,016	-,365	,332

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Ikä	,568	,005	-,013	,024
Kokemusvuodet	,076	-,027	-,056	,003
Ministerikokemus	,005	-,663	-1,126	-,200
Koulutus	,453	-,078	-,284	,127
Eduskuntaryhmä 2	,710	-,089	-,564	,385
Eduskuntaryhmä 3	,353	,357	-,402	1,116
Eduskuntaryhmä 4	,217	,524	-,313	1,361
Eduskuntaryhmä 5	,471	,338	-,587	1,262
Eduskuntaryhmä 6	,224	,365	-,226	,955
Eduskuntaryhmä 7	,277	,360	-,293	1,013
Eduskuntaryhmä 8	,468	,221	-,379	,821
Eduskuntaryhmä 9	,250	,294	-,210	,798

TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

30/1. Kuinka usein käytätte puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin eduskuntaryhmässä? N=143, tyhjiä 6, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10						
1 = En milloinkaan					5 = Erittäin usein	
Kaikki vastaajat						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
0	16	54	49	24	143	
0,0 %	11,2 %	37,8 %	34,3 %	16,8 %	100 %	
Miehet						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
0	9	30	30	13	82	
0,0 %	11,0 %	36,6 %	36,6 %	15,9 %	100 %	
Naiset						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
0	7	20	14	10	51	
0,0 %	13,7 %	39,2 %	27,5 %	19,6 %	100 %	

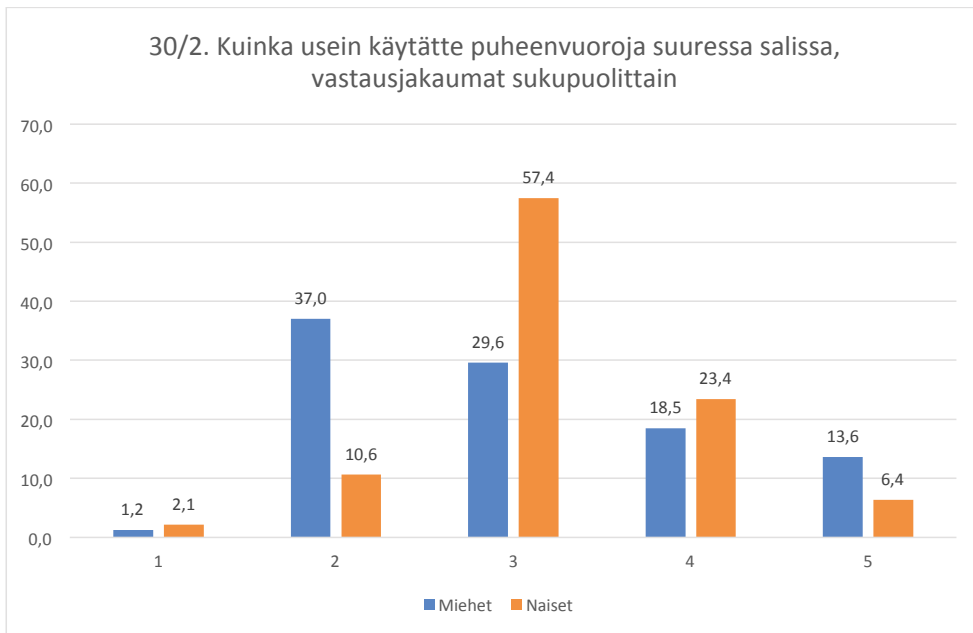
Lineaarinen regressio, kysymys 30/1. Kuinka usein käytätte puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin eduskuntaryhmässä? (N = 124)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,444	-,150	-,536	,237
Ikkä	,263	,012	-,009	,032

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Kokemusvuodet	,298	,017	-,015	,050
Ministerikokemus	,599	-,137	-,650	,377
Koulutus	,379	,102	-,126	,330
Eduskuntaryhmä 2	,291	,279	-,242	,800
Eduskuntaryhmä 3	,122	,655	-,178	1,489
Eduskuntaryhmä 4	,584	,255	-,666	1,177
Eduskuntaryhmä 5	,269	,570	-,446	1,585
Eduskuntaryhmä 6	,277	,370	-,300	1,039
Eduskuntaryhmä 7	,173	,497	-,220	1,214
Eduskuntaryhmä 8	,216	,426	-,252	1,105
Eduskuntaryhmä 9	,128	,429	-,125	,983

30/2. Kuinka usein käytätte puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin suuressa salissa? N=138, tyhjiä 11, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10						
1 = En milloinkaan					5 = Erittäin usein	
Kaikki vastaajat						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
2	38	56	28	14	138	
1,5 %	27,5 %	40,6 %	20,3 %	10,1 %	100 %	
Miehet						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
1	30	24	15	11	81	
1,2 %	37,0 %	29,6 %	18,5 %	13,6 %	100 %	
Naiset						
1	2	3	4	5	Yhteensä	
1	5	27	11	3	47	
2,1 %	10,6 %	57,4 %	23,4 %	6,4 %	100 %	

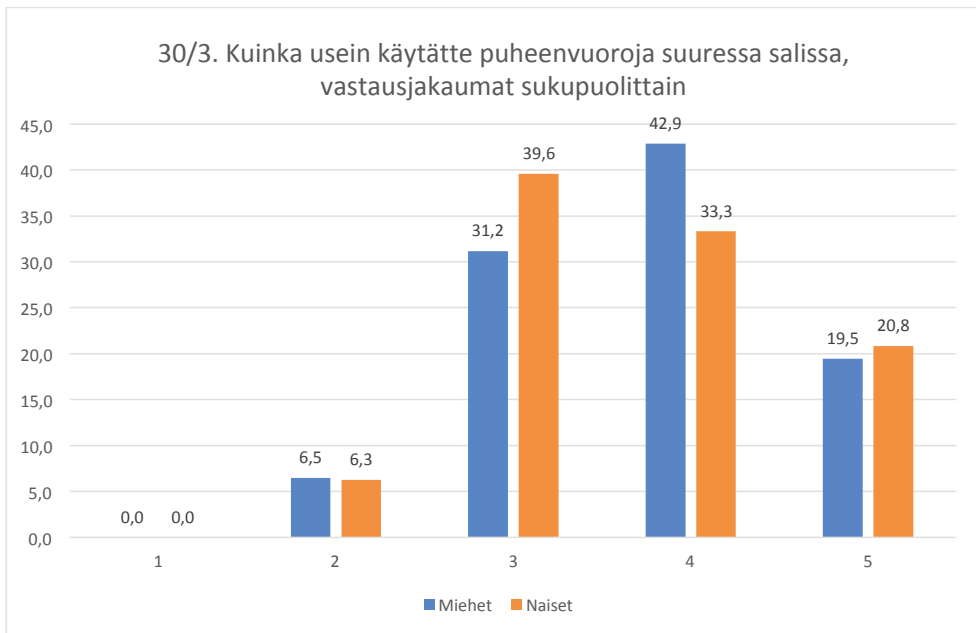

Lineaarinen regressio, kysymys 30/2. Kuinka usein käytätte puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin suuressa salissa? (N = 119)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,942	,015	-,392	,422
Ikä	,793	,003	-,019	,024

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Kokemusvuodet	,971	,001	-,034	,035
Ministerikokemus	,037	-,590	-1,144	-,035
Koulutus	,225	,146	-,091	,383
Eduskuntaryhmä 2	,729	,098	-,461	,657
Eduskuntaryhmä 3	,311	,444	-,421	1,309
Eduskuntaryhmä 4	,181	-,649	-1,604	,306
Eduskuntaryhmä 5	,079	,942	-,110	1,995
Eduskuntaryhmä 6	,753	,111	-,586	,807
Eduskuntaryhmä 7	,979	-,010	-,757	,737
Eduskuntaryhmä 8	,422	,278	-,406	,963
Eduskuntaryhmä 9	,317	-,299	-,890	,291

30/3. Kuinka usein käytätte puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin valiokunnassa? N=135, tyhjiä 14, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = En milloinkaan			5 = Erittäin usein		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	8	45	56	26	135
0,0 %	5,9 %	33,3 %	41,5 %	19,3 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	5	24	33	15	77
0,0 %	6,5 %	31,2 %	42,9 %	19,5 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	3	19	16	10	48
0,0 %	6,3 %	39,6 %	33,3 %	20,8 %	100 %

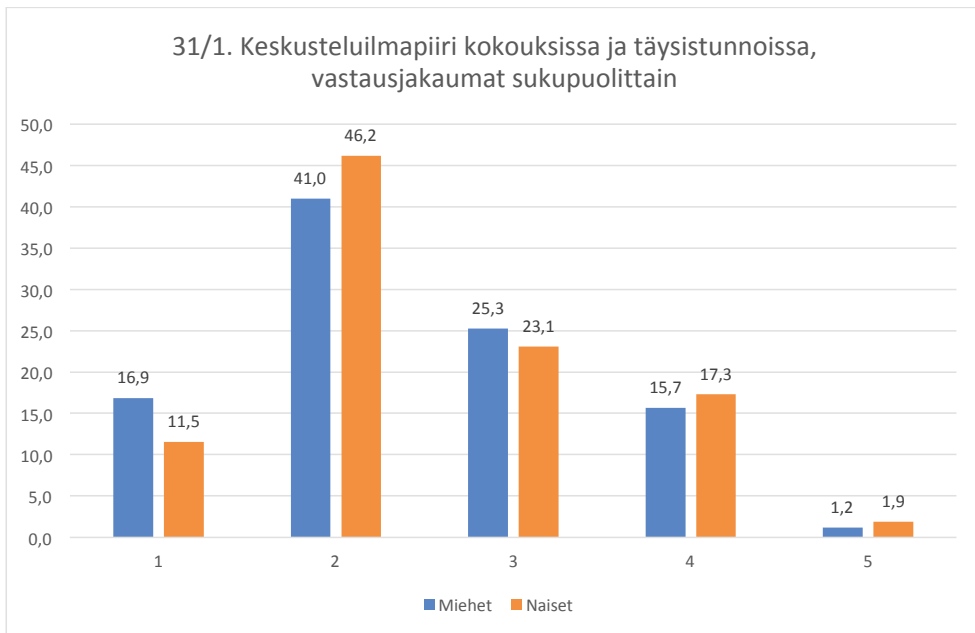

Lineaarinen regressio, kysymys 30/3. Kuinka usein käytätte puheenvuoroja verrattuna muihin läsnä oleviin kansanedustajiin valiokunnassa? (N = 116)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,585	-,100	-,462	,262
Ikä	,167	-,013	-,033	,006

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Kokemusvuodet	,701	-,006	-,037	,025
Ministerikokemus	,338	-,269	-,824	,285
Koulutus	,168	,152	-,065	,369
Eduskuntaryhmä 2	,646	-,117	-,623	,388
Eduskuntaryhmä 3	,981	,009	-,762	,780
Eduskuntaryhmä 4	,199	-,557	-1,410	,297
Eduskuntaryhmä 5	,477	-,338	-1,280	,603
Eduskuntaryhmä 6	,648	,141	-,469	,750
Eduskuntaryhmä 7	,236	-,406	-1,080	,269
Eduskuntaryhmä 8	,850	-,065	-,742	,612
Eduskuntaryhmä 9	,796	-,069	-,596	,458

31/1. Miten kuvailisitte keskusteluilmapiiriä kansanedustajien kesken kokouksissa ja täysistunnoissa? N=144, tyhjiä 5, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = Osa edustajista dominoi keskustelua			5 = Puheenvuorot jakautuvat tasaisesti		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
21	61	36	24	2	144
14,6 %	42,4 %	25,0 %	16,7 %	1,4 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
14	34	21	13	1	83
16,9 %	41,0 %	25,3 %	15,7 %	1,2 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
6	24	12	9	1	52
11,5 %	46,2 %	23,1 %	17,3 %	1,9 %	100 %

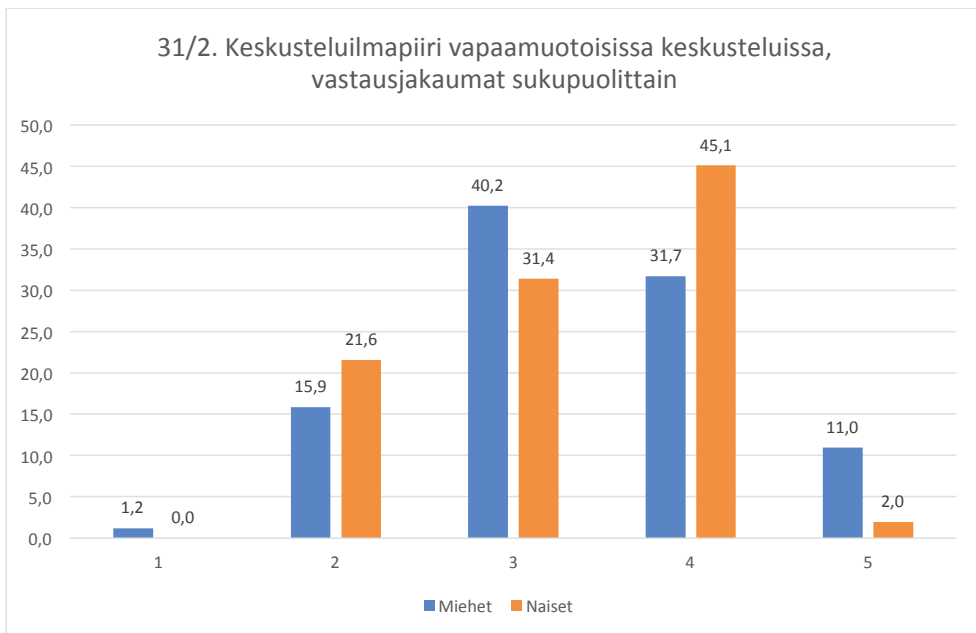

Lineaarinen regressio, kysymys 31/1. Miten kuvailisitte keskusteluilmapiiriä kansanedustajien kesken kokouksissa ja täysistunnoissa? (N = 126)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,954	,012	-,398	,422
Ikä	,666	,005	-,017	,026

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Kokemusvuodet	,221	,022	-,013	,056
Ministerikokemus	,460	-,205	-,754	,343
Koulutus	,570	-,069	-,311	,172
Eduskuntaryhmä 2	,210	,358	-,205	,920
Eduskuntaryhmä 3	,612	,228	-,662	1,119
Eduskuntaryhmä 4	,375	-,442	-1,426	,541
Eduskuntaryhmä 5	,878	-,084	-1,170	1,002
Eduskuntaryhmä 6	,714	,129	-,565	,822
Eduskuntaryhmä 7	,813	,092	-,675	,859
Eduskuntaryhmä 8	,373	,318	-,387	1,023
Eduskuntaryhmä 9	,157	,421	-,164	1,006

31/2. Miten kuvailisitte keskusteluilmapiiriä kansanedustajien kesken vapaamuotoisissa keskusteluissa? N=143, tyhjiä 6, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10					
1 = Osa edustajista dominoi keskustelua			5 = Puheenvuorot jakautuvat tasaisesti		
Kaikki vastaajat					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	26	51	54	11	143
0,7 %	18,2 %	35,7 %	37,8 %	7,7 %	100 %
Miehet					
1	2	3	4	5	Yhteensä
1	13	33	26	9	82
1,2 %	15,9 %	40,2 %	31,7 %	11,0 %	100 %
Naiset					
1	2	3	4	5	Yhteensä
0	11	16	23	1	51
0,0 %	21,6 %	31,4 %	45,1 %	2,0 %	100 %

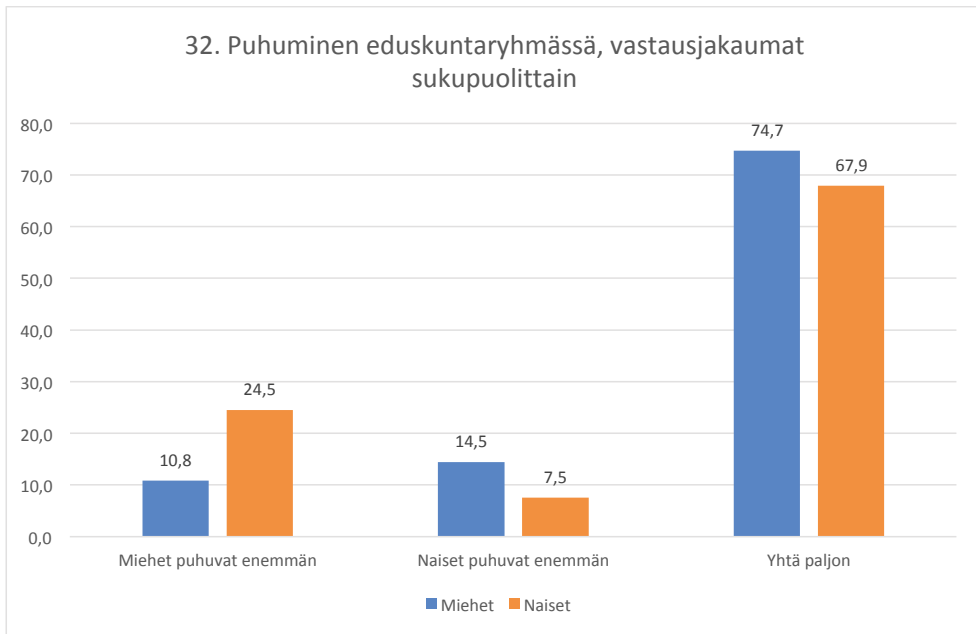
Lineaarinen regressio, kysymys 31/2. Miten kuvailisitte keskusteluilmapiiriä kansanedustajien kesken vapaamuotoisissa keskusteluissa? (N = 124)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,460	-,136	-,500	,228
Ikä	,038	,021	,001	,040
Kokemusvuodet	,249	,018	-,013	,049

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Ministerikokemus	,894	,033	-,452	,518
Koulutus	,641	-,051	-,266	,164
Eduskuntaryhmä 2	,770	,073	-,421	,567
Eduskuntaryhmä 3	,990	-,005	-,790	,781
Eduskuntaryhmä 4	,938	-,034	-,903	,835
Eduskuntaryhmä 5	,891	,066	-,892	1,025
Eduskuntaryhmä 6	,271	-,353	-,986	,279
Eduskuntaryhmä 7	,158	,486	-,192	1,163
Eduskuntaryhmä 8	,562	,183	-,441	,807
Eduskuntaryhmä 9	,465	,194	-,330	,719

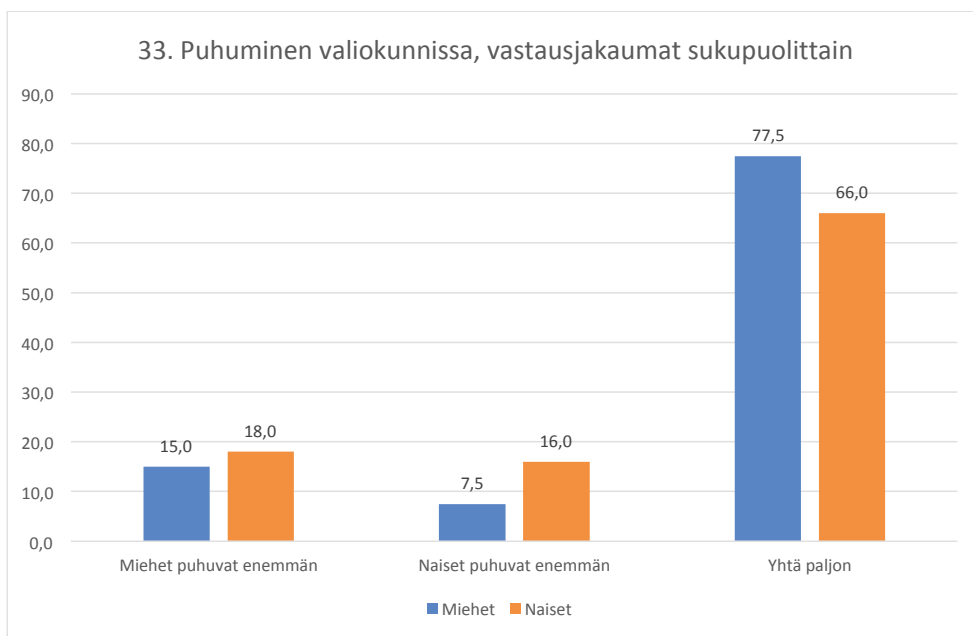

32. Koetteko, että läsnä olevista edustajista miehet ja naiset yhtä paljon eduskuntaryhmässänne? N=146, tyhjiä 3, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10		
<i>Kaikki vastaajat</i>	<i>Vastauksia</i>	<i>Osuus</i>
Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän	23	15,8 %
Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän	17	11,6 %
Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon	106	72,6 %
Yhteensä	146	100 %
<i>Miehet</i>		
Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän	9	10,8 %
Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän	12	14,5 %
Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon	62	74,7 %
Yhteensä	83	100 %
<i>Naiset</i>		
Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän	13	24,5 %
Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän	4	7,5 %
Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon	36	67,9 %
Yhteensä	53	100 %

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

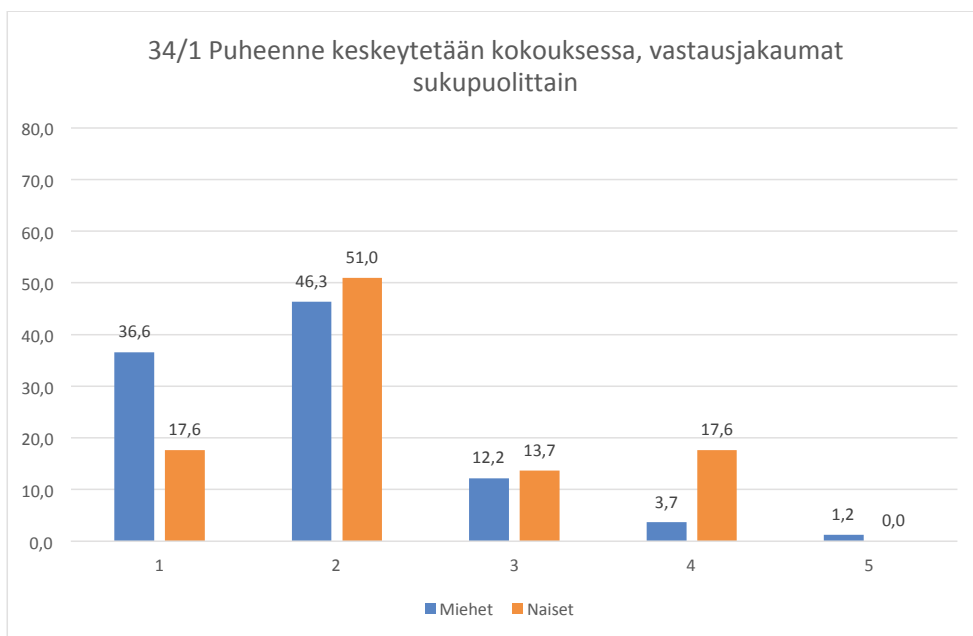
33. Koetteko, että läsnä olevista edustajista miehet ja naiset yhtä paljon valiokunnassa, N=140, tyhjiä 9, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10		
<i>Kaikki vastaajat</i>	<i>Vastauksia</i>	<i>Osuus</i>
Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän	23	16,4 %
Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän	17	12,1 %
Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon	100	71,4 %
Yhteensä	140	100 %
<i>Miehet</i>		
Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän	12	15,0 %
Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän	6	7,5 %
Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon	62	77,5 %
Yhteensä	80	100 %
<i>Naiset</i>		
Ei, miehet puhuvat suhteellisesti enemmän	9	18,0 %
Ei, naiset puhuvat suhteellisesti enemmän	8	16,0 %
Kyllä, miehet ja naiset puhuvat suhteellisesti yhtä paljon	33	66,0 %
Yhteensä	50	100 %

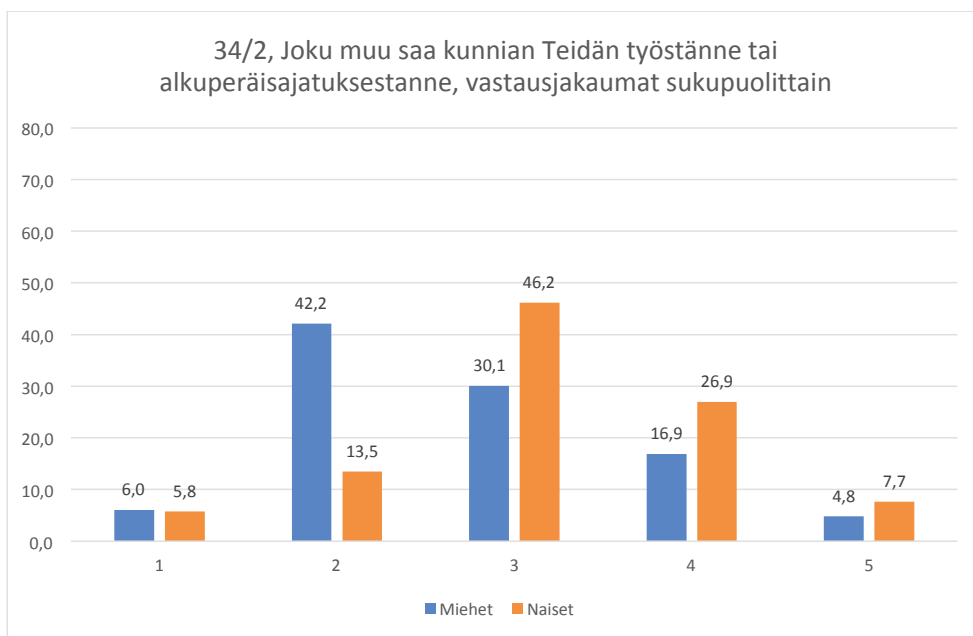
TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

34. Kuinka usein olette olleet osallisena seuraavanlaisissa tapahtumissa eduskunnassa? N=142–146, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10							
	1 = En koskaan			5 = Erittäin usein			
<i>Kaikki vastaajat</i>	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Puheenne keskeytetään kokouksessa	42	67	18	14	1	142	7
Joku muu saa kunnian Teidän työstänne tai alkuperäisajatuksestanne	8	44	51	31	10	144	5
Yksityiselämännenne valintoja ja prioriteetteja kyseenalaistetaan	58	47	20	15	4	144	5
Joudutte seksuaalisen häirinnän kohteeksi	113	21	8	2	0	144	5
Kuulette kansanedustajakolleganne kertovan seksistisiä viestejä	39	62	28	9	8	146	3
Työtänne häiritään asiattomilla eleillä tai kommenteilla	78	49	9	9	0	145	4
Vaatteitanne tai ulkonäköänne kommentoidaan ikävään sävyyn	106	28	5	5	0	144	5
<i>Miehet</i>	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Puheenne keskeytetään kokouksessa	30	38	10	3	1	82	3
Joku muu saa kunnian Teidän työstänne tai alkuperäisajatuksestanne	5	35	25	14	4	83	2
Yksityiselämännenne valintoja ja prioriteetteja kyseenalaistetaan	40	20	13	6	3	82	3
Joudutte seksuaalisen häirinnän kohteeksi	66	11	5	1	0	83	2
Kuulette kansanedustajakolleganne kertovan seksistisiä viestejä	24	33	15	5	7	84	1
Työtänne häiritään asiattomilla eleillä tai kommenteilla	47	29	3	4	0	83	2
Vaatteitanne tai ulkonäköänne kommentoidaan ikävään sävyyn	66	11	2	4	0	83	2
<i>Naiset</i>	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Puheenne keskeytetään kokouksessa	9	26	7	9	0	51	3
Joku muu saa kunnian Teidän työstänne tai alkuperäisajatuksestanne	3	7	24	14	4	52	2
Yksityiselämännenne valintoja ja prioriteetteja kyseenalaistetaan	14	24	6	8	1	53	1
Joudutte seksuaalisen häirinnän kohteeksi	40	9	3	0	0	52	2
Kuulette kansanedustajakolleganne kertovan seksistisiä viestejä	12	25	13	3	0	53	1
Työtänne häiritään asiattomilla eleillä tai kommenteilla	26	17	6	4	0	53	1
Vaatteitanne tai ulkonäköänne kommentoidaan ikävään sävyyn	33	16	3	0	0	52	2

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

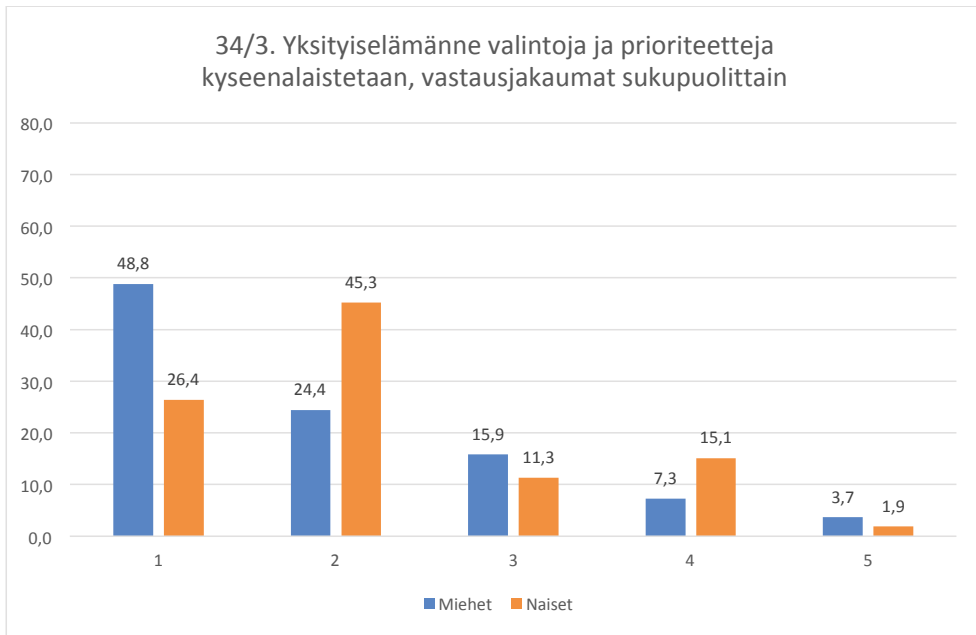

Lineaarinen regressio, kysymys 34/1. Puheenne keskeytetään kokouksessa (N = 125)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,008	,456	,124	,788
Ikä	,455	-,007	-,024	,011
Kokemusvuodet	,018	-,030	-,055	-,005
Koulutus	,005	,282	,085	,478
Eduskuntaryhmä 2	,070	-,429	-,895	,036
Eduskuntaryhmä 3	,467	,272	-,466	1,011
Eduskuntaryhmä 4	,643	-,176	-,928	,575
Eduskuntaryhmä 5	,454	,342	-,559	1,242
Eduskuntaryhmä 6	,261	,328	-,247	,903
Eduskuntaryhmä 7	,678	-,133	-,766	,500
Eduskuntaryhmä 8	,808	,074	-,525	,672
Eduskuntaryhmä 9	,616	,124	-,364	,611

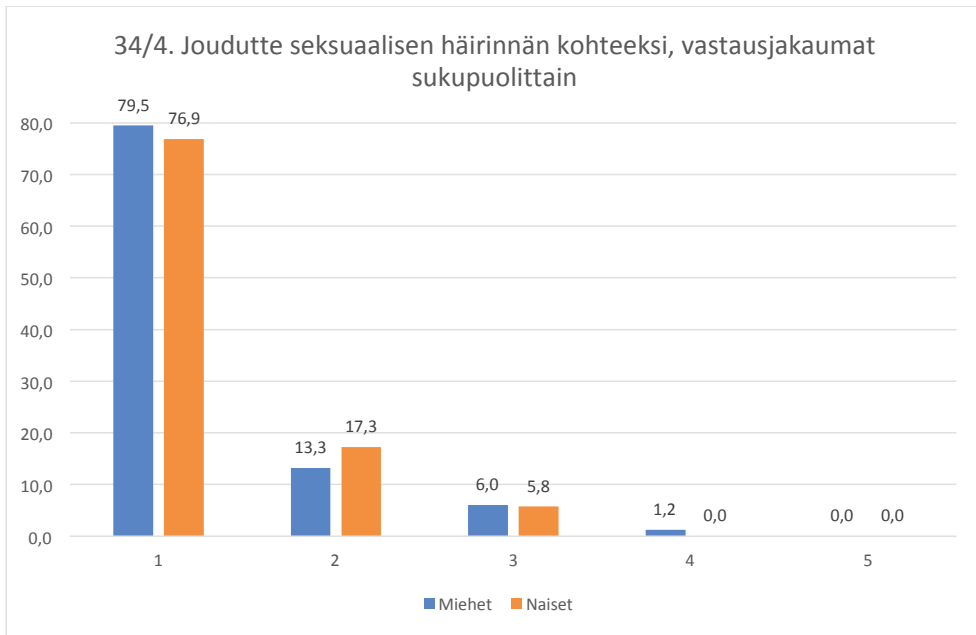
Lineaarinen regressio, kysymys 34/2. Joku muu saa kunnian Teidän työstänne tai alkuperäisajatuksestanne (N = 127)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,006	,514	,147	,880
Ikä	,920	,001	-,018	,020
Kokemusvuodet	,397	,012	-,016	,039
Koulutus	,062	,206	-,010	,422
Eduskuntaryhmä 2	,896	,033	-,472	,539
Eduskuntaryhmä 3	,043	,845	,028	1,663
Eduskuntaryhmä 4	,500	,283	-,547	1,114
Eduskuntaryhmä 5	,876	,079	-,918	1,075
Eduskuntaryhmä 6	,336	,311	-,327	,948
Eduskuntaryhmä 7	,305	,365	-,337	1,066
Eduskuntaryhmä 8	,002	1,073	,412	1,734
Eduskuntaryhmä 9	,015	,667	,132	1,202

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

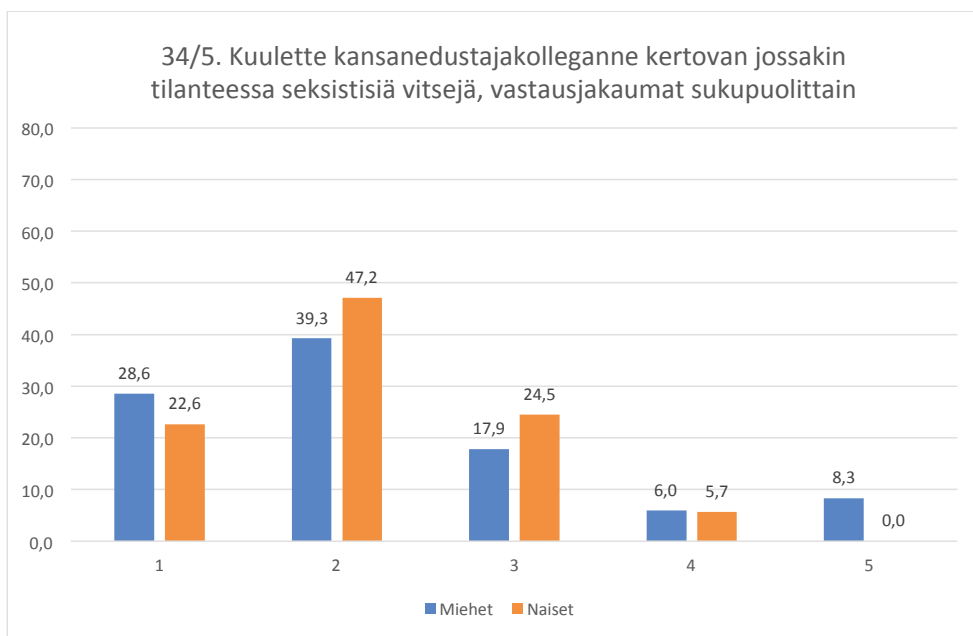
Lineaarinen regressio, kysymys 34/3. Yksityiselämänne valintoja ja prioriteetteja kyseenalaistetaan (N = 127)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,291	,234	-,203	,672
Ikä	,057	,022	-,001	,045
Kokemusvuodet	,212	,021	-,012	,054
Koulutus	,681	,054	-,206	,315
Eduskuntaryhmä 2	,090	,523	-,083	1,129
Eduskuntaryhmä 3	,339	,476	-,506	1,457
Eduskuntaryhmä 4	,208	,639	-,360	1,639
Eduskuntaryhmä 5	,922	,060	-1,137	1,257
Eduskuntaryhmä 6	,332	,377	-,389	1,143
Eduskuntaryhmä 7	,853	,079	-,764	,922
Eduskuntaryhmä 8	,053	,785	-,011	1,580
Eduskuntaryhmä 9	,434	,255	-,388	,898

Lineaarinen regressio, kysymys 34/4. Joudutte seksuaalisen häirinnän kohteeksi (N = 127)

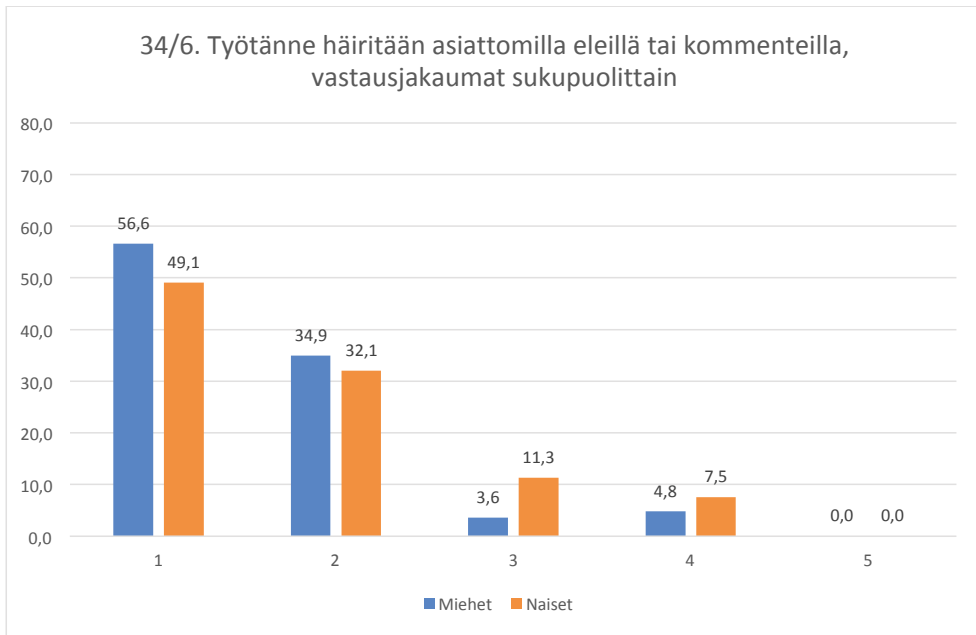
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,606	-,064	-,308	,181
Ikä	,187	,009	-,004	,021
Kokemusvuodet	,741	,003	-,015	,022
Koulutus	,323	,072	-,072	,217
Eduskuntaryhmä 2	,876	-,026	-,360	,308
Eduskuntaryhmä 3	,556	,162	-,382	,706
Eduskuntaryhmä 4	,991	,003	-,551	,557
Eduskuntaryhmä 5	,517	-,218	-,882	,446
Eduskuntaryhmä 6	,945	-,015	-,438	,409
Eduskuntaryhmä 7	,509	-,164	-,653	,325
Eduskuntaryhmä 8	,930	,020	-,421	,460
Eduskuntaryhmä 9	,844	,035	-,319	,390

Lineaarinen regressio, kysymys 34/5. Kuulette kansanedustajakolleganne kertovan seksistisiä viestejä (N = 129)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,396	-,174	-,580	,231
Ikä	,354	,010	-,011	,031
Kokemusvuodet	,573	,009	-,022	,039
Koulutus	,219	-,149	-,388	,090
Eduskuntaryhmä 2	,931	-,024	-,583	,534
Eduskuntaryhmä 3	,116	,727	-,182	1,636
Eduskuntaryhmä 4	,297	-,490	-1,415	,436
Eduskuntaryhmä 5	,322	-,557	-1,666	,553
Eduskuntaryhmä 6	,013	,906	,198	1,613
Eduskuntaryhmä 7	,729	-,137	-,917	,644
Eduskuntaryhmä 8	,502	,244	-,474	,962
Eduskuntaryhmä 9	,789	,080	-,512	,673

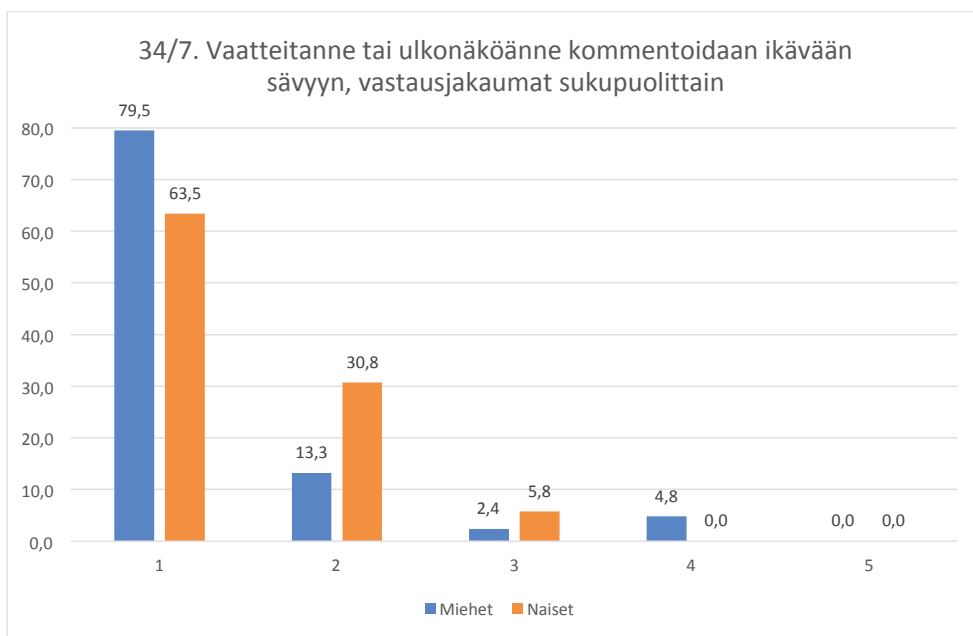

Lineaarinen regressio, kysymys 35/6. Työtänne häiritään asiattomilla eleillä tai kommentteilla (N = 128)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,351	,144	-,160	,447
Ikä	,198	,010	-,005	,026
Kokemusvuodet	,445	-,009	-,032	,014
Koulutus	,489	,063	-,117	,244
Eduskuntaryhmä 2	,522	,136	-,283	,554
Eduskuntaryhmä 3	,001	1,127	,446	1,808
Eduskuntaryhmä 4	,427	-,279	-,973	,415
Eduskuntaryhmä 5	,735	-,142	-,973	,689
Eduskuntaryhmä 6	,324	,265	-,265	,796
Eduskuntaryhmä 7	,590	,160	-,425	,744
Eduskuntaryhmä 8	,267	,311	-,241	,862
Eduskuntaryhmä 9	,012	,569	,125	1,013

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

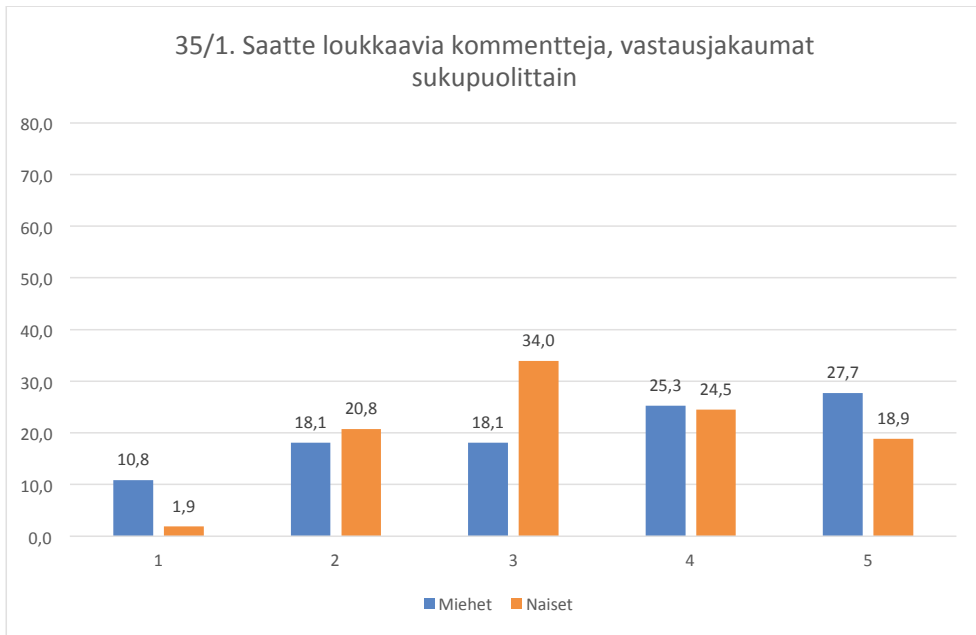

Lineaarinen regressio, kysymys 34/7 Vaatteitanne tai ulkonäköänne kommentoidaan ikävään sävyyn (N = 127)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,653	-,063	-,338	,213
Ikä	,042	,015	,001	,029
Kokemusvuodet	,853	-,002	-,023	,019
Koulutus	,178	,112	-,052	,275
Eduskuntaryhmä 2	,342	,182	-,196	,559
Eduskuntaryhmä 3	,220	,383	-,231	,997
Eduskuntaryhmä 4	,852	,059	-,567	,686
Eduskuntaryhmä 5	,531	-,238	-,987	,512
Eduskuntaryhmä 6	,843	,048	-,430	,526
Eduskuntaryhmä 7	,236	-,333	-,886	,220
Eduskuntaryhmä 8	,950	-,016	-,513	,482
Eduskuntaryhmä 9	,937	,016	-,384	,416

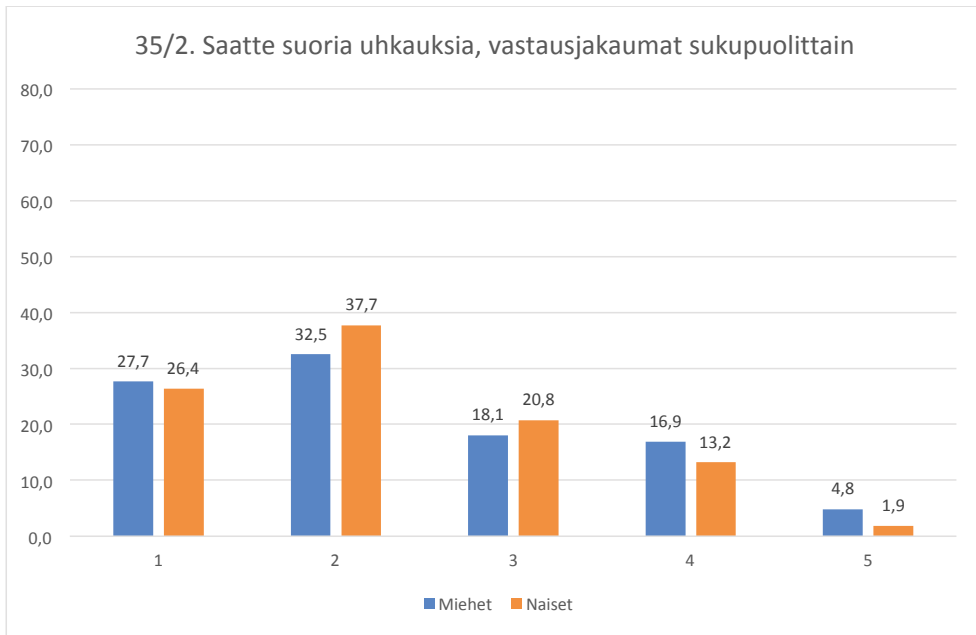
TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

35. Oletteko kohdannut jotain seuraavista tapahtumista esiintyessänne sosiaalisessa mediassa? N=142–145, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10							
	1 = En koskaan			5 = Erittäin usein			
<i>Kaikki vastaajat</i>	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Saatte loukkaavia kommentteja	11	29	36	35	34	145	4
Saatte suoria uhkauksia	40	50	27	22	6	145	4
Saatte sukupuoleen tai seksuaalisuuteen viittaavia kommentteja	66	44	9	16	7	142	7
Saatte etnisyyteen tai uskonnolliseen taustaan viittaavia kommentteja	99	24	9	7	5	143	5
Saatte seksuaaliseen suuntautumiseen viittaavia kommentteja	112	18	6	5	3	143	5
<i>Miehet</i>	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Saatte loukkaavia kommentteja	9	15	15	21	23	83	2
Saatte suoria uhkauksia	23	27	15	14	4	83	2
Saatte sukupuoleen tai seksuaalisuuteen viittaavia kommentteja	49	23	5	4	1	82	3
Saatte etnisyyteen tai uskonnolliseen taustaan viittaavia kommentteja	61	10	5	2	4	82	3
Saatte seksuaaliseen suuntautumiseen viittaavia kommentteja	65	8	5	2	2	82	3
<i>Naiset</i>	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Saatte loukkaavia kommentteja	1	11	18	13	10	53	1
Saatte suoria uhkauksia	14	20	11	7	1	53	1
Saatte sukupuoleen tai seksuaalisuuteen viittaavia kommentteja	12	19	4	11	5	51	3
Saatte etnisyyteen tai uskonnolliseen taustaan viittaavia kommentteja	34	10	4	4	1	53	1
Saatte seksuaaliseen suuntautumiseen viittaavia kommentteja	41	9	1	2	0	53	1

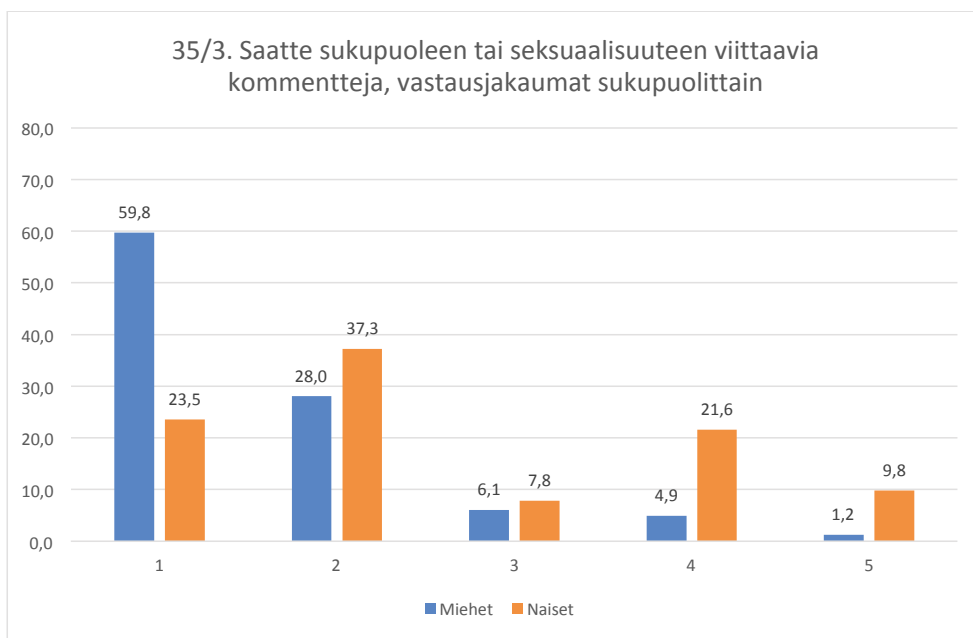
Lineaarinen regressio, kysymys 35/1. Saatte loukkaavia kommentteja (N = 128)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,555	-,139	-,606	,327
Ikä	,018	,030	,005	,055
Kokemusvuodet	,098	,030	-,006	,065
Koulutus	,031	,303	,028	,578
Eduskuntaryhmä 2	,383	-,284	-,925	,358
Eduskuntaryhmä 3	,785	,144	-,900	1,188
Eduskuntaryhmä 4	,700	,207	-,856	1,270
Eduskuntaryhmä 5	,770	-,189	-1,463	1,086
Eduskuntaryhmä 6	,585	,225	-,588	1,038
Eduskuntaryhmä 7	,026	-1,019	-1,915	-,123
Eduskuntaryhmä 8	,275	,476	-,383	1,334
Eduskuntaryhmä 9	,220	,423	-,257	1,104

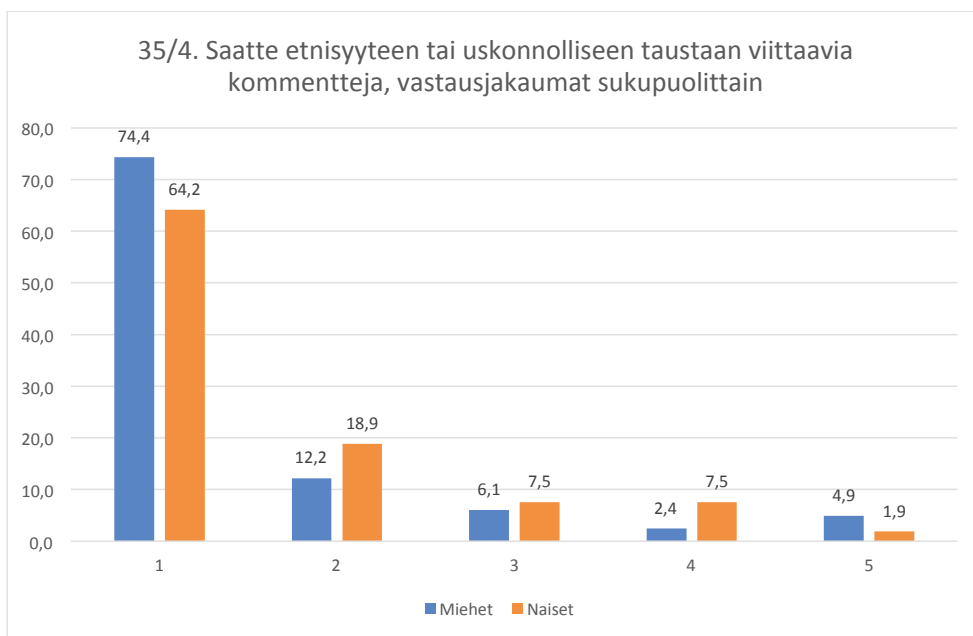
Lineaarinen regressio, kysymys 35/2. Saatte suoria uhkauksia (N = 128)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,429	-,181	-,632	,271
Ikä	,080	,021	-,003	,045
Kokemusvuodet	,086	,030	-,004	,064
Koulutus	,106	,219	-,047	,484
Eduskuntaryhmä 2	,251	-,361	-,982	,259
Eduskuntaryhmä 3	,685	,207	-,802	1,217
Eduskuntaryhmä 4	,540	-,319	-1,347	,710
Eduskuntaryhmä 5	,743	,204	-1,028	1,437
Eduskuntaryhmä 6	,954	-,023	-,810	,764
Eduskuntaryhmä 7	,137	-,656	-1,522	,211
Eduskuntaryhmä 8	,173	,575	-,255	1,405
Eduskuntaryhmä 9	,629	-,161	-,819	,497

Lineaarinen regressio, kysymys 35/3. Saatte sukupuoleen tai seksuaalisuuteen viittaavia kommentteja (N = 125)

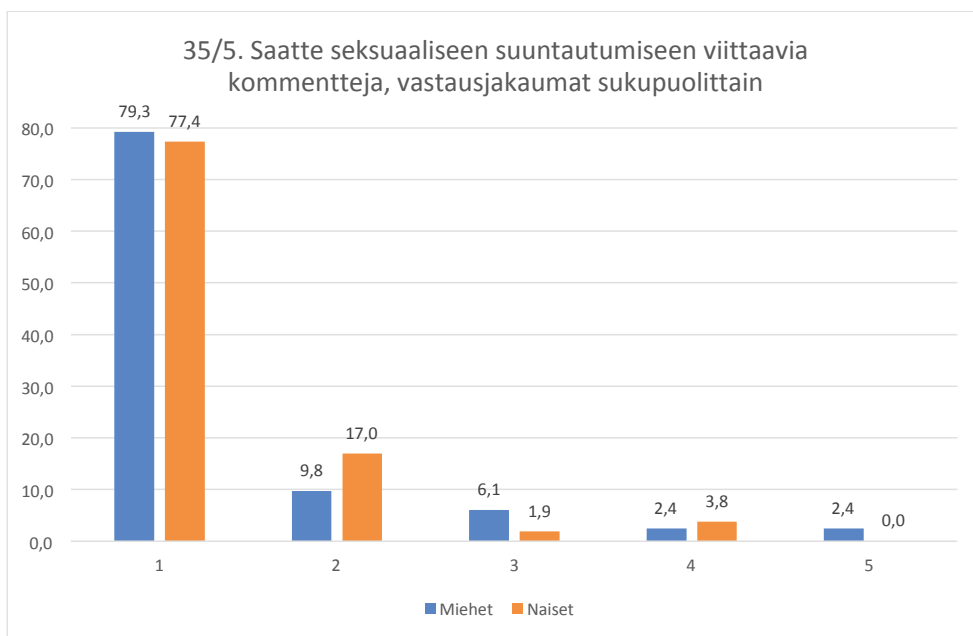
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,000	,893	,468	1,317
Ikä	,027	,025	,003	,047
Kokemusvuodet	,061	,030	-,001	,061
Koulutus	,963	,006	-,243	,254
Eduskuntaryhmä 2	,892	,039	-,526	,604
Eduskuntaryhmä 3	,188	,615	-,306	1,537
Eduskuntaryhmä 4	,186	-,629	-1,566	,308
Eduskuntaryhmä 5	,100	-,941	-2,065	,183
Eduskuntaryhmä 6	,217	,450	-,267	1,166
Eduskuntaryhmä 7	,572	-,226	-1,015	,564
Eduskuntaryhmä 8	,865	-,070	-,883	,743
Eduskuntaryhmä 9	,587	,167	-,440	,774

Lineaarinen regressio, kysymys 35/4. Saatte etnisyyteen tai uskonnolliseen taustaan viittaavia kommentteja (N = 127)

	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,860	-,036	-,434	,363
Ikä	,140	,016	-,005	,037
Kokemusvuodet	,215	,019	-,011	,049
Koulutus	,766	,036	-,201	,273
Eduskuntaryhmä 2	,643	,129	-,419	,676
Eduskuntaryhmä 3	,559	-,264	-1,156	,628
Eduskuntaryhmä 4	,273	-,505	-1,413	,404
Eduskuntaryhmä 5	,000	2,070	,981	3,159
Eduskuntaryhmä 6	,590	,190	-,505	,884
Eduskuntaryhmä 7	,195	,503	-,262	1,268
Eduskuntaryhmä 8	,740	,126	-,627	,880
Eduskuntaryhmä 9	,266	-,328	-,910	,253

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Lineaarinen regressio, kysymys 35/5. Saatte seksuaaliseen suuntautumiseen viittaavia kommentteja (N = 127)

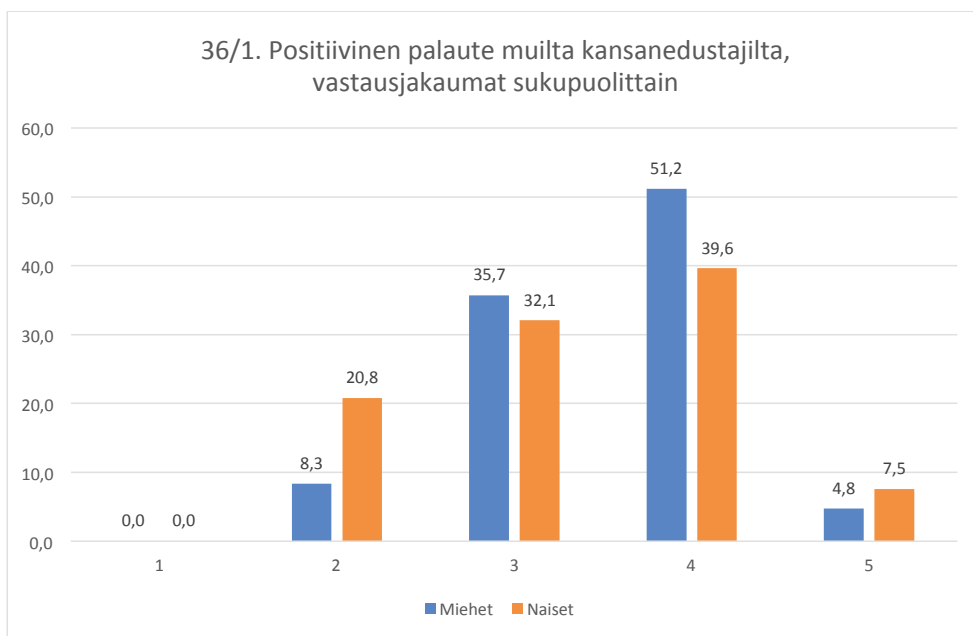
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,334	-,146	-,445	,153
Ikä	,031	,018	,002	,033
Kokemusvuodet	,083	,020	-,003	,042
Koulutus	,492	-,062	-,240	,116
Eduskuntaryhmä 2	,744	,068	-,343	,479
Eduskuntaryhmä 3	,227	,410	-,259	1,080
Eduskuntaryhmä 4	,611	-,175	-,857	,506
Eduskuntaryhmä 5	,834	-,087	-,904	,731
Eduskuntaryhmä 6	,000	1,041	,520	1,563
Eduskuntaryhmä 7	,378	,257	-,318	,831
Eduskuntaryhmä 8	,982	-,007	-,572	,559
Eduskuntaryhmä 9	,302	,229	-,208	,665

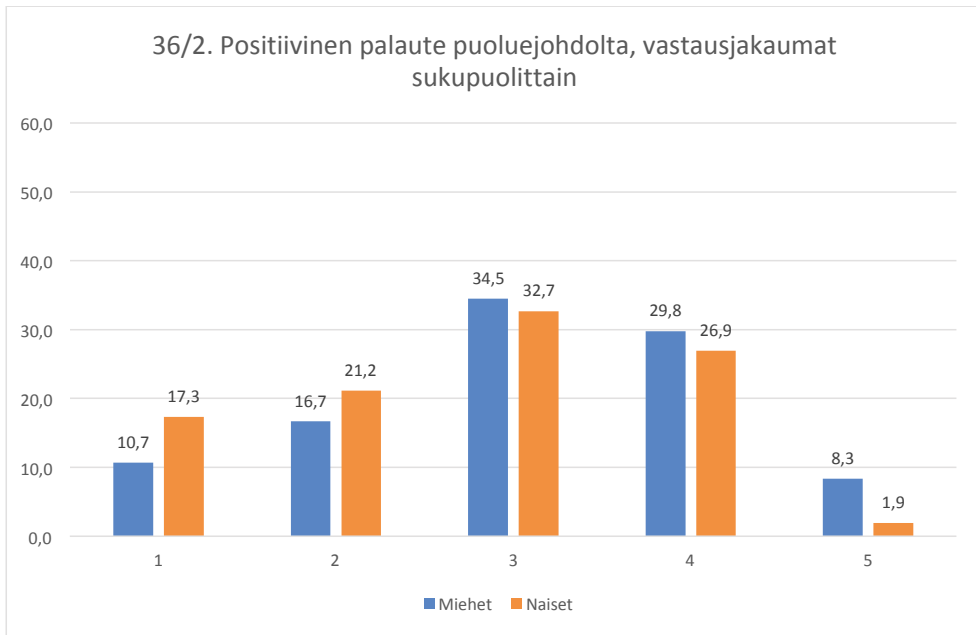
TASA-ARVO EDUSKUNTATYÖSSÄ

36. Kuinka usein saatte työstänne positiivista palautetta eri tahoilta? N=143–147, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10							
<i>1 = Erittäin harvoin 5 = Erittäin usein</i>							
Kaikki vastaajat	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Muilta kansanedustajilta	0	18	51	70	8	147	2
Puoluejohdolta	19	30	49	40	8	146	3
Eduskuntaryhmän johdolta	12	25	43	54	9	143	6
Äänestäjiltä tai puolueen jäseniltä	2	10	30	79	24	144	4
Miehet	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Muilta kansanedustajilta	0	7	30	43	4	84	1
Puoluejohdolta	9	14	29	25	7	84	1
Eduskuntaryhmän johdolta	4	13	27	32	6	82	3
Äänestäjiltä tai puolueen jäseniltä	2	9	19	41	12	83	2
Naiset	1	2	3	4	5	yht.	tyhjiä
Muilta kansanedustajilta	0	11	17	21	4	53	1
Puoluejohdolta	9	11	17	14	1	52	2
Eduskuntaryhmän johdolta	8	9	13	18	3	51	3
Äänestäjiltä tai puolueen jäseniltä	0	1	10	31	10	52	2

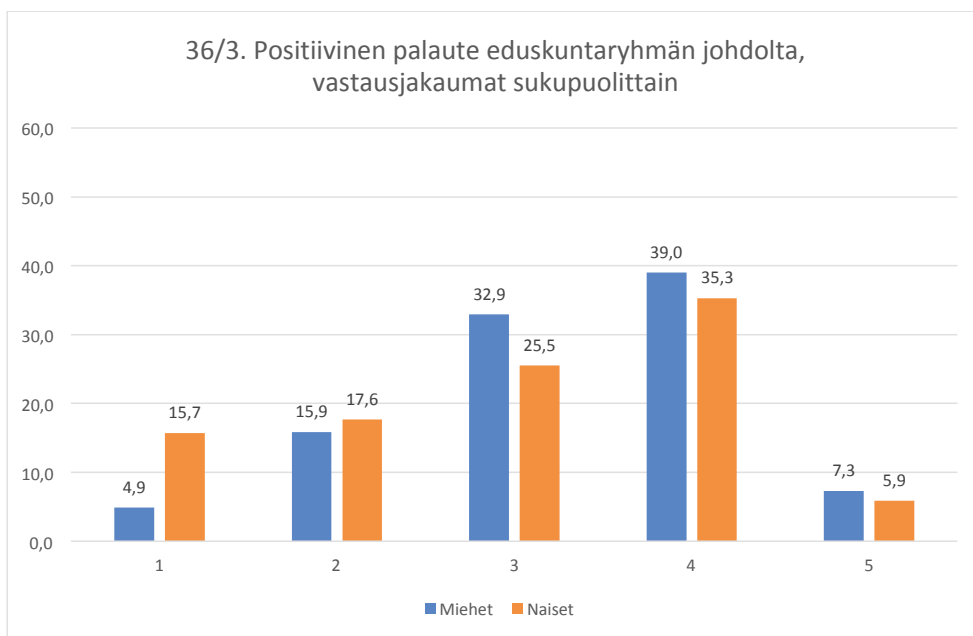
LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

Lineaarinen regressio, kysymys 36/1. Positiivinen palaute muilta kansanedustajilta (N = 129)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,016	-,378	-,683	-,072
Ikä	,281	,009	-,007	,024
Kokemusvuodet	,130	,018	-,005	,040
Koulutus	,239	,107	-,072	,287
Eduskuntaryhmä 2	,818	,049	-,372	,470
Eduskuntaryhmä 3	,241	,407	-,277	1,092
Eduskuntaryhmä 4	,265	-,394	-1,091	,303
Eduskuntaryhmä 5	,791	,112	-,724	,947
Eduskuntaryhmä 6	,050	-,532	-1,065	,001
Eduskuntaryhmä 7	,497	-,202	-,790	,385
Eduskuntaryhmä 8	,138	-,408	-,949	,132
Eduskuntaryhmä 9	,987	,004	-,443	,450

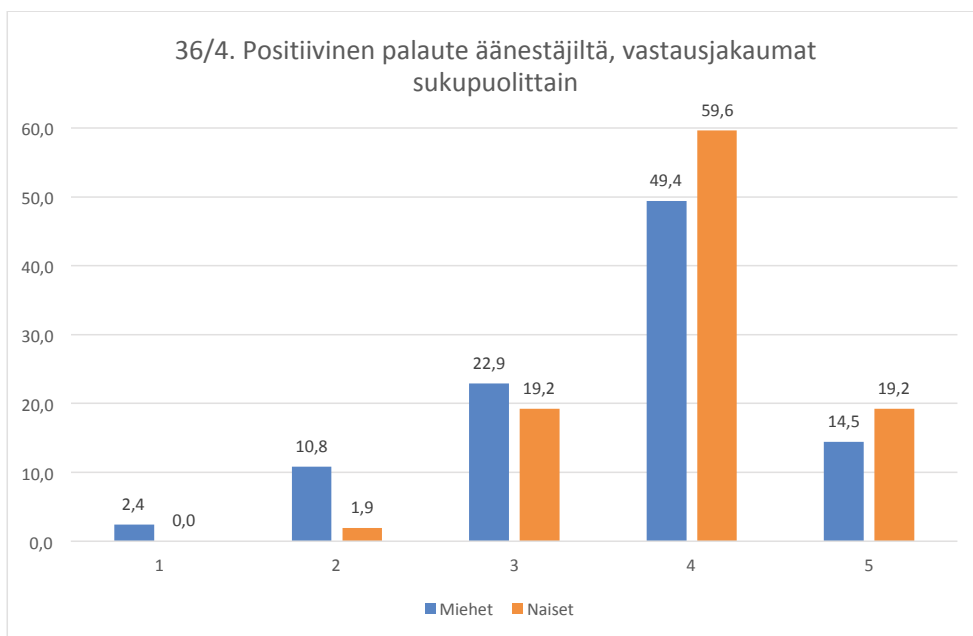

Lineaarinen regressio, kysymys 36/2. Positiivinen palaute puoluejohtolta (N = 128)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,023	-.499	-.928	-.069
Ikä	,626	,005	-.017	,028
Kokemusvuodet	,536	,010	-.022	,042
Koulutus	,627	-.062	-.312	,189
Eduskuntaryhmä 2	,646	,138	-.455	,731
Eduskuntaryhmä 3	,530	,305	-.653	1,263
Eduskuntaryhmä 4	,815	,115	-.858	1,089
Eduskuntaryhmä 5	,101	,975	-.193	2,144
Eduskuntaryhmä 6	,087	,651	-.096	1,399
Eduskuntaryhmä 7	,634	,198	-.625	1,021
Eduskuntaryhmä 8	,395	,326	-.430	1,082
Eduskuntaryhmä 9	,022	,737	,109	1,364

Lineaarinen regressio, kysymys 36/3. Positiivinen palaute eduskuntaryhmän johdolta (N = 126)

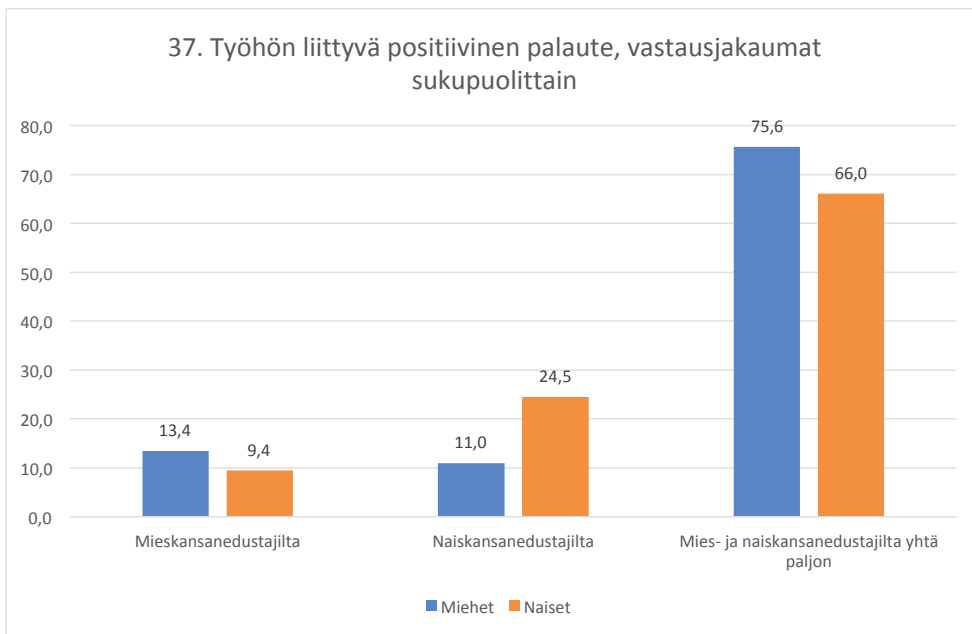
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,074	-,391	-,820	,038
Ikä	,617	-,006	-,028	,017
Kokemusvuodet	,937	,001	-,030	,033
Koulutus	,530	,079	-,170	,329
Eduskuntaryhmä 2	,217	,374	-,223	,971
Eduskuntaryhmä 3	,094	,812	-,141	1,764
Eduskuntaryhmä 4	,100	,810	-,158	1,779
Eduskuntaryhmä 5	,236	,700	-,463	1,863
Eduskuntaryhmä 6	,196	,489	-,256	1,234
Eduskuntaryhmä 7	,765	-,124	-,944	,696
Eduskuntaryhmä 8	,753	,120	-,634	,875
Eduskuntaryhmä 9	,840	,064	-,563	,690

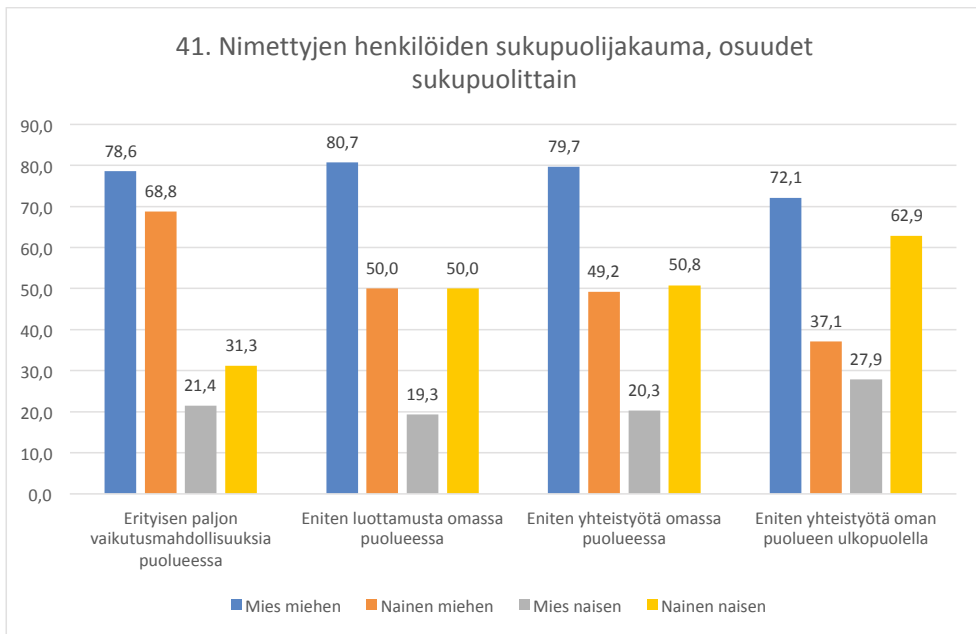
Lineaarinen regressio, kysymys 36/3. Positiivinen palaute eduskuntaryhmän johdolta (N = 126)				
	p	B	95,0 % luottamusväli – alaraja	95,0 % luottamusväli – yläraja
Sukupuoli	,203	,211	-,116	,538
Ikä	,784	-,002	-,019	,015
Kokemusvuodet	,211	,015	-,009	,040
Koulutus	,169	,133	-,057	,324
Eduskuntaryhmä 2	,095	,386	-,068	,839
Eduskuntaryhmä 3	,239	,435	-,293	1,164
Eduskuntaryhmä 4	,018	,895	,155	1,636
Eduskuntaryhmä 5	,011	1,159	,269	2,048
Eduskuntaryhmä 6	,326	,284	-,286	,854
Eduskuntaryhmä 7	,640	,149	-,479	,776
Eduskuntaryhmä 8	,929	,026	-,551	,603
Eduskuntaryhmä 9	,384	,211	-,268	,691

LIITE 1. VASTAUSJAKAUMAT JA REGRESSIOT

37. Saatteko työhönne liittyvää positiivista palautetta eniten mieskansanedustajilta, naiskansanedustajilta vai miehiltä ja naisilta yhtä paljon? N=144, tyhjiä 5, vastaajan sukupuoli ei tiedossa=10		
Kaikki vastaajat	<i>Vastauksia</i>	<i>Osuus</i>
Eniten mieskansanedustajilta	16	11,1 %
Eniten naiskansanedustajilta	24	16,7 %
Mies- ja naiskansanedustajilta yhtä paljon	104	72,2 %
Yhteensä	144	100 %
Miehet	<i>Vastauksia</i>	<i>Osuus</i>
Eniten mieskansanedustajilta	11	13,4 %
Eniten naiskansanedustajilta	9	11,0 %
Mies- ja naiskansanedustajilta yhtä paljon	62	75,6 %
Yhteensä	82	100 %
Naiset	<i>Vastauksia</i>	<i>Osuus</i>
Eniten mieskansanedustajilta	5	9,4 %
Eniten naiskansanedustajilta	13	24,5 %
Mies- ja naiskansanedustajilta yhtä paljon	35	66,0 %
Yhteensä	53	100 %

41. Voitte halutessanne nimetä yhden tai useamman henkilön,												
Kysymys	Mies miehen		Nainen miehen		Mies naisen		Nainen naisen		Mies instituution		Nainen instituution	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
a = Jolla katsotte olevan erityisen paljon vaikutusmahdollisuuksia puolueenne tavoitteisiin ja linjauksiin	44	78,6	33	68,8	12	21,4	15	31,3	19	38,8	10	32,3
b= Joka herättä teissä eniten luottamusta oman puolueenne sisällä	46	80,7	27	50,0	11	19,3	27	50,0	7	13,7	4	12,5
c = Jonka kanssa teette mieluiten yhteistyötä oman puolueenne sisällä	47	79,7	30	49,2	12	20,3	31	50,8	2	3,9	4	12,5
d = Jonka kanssa teette eniten yhteistyötä oman puolueenne ulkopuolella	31	72,1	13	37,1	12	27,9	22	62,9	1	2,0	2	6,3

Kyselylomakkeen avoimet kysymykset:

38. Nimetkää eduskunnan sisällä toimivat verkostot ja ryhmät (enintään kolme tärkeintä),

a. Joiden jäseniä olette

b. Joiden toimintaan koette osallistuvan aktiivisesti

39. Nimetkää keskeiset eduskunnan ulkopuoliset verkostot, joiden toimintaan koette osallistuvan aktiivisesti tai melko aktiivisesti (enintään kolme tärkeintä).

40. Mitä eduskunnan sisällä toimivia verkostoja tai ryhmiä pidätte vaikutusvaltaisimpina (enintään kolme tärkeintä)?

Voitte halutessanne perustella vastauksenne.

41. Voitte halutessanne nimetä yhden tai useamman henkilön,

a. Jolla katsotte olevan erityisen paljon vaikutusmahdollisuuksia puolueenne tavoitteisiin ja linjauksiin

b. Joka herättää teissä eniten luottamusta oman puolueenne sisällä

c. Jonka kanssa teette mieluiten yhteistyötä oman puolueenne sisällä

d. Jonka kanssa teette eniten yhteistyötä oman puolueenne ulkopuolella

42. Haluatteko lisätä jotain aihepiiriin liittyvää tiedoksi tutkijoille?

Liite 2. Haastattelukysymykset

Liite 2 sisältää tiedot haastateltavien jakautumisesta sukupuolittain ja ikäryhmittäin. Myös alueellinen jakauma huomioitiin haastateltavia valitessa. Lisäksi liite sisältää haastattelukysymykset, jotka lähetettiin haastateltaville etukäteen katsottaviksi.

Haastatteluiden jakautuminen kansanedustajien sukupuolen, iän ja kansanedustajavuosien perusteella.							
Haastateltuja yhteensä							
34							
Miehet				Naiset			
17				17			
Alle 50-vuotiaat		Yli 50-vuotiaat		Alle 50-vuotiaat		Yli 50-vuotiaat	
8		9		7		10	
Alle 2 kautta	Yli 2 kautta	Alle 2 kautta	Yli 2 kautta	Alle 2 kautta	Yli 2 kautta	Alle 2 kautta	Yli 2 kautta
4	4	5	4	5	2	5	5

Haastattelukysymykset

I Hankkeen esittely / kertaus

1. Oletteko tietoinen tasa-arvotutkimushankkeesta? Millainen kuva Teillä on hankkeen tavoitteista?

II Havaintoja kyselystä: Yleistä

2. Yleisesti ottaen kyselyn perusteella vaikuttaa siltä, että edustajat kokevat voivansa vaikuttaa puolueen / eduskuntaryhmän ja valiokuntien sisällä hyvin.

Eroja kyselyyn vastanneiden nais- ja mieskansanedustajien välillä tuli esiin siinä,

- miten edustajat kokevat tulevansa kohdelluiksi puhetilanteissa
- millaista tukea he saavat
- miten valiokuntapaikat jakautuvat ja
- Sosiaalisessa mediassa saadussa palautteessa

Vastaako tämä mielikuvaanne Suomen eduskunnan työilmapiiristä ja kansanedustajan työstä?

III Valiokunnat ja eduskunnan toimielimet

3. Mitkä ovat mielestänne eduskunnan tärkeimmät toimielimet?

Miksi?

4. Valiokuntapaikkojen jakautuminen: Ulkoasianvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta ovat haluttuja sekä kyselyyn vastanneiden mies- että naiskansanedustajien keskuudessa. Miesedustajilla näyttää kuitenkin olevan paremmat mahdollisuudet päästä näihin valiokuntiin.

Mistä tämä voisi johtua?

Millä perusteilla mielestänne valinnat halutuimpiin valiokuntiin tapahtuvat?

5. Naiset merkitsivät miehiä useammin järjestötason kokemuksen sekä eduskuntatyön että oman osaamisensa tärkeäksi osa-alueeksi. Miehet painottivat ammatillista kokemusta.

Mistä luulette tämän vastauksissa havaitun eron johtuvan?

Miten taustakokemus vaikuttaa poliittiseen uraan (kansanedustajan näkökulmasta)?

IV Kohtelu eduskunnassa ja (sosiaalisessa) mediassa

6. Seksuaalista häirintää raportoitiin tapahtuvaksi jonkin verran.

Miten nämä tapaukset saataisiin käsiteltyä asianmukaisesti?

Mikä olisi paras tapa järjestää esimerkiksi tapauksen ilmoittaminen?

7. Sosiaalisesta mediasta kysyttäessä nuoremmat naiset ilmoittivat muita enemmän sukupuoleen ja seksuaalisuuteen viittaavaa kommentointia. Suoria uhkauksia raportoineet olivat lähes poikkeuksetta miesedustajia.

Millaista palautetta saatte sosiaalisessa mediassa? Koetteko, että sukupuoli vaikuttaa sosiaalisessa mediassa saamaanne palautteeseen?

8. *Miten koette eri politiikka-alueiden käsittelyn valtakunnan mediassa?*

Kohdellaanko mies- ja naisedustajia eri tavoin valtakunnan mediassa?

9. Naisedustajat ilmoittivat miehiä useammin kokevansa, että heidän puheensa keskeytetään ja joku toinen ottaa kunnian heidän alkuperäisajatuksistaan tai työstään. Naisvastaajat myös kertoivat kokevansa, että miehet puhuvat eduskuntaryhmässä suhteellisesti enemmän kuin naiset.

Tunnistatteko tällaisia tilanteita eduskuntatyössä?

10. Neljäsosa kyselyyn vastanneista naiskansanedustajista koki saavansa naisedustajilta useammin positiivista palautetta työstään kuin miesedustajilta. Miehet kokivat saavansa positiivista palautetta tasaisemmin, mutta jonkun verran enemmän miesedustajilta. Ylipäänsä naisvastaajat kokivat saavansa eduskunnan sisällä hieman harvemmin positiivista palautetta, mutta äänestäjiltä hieman useammin.

Vastaako tämä havaintojanne eduskuntatyöskentelystä?

V Eduskunta instituutiona: käytännöistä

11. Kansanedustajat kokivat saavansa yleisesti ottaen riittävästi tukea edustajantyöhönsä esim. avustajilta. Naisvastaajat kuitenkin raportoivat saavansa liian vähän tai ei ollenkaan tukea eduskuntatyön eri osa-alueisiin sellaisissa tapauksissa, joissa eduskuntaryhmä kuului ryhmäkansliamalliin.

Mistä arvellette sen johtuvan?

Miten olette itse kokenut tuen saamisen?

12. Parlamenttienvälinen liitto (IPU, ks. liite) on laatinut testin, jolla voidaan selvittää, miten sukupuolisensitiivinen kyseinen parlamentti on. Testillä tutkitaan institutionaalisesta näkökulmasta esimerkiksi parlamentin sääntöjä ja käytäntöjä.

Onko termi ”sukupuolisensitiivinen parlamentti” Teille tuttu?

Olisiko Suomen eduskunnassa syytä selvittää sääntöjen ja käytäntöjen sukupuolisensitiivisyyttä IPU:n piirissä tuotetun materiaalin tarkoittamassa mielessä?

13. *Miten eduskunnan parlamentaariset käytännöt mielestänne tukevat kaikkien yhtäläisiä mahdollisuuksia toteuttaa tehtävänsä (avustajajärjestelmän toimivuus, istunto- ja kokousajat, eduskuntatalo ja pikkuparlamentti tiloina)?*

14. *Miten vaikutusvaltaisia ovat vapaamuotoiset verkostot, jotka toimivat eduskunnan tiloissa?*

Mikä merkitys näillä verkostoilla mielestänne on?

Tulisiko verkostojen toiminta ja vaikuttamistyö tehdä nykyistä läpinäkyvämmäksi?

Liite 3: Aiemman tutkimuksen merkitys tämän tutkimuksen taustoille ja tuloksille

Eduskuntaa ja kansanedustajien työtä sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta käsitteleviä tutkimuksia on käytetty tässä raportissa viitteellisesti tulosten tulkinnassa. Ruotsalaistutkimusten taustalla oleva tutkimustieto on vaikuttanut käytetyn kyselylomakkeen kautta tutkimuksen suunnitteluun myös Suomessa. Aiempaan tutkimukseen on viitattu tässä siinä määrin kuin se selittää tai syventää kerätystä aineistosta nousseita näkökulmia. Suomalaisesta näkökulmasta tämä merkitsee viiteitä sukupuoliroolin rakentumiseen suomalaisessa poliittisessä kentässä ja käsitystä siitä, mitä sukupuolten tasa-arvo suomalaisessa keskustelussa merkitsee. Kansainväliseen, erityisesti politiikan tutkimuksessa julkaistuun tutkimukseen viitataan silloin, kun keskustellaan toteutuneesta tasa-arvosta muodollisen tasa-arvon sijaan. Esimerkiksi Parlamenttienvälisen liiton piirissä virinneessä sukupuolisensitiivisen parlamentin ideassa on kyse siitä, että tasa-arvotilannetta tutkittaisiin valittujen edustajien sukupuolijakauman lisäksi käytännön parlamenttityössä. Liitteen viimeisessä osiossa huomioidaan lyhyesti tutkimuksia parlamentaarisen edustuksen eri muodoista.

Ruotsissa toteutettujen tutkimusten tausta

Tämän hankkeen esikuviksi valitut ruotsalaistutkimukset pohjautuvat sukupuolten tasa-arvoa käsitteleviin kansainvälisiin tutkimuksiin. Näissä on raportoitu esimerkiksi tuloksista, joiden mukaan naisiin kohdistuvat suuremmat vaatimukset kuin miehiin ja he myös vaativat enemmän muilta. Lisäksi on saatu tuloksia, joiden perusteella naisten suurempi edustus parlamentissa ja politiikassa ylipäätään vaikuttaa asialistoihin ja politiikan sisältöön. Naisten ja miesten kiinnostuksen kohteet ja roolit vaikuttavat lisäksi jakautuvan eri politiikka-alueille, minkä vuoksi ruotsalaisessa kyselytutkimuksessa tarkasteltiin edustajien omia kokemuksia vaikutusmahdollisuuksistaan ja vallastaan. Sekä kysely- että haastatteluaineistossa tarkasteltiin kansanedustajien kokemaa kohtelua parlamentissa ja sen ulkopuolella. Myös verkostojen vaikutusvaltaan liittyvät tutkimukset, joiden mukaan miesten dominoimilla verkostoilla on enemmän painoarvoa politiikassa, olivat osa kyselytutkimusta, mutta tämä teema saatiin käsiteltyä vain osittain edustajien jätettyä vastaamatta osion kysymyksiin.¹

Ruotsissa omana kokonaisuutenaan toteutetuissa haastatteluissa hyödynnettiin tutkimuksia ja teorioita, joissa käsitellään sukupuolistereotyyppiöiden ja sukupuolittuneiden normien seurauksia miesten ja naisten kohtelulle, mahdollisuuksille toteuttaa samoja tehtäviä työpaikoilla sekä käsitykselle itsestään ja omasta roolistaan². Lisäksi haastattelututkimus nojaa Åsin tunnetuksi tekemille vallankäytön tekniikoille³, joita käytetään toisen mitätöimiseksi eri tilanteissa. Tematiikkaa sivutaan myös tässä selvityksessä, mutta sitä ei käsitellä yksityiskohtaisesti erityyppisen haastattelu- ja aineistonkäsittelytekniikan vuoksi.

¹ Erikson & Josefson 2016, s. 10, 20, 25, 30

² Erikson 2017, 2; 18

² Erikson 2017, 2; 18

³ Ås, Berit (1978): Hersketeknikker”. *Kjerringråd* (3), 17-21.; Ås, Berit (2004): The five master suppression techniques.

³ Ås, Berit (1978): Hersketeknikker”. *Kjerringråd* (3), 17-21.; Ås, Berit (2004): The five master suppression techniques.

Women in White: The European Outlook. Stockholm: Stockholm City Council, 79–83.

Ruotsin malliin mukaisesti tällekin tutkimukselle valittu lähtökohta korostaa yksilön kokemuksia, joita systemaattisesti tutkimalla voidaan pureutua vallitsevaan toimintakulttuuriin sekä vaikeasti tunnistettavaan toimintatapoihin ja rakenteisiin (ks. luku 2). Suomen eduskuntaa koskevassa selvityksessä nämä lähtökohdat määrittivät kyselyosuutta ja tämän kautta myös haastatteluita. Tätä täydentämään lisättiin sukupuolensensitiivisen parlamentin ideaa esittelevä näkökulma (ks. alla).

Sukupuolten tasa-arvo ja poliittinen edustus Suomen eduskunnan näkökulmasta

Sukupuolten tasa-arvoa Suomen eduskunnassa ja sukupuolen merkitystä suomalaisessa politiikassa on tutkittu monista näkökulmista. Naisten äänioikeuteen ja naiskansanedustajiin liittyviä tutkimuksia nostetaan esiin myös eduskunnan kirjaston verkkosivuilla⁴. Mainituista tutkimuksista esimerkiksi Jaana Kuusipalon⁵ tutkimuksissa käsitellyt teemat ovat tunnistettavia myös tämän tutkimuksen aineistossa⁶. Tämä koskee erityisesti haastatteluissa esiin tuotuja kokemuksia poliitikkojen sukupuolittuneista roolituksista sekä eduskunnassa että mediassa⁷. Erityisesti tiettyjen poliittika-alueiden sukupuolittuneisuuden pitkällä historialla on roolinsa vuonna 2018 kerätystä aineistosta, samoin verkostojen merkityksellä tasa-arvotyössä.

Suomalaisen tasa-arvopolitiikan kehitykseen ja sukupuolten tasa-arvon kansallisen kertomuksen ominaispiirteisiin ei pureuduta syvällisesti tässä raportissa, jossa keskiössä on nykytilanteen kuvaus. Vakiintuneella poliittisella kulttuurilla on kuitenkin merkitystä siihen, mitä tasa-arvon käsitteen katsotaan pitävän sisällään. Tässä yhteydessä onkin syytä huomauttaa suomalaisen tasa-arvopolitiikan perinteestä, jossa ”tasa-arvo on määrittynyt yhteiskunnallisena eikä naisten ja yleensä ottaen heikommassa asemassa olevien kysymyksenä”⁸. Näin ollen naisten aseman parantamisen on katsottu hyödyntävän myös miehiä sen talous- ja sosiaalipoliittisten vaikutusten vuoksi. Tutkijat ovatkin huomauttaneet Suomen pärjänneen hyvin niillä mittareilla, joita tasa-arvoindikaattoreissa yleisesti käytetään, sillä ne koskevat juuri niitä osa-alueita, joihin suomalainen tasa-arvoa edistänyt politiikka on purrut⁹.

Positiivisista signaaleistaan huolimatta Suomen tasa-arvotilanne kätkee sisäänsä ongelman. Tämä ongelma syntyy siitä, että sukupuolten tasa-arvon problematiikka on yleisesti käytettyjä

⁴ Ks. <https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aaioikeus-110-vuotta/Sivut/default.aspx>;
<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aaioikeus-110-vuotta/Sivut/kirjallisuus-ja-verkkolahteet.aspx>

⁵ Kuusipalo, Jaana (2011): *Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa*. Tampere: Tampere University Press.
<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8454-4>;

⁶ Naisten poliittisista oikeuksista ja osallistumisesta parlamentaariseen politiikkaan erityisesti historiallisesta kulmasta katsottuna ks. myös Sulkunen, Irma, Lähteenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsinki: Edita.

⁷ Poliitikkojen ja median suhteesta ks. Erityisesti Niemi, Mari K.: *Kaksi tietä huipulle. Media ja puoluejohtajuus Suomessa naisten noususta po—pulismin aaltoon*. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja. 2014

⁸ Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): ”Johdanto”, teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus, s. 15

⁹ Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): ”Johdanto”, teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus, s. 7–30. Usein käytetyistä tasa-arvoindikaattoreista mainitaan naisten työssäkäynnin yleisyys, naisten varhain saatu ääni- ja vaalioikeus, naisten osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon, tyttöjen ja naisten kouluttautuminen sekä lisääntymisterveys ja elinikä (2012, s. 23).

indikaattoreita laajempi. Siten nämä signaalit myös peittävät ja sulkevat ulos joitakin tasa-arvon toteutumiseen ja kokemiseen vaikuttavia tekijöitä. Syrjinnän estämiseen keskittynyt lainsäädännöllisen historian tutkimus on ottanut huomioon esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan sekä lisääntymis- ja seksuaaliterveyden ”naiserityisinä” kysymyksiä¹⁰ ja näin kiinnittänyt huomiota sukupuolten välisiin eroihin. Erityisesti Euroopan unionin lainsäädännön kautta syrjinnän estäminen on rantautunut osaksi myös suomalaista tasa-arvopoliittikkaa¹¹. Myös sukupuolten tasa-arvoa ajavien aktivistien ja teoreetikoiden erilaiset käsitykset siitä, mikä on valtion rooli sukupuolten tasa-arvon turvaamisessa, ovat vaikuttaneet siihen, mitkä kysymykset on tulkittu oleellisiksi tasa-arvopoliittisella asialistalla¹². Tätä tutkimusta varten kootun aineiston voidaan tulkita osittain heijastelevan tasa-arvokäsityksen ja - käsitteen monipuolistumista ja sen mahdollisia, toisistaan eroavia tulkintoja. Yksi tässä tutkimuksessa avoimeksi jäävä kysymys onkin se, missä määrin kansanedustajien tulkinnot sukupuolten tasa-arvosta yhtenevät, millaisia eroja niistä löytyy ja mitä taustaa vasten niitä voidaan ymmärtää.

Suomessa erityisesti Jaana Kuusipalo on tutkinut korkean poliittisen aseman saavuttaneiden naispoliitikkojen kokemuksia sukupuolen merkityksestä poliittisella urallaan¹³. 1980- ja 1990-luvuilla tehdyissä haastatteluissa tuotiin esiin tarve ponnistella osoittaakseen pätevyytensä tilanteessa, jossa nainen kohtaa sukupuolensa perusteella oletukset epäpätevyydestä ja epävarmuudesta¹⁴. Kuten ruotsalaisraporteissa todetaan, politiikka on ollut suurimmaksi osaksi miehille varattua aluetta, jolloin vallalla olleet normit ovat määrittäneet myös sitä, mitä on poliittinen uskottavuus¹⁵. Kuusipalon toteuttamissa haastatteluissa käsiteltiin myös naispoliitikkojen vaikutusta politiikan sisältöihin ja työtapoihin sekä otettiin kantaa politiikka-alueiden arvottamiseen. Haastatteluissa esiin tulleiden näkemysten mukaan politiikan sektorijakoa tulisi purkaa siten, ettei talous- ja ulkopoliittikkaa nostettaisi erillisinä ja arvostetuimpina määräävään asemaan vaan kaikkia politiikan alueita koskevinä ulottuvuuksina¹⁶. Poliittikka-alueiden sukupuolittuneisuutta ja erilaisia tulkintoja sivutaan tämänkin raportin aineistossa. Käsillä olevaa tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa tuli myös esiin naiskansanedustajien kokemuksia ja mieskansanedustajien näkemyksiä siitä, miten naiskansanedustajien on tehtävä mieskollegoitaan enemmän töitä todistaakseen pätevyytensä.

Institutionaalaisesta näkökulmasta valiokuntien jäsenten valinta ja eduskuntaryhmien vahva rooli näiden valintojen tekemisessä ovat tämän tutkimuksen kannalta keskeisiä kysymyksiä. Poliittikka-alueiden sukupuolittuneisuus näkyy edelleen vahvasti, ja tässäkin tutkimuksessa mainitut

¹⁰ Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): ”Johdanto”, teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus, s. 14

¹¹ Kantola ym. 2012, s. 22

¹² Kantola, Johanna (2006): *Feminists Theorize the State*. Palgrave Macmillan: London. Ks. myös esim. Holli, Anne: ”Why the State? Reflections on the politics of the Finnish equality movement Association 9”, teoksessa Kränen, Marja (toim.) (1990): *Finnish ”Undemocracy”. Essays on gender and politics*. Helsinki: The Finnish Political Science Association

¹³ Kuusipalon mainitussa, vuodelta 2011 olevassa väitöskirjassa kootaan yhteen aineistosta julkaistut keskeiset artikkelit.

¹⁴ Kuusipalo, Jaana (1999): ”Suomalaiset naiset politiikassa.” Teoksessa *Suomalainen nainen*, s. 55-78. Kustannusosakeyhtiö Otava: Helsinki, s. 69

¹⁵ Kuusipalo (2006, 31) on huomauttanut hegemonisen maskuliinisuuden ja poliittisen uskottavuuden yhteneväisyyksistä. Näitä ovat hänen mukaansa vahvuus, itsenäisyys, rationaalisuus ja objektiivisuus. Naisen on tullut suhteuttaa itsensä näihin normeihin. Artikkelissa Kuusipalo, Jaana: (2006): ”Nainen poliittikkona ja poliitikko naisena: Poliitiikan sukupuolittuminen Suomessa.” Teoksessa Moring, Anna (toim.): *Sukupuolen politiikka: Naisten äänioikeuden 100 vuotta Suomessa*, s. 27-34. Helsinki: Kustannusyhtiö Otava, s. 31

¹⁶ Kuusipalo 2006, s. 33–34

ulkoasiainvaliokunta sekä valtiovarainvaliokunta ovat näkyneet tutkimuksissa arvostetuimpina ja selkeästi miesvaltaisina valiokuntina aina vuodesta 1945 kerätyissä aineistoissa¹⁷. Anne Maria Holli on huomauttanut sukupuolijaon ulottuvan myös valiokuntien sisälle, missä miehiä on valittu valiokuntien puheenjohtajiksi huomattavasti todennäköisemmin kuin naisia. Tämä ero näyttää kuitenkin alkaneen tasoittua vuonna 2014 julkaistussa tutkimuksessa¹⁸. Holli huomauttaa myös valiokuntavastaavien vaikutusvaltaisesta asemasta¹⁹, joka kertoo sukupuolten välisen työnjaon tilanteesta samaan tapaan vertikaalisesti kuin puheenjohtaja- ja varapuheenjohtajapaikkojen jakautuminen. Valiokuntavastaavien roolia ei ole tarkasteltu yksityiskohtaisesti tässä tasa-arvoa eduskuntatyössä käsittelevässä tutkimuksessa.

Viime aikoina sukupuolen merkityksestä on keskusteltu valtionhallinnossa esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön muistiossa, jossa tarkastellaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista (2014)²⁰. Raportti sukupuolitietoisesta budjetoinnista valmistui keväällä 2018²¹. Vuonna 1986 säädettyä tasa-arvolakia on muutettu viimeksi 1.1.2015 ja 15.11.2016 voimaan tulleilla laeilla²².

Sukupuolisensitiivisestä parlamentista

Sukupuolisensitiivinen parlamentti on yksi Parlamenttienvälisen liiton (engl. Interparliamentary Union, IPU²³) vakiinnuttamista käsitteistä²⁴. Parlamenttienvälinen liitto tuottaa materiaaleja eduskuntatyön järjestämistä koskevien linjaustensa tueksi. Liitto ajaa sukupuolten tasa-arvon vahvistamista parlamenteissa, ja tätä työtä käsittelee sukupuolisensitiivisen parlamentin käsitteen ympärille rakennettu materiaali²⁵. Sukupuolisensitiivisyys merkitsee eri sukupuolten tarpeiden ja etujen huomioon ottamista eduskunnan rakenteissa ja työskentelyssä²⁶. Myös Euroopan unionin yhteydessä toimiva itsenäinen tutkimuslaitos EIGE (*European Institute for Gender Equality*)²⁷ käyttää

¹⁷ Holli, Anne Maria (2014): "Sukupuoli, valta ja työnjako valiokunnissa." Teoksessa Raunio Tapio ja Matti Wiberg (toim.): *Eduskunta – kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla*, Gaudeamus Helsinki University Press 2014, 132-149

¹⁸ Holli 2014, 146

¹⁹ Holli 2014, 146; ks. myös Holli, Anne Maria & Saari, Milja (2009): *Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa*. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2792-6>, s. 37-39

²⁰ Ks. Anna Elomäen *Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen valtionhallinnossa 2000-2014. Arvioiva selvitys*: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70327/URN_ISBN_978-952-00-3542-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta ks. esim. Saari, Milja: "Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tasa-arvopolitiikan strategiana", teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus

²¹ Ks. Anna Elomäen Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjassa huhtikuussa 2018 julkaistu raportti *Sukupuolitietoinen budjetointi – muiden maiden hyvät käytännöt*:

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160804/22-2018-Sukupuolitietoinen%20budjetointi.pdf>

²² <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P6c>

²³ *Parlamenttienvälinen liitto* (engl. [Interparliamentary Union \(IPU\)](http://www.ipu.org)) on 1800-luvun lopulta saakka toiminut kansainvälinen yhteistyöjärjestö, jonka muodostavat eri maiden parlamentit ja näiden edustajat. Järjestön kokouksissa Suomea edustaa johtokunta. Kaikki 200 kansanedustajaa ovat kuitenkin IPU:n jäseniä asemansa puolesta. Ks. www.ipu.org

²⁴ Ks. esim. Inter-Parliamentary Union (2011): *Gender Sensitive Parliaments: A Global Review*. Geneva: IPU.

²⁵ Ks. esim. <http://archive.ipu.org/iss-e/women.htm>; <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-03/women-in-parliament-in-2017-year-in-review>; <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>;

²⁶ <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-07/gender-sensitive-parliaments>

²⁷ <http://eige.europa.eu/about-eige>

sukupuolisensitiivisen parlamentin käsitettä kuvaamaan parlamenttia, jossa otetaan huomioon sukupuolinäkökulma laajemmin kuin esimerkiksi edustajien sukupuolijakauman määrällisessä tarkastelussa²⁸.

Parlamenttienvälinen liitto julkaisee arviointiraportteja naiskansanedustajien määrästä ja vaikutusmahdollisuuksista maailmanlaajuisesti²⁹. Sekä Parlamenttienvälinen liitto (2016) että EIGE (2018) ovat kehittäneet kriteeristön, jonka avulla voidaan arvioida yksittäisen parlamentin sukupuolisensitiivisyyttä³⁰. Näissä itsearviointityökaluissa esitellään näkökulmia, jotka tulisi ottaa huomioon, kun keskustellaan parlamentin sukupuolisensitiivisyydestä. EIGE:n työkalu erottelee rekisteröitymisen avulla parlamentit paikallisiin ja kansallisiin sekä tarjoaa myös yleisen vaihtoehdon, jonka avulla testin voi suorittaa ilman rekisteröitymistä³¹.

Parlamenttienvälisen liiton sukupuolisensitiivisen parlamentin työstä keskustellaan myös itsenäisessä, parlamentin moninaisuutta tarkastelevassa julkaisussa³². Iso-Britannian parlamentin Westminsterin käytäntöjä ja parlamentaarista kulttuuria ruotiva raportti sisältää yhteensä 43 suositusta, joissa kiinnitetään huomiota edustuksen inklusiivisuuteen sukupuolikiusymystä laajemmasta näkökulmasta. Sukupuolisensitiivisyyden lisäksi otetaan huomioon esimerkiksi eri etnisten taustojen ja sosioekonomisten luokkien edustajien pääsy poliittisille avainpaikoille sekä kaikkien mandaatin saaneiden yhtäläiset vaikutusmahdollisuudet parlamenteissa.

Sukupuolisensitiivisen parlamentin käsitteellä on merkitystä myös käsillä olevan tutkimuksen toteutukselle, sillä se valittiin ruotsalaistutkimuksia täydentäväksi viitekehyykeksi aineiston käsittelyssä jo suunnitteluvaiheessa. Parlamenttienvälisen liiton ja EIGE:n itsearviointityökalujen sekä sukupuolisensitiivisen parlamentin käsitteistön tarkoituksena on kiinnittää huomiota hyviin käytäntöihin ja näiden omaksumiseen eri parlamenteissa. Niiden avulla voidaan keskustella parlamenttien tasa-arvotilanteiden välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä sekä purkaa mahdollisia oman parlamentin ongelmakohtia. Myös havaituista vahvuuksista voidaan raportoida eteenpäin ja näin lisätä tietoa tasa-arvon toteutumista tukevista hyvistä käytännöistä.

Ulkopuolisten arviointikriteereiden käyttöä ei käsitelty tämän tutkimuksen kyselyosuudessa. Haastatteluissa ulkopuolisia arviointikriteereitä sen sijaan sivuttiin kysymällä, miten kansanedustajat itse kokivat vastaavien työkalujen hyödyllisyyden. Mahdollisuuteen soveltaa näitä Suomen eduskunnassa suhtauduttiin pääosin positiivisesti, joskin niiden mielekkyyden arviointi osoittautui lyhyen haastatteluajan puitteissa hankalaksi tehtäväksi. Kyseessä ei ole ainakaan yksityiskohdiltaan yleisesti tunnettu aihepiiri ja itsearviointimenetelmä, joten haastateltavien oli vaikea arvioida sen soveltuvuutta suomalaiseen kontekstiin. Toisaalta kriteeristöillä nähtiin arvoa keskustelun herättäjinä, joiden avulla voidaan löytää hyödyllisiä tapoja keskustella sukupuolten tasa-arvosta eduskuntatyössä käytännönläheisestä näkökulmasta.

Itsearviointityökalujen vahvuuksina voidaankin pitää näkökulmien monipuolistamista, huomion kohdentamista sukupuolittuneisiin käytäntöihin sekä laajaa institutionaalista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon mahdollisuus vaikuttaa tasa-arvon toteutumiseen kansanedustajan työssä eri

²⁸ <http://eige.europa.eu/news-and-events/news/your-parliament-doing-enough-advance-gender-equality>

²⁹ <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-03/women-in-parliament-in-2017-year-in-review>

³⁰ <https://www.ipu.org/resources/publications/handbooks/2016-11/evaluating-gender-sensitivity-parliaments-self-assessment-toolkit>; <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments>

³¹ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments/how-use-tool>

³² Childs, Sarah (2016): *The Good Parliament*. Tech.rep. Bristol, UK: University of Bristol

Report. <https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf>.

tasoilla. Childsin arvio Westminsterin tasa-arvotilanteesta on esimerkki sukupuolisensitiivisen näkökulman soveltamisesta osana laajempaa ehdotusta käytäntöjen uudistamiseksi, jossa on otettu huomioon intersektionaalinen³³ lähestymistapa tasa-arvotutkimukseen. Tämän etuna on yleistävien ”naiskansanedustajien” ja ”mieskansanedustajien” ryhmien sisäisten erojen hienosyinen tunnistaminen ja purkaminen, jolloin edustuksen ehdoista saadaan analyttisesti yksityiskohtaisempaa tietoa kuin karkeampia tyyppittelyjä käytettäessä. Sukupuolisensitiivisen parlamentin idea toimii kuitenkin myös itsenäisenä lähestymistapana sukupuolten tasa-arvon käsittelylle, ja se sopii sovellettavaksi myös tasa-arvomitauksissa korkealle arvostetuissa parlamenteissa.

Tutkimuksellisia huomioita

Suomessa naiskansanedustajien määrä ylitti 40 prosenttia vuonna 2007³⁴. Tästä näkökulmasta naisten poliittinen edustus Suomessa on kansainvälisesti katsottuna hyvällä tasolla. Sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta³⁵ saadaan kuitenkin monipuolisempaa tietoa tarkastelemalla poliittista edustusta eri näkökulmista³⁶. Yksi vakiintuneista tutkimusaloista kansainvälisessä politiikan tutkimuksessa on keskustelu, jossa huomio kiinnittyy edustuksen seurauksiin ja sisältöön määrällisen edustuksen rinnalla. Keskeisiä kysymyksiä näissä tutkimuksissa ovat esimerkiksi se, miksi naisten tulisi olla edustettuina politiikan areenoilla, ketkä naisia edustavat sekä keitä ja millaisia taustoja valituiksi tulleet parlamentaarikot edustavat. Lisäksi huomiota kiinnitetään muun muassa siihen, millä tavoin erityisesti naisia koskevia kysymyksiä käsitellään tilanteessa, jossa eri sukupuolten tasa-arvossa on saavutettu lukumääräinen tasapaino³⁷. Tämän Suomen eduskunnassa toteutetun tutkimuksen näkökulmasta näiden kysymysten esittäminen eduskuntaa koskevissa tutkimuksissa olisi erittäin tärkeää, jotta sukupuolten tasa-arvon toteutumista voitaisiin arvioida tarkasti. Esimerkiksi näiden kysymysten avulla tilanteesta voitaisiin saada monipuolinen ja eri tasa-

³³ Intersektionaalisuudesta akateemisissa keskustelussa ks. esim. Kantola, Johanna ja Nousiainen, Kevät (2009): ”Institutionalising Intersectionality in Europe: introducing the themes”. *International Feminist Journal of Politics*, 11:4, 459–477; Lyhyt esittely löytyy esimerkiksi Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitoksen sivuilta: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolentutkimus/intersektionaalisuus-sukupuolentutkimuksessa> tai WoM World of Managementin tasa-arvosanastosta: <http://wom.fi/tasa-arvotieto/tasa-arvosanasto/>

³⁴ <https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aaioikeus-110-vuotta/Sivut/naiset-kansanedustajina.aspx>.

³⁵ Tutkijoiden tasa-arvokeskustelun painopisteiden muutosta käsittelevää esitystä hieman soveltamalla voidaan kiinnittää huomiota myös tosiasialliseen ja toteutuneeseen tasa-arvoon eikä ainoastaan muodolliseen tasa-arvoon tai mahdollisuuksien tasa-arvoon. Tämä merkitsee erottelua siinä, painotetaanko keskustelussa yksilöiden oikeuksia ja yhtäläisiä mahdollisuuksia vai edustuksellisten prosessien toteutuneiden tulosten tasa-arvoa. Käytännössä voidaan tarkastella vaikkapa sukupuolten välistä tasapainoa suhteessa eduskunnan avainpaikkojen tai puheenvuorojen jakautumiseen (tasa-arvokeskustelun painopisteiden muutoksesta oikeudellisessa ja poliittisessa diskurssissa ks. Kantola ym. 2012).

³⁶ Poliitiikan tutkimuksessa representaation eli edustuksellisuuden monipuolinen käsittely on vakiintunut omaksi osaluuekseen. Erityisesti Hanna Pitkinin vuonna 1967 ilmestynyt *The Concept of Representation* on osoittanut vaikutusvaltaiseksi teokseksi alan tutkimukselle myös sukupuolten tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta. Feministisen politiikan tutkimuksen näkökulmasta Pitkin on ollut käyttökelpoinen edustuksellisen demokratian tutkimukselle, mutta sen vaikutuksen painopisteitä on ollut syytä pohtia uudelleen. Yleisesitys tästä tutkimusagendan kehityksestä, ks. Childs, Sarah & Lovenduski, Joni (2013): ”Political representation”. In Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola & Lauren Weldon (Eds.): *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford: Oxford University Press 2013. Keskustelusta edustuksen ja deliberaation suhteesta ja käytännöstä eduskunnassa, ks. Pekonen, Kyösti (2011): *Puhe eduskunnassa*. Tampere: Vastapaino.

³⁷ Childs, Sarah & Lovenduski, Joni (2013): ”Political representation”. In Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola & Lauren Weldon (Eds.): *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford: Oxford University Press 2013, 485–514.

arvonäkemyksiä sisältävä kuva. Näin mahdolliset tasa-arvotyötä koskevat toimenpidesuunnitelmat voidaan kohdistaa niihin ongelma-kohtiin, joissa asiaan voidaan parhaiten tarttua.

Kuvatun tutkimuksen ja monien tämän kuvauksen ulkopuolelle jäävien tutkimusalojen avulla voidaan yhä paremmin ymmärtää sukupuolen ja sukupuolten tasa-arvon vaikutuksia parlamentaarisen politiikan asialistoihin, toimintakulttuuriin ja lainsäädännön sisältöihin. Sukupuolen näkökulmasta esimerkiksi puhetilanteiden ja niihin sisältyvän dynamiikan monipuolinen tutkimus voi avata sukupuolirooleihin liittyvää politiikkaa tehokkaasti³⁸. Tässä keskiössä ovat parlamentit omina politiikan tekemisen areenoinaan³⁹, joilla on kaikille edustajille yhteiset proseduurit ja hyvät käytännöt⁴⁰. Näin ollen huomio ei kiinnity niinkään edustajien taustoihin tai edustajien ja edustettavien suhteeseen vaan kansanedustajien toimintaan edustuksellisen järjestelmän sisällä ja sen ehdoilla. Tämän logiikan mukaisesti esimerkiksi senioriteetti alkaa karttua kansanedustajan ensimmäisestä kaudesta ja jatkaa karttumistaan kaikille edustajille yhtäläisten ehtojen mukaisesti esimerkiksi sukupuoleen katsomatta. Tästä huolimatta myös eduskunnassa pääsääntöisesti päädytään tilanteeseen, jossa mieskansanedustajilla on yliedustus poliittisilla avainpaikoilla. Selityksiä tähän voidaan etsiä monelta suunnalta, mutta ainakin sukupuolen vaikutus tai vaikuttamattomuus olisi hyvä selvittää. Kootun aineiston perusteella näyttääkin siltä, että senioriteettiperiaatteen sukupuolittuneisuuden syvempi tarkastelu lisäisi merkittävästi ymmärrystä siitä, miten sukupuoli näkyy ja vaikuttaa kansanedustajan työssä. Parlamentaarisen iän ja kokemuksen merkitystä ei tule vähätellä, sillä ne ovat arvokas ja periaatteessa kaikkien tavoiteltavissa oleva osa parlamenttityötä. Kyse on enemminkin tarpeesta tarkastella kriittisesti niitä tilanteita, joissa senioriteettiperiaate tuottaa huomattavaa vinoumaa sukupuolijakaumaan. Samoin on tarve tarkastella niitä tilanteita, joissa senioriteettiperiaatteen ohittaminen antaisi mahdollisuuden parlamentaaraiselta iältään nuoremmalle kartuttaa senioriteettiaan tai haastaa vallitsevia sukupuolirakenteita esimerkiksi valiokunnissa.

Raportissa mainitut lähteet

Verkkolähteet

<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/default.aspx;>

<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/naiset-kansanedustajina.aspx>

³⁸ Ks. esim. epäparlamentaarisen kielenkäytön strategioista Ruotsissa ja Iso-Britanniassa: Ilie, Cornelia (2013): "Gendering confrontational rhetoric: discursive disorder in the British and Swedish parliaments", *Democratization*, 20:3, 501-521, DOI: 10.1080/13510347.2013.786547

³⁹ Parlamentarismien ja parlamentaarisen politiikan tutkimus on osittain oma alansa, jossa tarkastellaan esimerkiksi proseduurien merkitystä, parlamenttikeskusteluita ja parlamenttien historiaa usein vertailevasta näkökulmasta. Ks. esim. Palonen, Kari (2018): *Parliamentary Thinking. Procedure, rhetoric and time*. Palgrave Macmillan: London; Ihalainen, Pasi & Palonen, Kari (2009): Parliamentary sources in the comparative study of conceptual history: methodological aspects and illustrations of a research proposal. *Parliaments, Estates & Representation*, 29, 17-34. Pekonen, Onni (2014): *Debating "the ABCs of parliamentary life": the learning of parliamentary rules and practices in the late nineteenth-century Finnish Diet and the early Eduskunta*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. 978-951-39-5843-

⁴⁰ Beetham, David (2006): *Parliament and democracy in the 21st century. A guide to good practice*. IPU 2006, http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy_en.pdf

<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/kirjallisuus-ja-verkkolahteet.aspx>

<http://eige.europa.eu/about-eige>

<http://eige.europa.eu/news-and-events/news/your-parliament-doing-enough-advance-gender-equality>

<http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments/how-use-tool>

<https://www.ipu.org/resources/publications/handbooks/2016-11/evaluating-gender-sensitivity-parliaments-self-assessment-toolkit>; <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-sensitive-parliaments>

Parlamenttienvälinen liitto. www.ipu.org

<http://archive.ipu.org/wmn-e/media.htm>

<https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-07/gender-sensitive-parliaments>

Tilastokeskus: *Ehdokkaiden ja valittujen tausta-analyysi eduskuntavaaleissa 2015*,

https://www.stat.fi/til/evaa/2015/evaa_2015_2015-04-30_kat_001_fi.html

Tasa-arvolaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P6c>

Terveysten ja Hyvinvoinnin Laitoksen sivuilta: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolentutkimus/intersektionaalisuus-sukupuolentutkimuksessa>

<http://wom.fi/tasa-arvotietoa/tasa-arvosanasto/>

<http://www.riksdagen.se/globalassets/01.-aktuellt/201718/handlingsprogrammet-for-jamstalldhet-a5-juni-2018-v2.pdf>

Tutkimukset ja selvitykset

Beetham, David (2006): *Parliament and democracy in the 21st century. A guide to good practice*. IPU 2006,

http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy_en.pdf

Childs, Sarah (2016): *The Good Parliament*. Tech.rep. Bristol, UK: University of Bristol

Report. [https://www.bristol.ac.uk/media-](https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf)

[library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf](https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/news/2016/july/20%20Jul%20Prof%20Sarah%20Childs%20The%20Good%20Parliament%20report.pdf)

Childs, Sarah & Lovenduski, Joni (2013): "Political representation". In Georgina Waylen, Karen Celis, Johanna Kantola & Lauren Weldon (Eds.): *The Oxford Handbook of Gender and Politics*. Oxford: Oxford University Press 2013

Elomäki, Anna (2014): *Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen valtionhallinnossa 2000-2014. Arvioiva selvitys*:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70327/URN_ISBN_978-952-00-3542-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Elomäki, Anna (2018): *Sukupuolittainen budjetointi –muiden maiden hyvät käytännöt*:

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160804/22-2018-Sukupuolittainen%20budjetointi.pdf>.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjahuhtikuussa 2018 julkaistu raportti

Erikson, Josefina (2017): Riksdagsledamöters erfarenheter och upplevelser av jämställdheten i riksdagen- en intervjustudie.

Rapport till riksdagens arbetsgrupp för jämställdhet,10.13140/RG.2.2.22520.44809. Erikson, Josefina & Josefsson, Cecilia

(2016): Gender equality in the Swedish parliament - Jämställdheten i riksdagen - en enkätstudie,

10.13140/RG.2.2.30048.4864

Erikson, Josefina & Josefsson, Cecilia (2018): The legislature as a gendered workplace: Exploring members of parliament's

experiences of working in the Swedish parliament, *International Political Science Review* January 2018.

<https://doi.org/10.1177/0192512117735952>

Holli, Anne Maria (1990): "Why the State? Reflections on the politics of the Finnish equality movement Association 9",

teoksessa Keränen, Marja (toim.): *Finnish "Undemocracy". Essays on gender and politics*. Helsinki: The Finnish Political Science Association

LIITE 3. Aiemman tutkimuksen merkitys tämän tutkimuksen taustoille ja tuloksille

Holli, Anne Maria (2014): "Sukupuoli, valta ja työnjako valiokunnissa", teoksessa Raunio Tapio ja Matti Wiberg (toim.): *Eduskunta – kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla*, Gaudeamus Helsinki University Press 2014.

Holli, Anne Maria & Saari, Milja (2009): *Sukupuoli eduskunnan asiantuntijakuulemisissa*. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2792-6>.

Hyssälä, Liisa & Backman, Jouni (2018): *Kansanvallan peruskorjaus. Kaikki voimavarat käyttöön* (Sitra).
<https://media.sitra.fi/2018/02/02133038/kansanvallanperuskorjaus.pdf>

Ihalainen, Pasi., & Palonen, Kari. (2009). Parliamentary sources in the comparative study of conceptual history: methodological aspects and illustrations of a research proposal. *Parliaments, Estates & Representation*, 29, 17-34.

Ilie, Cornelia (2013): "Gendering confrontational rhetoric: discursive disorder in the British and Swedish parliaments", *Democratization*, 20:3, 501-521, DOI:10.1080/13510347.2013.786547;

Inter-Parliamentary Union (2011): *Gender Sensitive Parliaments: A Global Review*. Geneve: IPU

<http://archive.ipu.org/iss-e/women.htm>; <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-03/women-in-parliament-in-2017-year-in-review>;

<https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>

Kantola, Johanna (2006): *Feminists Theorize the State*. Palgrave Macmillan: London.

Kantola, Johanna ja Nousiainen, Kevät (2009): "Institutionalising Intersectionality in Europe: introducing the themes". *International Feminist Journal of Politics*, 11:4, 459-477

Kantola, Johanna, Nousiainen Kevät & Saari Milja (2012): "Johdanto", teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus, s. 7-30.

Kuusipalo, Jaana (1989): "Naisena politiikan huippupaikoille?" *Sosiologia* 26:2, s. 89- 103

Kuusipalo, Jaana (1999): "Suomalaiset naiset politiikassa." Teoksessa *Suomalainen nainen*, s. 55-78. Kustannusosakeyhtiö Otava: Helsinki

Kuusipalo, Jaana: (2006): "Nainen poliittikona ja poliitikko naisena: Poliitiikan sukupuolittuminen Suomessa." Teoksessa Moring, Anna (toim.): *Sukupuolen politiikka: Naisten äänioikeuden 100 vuotta Suomessa*, s. 27-34. Helsinki: Kustannusyhtiö Otava

Kuusipalo, Jaana (2011): *Sukupuolittunut poliittinen edustus Suomessa*. Tampere: Tampere University Press.
<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8454-4>

Lähteenmäki, Maria (2006): "Naiset tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta 1907-2003.". Teoksessa Sulkunen, Irma, Lähteenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsinki: Edita. s. 84-208.

Niemi, Mari K.: *Kaksi tietä huipulle. Media ja puoluejohtajuus Suomessa naisten noususta populismin aaltoon*. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja. 2014

Palonen, Kari (2018): *Parliamentary Thinking. Procedure, rhetoric and time*. Palgrave Macmillan: London

Pekonen, Onni (2014): *Debating "the ABCs of parliamentary life": the learning of parliamentary rules and practices in the late nineteenth-century Finnish Diet and the early Eduskunta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. 978-951-39-5843-

Pekonen, Kyösti (2011): *Puhe eduskunnassa*. Tampere: Vastapaino.

Saari, Milja: "Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tasa-arvopoliitiikan strategiana", teoksessa Kantola, Johanna, Nousiainen, Kevät & Saari, Milja (toim.) (2012): *Tasa-arvo toisin nähtynä. Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus

Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) (2017): *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino.

Sulkunen, Irma, Lähteenmäki, Maria, Korppi-Tommola, Aura (2006): *Naiset eduskunnassa*. Helsinki: Edita.

Ås, Berit (1978): Hersketeknikker". *Kjerringråd* (3), 17-21.; Ås, Berit (2004): The five master suppression techniques. *Women in White: The European Outlook*. Stockholm: Stockholm City Council, 79-83.